

KUOPION KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Strategia ja hoito-ohjeet

1. Kuopion kulttuuriympäristöstrategia	1
Esipuhe.....	3
Tavoitteet.....	4
Johdanto	4
Kulttuuriympäristöstrategian tavoitteet	5
Mikä on kulttuuriympäristö	8
Arvokas kulttuuriympäristö	8
Kulttuuriympäristön säilyttäminen ja kehittäminen.....	9
Kulttuuriympäristön hoito.....	10
Lähtökohtia	10
Rakennusperinnön korjaus ja kunnossapito – vähemmällä enemmän.....	10
Jatkotoimenpide-ehdotukset.....	13
2. Kuopion rakennusperinnön ja kulttuuriympäristöjen hoito-ohjelma	14
Kohdealueet ja toimenpidesuositukset.....	14
Aluekokonaisuudet	16
Ruutukaava-alue	18
Muu keskeinen kaupunkialue	64
Maaseutualueet	114
Hoito-ohjelman rakennuskohteet	135
3. Oheismateriaalia	161
”Kuopiolainen rakennusperintö ja kaupunkikuva”, artikkeli Tapio Räsänen, teknisen toimen johtaja	161
Käsitteistöä.....	165
Rahoitusmahdollisuuksia korjausrakentamiseen	170
Huoneentaulu vanhan rakennuksen korjaajalle	175
Kirjallisuutta	176
Valokuvien lähdeluettelo	181
Yhteystiedot.....	193
Linkit.....	194

Esipuhe

Kuopiolainen elää korkeatasoisessa ja viihtyisässä kulttuuriympäristössä

Kuopiolaiset ihmiset ovat asuinpaikkansa kannalta selkeän etuoikeutetussa asemassa. Kuopio on arvioitu kulttuuriympäristönä monimuotoiseksi ja perinteiltään arvokkaaksi kaupungiksi, jonka luonnon hallitsevat piirteet ovat vedellisyys ja mäkinen, vaihteleva maasto. Voi sanoa, että kaupunkiympäristömme on kulttuurisesti ja luonnoltaan juuri sellainen paikka, jonka valtaosa ihmisistä tahtoisi asuinympäristökseen.

Kuopion kaupunkikuvan omintakeisimmat piirteet ovat vilkas, hallitseva keskustori, maasamme ainutlaatuinen rännikatuverkosto ja kaupungin puistomainen, levollinen yleisilme. Kaupunkikuvassa nousevat esiin lisäksi asuinrakentamisen tyylliset ja historialliset vaiheet, koulu- ja hallintokaupungin luonteeseen kuuluvat eri-ikäiset julkiset rakennukset sekä kaupan ja teollisuuden rakentaminen.

Kaupungilla kävelijä voi yhä monin paikoin aistia Kuopion puutaloajan hengen. Eri puolilla keskusta-aluetta sijaitsee keitaina vanhoja rakennusryhmiä, pihoja ja rakennuksia, jotka luovat kaupungille omaa identiteettiä ja kulttuurihistoriallista ulottuvuutta.

Sama monimuotoisuus leimaa myös Kuopion maaseutualueiden kulttuuriympäristöjä. Talot, pihapiirit, pellot ja kyläkeskukset sijoittuvat oikeille paikoilleen vesistöjen ja mäkien maiseen. Maaseutualueille on lisäksi tyypillistä historiallisesti monikerroksinen, runsas huvila- ja kesämökkiasutus.

Rikas kulttuuriympäristö tuo lisäarvoa

Monipuolinen ja viihtyisä ympäristö on alueen lisäarvo, elämänlaadun lisääjä ja terveen elämän yksi peruspilari. Kaupunkimme strategian päämääriin kuuluvat monipuoliset asumismahdollisuudet, tasapainoinen kaupunkirakenne ja elämisen laatua lisäävä elinympäristö. Hyvin hoidettu kulttuuriympäristö on tärkeä osa asumisen kokonaisuutta.

Kaupunkimme arvokkaiden kulttuuriympäristöjen hoito ja kehittäminen tukee Kuopion asemaa arvokkaana ja vetovoimaisena kasvukeskuksena. Kulttuuriympäristöt ovat alueellisen identiteetin perusta. Kuopion kaltainen, hoidettu ja kulttuurihistorialtaan rikas ympäristö vahvistaa ihmisen hyvinvointia. Varttuvan ihmisen henkinen tasapaino kasvaa ympäristön identiteetistä, vahvoista juurista.

Monipuolinen, hoidettu ja virikkeellinen kulttuuriympäristö on kuopiolaisten yhteistä, korvaamattoman arvokasta pääomaa. Se on paras mahdollinen kasvu- ja asuinympäristö täällä asuville ja samalla elävä käyntikortti kaupungissamme vieraileville ihmisille. Meidän kannattaa pitää siitä hyvää huolta, meillä on kaikki syy olla siitä ylpeitä ja meidän on hyvä oppia aktiivisesti siitä nauttimaan.

Petteri Paronen,
Kuopion kaupunginjohtaja

Tavoitteet

Johdanto

Kuopion kaupunki julkaisi vuonna 1995 Kuopion rakennusperinnön ja kulttuuriympäristöjen hoito-ohjelman. Vuosina 1996–1997 kaupungissa toimi hoito-ohjelman toimenpiteitä toteuttava hanke. Hankkeen aikana kävi ilmi, että myös itse hoito-ohjelma kaipaisi täydentämistä ja kehittämistä. Hoito-ohjelma koettiin joka tapauksessa kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta hyödylliseksi ja tarpeelliseksi.

Kaupunginjohtaja Petteri Paronen asetti vuonna 2003 työryhmän hoito-ohjelman tarkistamista varten. Työryhmään kuului edustajia kaupungin eri hallintokunnista: yli-intendentti Tapio Laaksonen (pj.) Kuopion kulttuurihistoriallisesta museosta, toimistoarkkitehti Anneli Hautsalo (siht.) tilakeskuksesta, intendentti Helena Riecki ympäristökeskuksesta, suunnittelija Osmo Sihvonen hallinto- ja kehittämiskeskuksesta sekä asemakaava-arkkitehti Martti Lätti ja toimistoarkkitehti Matti Asikainen kaavoitusosastolta.

Työryhmä totesi selvitystyössään, että käytettävissä oleva rakennusinventointiaineisto on puutteellista ja vanhentunutta, mistä syystä pohjatietoaineiston täydentäminen katsottiin välttämättömäksi. Lisäksi työryhmä totesi, että kulttuuriympäristön hoito-ohjelma on syytä laajentaa kulttuuriympäristöstrategiaksi, jossa linjataan kulttuuriympäristöön liittyviä kysymyksiä kaupunkistrategian luomien suurempien linjausten pohjalta. Tämän ohjelman tavoitteena on kehittää kulttuuriympäristöjä ottaen huomioon niiden parhaat ominaisuudet.

Tältä pohjalta valmisteltiin kulttuuriympäristöstrategiahanke, joka sai lopullisen rahoituspäätöksen 7.5.2004. EU:n tavoite 1 -ohjelman mukaisen rahoituksen lisäksi hanketta on rahoittanut Kuopion kaupunki. Projektin hanke-aika oli 1.6.2004–31.5.2007. Hankkeen palkattuna projektitutkijana on työskennellyt fil. maist. Merja Marin ajalla 21.6.2004–31.10.2006. Hankkeessa on toiminut harjoittelijana Tarja Martikainen ajalla 15.8.2006–30.6.2007. Hankkeen hallinnon on hoitanut tekninen virasto. Ohjausryhmänä on toiminut mainittu kulttuuriympäristöstrategiatyöryhmä täydennettynä Pohjois-Savon ympäristökeskuksen, rahoittajatahon edustajalla, ylitarkastaja Helena Björkillä.

Kuopion kulttuuriympäristöstrategia käsittää Kuopion kulttuuriympäristöasioita koskevan yleisen strategisen osuuden, keskeisimpiä kulttuuriympäristökohteita koskevat kohdekohtaiset hoito-ohjeet sekä ehdotuksia jatkotoimista. Kulttuuriympäristöstrategian yleisen strategiaosuuden valmistelussa on hyödynnetty osittain BSC-menetelmää (Balanced Scorecard, tasapainotettu mittaristo). Strategian pääasiallisena laatijana on toiminut kulttuuriympäristöstrategiatyöryhmä. Hankkeen projektitutkija on tuottanut tarvittavaa pohjatietoaineistoa, valmistellut ohjelman hoito-ohjeita sekä osallistunut strategiatyöhön.

Kulttuuriympäristöstrategiaan läheisesti liittyviä kaupungin ohjelmia ovat Kuopion arkkitehtuuripoliittinen ohjelma vuodelta 2007 ja Kuopion ympäristöstrategia vuodelta 2006. Jokaisella ohjelmalla on oma selkeä profiilinsa, ja nämä kolme ohjelmaa yhdessä tarjoavat erinomaiset edellytykset kuopiolaisen ympäristön hyvään ja laaja-alaiseen huomioon ottamiseen. Strategiat ja ohjelmat antavat työlle suunnan ja pohjan. Ohjelmien valmistumisen jälkeen on tärkeää itse työ, jonka päämääränä on asetettujen tavoitteiden saavuttaminen.

Tämän työn aikana on valmistunut Helena Riekin kirjoittama Kuopion rakennushistoria, joka luo kattavan kokonaiskuvan Kuopion rakennetusta kulttuuriympäristöstä. Teos on ollut tärkein tausta- ja lähdeaineiston antaja strategiatyössä

Kulttuuriympäristöstrategian tavoitteet

Kuopion tulevaisuuden tavoite on olla kulttuuriympäristöt hyvin huomioon ottava ja kulttuuriympäristöjen positiivista voimaa hyödyntävä kaupunki. Tältä pohjalta on määritelty Kuopion kulttuuriympäristöstrategian visio:

VISIO

**KUOPIO ON KULTTUURIYMPÄRISTÖJÄÄN ARVOSTAVA
JA NIISTÄ HYVÄÄ HUOLTA PITÄVÄ KAUPUNKI.**

*Kulttuuriympäristöjen hoidolla vahvistetaan
kuopiolaisten identiteettiä ja viihtymistä,
matkailua sekä positiivista kaupunki-imagoa.*

Kuopion kulttuuriympäristöjä koskevat, vision ajatuksia täsmentävät strategiset päämäärät on muotoiltu seuraavasti:

STRATEGISET PÄÄMÄÄRÄT

Kuopio on monipuolisten kulttuuriympäristöjen kaupunki.

*Kulttuuriympäristöjen hoito on
suunnitelmallista ja osaavaa
sekä eri toimijatahojen yhteistyö toimivaa.*

*Kulttuuriympäristöjen hoito pohjautuu laadukkaaseen
ja jatkuvasti päivitettyyn inventointitietoaaineistoon.*

*Kulttuuriympäristöjä ja niiden hoitoa koskeva tietoaaineisto
on eri käyttäjäryhmien helposti saavutettavissa
mm. internetin välityksellä.*

Kulttuuriympäristöstrategian visio ja strategiset päämäärät tukevat Kuopion kaupungin strategian tavoitteita Kuopiosta vetovoimaisena keskuksena sekä Kuopiosta hyvän elinympäristön tarjoajana.

Kulttuuriympäristöstrategian tavoitteiden muotoilun pohjana on ollut muun muassa nelikenttäänalyysi, jolla on arvioitu Kuopion arvokkaita kulttuuriympäristöjä koskevia vahvuus-, heikkous-, mahdollisuus- ja uhkatekijöitä:

Nelikenttäänalyysi

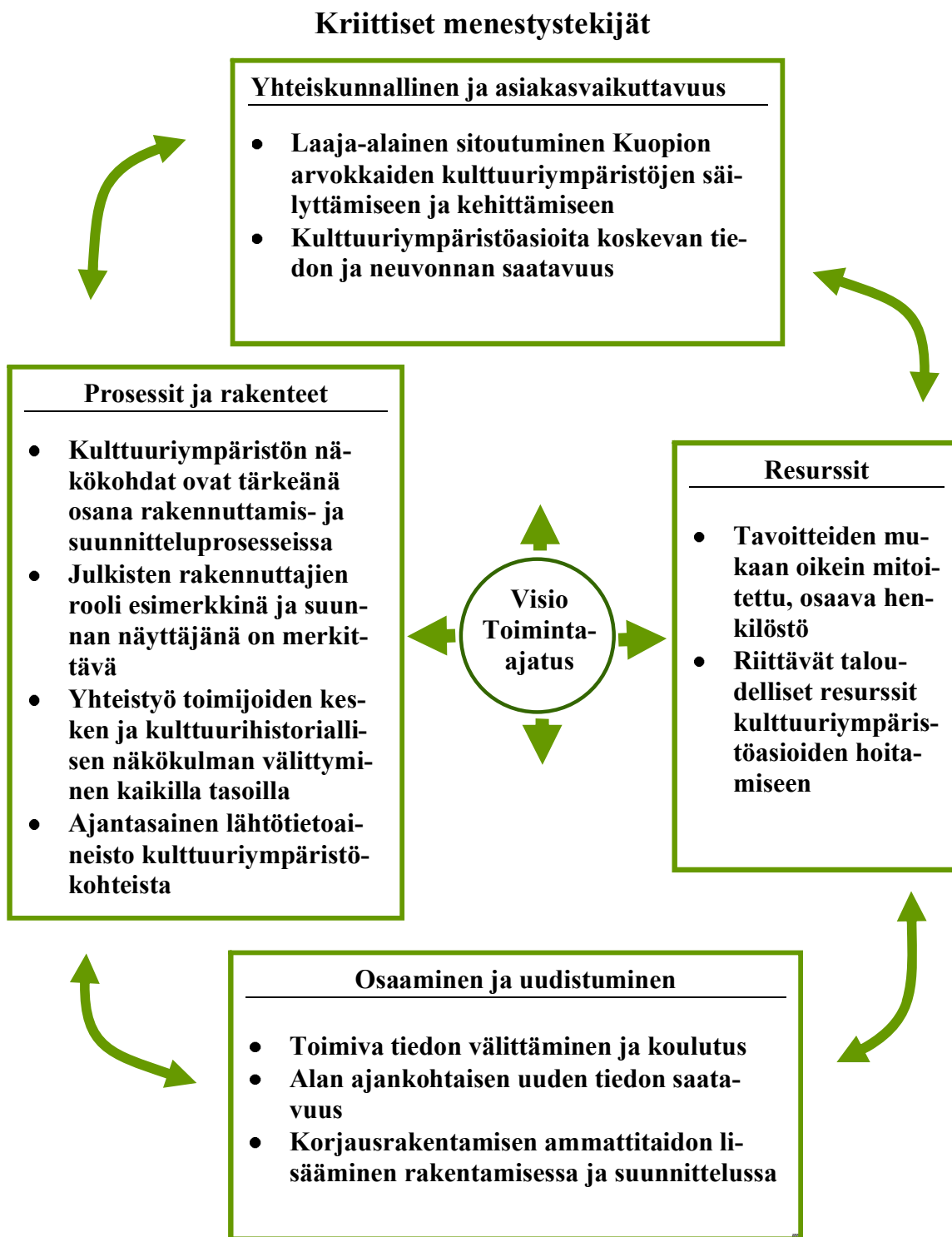
<p style="text-align: center;">Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • monipuolinen kulttuuriympäristö • henkinen perintö • luonnonympäristö, sijainti ja ilmasto 	<p style="text-align: center;">Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • henkisen ilmapiirin ja arvostuksen herääminen • resurssien lisääminen • verkostoituminen, yhteistyö • kulttuuriympäristöstä matkailuvaltti
<p style="text-align: center;">Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvostuksen puute • resurssipuute • kattavan inventoinnin puute 	<p style="text-align: center;">Uhkat</p> <ul style="list-style-type: none"> • kulttuurihistoriallisten kohteiden tuhoutuminen • voimavarojen puute • taloudellisen hyödyn ylikorostuminen

Kuopion kulttuuriympäristöstrategian tavoitteena on edistää kulttuuriympäristökohteiden säilyttämistä, kehittämistä, arvostusta ja hyödyntämistä Kuopiossa. Tärkein edellytys kulttuuriympäristön säilymiselle ovat kaavoituksen yhteydessä tehtävät kunnalliset päätökset. Pelkät kaavalliset päätökset eivät kuitenkaan takaa asianmukaista kulttuuriympäristökohteiden hoitoa ja hyödyntämistä, vaan tarvitaan lisäksi kaikkien osapuolten näkemystä, tahtoa ja taitoa vaalia ja hoitaa kulttuuriympäristöä.

Kuopion kulttuuriympäristöstrategiaan on sisällytetty laajempia strategisia linjauksia, tietoa kulttuuriympäristöstä ja arvokkaita kulttuuriympäristöjä koskevia toimenpidesuosituksia. Hoito-ohjeet antavat suuntaviivoja mm. rakennusten omistajille ja kaupungille alueiden kehittämisessä ja asemakaavojen laadinnassa.

Laajempien strategisten tavoitteiden kautta halutaan tuoda kulttuuriympäristön vaaliminen osaksi Kuopion kaupungin strategisia tavoitteita sekä edistää hallinnon, päätöksentekijöiden, kiinteistönomistajien ja kansalaisten yhteistyötä ja sitoutumista kulttuuriympäristöasioiden hoidossa.

Kuopion kulttuuriympäristöstrategian kriittiset menestystekijät – eli näkökohdat joiden pohjalta voidaan arvioida strategian vision toteutumista – on määritelty seuraavasti:

Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristö on kokonaisuus, joka muodostuu yhdyskuntarakenteesta, rakennuksista sisä- ja ulkotiloineen, pihoista ja puistoista, teknisistä rakenteista kuten kadut, tiet, sillat, kanavat, sekä muista ihmisten rakentamista kohteista. Myös viljeltyt alueet, vanhat, arvokkaat kaupunkimetsät ja esimerkiksi esihistorialliset hautaröykkiöt ovat kulttuuriympäristöä. Kulttuuriympäristö on ihmisen muovaamaa maisemaa, joka ilmentää kulttuurin vaihteita sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta.

Kuopion kulttuuriympäristöstrategiassa käsitellään rakennettua kulttuuriympäristöä, kulttuurimaisemaa ja jossain määrin perinnemaisemia. Rakennusperintöön kuuluvat rakennukset ja muut ihmisen rakentamat selkeät rakennelmat. Kulttuurimaisema käsittää myös varsinaisesti rakentamattoman, mutta ihmisen muokkaaman maiseman, kuten viljelyalueet. Perinnemaisemia ovat esimerkiksi niityt, hakamaat ja kaskimetsät.

Arvokas kulttuuriympäristö

Arvokasta kulttuuriympäristöä määriteltäessä otetaan huomioon historiallinen ja rakennushistoriallinen merkitys, maisema- ja ympäristöhistorialliset arvot, säilyneisyysarvot, taiteelliset ja visuaaliset arvot sekä identiteetti- ja symbolimerkitykset. Myös hyvä arkiympäristö, paikallisuus ja tyypillisuus ovat tärkeitä lähtökohtia arvoa määriteltäessä.

Kulttuuriympäristön arvo pohjautuu siihen, mitä se kertoo alueen historiasta tai yleisemmin kulttuurin vaihteista. Se millaisena kulttuuriympäristö koetaan ja mitä siinä nähdään riippuu pitkälti katsojasta. Esimerkiksi alueen kulttuurin ja historian hyvin tunteva kokee rakennetun kulttuuriympäristön eri silmin kuin henkilö, jolla ei ole tietoa ympäristön elementtien kulttuurisista ja historiallisista ulottuvuuksista. Käsitykset siitä, mikä on arvokasta kulttuuriympäristöä, ovat muuttuneet huomattavasti myös ajan kuluessa.

Kulttuuriympäristöt luokitellaan kansainvälisesti, valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittäviksi. Tämä jaon suhteen on kuitenkin aiheellista pitää mielessä, että se ei suoraan kerro kohteen kulttuurihistoriallista arvoa. Paikalliselta tasolta arvioituna voi paikallisesti merkittävä kohde olla aivan yhtä arvokas kuin toinen valtakunnallisesti merkittäväksi luokiteltu. Kuopion kulttuuriympäristöstrategian hoito-ohjelman kohteisiin on sisällytetty kaikki valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kulttuuriympäristöt. Lisäksi on osana strategiatyötä määritelty joukko paikallisesti arvokkaita kohteita, jotka kuuluvat Kuopion keskeisiin arvokkaisiin kulttuuriympäristöihin. Hoito-ohjelmaan sisältyvät siis keskeiset Kuopion arvokkaat kulttuuriympäristöt, mutta arvokasta kulttuuriympäristöä on myös nyt määriteltyjen alueiden ulkopuolella.

Kulttuuriympäristön säilyttäminen ja kehittäminen

Hyvä elinympäristö lisää alueen vetovoimaa ja ihmisten viihtymistä. Arvokas kulttuuriympäristö edustaa tällaista hyvää ympäristöä. Ympäristö, jossa näkyy alueen historia, luo positiivisia mielikuvia sekä edesauttaa ihmisten omien juurien tiedostamista ja paikallisen identiteetin syntymistä. Yksilötasolla ihmisten psykologiselle hyvinvoinnille on tärkeää tiedostaa olevansa osa sukupolvien ajallista jatkumoa. Yhteisölle on oleellista yhteisön muisti, joka näkyy vanhoissa rakennuksissa ja kulttuurimaisemassa. Juuri tämä on oleellinen osa paikkakunnan omaleimaisuutta.

Rakennettu ympäristö on noin kaksi kolmannelta kansallisvarallisuudestamme. Perustuslain mukaan vastuu ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille, niin hallinnolle kuin kansalaisille. Kulttuuriympäristöjen säilyttämisen ja kehittämisen käytännön toteuttamisessa onkin erityisesti kunnilla ja kiinteistönomistajilla suuri vastuu ja merkitys.

Maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuva maankäytön suunnittelu on rakennussuojelun ja kulttuuriympäristön hoidon perusta. Laki edellyttää kulttuuriympäristön, rakennusperinnön, muinaisjäännösten ja maiseman vaalimista osana kaavoitusta ja hyvää rakentamista. Maankäytön suunnittelua täydentää kunnan rakennusjärjestys, jossa annetaan paikallisiin oloihin sovitettuja määräyksiä mm. kulttuuriarvot huomioon ottaen ja hyvää elinympäristöä toteuttavasta rakentamisesta.

Arvokkaiden kulttuuriympäristöjen säilyttämisen ja hoidon lähtökohdat ovat kirjattuna lainsäädäntöön. Tärkein laki tältä kannalta on maankäyttö- ja rakennuslaki. Lisäksi kulttuuriympäristöasioiden hoitoa määrittävät luonnonsuojelulaissa sekä rakennussuojelulaissa.

Lainsäädännön lisäksi kulttuuriympäristöjen vaalimista ohjaavia lähtökohtia ovat kansainväliset sopimukset sekä erilaiset ohjelmat, esimerkiksi valtion rakennusperintöstrategia, arkkitehtuuripoliittiset ohjelmat sekä kulttuuriympäristöjen hoito-ohjelmat. Ohjelmia on tehty valtakunnallisella, seutukohtaisella ja kuntakohtaisella tasolla. Museovirasto on päivittämässä valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt -kohdeluetteloa (VAT). Luettelo on tarkoitettu huomioon otettavaksi maankäytön suunnittelussa. Lisäksi joidenkin rakennusperinnön osa-alueiden osalta (esimerkiksi rautatierakennukset) on tehty erillisiä suojelusopimuksia.

Arvokkaiden kulttuuriympäristöjen suunnitelmallisen säilyttämisen ja hoidon edellytyksenä on kaikissa tapauksissa se, että kulttuuriympäristökohteista on käytettävissä riittävät taustatiedot eli ajantasainen inventointiaineisto. Näin on mahdollista määrittää kohteisiin liittyvät kulttuurihistorialliset arvot, miltä pohjalta voidaan määrittää kohteen säilyttämisen ja kehittämisen lähtökohdat.

Rakennuksen sisätilat ovat usein yhtä merkittäviä kuin julkisivut. Samoin rakennuksen yksityiskohdat ja alkuperäiset rakennusosat ovat oleellisia piirteitä joita ei saa tarpeettomasti hävittää.

Rakennettua ympäristöä ei yleensä ole mahdollista tai perusteltuakaan pitää täysin muuttomattomana ja saada näin ikään kuin aika pysähtymään. Sen sijaan on mahdollista säilyttää arvokkaaksi määritellyn ympäristön olennaisimmat piirteet ja toimia niin, etteivät uudet elementit ole ristiriidassa vanhojen kanssa.

”Sivistyneen yhteiskunnan mittana on se, miten se arvostaa historiaansa.”

Kulttuuriympäristön hoito

Lähtökohtia

- Rakennuksen säilyttämistä tai purkamista harkittaessa on otettava huomioon ne arvot, joihin päätöksellä vaikutetaan. Rakennuksella saattaa olla vielä huomattava käyttöarvo, jos käyttö valitaan oikein. Kokonaisuuden näkökulmasta talolla voi olla huomattava ympäristö- tai kauneusarvo; rakennuksen julkisivu ja asema kaupunkirakenteessa voi olla kaupunkilaisille merkittävä. Kulttuurihistorialliset arvot on aina harkittava; myös tässä strategiassa luetteloimattomillakin rakennuksilla on oma ”tarinansa”, jota on syytä kunnioittaa. Säilyttämis- ja purkamispäätöksiä valmisteltaessa tulevat myös esille tunnearvot: vähäisenäkin pidetyllä rakennuksella voi olla suurelle osalle kaupunkilaisia merkittäviä tunnearvoja samoin kuin yksittäiselle asukkaalle oman rakennuksensa osalta.
- Pelkät liiketaloudelliset arvot eivät saa ratkaista rakennusten säilyttämistä. Lähes aina on kyse kaupunkikuvallisista kysymyksistä, jotka vaikuttavat monien ihmisten jokapäiväiseen ympäristöön. Ympäristön pysyvyys tuo mukanaan turvallisuuden tunnetta ja ympäristön kauneus vaikuttaa ihmisiin positiivisesti.
- Maankäyttö- ja rakennuslaki korostaa omistajan vastuuta ja velvoitteita huolehtia rakennuksen ja sen ympäristön kunnossapidosta. Lukumääräisesti valtaosa rakennusperinnöstämme on yksityisten henkilöiden ja asunto-osakeyhtiöiden omistamia asuintaloja. Tästä syystä taloyhtiöiden hallitukset ja isännöitsijät ovat avainasemassa päätettäessä rakennusperinnön korjauksista.
- Julkisten rakennuttajien – valtion ja kuntien, kuten Kuopion kaupunki, tulee olla esikuvina rakennusperinnön hoidossa. Kunnan omistaman, arvokkaan rakennusperinnön säilymisen kannalta on olennaista, että sen rakennushistoriallisiin selvityksiin, korjauksiin ja kunnossapitoon suunnataan riittävät voimavarat.
- Rakennuttajan tehtävät ovat korjausrakentamisessa vaikeammat kuin uudisrakentamisessa, sillä keskeisimmät tehtävät, kuten tavoitteiden asettaminen ja päätöksenteko, edellyttävät suurta kokemusta. Rakennuttajakonsulttien ja urakoitsijoiden kokemus vaativien korjaushankkeiden läpiviennistä on ehdoton edellytys arvokkaiden rakennusten korjaustöissä.
- Pääsuunnittelijana toimivan arkkitehdin ja kaikkien muiden suunnittelijoiden ammattitaito ja kokemus korjauskohteista on ratkaisevan tärkeää lopputuloksen onnistumiselle.
- Käyttöä vaille jääneiden, uhanalaisten tai omistajilleen raskaita ylläpitokustannuksia aiheuttavien rakennusperintökohteiden säilyttäminen edellyttää erityiskeinojen kehittämistä. Joissakin tapauksissa kohteen käyttömahdollisuuksien ennakkoluuloton laajentaminen voi olla keino sen säilymisen turvaamiseen. Erityisesti teollisuuden muuttuneet prosessit ovat jättäneet arvokkaita rakennuksia vaille alkuperäistä käyttöä.

- Uudenlaisia menettelytapoja, kuten sopimusmenettelyn kehittämistä kaivataan. Sopimusmenettelyssä kiinteistönomistaja ja viranomainen tekevät sopimuksen, jolla omistaja sitoutuu säilyttämään ja pitämään kunnossa rakennusperintökohteitaan ja saa vastineeksi etuuksia. Esimerkiksi rakennusoikeuksien luovuttaminen muualta, vuokranalennus tai riittävän pitkät vuokra-ajat. Sopimukseen voidaan sisällyttää hoito-ohjeita muutosten varalle.
- Vanhentuneet kaavat muodostavat oman erityisongelmansa rakennusperinnön hoidolle. Maakuntakaavan ja yleiskaavan säilytystavoitteita ei ole ehditty viedä kaikkiin asemakaavoihin. Kaava saattaa jopa edellyttää uudisrakentamista, vaikka säilyttäminen olisi jo muodostunut hyväksytyksi lähtökohdaksi alueen kehittämiselle. Vanhentunut kaava saattaa estää säilyttämisen ja kunnossapidon, vaikka siihen olisi halukkuutta ja mahdollisuuksia.
- Kiistanalaisten rakennuskohteiden säilytys- tai purkupäätösten perusteeksi hankitaan rakennuskulttuurialan asiantuntijalausunnot.

Rakennusperinnön korjaus ja kunnossapito – vähemmällä enemmän

- Rakennusperinnön tarkoituksenmukainen hoito edellyttää oikea-aikaista ja asiantuntevaa korjaamista. Suunnittelun lähtökohdaksi tulee ottaa ensisijaisesti rakennus eikä vain suunniteltu toiminta tai tekniikan uudistaminen.
- Säilytys- tai purkamispäätöksiä valmisteltaessa sekä ennen rakennusten korjauksiin ryhtymistä tulee laatia kohteesta rakennushistoriallinen selvitys ja luotettava kuntoselvitys. Suunnittelua varten tarvitaan mahdollisimman hyvät tiedot rakennuksen rakenteista, materiaaleista, vaurioista, puutteista ja aiemmin tehdyistä korjauksista. Kaikki korjauksen yhteydessä tehtävät korjaustoimenpiteet tulee kirjata huolellisesti helpottamaan tulevia korjauksia.
- Yleisesti vallalla oleva peruskorjaustapa tarkoittaa rakennuksen korjausta lähes uudisrakentamista vastaavalle tasolle. Rakennuksia tulee hoitaa, huoltaa ja pitää kunnossa, jotta vältytään laajoilta korjaustoimenpiteiltä. Jatkuva kunnossapito on myös taloudellisesti edullisinta. Peruskorjauksen odottaminen aiheuttaa usein rakennuksen normaalin huolto- ja korjaustoimenpiteiden laiminlyönnin. Tämä johtaa rakenteiden huomattavaan kulumiseen ja huollettuina pitkäikäisten rakennusosien ennenaikaiseen uusimiseen. Tämä käytäntö tulee kalliimmaksi kuin oikein ajoitettujen ja mitoitettujen korjaus- ja huoltotoimenpiteiden tekeminen.
- Restaurointi tarkoittaa sellaista korjausrakentamista, jossa olemassa oleva rakennus on suunnittelun lähtökohta rakennettaessa uutta tai korjatessa vanhaa. Restauroinnissa uudisrakentaminen pyritään keskittämään mahdollisimman harvoihin kohtiin. Tätä kutsutaan minimi-intervention periaatteeksi. Restaurointi on onnistunut, jos suunnittelijan oma kädenjälki sopeutuu korjattuun rakennukseen. Korjaustöiden suunnittelu

edellyttää ammattitaitoista suunnittelua, mikä tuottaa tilaajalle oikein valitun käyttö-tarkoituksen ja oikein mitoitettut toimenpiteet rakennuksen kuntoon saattamiseksi.

- Kaikkien kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten korjaustoimenpiteet tulisi aina toteuttaa restauroinnin eikä peruskorjauksen periaatteiden mukaan. Toimenpiteiden tulee perustua kohteesta tehtyyn rakennushistorialliseen selvitykseen. Rakennusten korjauksessa yleensäkin on tarkoituksenmukaista tutkia ensin minimi-intervention mukaisten, mahdollisimman vähäisten korjaustoimenpiteiden tie, joka on usein kustannuksiltaan edullisin.
- Rakennuksen käyttö valitaan niin, että se voidaan sopeuttaa olemassa oleviin tiloihin ja ettei käytön vaatima tekniikka turmele rakennusta. Nykyistä uudisrakennustekniikkaa ei voida soveltaa perinteisellä rakennustekniikalla rakennettujen talojen korjaukseen. Vanhojen talojen korjaaminen edellyttää rakentamisajankohdan ja rakentamistekniikan tuntemusta, jotta voidaan välttää väärin tehtyjä korjauksia. Rakenteellisesti hyvin toimineen rakennuksen olosuhteita – hengittävyys, kosteusolosuhteet, ilmanvaihto - tulisi muuttaa mahdollisimman vähän mahdollisten vaurioiden välttämiseksi. Rakenteiden hengittävyys tulee pyrkiä säilyttämään. Rakennuksen korjaukset tulee tehdä niin, että rakennus säilyy mahdollisimman pitkään ja että alkuperäisiä rakennusosia ei tuhota. Jatkuvalla kunnossapidolla pidennetään rakennusten elinikää ja välte-tään kerralla tehtäviä suuria ja kalliita korjauksia.
- Rakennusta korjattaessa tulee ottaa huomioon uuden ja vanhan rakennustekniikan yh-teensovittaminen. Korjattaessa tulee käyttää rakennuksen aikakaudelle tunnusomaista muotoilua, materiaaleja, värejä ja työmenetelmiä ja korjaus tulee tehdä niin, ettei se estä myöhempiä korjauksia.
- Uudisrakentamisen kaltaiseen ulkonäön virheettömyyteen ei vanhan rakennuksen kor-jauksessa tule pyrkiä: vanha seinä tai lattia saa olla vino, kulumisen jäljet voidaan jät-tää näkyviin. Esteettisessä ilmeessä saa näkyä ajan patina.
- Huomattava uhka vanhoille rakennuksille on uudisrakentamista koskevien määräysten noudattaminen korjauskohteissa (esim. LVI-tekniikka, palomääräykset). Rakennus-lainsäädäntö antaa mahdollisuudet poiketa määräyksistä, kun on kyse vanhasta raken-nuksesta. Tätä poikkeusvaltaa tulee rakennuttajien ja rakennusvalvonnan myös käyt-tää. Mm. Suomen rakentamismääräyskokoelman määräykset koskevat uuden raken-nuksen rakentamista. Rakennusten korjaus- ja muutostyössä määräyksiä sovelletaan pääosin vain, jos rakennuksen käyttötarkoitus oleellisesti muuttuu.
- Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten turvallisuus- ja pelastus-suunnitelmissa tulee ottaa huomioon kunkin rakennuksen erityispiirteet.

Jatkotoimenpide-ehdotukset

Korjausrakentaminen tulee lisääntymään ja painopiste siirtyy entistä enemmän olemassa olevan rakennuskannan hyödyntämiseen.

Kuopion rakennusperintö on korvaamaton voimavara. Sen säilyttäminen ja kehittäminen on kaupungin ja kuopiolaisten yhteinen päämäärä ja erityinen tavoite.

Kulttuuriympäristöstrategian toimenpide-ehdotukset ovat

- Kuopioon perustetaan korjausrakentamiskeskus.
*Keskus antaa neuvontaa ja koulutusta rakennusten korjausta koskevissa asioissa ja käsittää varaosapankin.
Vastaavia keskuksia toimii jo useissa kaupungeissa ja pienemmilläkin paikkakunnilla.
Toteutuksessa tutkitaan yhteistyömahdollisuuksia alueen muiden toimijoiden kanssa.*
- Kuopion kulttuuriympäristön inventointityötä jatketaan.
*Erityisesti modernin rakennusperinnön, sisätilojen ja kuntaliitoksen mukana tulleen rakennuskannan inventoinnit vaativat lisäresursseja.
Vanhan rakennuskannan käyttötarkoituksen muutokset edellyttävät tarkempia inventointeja ja rakennushistoriaselvityksiä.
Rakennusperinnön inventointityön tulee olla jatkuvaa. Kaupungin henkilöstöjärjestelyissä huomioidaan rakennustutkijan ja maisema-arkkitehdin tarve.
Inventoinnit viedään tietokantaan ja paikkatieto-ohjelmiin.
Laaditaan kaupungin omistamille rakennuksille arvoluokitus. Rakennuksia hoidetaan ja kehitetään kulttuurisia ja esteettisiä arvoja säilyttävällä tavalla.*
- Perustetaan pysyvä asiantuntijatyöryhmä jatkamaan Kuopion kulttuuriympäristö -työryhmän työtä.
*Työryhmä edistää strategian tavoitteiden toteutumista.
Työryhmän asiantuntemus palvelee kaavoitusta, talonrakennusta, rakennusvalvontaa, kulttuurihistoriallista museota ja ympäristökeskusta, joiden edustus tulisi olla työryhmässä.
Työryhmä antaa asiantuntijalausuntoja ja kannanottoja sekä huolehtii hoito-ohjelman jatkuvasta seurannasta.*
- Korjausrakentamiskoulutusta lisätään ja rakennusperintötietämystä edistetään.
*Järjestetään korjausrakentamiskursseja rakennusten omistajille, rakennuttajille, suunnittelijoille ja rakennusalan ammattilaisille.
Olemassa olevaan rakennus- ja ympäristöalan koulutukseen lisätään korjausrakentamisen ja kulttuuriympäristön hoidon opetusta.
Käytetään vaativien kohteiden peruskorjaus- ja muutossuunnittelussa suunnittelijoita, joilla on näyttöä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden onnistuneesta suunnittelusta.
Rakennettua ympäristöä koskevaa tietotarjontaa kehitetään palvelemaan sekä rakennusperintökohteiden omistajia että muita kansalaisia.
Lisätään lapsille ja nuorille suunnattua kulttuuriympäristökasvatusta kouluissa ja päiväkodeissa.*

- Hyvän kulttuuriympäristön palkinto
Tunnustus myönnetään joka kolmas vuosi rakennetun ympäristön hyvästä hoidosta esim. Euroopan rakennusperintöpäivien yhteydessä.

2. KUOPION RAKENNUSPERINNÖN JA KULTTUURIYMPÄRISTÖJEN HOITO-OHJELMA

Kohdealueet ja toimenpidesuosituksukset

Hoito-ohjelmaan sisältyvät Kuopion tärkeimmät arvokkaat kulttuuriympäristöt. Kyseessä ei ole täydellinen, kaikkea kulttuuriympäristöä kattava luettelo. Kohdealueista puuttuvat uudemmat kulttuuriympäristöt sekä Vehmersalmen kuntaliitoksen mukanaan tuomat kohteet. Ohjelma keskittyy tässä vaiheessa etupäässä rakennettuun kulttuuriympäristöön. Tie-, viljely- ja rantamaisemat sekä vesistöihin liittyvä rakentaminen täydentyvät myöhemmin. Kulttuuriympäristöstrategiaan sisältyvän kulttuuriympäristöjen kohdeluettelon sisältämät käsitteet ja niiden määrittelyt ovat osittain samat kuin vuoden 1995 hoito-ohjelmassa. Kohdeluettelon rungon muodostaa edellä mainitun hoito-ohjelman luettelo rakennetuista kulttuuriympäristöistä. Kuopion kulttuuriympäristöstrategia -hankkeen aikana tehdyt inventoinnit ja täydennysinventoinnit ovat tuoneet uusia rakennuksia tai aluerajausten muutoksia aiempiin kokonaisuuksiin. Lisäksi on muodostunut kokonaan uusia kokonaisuuksia.

Arvorakennukset on esitetty karttarajauksessa ruskealla värillä ja tekstissä ne ovat lihavoituina.

Kuvaus

Kohteen historia, rakennushistoria ja rakennukset. Tarvittaessa ympäristön kuvaus.

Sijainti ja rajaus

Kohteen aluerajauksen kuvaus. Kohteeseen kuuluvat korttelit ja tontit.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys

Lyhyt kokoava kuvaus kohteen kulttuurihistoriallisesta merkityksestä joko rakennushistorian, rakennustaiteen, rakennustekniikan, erityisen ympäristön, käytön, tapahtuman, ainutlaatuisuuden, tyypillisyyden, asemakaavan tai puutarhan osalta. Merkittävyys on joko paikallisesti, maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittävää. Valtakunnallinen merkittävyys on huomioitu Museoviraston 1993 arvotuksen ja ehdotusvaiheessa olevan VAT-aineiston pohjalta. Maakunnallinen merkittävyys

on huomioitu maakuntavaltuustossa 23.8.2006 hyväksytyn Kuopion seudun maakuntakaavan mukaan.

Säilytystavoite

Lyhyt kuvaus kohteen säilytystavoitteista.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot

Kohteen sisältyminen tehtyihin inventointeihin sekä valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen luetteloon vuodelta 1993 ja VAT- ehdotukseen. Lisäksi on mainittu kohdetta koskevat käyttösuunnitelmat tai vastaavat suunnitelmat, arkkitehtikilpailut tai jonkin viranomaisen kohdetta koskevat lausunnot.

Suojelupäätös tai -sopimus

Mikäli kohde on suojeltu rakennussuojelulailla (60/1985) tai kirkkolailalla (1054/1993) tai kohde on valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen (480/85) nojalla suojeltu. Tässä kohdassa on mainittu myös sopimus menettelytavoista valtakunnallisesti merkittävien rautatieasema-alueiden säilyttämiseksi ja suojelemiseksi 22.9.1998.

Säilytysmerkinnät kaavoissa

Tässä yhteydessä on mainittu päätöspäivämäärineen ja kaavamerkintöineen ne asema- ja yleiskaavat sekä maakuntakaavat, jotka sisältävät rakennuksen tai rakennetun ympäristön suojelua koskevia kaavamerkintöjä tai – määräyksiä sekä tontit, rakennuspaikat tai kohteet, joita ko. määräykset koskevat.

Ongelmakohtia

Tässä kohdassa kerrotaan kulttuuriympäristökohteen muutoksista säilytystavoitteiden vastaisesti sekä suojelumerkintöjen puuttumisesta kaavoista.

Toimenpidesuositus

Lyhyt kuvaus toimenpiteistä, joita tarvitaan kohteen hoito- ja kehittämistavoitteiden saavuttamiseksi.

Aluekokonaisuudet

RUUTUKAAVA-ALUE

1. Kuopion keskustan ruutukaava
2. Kuopion tori ympäristöineen
3. Tuomiokirkko ja Snellmaninpuisto ympäristöineen
4. Kuninkaankadun ja Sorvarinkadun katunäkymä
5. Piispanpuisto ympäristöineen
6. Väinölänniemi
7. J.V. Snellmanin kotimuseon kulmaus
8. Kuopion satama-alue
9. Asemakadun itäpään korttelit
10. Minna Canthin puisto ympäristöineen
11. Liikenneasemat ympäristöineen
12. Asemakadun pohjoispuolen korttelit
13. Entinen paloasema ympäristöineen
14. Puistokadun itäpuolen puutalot
15. Sankaripuisto
16. Kauppakadun liiketalot
17. Minna Canthin kadun empiiretalot
18. Yhteiskoulu ympäristöineen
19. Kasarmialue
20. Funkisrakennukset
21. Modernit julkiset rakennukset

MUU KESKEINEN KAUPUNKIALUE

22. Valkeisenlammen ympäristö
23. Niiralan ja Laulurinteen pientaloalueet
24. Haapaniemen vanhin asutus
25. Siikaniemen viljasiilo ympäristöineen
26. Itkonniemen pientaloalueet
27. Itkonniemen teollisuus
28. Tyyppipientalojen alue, Linnanpelto
29. Vanhan aseman alue
30. Entinen sokeainkoulu
31. Vuorelankadun asuinkortteli
32. Asuntola ja Päivölä
33. Linnanpellon kerrostaloalueet
34. Linnanpellon pientaloalue
35. Pappilanmäki ja Flodbergin hautausmaa
36. Päivärinne
37. Savilahden alue
38. Savilahden alueen huvilat
39. Peipposenrinne
40. Särkiniemen vanhat pientalot
41. Särkiniemen 1960-luvun pientalot
42. Kettulanlahden 1960-luvun pientalot
43. Päivärannan ryhmäpuutarha

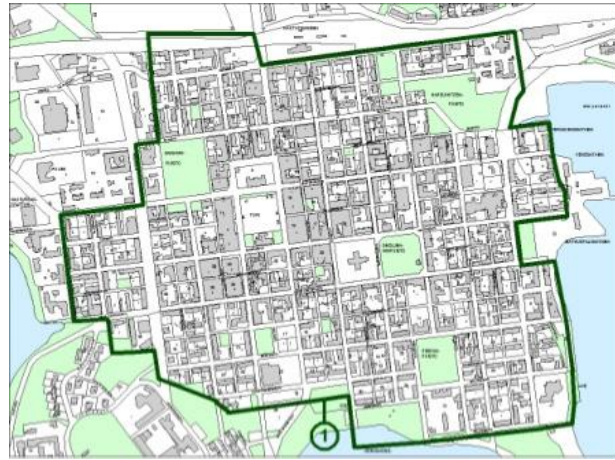
44. Majaniemen ryhmäpuutarha
45. Niuvanniemen sairaala-alue
46. Jynkän asuntomessualue (Vaevanen)
47. Iso hautausmaa
48. Puijonlaakso
49. Puijo
50. Rönön saaristo
51. Neulaniemen kärjen saaristo

MAASEUTUALUEET

52. Haminalahden kulttuurimaisema
53. Hirvilahti
54. Koivumäki –Vanuvuori
55. Kurkimäki, asemanseutu
56. Ranta - Toivalan kulttuurimaisema
57. Jännevirran sillat
58. Sikoniemi
59. Karhonsaari ja Karhonsalmen taajama
60. Kortejoki – Vaajasalo
61. Riistaveden kulttuurimaisema
62. Keski - Kallaveden kalamajat

Ruutukaava-alue

1. KUOPION KESKUSTAN RUUTUKAAVA

a

b

Kuvaus:

Kuopion rännikatuverkko on Suomessa ainutlaatuinen. Yhtä laajaa, kahden erilevyisen kadun hierarkiaa ei ole säilynyt muissa kaupungeissa. Maanmittari Pehr Kjellmanin laatimalle ja vuonna 1776 hyväksytylle asemakaavalle perustuvan kaupunkirakenteen kaavallisen idean muodostavat suurkorttelit, jotka ns. rännikadut jakavat neljään pienempään kortteliin. Rännikatuverkosto on vähitellen kasvanut nykyiseen mittaan. Ne rännikatuniljööot, jotka ovat säilyneet tilaltaan matalina, ovat keskustan leimallisimmat piirre. Rännikadun (a, b) varren tyypillinen rakennus oli punainen hirsiaitta, jollaisia on säilynyt mm. Sorvarinkadulla ja Ajurinkadun pohjoisosassa. Kohteen alueella on muitakin vanhan rakennuskannan raajamia katutiloja, joiden varsilla on myös pihamiljööoltään varsin eheitä korttelikokonaisuuksia. Keskustan ilmettä muovaavat myös useat vanhaa puustoa sisältävät puistot sekä rantojen vesimaisema. Rännikaduille on tehty kehittämissuunnitelma vuonna 2005, jonka pohjalta edelleen jatketaan rännikatuojen kunnostamista kevyen liikenteen väyliksi.

Sijainti ja rajaus:

Alue rajautuu pohjoisessa Asemakatuun. Idässä rajana on Satamakatu. Etelässä rajana on Kallanranta ja Kuopionlahdenkatu. Lännessä rajana ovat Puistokatu, Sairaalakatu, Ajurinkatu ja Hatsalankatu.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Vuodelta 1776 periytyvä historiallinen asemakaava, joka antaa Kuopion keskustalle rakenteen. Eri-tyispiirteinä ovat kapeat rännikadut, jotka muodostavat ainutlaatuisen katuverkoston. Rännikatuverkosto on valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Rännikatuverkosto säilytetään sekä korttelijako pidetään pääosin ennallaan.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt:

Rännikatuverkko (ehdotus 2005).

Kuopion kulttuuriympäristöstrategia –työryhmä. Lausunto 26.5.2005: Rännikatujen kehittämissuunnitelma.

Rännikatujen kehittämissuunnitelma 20.9.2005. YK 2005:2. (Kaupunginhallitus 17.10.2005, 556§)

Suojelupäätös:**Säilytysmerkinnät kaavoissa:**

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001. Koko ruutukaavakeskusta on asemakaavoitettu. Vanhimmat voimassa olevat kaavat ovat vuodelta 1903 ja muutamien kortteleiden alueella 1940- ja 1960-luvuilta. Laajamittaisesti keskustan kaavat uudistettiin 1970-luvun puolivälissä.

Ongelmakohtia:

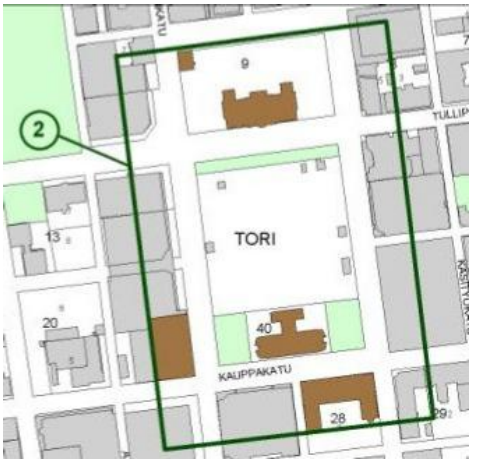
Rännikatujen ilmettä rikkovat yli ja poikki rakentaminen sekä asfaltoitujen pysäköintialueiden avautuminen rännikaduille. Lisäksi rännikatujen jalankulku- ja pyöräilykatukäyttöä heikentävät paikoin tonteille sallittu ajoneuvoliikenne rännikatujen kautta.

Toimenpidesuositus:

Pää- ja rännikatuihin perustuva keskustan kaavallinen rakenne säilytetään. Pääkatujen varsilla rakennukset ovat rännikatuihin verrattuna korkeampia ja rakentamistapa pelkistetympää. Keskustan kaupunkikuvaa pyritään eheyttämään. Rännikatujen mittakaava (leveys 7,1 m) säilytetään. Rännikatujen varsilla pienmittakaavaisuutta pidetään rakentamisessa lähtökohtana ja korkeita rakennuksia vältetään. Rännikatujen perinteinen katutila avoimine näkymineen säilytetään eikä rännikatujen yli rakentaminen ole toivottavaa. Rännikatunäkymien avautuminen Kallavedelle ja kaupunkikuvallisesti tärkeään Tuomiokirkkoon tulee olla esteetöntä. Suljettua katutilaa palautetaan rakentamistavaltaan ja mittakaavaltaan perinteisellä lisärakentamisella. Aitarakentaminen sovelletaan kadun varsilla olevien rakennusten iän mukaan, jolloin niihin saadaan rytmiä ja vaihtelevuutta. Tonteille voidaan lisätä pihaistutuksia. Lisäksi rännikatujen varsille suositellaan pienten liikennemerkkien käyttöä ja vältetään suurikokoisten mainosten ja erityisesti valomainosten käyttöä. Ajoneuvoliikenne ja pysäköinti rajataan rännikaduilla mahdollisimman vähäiseksi.

2. KUOPION TORI YMPÄRISTÖINEEN

Kuvaus:

Tori on kaupungin olohuone, jossa kaupunkilaisten kokoontuminen ja viihtyvyys on taattava. **Kuopion tori** (a, b) on säilyttänyt keskeisen asemansa kaupunkikuvassa vaikka uudisrakentaminen sen varrella on muuttanut torin ilmettä eivätkä puutalot enää reunusta toria. Torikaupalla ja markkinoilla on Kuopiossa vahva ja vanha perinne. Paikka on ollut torina vuodesta 1818 lähtien, mutta ennen vuotta 1856, torikauppaa käytiin nykyisen Snellmanipuiston paikalla Kustantorilla.

a

b

Toria ympäröivistä arvorakennuksista **Kuopion lyseon** (c) (4-28-1) vanhin osa valmistui triviaalikouluksi vuonna 1826 arkkitehti Carl Ludvig Engelin piirustuksilla. Myöhemmin lyseota on useaan otteeseen laajennettu.

Torin pohjoissivulle valmistui kivistä rakennettu **kaupungintalo** (d) (4-9-1) vuosina 1882–1885, suunnittelija arkkitehti F. A. Sjöström. Kaupungintalon puistikolle laadittiin istutussuunnitelma jo vuonna 1933 Bengt Schalinin toimesta, mutta sitä on muutettu 1950- ja 1960-luvulla, jolloin toteutettiin kuvanveistäjä Kalervo Kallion patsas- ja allasaihe istutuksineen.

c

Torin eteläpäässä lyseon edessä on torikaupan sydän **kauppahalli kalahalleineen** (e). Kauppahallin (4-40-1) suunnitteli arkkitehti J. V. Strömberg 1902, samoin kuin hallin laajennuksen lihantarkastamoksi vuonna 1914 kaupungininsinööri Arne Sireliuksen täydentämänä. Katokset ovat vuodelta 1936, arkkitehti Juho Nykäsen piirtämät. Kalakauppa siirtyi halliin vuonna 1956.

d

Torin länsireunalla sijaitseva Carlsonin kulma, **hotelli Atlas** (f) (4-19-5) on arkkitehti Eino Pitkäsén suunnittelema 1929.

Kaupungintalon takana nykyisin Kuopion Infopisteenä toimiva **entinen linja- autoasema** (g) (4-9-2) valmistui vuonna 1934 arkkitehti Juho Nykäsen suunnitelmilla.

Lisäksi torin ympärillä olevia muita rakennuksia ovat Tulliportinkadun ja Puijonkadun kulmaukseen 1957 valmistunut *Keilatalo* (4-8-5) arkkitehti Kaj Michaelin piirtämänä. Talossa sijaitsi nimensä mukaan alakerrassa keilahalli.

Tulliportinkadun toisella puolella on *Osuuspankin talo* (4-15-4), joka alun perin valmistui Kuopion Säästöpankille vuonna 1962, suunnittelijana arkkitehti Veijo Kahra. Rakennuksen ulkoseinää koristaa Pauno Pohjolaisen veistos Pennejä taivaasta vuodelta 2001.

Pankin vieressä on liiketalo *Sektor* (4-15-5) vuodelta 1988 (Tegelman-Kauhanen). Mielipiteitä jakava *Anttilan* liiketalo (4-18-3) on arkkitehti Toivo Korhosen piirtämä ja valmistui vuonna 1977 Saastamoisen kulmana tunnetun liiketalon paikalle.

Torin kaakkoiskulmassa sijaitseva *Pankkitalo* (h) (4-29-1) on arkkitehti Väinö Niemisen käsialaa vuodelta 1959.

Lyseon viereen valmistui *Kauppakeskus Aapeli* (4-27-5) vuonna 2002. Kauppakadun ja Haapaniemenkadun kulmassa sijaitseva *H-talo* (4-26-5) on Kaj Michaelin suunnittelema vuodelta 1966. Torin länsireunalle valmistui vuonna 1966 *tavaratalo Sokos* (4-19-6), piirtäjinä SOK:n rakennusosastolla Pauli Lehtinen ja Armas Kettunen. Sokoksen jatkona on *Truben kulma* (4-14-3). Tulliportinkadun ja Haapaniemenkadun kulmauksen *Tullinkulma* (4-10-4) on vuodelta 1968 ja Kaj Michaelin suunnittelema.

Torialueella oleva Veljmies-patsas on Heikki Konttisen vuodelta 1959 ja kauppahallin toisessa päädyssä oleva Siskotyttö Taru Mäntysen vuodelta 1984. Toripysäköinnin porrashuoneet on rakennettu arkkitehtikilpailun voittaneen ehdotuksen pohjalta. Myös torialueen valaistus on osittain toteutettu kilpailuehdotuksen mukaisesti. Torin esiintymislava 1995, grilli-kioski 1993 ja taksin taukotupa 1997 ovat eri suunnittelijoiden suunnittelemat. Torin viheralueet on nimetty vuonna 1975 Veljmies-, Halli- ja Toripuistoksi.

Sijainti ja rajaus:

Tori ympäristöineen on sijainniltaan kaupungin keskeisin.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Nykyisellä paikallaan tori on ollut jo vuodesta 1818 lähtien. Ainutlaatuinen kokonaisuus, joka muodostuu avoimesta toritilasta, rakennuksista, istutuksista ja muusta rakennetusta ympäristöstä. Kauppatori ympäristöineen on valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Torimiljöön säilytetään, samoin kuin toria ympäröivät arvokorkeudet. Torin länsipuoleisia rakennuksia voidaan korottaa.

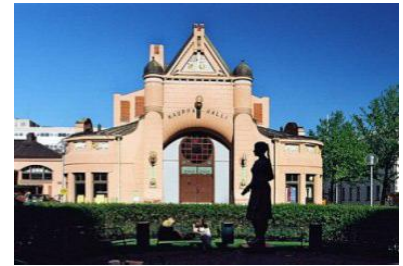
Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1990.

Yleinen suunnittelukilpailu 1990 torialueen suunnittelusta ja torinaluspysäköinnistä (voittaja Sarlotta Narjus – Antti-Matti Siikala ehdotuksella Mansikoita ja uusia perunoita).

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt: Kuopion kauppatori puistoineen (1993).

Kuopion keskusta-alueen valaistuksen yleissuunnitelma 25.3.2003. Kuopion kaupunki. YK 2003:5.

e

f

g

h

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt -kohde: Kuopion kauppatori (ehdotus 2005).

Kuopion kulttuuriympäristöstrategia –työryhmä. Lausunto 23.6.2005: Kuopion torialueen eteläpää/valmisteluaineisto.

Kuopion kulttuuriympäristöstrategia –työryhmä. Lausunto 22.8.2005: Museoviraston kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden sisätilojen luettelo. Tämän kohdealueen kohteista arvokas sisätila on seuraavilla rakennuksilla: kaupungintalo, kauppahalli ja Hotelli Atlaksen ravintolasali

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (SM 16.2.1976): his 1 (4-9-1, kaupungintalo).

Asemakaava (SM 8.2.1978): his 1 (4-28-1, lyseo ja 4-40-1; kauppahalli (sisältäen myös kalahallin katoksineen).

Asemakaava (Kv 26.6.2006): Torin eteläpää: kauppahalli sr-16; kauppahallin katokset sr-15; kalahalli sr/ur-1; Hotelli Atlas sr-17; torialue /s-5.

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: torialue sr-4; kaupungintalo sr-1; entinen linja-autoasema sr-1; lyseo sr-1; kauppahalli-kalahalli sr-1; hotelli Atlaksen alue sr-2.

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA-v 11.1204 Kuopion kauppatori ympäristöineen.

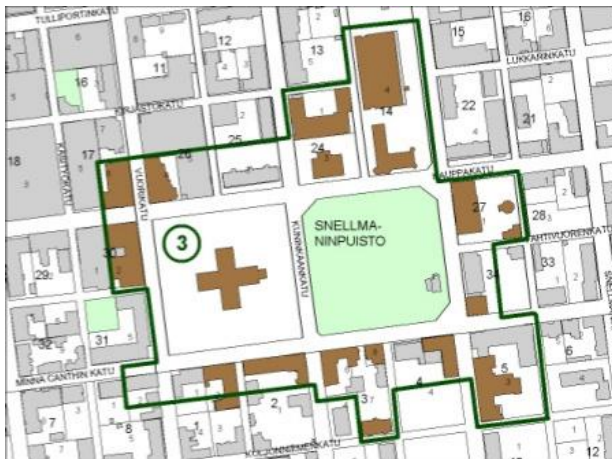
Ongelmakohtia:

Torilla on kiinteitä ja puolikiinteitä rakennelmia. Lisäksi mainoskylttien ja –valojen sekä paikoin myös ilmastointikoneistojen sijoittelussa ei ole otettu huomioon torimiljöötä. Alatorihankkeen toteutumisen myötä uhkana on yhtenäisen toritilan häviäminen, kalahallin purkaminen, ja uudisrakentaminen ja miljöölle vieraat tilapäiset rakennelmat.

Toimenpidesuositus:

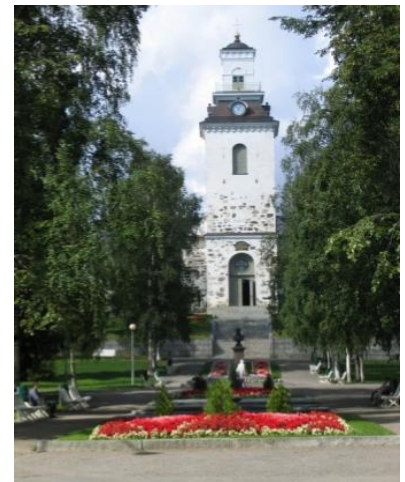
Tori on eräs tunnetuimmista Kuopion symboleista. Perinteinen torikauppa säilytetään. Toritila pidetään avonaisena eikä sitä supisteta eikä käyttötarkoitusta muuteta. Kiinteitä ja tilapäisiä rakennelmia sijoitetaan mahdollisimman vähän. Erityistä huomiota kiinnitetään torin pohjois- ja eteläpuolen kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin kivrakennuksiin ja niiden näkymiseen torin suuntaan. Torin länsipuolisissa kortteleissa sijaitsevia matalia rakennuksia voidaan korottaa. Mainoskylttien ja –valojen sekä teknisten laitteiden sijoittelussa tulee noudattaa erityistä harkintaa. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita vanhan linja-autoaseman osalta.

3. TUOMIOKIRKKO JA SNELLMANINPUISTO YMPÄRISTÖINEEN

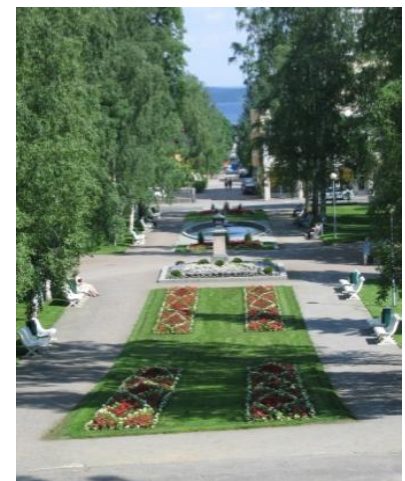
Kuvaus:

Kuopio perustettiin vuonna 1549 Tavisalmi-nimisenä kappelina Juvan emäseurakuntaan. Itsenäiseksi kirkkopitäjäksi se muodostettiin vuonna 1552. **Tuomiokirkko** (a), Kuopion ensimmäinen kivi-rakennus, oli valmistuessaan suhteessa 1800-luvun alun muuhun rakennuskantaan nähden kookas. Kirkonmäki on muotoutunut nykyiselleen pääosin 1800-luvun kuluessa. Muinoin Lapinlinnaksi kutsuttu ja sittemmin Vahtivuoreksi nimetty mäki, jolla kirkkoa ennen oli ollut palovartiopaikka ja tuulimylly, luo kirkolle maastollisesti korkeimman aseman. Kirkonmäelle valmistui vuonna 1823 holvattu kellari Kauppakadun puolelle. Nykyinen kirkonmäkeä reunustava jyhkeä muuri portaineen on tehty 1800-luvun lopulla. Kivistä ladotun muurin pystytys aloitettiin vuonna 1889 ja lopullisesti muuri kaikkine portaineen oli valmis vuonna 1899. Järjestyksessään viides Kuopion kirkko, Kuopion tuomiokirkko, on rakennettu kivistä P. W. Palmrothin vuonna 1795 hyväksytyjen piirustusten pohjalta ja Jacob Rijfin ja Pehr Grandstedtin johdolla 1806–1815. Muodoltaan se on tasavartinen ristikirkko, jonka itäpäädyssä on kellotorni.

a

Kirkonmäkeen olennaisesti liittyvä kaupungin vanhin puisto, **Snellmaninpuisto** (b), oli alunpitäen tori. Kustaan torina, Suurtorina ja Kirkkotorina tunnettu alue toimi kauppapaikkana 1850-luvulle. Puita istutettiin ensimmäisen kerran kirkon ympärille sekä torille vuonna 1842. Snellmaninpuiston nimen kirkkopuistikko sai vuonna 1886, kun sinne pystytettiin Johannes Takasen veistämä Snellmanin patsas. Puiston viihtyisyyttä lisäämään rakennettiin soittolava vuonna 1889 arkkitehti Ricardo Björnbergin piirustuksilla. Soittolava purettiin puistoa uudelleen kohennettaessa rakentamalla sinne suihkulähde vuonna 1953. Samoihin aikoihin hävitettiin myös koristeelliset soittolavan ajalta peräisin olleet puiset vesimyymlät, joista osa oli arkkitehti Leander Ikosen piirtämiä. Snellmaninpuistossa ollut **kioski** vuodelta 1957 oli arkkitehti Seppo Ruotsalaisen suunnitelma.

b

c

Kirkonmäen ja Snellmanipuiston ympäristössä sijaitsevat myös seuraavat arvorakennukset: Snellmanipuistoa reunustavat Kanttilana tunnettu **Minna Canthin asuin- ja liiketalo** (c) on alun perin 1800-luvulta.

Vieressä on **entinen työväentalo** (d) (1-3-5) vuodelta 1837. Työväentalosta on osa purettu pois tilalle kohonneen kaksikerroksisen asuinrakennuksen tieltä.

d

Samalla tontilla sijaitsee myös arkkitehti J. V. Strömbergin vuonna 1927 suunnittelema **asuinkerrostalo** (e). Talo rakennettiin alun perin Minna Canthin Perilliset Oy:lle.

Tuomiokirkon ympäristöön kuuluvat myös rakennusmestari K. A. Honkavaaran piirtämä 3-kerroksinen asuin- ja liiketalo (1-2-1), joka tunnetaan myös **Barsonkulmana** (f) on vuodelta 1928.

Päiväkoti toimii Minna Canthin kadun varrella olevassa puurakennuksessa, joka aiemmin oli **postin rakennus** (g) (1-2-1).

e

Oiva Kallion suunnittelema, vuonna 1920 valmistunut tiilinen **Konttisen liiketalo** (h) (1-1-2) kohoaa maamerkiksi tuomiokirkon alapuolella rännikadun ja Minna Canthin kadun kulmauksessa. Siinä toimii nykyisin kaupungin sosiaalivirasto. Sen alapuolella Vuorikadun kulmauksessa on vuonna 1917 valmistunut **pientalo** (5-8-2).

Kauppakadun kulmauksessa on vuodelta 1882 peräisin oleva **liikerakennus** (i) (Raninin talo/Savolan kirjakauppa/Elorannan talo, 4-30-2, piirustukset arkkitehti F. A. Sjöström 1881).

f

Kauppakadun ja Vuorikadun kulmauksessa osoitteessa Vuorikatu 22 oleva asuin- ja liiketalo (4-17-8), on **entinen Maatalousosakepankki** (j) (ns. Rehutori), Jussi ja Toivo Paatelan piirtämä vuonna 1929, mutta valmistui vuosina 1930–1931.

Osoitteessa Kauppakatu 35 (2-26-4) on **taidemuseo** (k) (entinen KOP:n talo, Vilho Penttilä 1904; laajennus Kauno S. Kallio 1924–25, muutokset K. A. Pinomaa 1958 sekä muutos taidemuseoksi Pertti Pakkala 1980). Taidemuseo avattiin uudistettuna vuonna 2005 (kaupunginarkkitehti Eero Koivisto).

g

Kauppakatu 27:ssä (2-24-3) on **entinen Suomen Pankki** (l), nykyisin rakennuksessa toimii ravintola. Piirustukset J. V. Strömberg 1912, korotus 1947 Harry W. Schreck. Pankkikäytöstä rakennus jäi pois 1993, jolloin Suomen Pankin laajemmat tilat valmistuivat Päivärinteentielle.

Entisen Suomen pankin takana sijaitsee Kuninkaankadun ja Kirjastokadun varrella funkistyylinen **postitalo** (m) (2-24-1), joka on rakennettu vuosina 1936–1937 Kuopion posti- ja lennätintaloksi. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Otto Flodin Yleisten rakennusten ylihallituksessa. Nykyisen kellertävän värityksen sijaan rakennus oli aiemmin 1930-luvun funkiksen mukaan valkoinen.

Kuopion museo (n), osoitteessa Kauppakatu 23 (2-14-4), valmistui J. V. Strömbergin suunnitelmilla alun perin museo-, kirjasto- ja vapaa palokuntaa varten vuonna 1907. Rakennusta on korotettu Museokadun puolelta vuonna 1960. Kuopion museon rakennuksessa sijaitsevat sekä kulttuurihistoriallisen että luonnontieteellisen museon näyttelytilat.

h

Museorakennuksen kanssa on samalla tontilla, aikoinaan rännikadun päälle rakennettu **Kuopion kaupunginkirjasto ja maakuntakirjasto** (o) (2-14-4), joka valmistui 1967 arkkitehti Matti Hakalan suunnitelmilla. Kirjaston suunnittelusta järjestettiin Yleinen suunnittelukilpailu vuosina 1962–1963. Kirjaston ikkunoita ja sisätiloja on muutettu alkuperäisestä.

i

Kulmittain museon kanssa, osoitteessa Maaherrankatu 13 on **entinen Teollisuuskoulu** (p) (2-27-1), nykyinen Snellmanin koulu (ent. Vahtivuoren koulu), vuodelta 1904 (Werner Polón – Sebastian Gripenberg 1903). Teknillinen koulu toimi rakennuksessa vuoteen 1966. Koulun pihapiirissä on voimistelusaliksi valmistunut kahdeksankulmainen rakennus, ns. **Mutteri** (q) (E. B. Lohrmann 1850) ja rapattu **asuinrakennus** (r) vuodelta 1942.

j

Maaherrankadun ja Minna Canthin kadun kulmauksessa on Valde Aulangon suunnittelema Kuopion **osuusliikkeen rauta- ja taloustavaramyymälä** (s). Vuonna 1939 valmistunut, funkista edustava rakennus (2-34-1) tunnetaan myös nimellä Vitriini ja se on nykyisin toimistotiloina.

Maaherrankadun varrella on jugendvaikutteinen puinen **kaupunginhotelli** (t) (1-5-3), ”Renkku”, vuodelta 1902, suunnittelija Eskil Hindersson.

Snellmaninpuiston laidalla on Paavo Makkosen suunnittelema liiketalo vuodelta 1915 (1-4-4), joka on osa **Puijonsarven hotellia**. Minna Canthin kadun suuntainen laajennus valmistui arkkitehti Anna-Liisa Mertaoja-Nylundin suunnittelemana vuonna 1968.

k

Kohdealueeseen kuuluvat uudemmat rakennukset: taidemuseon viereinen *rakennus* (2-26-5) valmistui Kansalliskauppa Oy:lle vuonna 1975.

Puusepänkadun ja Kuninkaankadun välisellä tontilla Kauppakadun varrella on vuonna 1963 valmistunut *asuin- ja liiketalo* (2-25-3), joka tunnetaan Raninin talona, mistä muistuttaa myös rakennuksessa oleva teksti Kauppakadun puoleisessa julkisivussa. Asunto-osakeyhtiön ovat suunnitelleet arkkitehdit Väinö Nieminen ja Juhani Nylund.

Museon alapuolella Maaherrankadun ja Kauppakadun kulmauksessa vuonna 1981 valmistunut *kerrostalo* (2-22-4), on arkkitehtitoimisto Esa Malmivaaran suunnittelema.

l

m

n

o

p

Snellmanin koulun vieressä Maaherrankadun varrella sijaitsee asunto-osakeyhtiö *Kuopion Kuningatar* (2-34-1), joka valmistui vuonna 1989 ARK Oy:n/ Arkkitehtuuritoimisto Riitta Korhosen suunnitelmilla. Myös Maaherrankadun ja Minna Canthin katujen kulmauksessa oleva *hotelli Puijonsarven* viimeisin 6- kerroksinen *laajennus* vuodelta 1989 on saman arkkitehtitoimiston suunnittelema.

Osoitteessa Vuorikatu 15 vuonna 1963 valmistunut *kerrostalo* (1-1-1), on arkkitehti Väinö Niemisen piirtämä.

Sijainti ja rajaus:

Tuomiokirkko kirkonmäellä ja sen alapuolella sijaitseva Snellmaninpuisto rajoittuvat lännessä Vuorikatuun, pohjoisessa Kauppakatuun, idässä Maaherrankatuun ja etelässä Minna Canthin katuun sekä niitä reunustaviin rakennuksiin.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Tuomiokirkkoon, kirkonmäkeen ja Snellmaninpuistoon sekä niitä ympäröiviin katuihin ja rakennuksiin liittyy paljon kulttuurihistoriaa ja rakennushistoriaa. Tuomiokirkko kirkonmäkeen on edelleen maamerkki ja kirkonmäeltä avautuu kaupunkilainen kaukomaisema. Snellmaninpuisto on entinen tori ja markkinapaikka kaupungin perustamisen ajoilta. Kirkonmäki (Tuomiokirkko) ja Snellmaninpuisto ympäristöineen ovat valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Ympäristö ja arvorakennukset säilytetään. Uudisrakentamisen on sopeuduttava miljööseen.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt: Tuomiokirkko ja Snellmanin puisto ympäristöineen (1993).

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt – kohde: Snellmanin puisto, tuomiokirkko ja puukorttelit (ehdotus 2005). Kuopion kulttuuriympäristöstrategia – työryhmä. Lausunto 22.8.2005: Museoviraston kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden sisätilojen luettelointi. Tämän kohdealueen kohteista arvokkaat sisätilat ovat seuraavissa rakennuksissa: Postitalo, entinen pääposti; Kuopion museo.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (SM 11.11.1975): his 1 (2-27-1, mutteri)

Asemakaava (YM 26.3.1976): his 1 (Barson kulma)

Asemakaava (SM 23.3.1979): his 1 (tuomiokirkko)

Asemakaava (YM 25.1.1985): sr-1 (2-24-3, ent. Suomen Pankki)

Asemakaava (YM 18.12.1985): sr-1 (1-5-3, ent. kaupunginhotelli, nyk. hotelli Puijonsarven yökerho)

Asemakaava (YM 11.1.1988): AL-31, Sr-4 (2-34-1, funkistalo (Vetriini))

Asemakaava (Kh 28.2.2000): sr-1 (4-17-8, ent. Maatalousosakepankki)

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: P/s Kirkonmäki; V/s Snellmanipuisto; sr-1 (tuomiokirkko; ent. Suomen pankki; Kuopion museo; Mutteri; asuinrakennus koulun tontilla; ent. kaupungin hotelli); sr-2 (liikerakennus 1882; ent. maatalousosakepankki; taidemuseo; postitalo; Snellmanin koulu; funkistalo; Niskasen liiketalo; työväentalo; Kanttila; asuinkerrostalo; Barson kulma; päiväkot; Konttisen liiketalo)

Asemakaava (Kv 15.12.2003): sr-7 (1-3-5, Kanttila; työväentalo; asuinkerrostalo 1927)

Asemakaava (kv 26.2.2007): sr-16 (entinen Niskasen liiketalo, nykyinen hotelli Puijonsarvi).

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): SR 11.1002 Puukorttelit (Minna Canthin talo, entinen työväentalo); SR 11.1005 Snellmanipuisto; ma 11.1302 Entinen kaupunginhotelli; ma 11.1326 Pohjois-Savon maakuntakirjasto.

Ongelmakohtia:

Puistonäkymän peittävä muovinen jäätelökioski.

Toimenpidesuositus:

Puistoa reunustavat kulttuurihistorialliset rakennukset säilytetään. Mahdollinen uudisrakentaminen sopeutetaan vanhaan miljööseen. Rakennusten seuraavissa korjauksissa otetaan huomioon säilyttävä, osin myös ennallistava ja palauttava korjaaminen. Arvokkaiden rakennusten kunnostuksessa on oltava yhteydessä Museovirastoon. Erityistä huomiota kiinnitetään Kauppakadun varren kulttuurihistoriallisen arvon säilyttämiseen. Kirkonmäkeä ja Snellmanin puistoa ympäröivien rakennusten kulttuurihistoriallista arvoa ei tule vähentää rakennuksiin ja ympäristöön sopimattomilla rakenteilla, kuten markiiseilla, katoksilla ja kojuilla. Snellmanipuisto tulee säilyttää hoidettuna ja istutettuna historiallisena puistona. Asemakaava muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita.

q

r

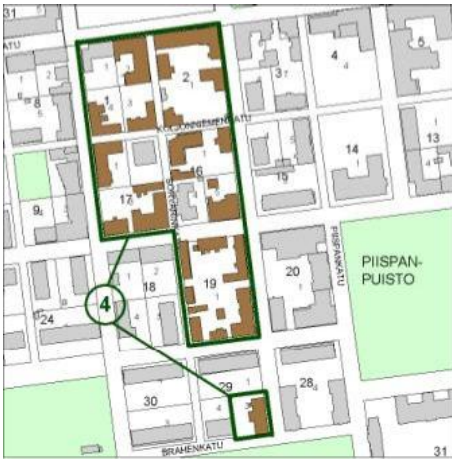

s

t

4. KUNINKAANKADUN JA SORVARINKADUN KATUNÄKYMÄ

Kuvaus:

Kuopio oli vanha puukaupunki, jonka puutalot purettiin pääosin 1960- ja 1970-luvuilla. Korttelimuseon ja kirkon välisiin kortteleihin mahtuu laajin säilynyt puu-Kuopio.

a

Erytisen merkittävä on vuonna 1780 rakennettu mansardikattoinen **tuomiorovastin pappila** (a) (1-16-1), Kuninkaankatu 12, joka alun perin rakennettiin lääninhallituksen virkamiehille. Rakennus muutettiin pappilaksi vuonna 1919 arkkitehti Juho Nykäsen suunnitelmilla.

b

Tuomiorovastin pappilan pihapiirissä on vuonna 1955 Koljonniemenkadun ja Sorvarinkadun kulmaan valmistunut **virasto- ja asuinrakennus** (b), arkkitehti Seppo Ruotsalaisen käsialaa. Samassa pihapiirissä on seurakunnan rakennuttama **piharakennus** vuodelta 1936.

c

Victor Barsokevitsch –valokuvakeskus (c) (1-2-1) sijaitsee tuomiorovastin pappilasta Kuninkaankatua tuomiokirkkoon päin mentäessä. Pihapiirissä sijainneessa aiemmassa rakennuksessa sekä myöhemmin nykyisessä rakennuksessa toimi vuosina 1887–1926 valokuvaaja Viktor Barsokevitschin ateljee. Talon on suunnitellut P. J. Pitkänen vuonna 1894.

VB-keskuksen vieressä oleva pieni **puutalo** (d) (1-2-1) on osa vuonna 1800 valmistunutta kulmataloa. Minna Canthin kadun puoleinen osa rakennusta purettiin paikalle valmistuneen kivitalon tieltä (ja purettu osa siirrettiin osaksi korttelin 1-2 rakennuksia). Puutalossa on nykyisin päiväkotitiloja.

Päiväkoti (e) toimii Minna Canthin kadun varrella olevassa puurakennuksessa, joka aiemmin oli postin rakennus (1-2-1).

Tuomiorovastin pappilan alapuolella Kuninkaankadun ja Kirkkokadun kulmassa sijaitsee **Kuopion Klubi** (f) (1-16-5), entinen asuinrakennus, jonka on suunnitellut lääninarkkitehti Ferdinand Öhmann vuonna 1880 omaan käyttöönsä. Taloa on laajennettu vuonna 1900. Samalla asuintalo on muutettu ravintolakäyttöön ja tunnetaan Kuopion Klubina. Klubin pihapiirissä oleva 1950-luvun puinen,

kaksikerroksinen piharakennus on arkkitehti Seppo Ruotsalaisen piirtämä. Kuninkaankadun miljöötä täydentää kadun alkupäässä oleva **Piispala** (g), joka on toiminut mm. Kuopion hiippakunnan piispan virkatalona (1-29-3). Rakennusmestari Juho Kekäläisen suunnittelema rakennus on vuodelta 1905.

d

Kortteli 1-17 muodostuu 1800-luvun koulurakennusten ja asuinrakennusten kokonaisuudesta. Korttelissa sijaitsevat **Maria Jotunin koulun rakennukset** (h), entiseltä nimeltään Snellmanin koulu. Koulun vanhempi osa on vuodelta 1851 ja tyylliltään empiriä. Talo rakennettiin Köyhien tyttöjen kouluksi Kirkkokadun ja Vuorikadun kulmaan. Koulun uudempi osa on rakennusmestari P. J. Pitkäsen suunnittelema vuonna 1895 Kirkkokadun ja Sorvarinkadun kulmaukseen valmistunut koulutalo, jossa oli voimistelusalii, viisi luokkahuonetta ja opettajainhuone. Punamullattu piharakennus on vuodelta 1851 ja pystytetty alun perin tontilla olleen Lappeteläisen taloa varten. Kirkkokadun ja Vuorikadun kulmassa sijaitsevassa Maria Jotunin koulussa annetaan nykyisin harjaantumisopetusta.

e

Osoitteessa Vuorikatu 1/ Koljonniemenkatu 34 on rakennusmestari P. J. Pitkäsen vuonna 1899 suunnittelema asuinrakennus, joka on muutettu toimistokäyttöön vuonna 1986. Nykyisin siinä on **Niiralan Kulma Oy:n toimisto** (i).

f

Kuninkaankadun, Kirkkokadun, Sorvarinkadun ja Kuopionlahdenkadun rajaama kortteli muodostaa Kuopion korttelimuseon, joka on osa Pohjois-Savon maakuntamuseona toimivaa Kuopion kulttuurihistoriallista museota. Museokorttelissa on kaikkiaan 11 puutaloa vehreässä pihapiirissä. Korttelin Kuninkaankadun ja Kirkkokadun varren talo (rakennukset 1-5) sijaitsevat alkuperäisillä paikoillaan.

g

Rännikadun (Sorvarinkatu) puoleiset rakennukset (j) on siirretty kaupungin keskustan eri kortteleista. Rakennusten entisöinti toteutettiin vaiheittain 1970-luvulta 1990-luvulle. Museo avattiin yleisölle vuonna 1982, mutta koko kortteli tuli museoalueeksi vuonna 1997.

Korttelimuseon rakennukset:

Kuninkaankatu 6. Vinkkelitalo (k), suunnittelija rakennusmestari P. J. Pitkänen. Rakennuksessa on kokous- ja näyttelytilaa sekä konservointitilat.

h

Kuninkaankatu 8 rakennus (l) on tehty vuonna 1849, mutta siinä on osia paikalla jo aiemmin olleesta talosta. Museon lipunmyynti ja yhtenä interiöörinä on mm. Minna Canthin työhuone.

Kirkkokatu 22. Käräjätupa (m). Vuonna 1849 rakennetussa talossa on ilmeisesti osia samalle paikalle ja 1600-luvun puolivälissä rakennetusta vanhasta käräjätuvasta. Rapatussa rakennuksessa toimii museokahvila.

i

Kirkkokatu 24. Hirsinen ulkorakennus on vuodelta 1849. Aitta noin vuodelta 1849. Sorvarinkadun varrella on vuonna 1862 rakennettu aittarivi. 1800-luvun alkupuolen parituparakennus.

Sorvarinkadun varrella oleva hirsinen aittarakennus (n) on alunperin ollut Raninin kauppiassuvun omistuksessa.

Apteekkitalo (o) on 1700-luvun lopulta. Museokorttelin keskellä on 1800-luvun puolivälistä pieni asuintalo. Kuopionlahdenkadun varrella oleva talo on tehty alun perin puusepän verstaaksi noin vuonna 1830.

j

Sijainti ja rajaus:

Korttelit 1-1, 1-2, 1-16, 1-17, 1-19.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Usean korttelin muodostama alue, joka sisältää monia yksittäisiä arvokkaita kohteita puukaupungin ajalta. Alue on merkittävä kaupunkikuvallinen kokonaisuus, jossa näkyy kerroksellisuus, eri aikojen rakennukset ja rakenteet tasapainoisena kaupunkikuvana. Erityisen edustavia ovat Kuninkaankadun varrella sijaitsevat puurakennukset, jotka muodostavat yhtenäisen katunäkymän. Valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Alue sisältää useita suojeltuja kohteita. Muiden osalta mittakaava ja materiaalit tulisi suhteuttaa ympäristöön. Ympäristö säilytetään. Kaavalla säilytetään mittakaava, materiaalit, rakennuskorkeus ja pääosa rakennuksista. Korttelimuseon rakennukset ja ympäristö säilytetään.

k

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt (1993): Tuomiorovastin pappila; Ulkomuseokortteli.

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (ehdotus 2005). Sisältyy kohteeseen Snellmanin puisto, tuomiokirkko ja puukorttelit. Koljonniemenkatu 30 kiinteistön rakennushistoriaselvitys. Kuopion ev.lut. seurakuntayhtymä. 30.9.2005, arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy.

l

Suojelupäätös:

Tuomiorovastin pappila, rakennussuojelulain nojalla annettu suojelupäätös 1974.

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (SM 17.12.1975): YM-1, his 1 (korttelimuseo).

Asemakaava (SM 26.3.1976): his 1 (1-2-1 Barsokevitch – valokuvakeskus ja viereinen puutalo; 1-16-1 tuomiorovastin pappila; 1-17-3 koulurakennukset vuodelta 1851 ja 1895).

Asemakaava (YM 24.10.1984): Sr-1 (1-17-1 Vuorikatu 11).

Asemakaava (YM 21.1.1986): K-6, sr-1 (1-16-5 Kuopion klubi).

Asemakaava (YM 5.4.1994): AL-32, sr-2 (1-1-3 Sorvarinkatu 14, 1-1-4 Vuorikatu 13).

Asemakaava (Kv 4.2.2002): sr-7 (1-29-3 asuinrakennus Piispala). Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue, YK 2001: SR-1 (1-17-1, 17-3 koulurakennukset ja piharakennus, 1-16-5 Kuopion klubi, 1-16-1 tuomiorovastin pappila, 1-2-1 VB-keskus ja puutalo, 1-1-3, 1-1-4, Koljonniemenkatu 19); SR-2 (Konttisen liiketalo, päiväkotit (2 rakennusta), Barson kulma); Alue sr-2. Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): SR 11.1002 Puukorttelit (Korttelimuseo, Kuopion Klubi, Tuomiorovastin pappila, Maria Jotunin koulu, ryhmäperhepäiväkotit); SR 11.1005 Snellmanin puisto (Konttisen liiketalo, Barsonkulma); ma 11.1325 Maria Jotunin koulu; ma 11.1304 Asuinrakennus Piispala.

Ongelmakohtia:

Tuomiorovastin pappilan poistuminen pappilakäytöstä, pappilan käyttämättömyys ja tontin rakentaminen sisältävät uhkan tulevaisuudelle.

Toimenpidesuositus:

Kortteleiden umpinainen puutalojen ja niiden piharakennusten muodostama luonne säilytetään. Mahdollinen pienimuotoinen uudisrakentaminen sopeutetaan olevaan miljööseen ja historiallisen puukaupungin rakentamistapaan. Rakennusten korjauksissa on huomioitava puutalojen kulttuurihistoria myös korjausmateriaalien valinnassa sekä tekniikan asentamisessa. Rännikatujen aitoina tulisi käyttää lankkuaitaa. Rakennusten sijoittelu, mittakaava ja materiaalit tulee määrätä puukaupungin hengen mukaisesti. Korttelimuseon alue on restauroitu alue, jonka ylläpito hoidetaan kulttuurihistoriallisen museon ohjeiden mukaan. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita.

m

n

o

5. PIISPANPUISTO YMPÄRISTÖINEEN

Kuvaus:

Piispanpuisto ympäristöineen muodostaa monen aikata-
son muovaaman miljöökokonaisuuden, joka on Väinölänniemelle johtavan
reitit varressa. Piispanpuistossa sijaitsivat Kuopion seudun ensi-
mmissä kirkot, joista viimeinen puinen ristikirkko purettiin
vuonna 1820. Paikka tunnettiin silloin Hallitustorin nimellä ja
muutettiin puistiksi 1880-luvun puolivälissä lääninhallituksen ra-
kennusten valmistuttua. Puisto nimettiin Piispanpuistiksi puiston
länsipuolella, Piispankadun varrella sijaitsevasta Kuopion ensi-
mäisen hiippakunnan aikaisesta piispantalosta.

a

Piispanpuisto (a) on istutettu metsälehmusvaltainen arvopuisto,
jonne on pystytetty paikalla sijainneiden Kuopion ensimmäisten
kirkkojen yhteydessä sijainneiden hautausmaiden muistoksi kivi-
nen muistomerkki.

b

Piispantalo (b) (1-20-1) valmistui vuonna 1854 arkkitehti Carl
Zieglerin piirustusten mukaan piispa Frosterukselle. Piispantalossa
on nykyisin osa Kuopion muotoiluakatemiaa ja siinä on 1900-
luvun alkuvuosilta alkaen toiminut myös käsityökoulu.

c

Lisäksi puiston vierellä sijaitsevat lääninhallintorakennukset. Jo
vuonna 1775 suoritetussa koko maan lääninjoon uudelleen järjeste-
lyssä kuningas Kustaa III:n määräysten mukaan muodostettiin
Kymenkartanon pohjoisesta osasta ja Hämeen lääniin kuuluneesta
Rautalammista Savon ja Karjalan lääni, jonka keskuspaikkana oli
Kuopio.

Lääninhallituksen päärakennus (c) on uusrenessanssia edustava
kaksikerroksinen kivitalo, joka on tehty arkkitehti Constantin Kise-
leffin vuonna 1882 yleisten rakennusten ylihallituksessa laatimien
piirustusten mukaan ja se valmistui vuonna 1885. Virastot tehtiin
rakennuksen ensimmäiseen kerrokseen ja kuvernöörin (myöh.
maaherra) asunto toiseen kerrokseen. Päärakennuksen viimeisin
korjaus on tehty vuonna 2002. Korjauksessa ennallistettiin huone-
tiloja ja niiden koristemaalauksia.

Lääninhallituksen päärakennuksen molempiin päihin, tontin sivulle tehtiin rakennukset **maanmittauskonttorille** ja **talousrakennukselle** (1-3-1). Sivurakennukset korotettiin kaksikerroksisiksi vuonna 1914 ja laajennettiin, arkkitehti Ricardo Björnbergin suunnitelmilla. Lisäksi maanmittauskonttoria laajennettiin lisäosalla vuonna 1931.

Nykyisin maanmittauslaitoksen käytössä on myös Sepänkadun varrella sijaitseva kolmikerroksinen kivitalo (1-21-4), jonka rakennutti 1870-luvulla lääninmaanmittari Carl Rehnström. Vuodesta 1922 rakennuksessa toimi **Karjatalousopisto** (d), jolla nimellä sitä vielä silloin tällöin kutsutaan. Alun perin kaksikerroksinen kivitalo on vaiheittain rakennettu vuosina 1851–1852 ja korotus vuonna 1922, suunnittelija arkkitehti Kerttu Rytkönen.

Vuonna 1954 lääninhallituksen tontin puistoalueelle rakennettiin kaksi korkea punatiilistä **virastotaloa** (e) ja maaherralle tehtiin samassa yhteydessä uusi asuinrakennus Piispankadun kulmaukseen. Uudisrakennukset suunnitteli arkkitehti Martti Melakari.

Itä-Suomen läänin perustamisen yhteydessä vuonna 1997 **maaherran virka-asunto** (f) ja uudemmat virastotalot jäivät pois lääninhallituksen käytöstä. Virastotaloissa toimii mm. ulosottovirasto ja Pohjois-Savon ympäristökeskus. Maaherran virka-asunto on kunnostettu Jätekuikko Oy:lle.

Puistomainen pihapiiri **huvimajoihin** (g) kuuluu tärkeänä osana miljööseen.

Viereisessä korttelissa on kaksi yliarkkitehti Theodor Grandstedtin suunnittelemaa ja vuosina 1897–1898 valmistunutta **kuuromykkäin koulun** (h) entistä rakennusta. Rakennukset ovat kaksikerroksisia; ensimmäinen kerros on kivistä, toinen puuta. Kuuromykkäin koulu perustettiin Kuopioon vuonna 1862. Rakennukset ovat virastokäytössä Pohjois-Savon liitolla (Sepänkadun puoleinen rakennus) sekä neuvottelu-, kokous- ja ravintolatiloina (Snellmaninkadun puoleinen rakennus).

Pihapiirin vanhin rakennus, everstiluutnantti Lennart Forsténin **huvila** vuodelta 1862 korjattiin kuuromykkäin koulun johtajan asunnoksi. Nykyisin rakennus on Senaatti-kiinteistöjen toimistona. **Tiilinen piharakennus** on samalta ajalta.

Puiston itäreunalla, Sepänkadun varrella on ortodoksisen seurakunnan kirkko, **Kuopion Pyhän Nikolauksen katedraali** (i) (1-27-1), joka valmistui vuonna 1904 rakennusmestari Aleksander Isakssonin suunnittelemana. Kuopiosta tuli Suomen ortodoksisen kirkkokunnan keskuspaikka vuonna 1944 ja samalla kirkosta tuli katedraali eli kirkkokunnan piispankirkko. Katedraalin ulkoseinä on rapattu tiiliseinä, jonka ulkopintaan on maalattu tiilikuviointi. Samalla tontilla katedraalin kanssa on 1950-luvulla rakennettu *Suomen Ortodoksisen kirkkokunnan toimistotalo*, suunnittelija arkkitehti Toivo Paatelainen. Taloa on muutettu ja laajennettu.

d

e

f

g

h

Piispanpuistoa reunustavat sekä pohjois- että itäreunalla 1920-luvun rakennukset: **Kallaveden lukio ja aikuislukio** (j) (1-4-1), entinen tyttölyseo, Kirkkokadun ja Maaherrankadun kulmassa rajaa punatiilisenä kookkaana rakennuksena puistoa pohjoisesta. Tyyliltään klassistinen rakennus valmistui alun perin tyttölyseon käyttöön nelikerroksisena rakennuksena vuonna 1924, suunnittelija arkkitehti M. Schjerfbeck. Kuopioon vuonna 1879 perustetun yksityisen tyttökoulun jatkajana toiminut tyttölyseo toimi rakennuksessa vuoteen 1973 saakka. Koulu sai nykyisen korkeutensa 1950-luvulla.

i

Kirkkokadun ja Sepänkadun kulmauksessa sijaitsee niinkään klassismia edustava viisikerroksinen, rakennusmestari Antti Pitkäsén vuonna 1926 suunnittelema **asuinkerrostalo Iimarinen** (k) (1-3-3), jonka pihapiirissä Sepänkadun varrella on säilynyt, yleisenä saunanakin toiminut, kivinen piharakennus. Kolmas 1920-luvun kerrostalo sijoittuu ortodoksisen katedraalin taakse Venemiehenkadulle.

Asuinrakennus Vellamo (l) (1-21-5) valmistui vuonna 1923 rakennusmestari Antti Pitkäsén piirustuksilla.

Vellamon tapaan, ei aivan puiston laidalla, sijaitsee Piispankadun varrella valkoinen, funkista edustava **Pohjois-Savon Metsäkeskuksen rakennus** (m) (1-15-5). Arkkitehti Jussi Paatelan piirustuksilla vuonna 1930 valmistunut rakennus tehtiin alun perin Itä-Suomen karjanjalostusyhdistystä varten.

Uudempia, puiston tuntumassa olevia rakennuksia ovat: Piispantalon molemmin puolin valmistuneet, Muotoiluakatemia käytössä olevat punatiiliset koulurakennukset, jotka on suunnitellut arkkitehti Anna-Liisa Mertaoja-Nylund vuonna 1963, 1970 ja 1974. Auditorion rakennukseen on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Qvim Arkkitehdit Oy.

j

Maaherrankadun ja Kirkkokadun kulmauksessa sijaitsee *kerrostalo* (1-13-4), joka on rakennettu vuonna 1957 arkkitehti Matti Haapalan piirustuksilla.

Piispanpuiston luoteiskulmassa Kirkkokadun suuntaisena sijaitsee *asuinkerrostalo vuodelta 1962*, suunnittelija arkkitehti Seppo Ruotsalainen.

Puiston kaakkoiskulmassa on 1964 valmistunut **asuinkerrostalo Hallituskadun varrella**, suunnittelija arkkitehti Toivo Korhonen.

Puiston itäreunalla entisen Harmaalinnan paikalla on *asuinkerrostalo* (1-21-1) vuodelta 1998.

k

Sijainti ja raja:

Väinölänniemen kainalossa Piispanpuiston ympärille sijoittuva aluekokonaisuus.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Vanhaa Kuopion keskustaa edustava alue, joka muodostaa puiston ja sitä ympäröivien rakennusten kanssa kerroksellisen kulttuuriympäristön niin hallinnollisesti kuin rakennushistoriallisestikin. Alue on ollut Pohjois-Savon keskus 1500-luvulta lähtien. Piispanpuisto ympäristöineen on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä.

l

Säilytystavoite:

Rakennukset ja ympäristö säilytetään ja hoidetaan. Uudisrakentamisen on sopeuduttava miljööseen.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt: Piispanpuisto ympäristöineen (1993).

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Kuopion kuurojen koulu; Piispanpuiston ympäristö (ehdotus 2005).

m

Suojelupäätös:

YM:n päätös 5.9.1994 valtion omistamien rakennusten suojelemisesta, valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen (480/85) nojalla (1-31-1, lääninhallitus; 1-32-3, ent. kuuromykkäin koulu; 1-21-4 karjatalousopisto).

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (SM 7.12.1982): rak. oikeus, -korkeus ja -ala nykyisten rakennusten mukaisia (1-21-4 ent. karjatalousopisto).

Asemakaava (SM 21.3.1983): sr-1 (1-32-3 kuuromykkäin koulun rakennukset (2 kpl) ja huvila (nyk. Senaattikiinteistöt), 1-31-1 lääninhallitus, maanmittauskonttori ja ent. talousrakennus).

Asemakaava (YM 15.6.1988): sr-1 (1-20-1 Piispantalo).

Asemakaava (Kh 16.9.2002): YK, ap/sr-1, sr-1 (1-27-1 Pyhän Nikolauksen katedraali).

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue, 2001: SR-1 (lääninhallitus, maanmittauskonttori ja ent. talousrakennus, huvimajat, kuuromykkäin koulun rakennukset (2 kpl), huvila (nyk. Senaattikiinteistöt), Pyhän Nikolauksen katedraali, Piispantalo; alue sr-4: lääninvirastotalot; V/s (Piispan puisto); SR-2 (Metsäkeskus, Kallaveden lukio, Maaherrankatu 1, Ilmarinen (2 rakennusta), Karjatalousopisto, Vellamo).

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): SR 11.1003 Virastotalot; SR 11.1004 Piispanpuiston ympäristö (Piispanpuisto, Karjatalousopisto, Pyhän Nikolauksen katedraali, Kallaveden lukio ja aikuislukio, asuinrakennus Vellamo); ma 11.1308 Asuinrakennus Vellamo; ma 11.1309 Metsäkeskus; ma 11.1313 Asuinrakennus Ilmarinen; ma 11.1322 Kallaveden lukio ja aikuislukio.

Ongelmakohtia:

Ympäristön hoitamattomuus, kuten Piispanpuiston kesäkukkaistutusten puuttuminen.

Toimenpidesuositus:

Historiallisesti arvokas Piispanpuisto säilytetään hyvin hoidettuna ja istutettuna puistona. Hoitotaso palautetaan aiemmalle tasolle. Historialliset kerrostumat ja muinaisjäännökset otetaan huomioon maanrakennustöissä. Kulttuurihistorialliset rakennukset ja puisto säilytetään ja uudisrakentaminen sopeutetaan ympäristöön. Rakennusten käyttötarkoitusta muutettaessa otetaan huomioon säilytystavoitteet ja kulttuurihistorialliset arvot. Valtakunnallisesti merkittävien rakennusten kunnostuksessa on oltava yhteydessä Museovirastoon. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitetta kaikkien vanhojen rakennusten osalta.

6. VÄINÖLÄNNIEMI

Kuvaus:

a

Väinölänniemi on yksi maamme vanhimmista kaupunkipuistotamme. Alun perin Pappilanniemenä ja Kinnulanniemenä tunnetulla niemellä sijaitsivat pappilan rakennukset. Pappilan maat liitettiin kaupungin maihin vuonna 1858. Sen jälkeen niemeä kunnostettiin teitä rakentamalla ja puita raivaamalla. Keskeisen puistoalueen käytävineen, nurmikenttineen ja puineen suunnitteli vuonna 1865 puutarhuri W. A. Drewniok. Puistosuunnitelmaa täydensi vuonna 1886 kuopiolainen puutarhuri Märten Gabriel Stenius (a, b).

Puiston ohella kaupunkilaisia virkisti kylpylä, uimalaitos, kesäravintola, teatterihuone, juhla-kenttä, soittolava, vesimyymälät ja paviljongit. Kylpylätoiminta alkoi vuonna 1863 ja jatkui aina vuoteen 1928 saakka, jolloin rakennus purettiin. Ensimmäiset uimahuoneet pystytettiin kylpylän aikoihin. Kookas teatterihuone valmistui 1882 arkkitehti Sebastian Gripenbergin suunnittelemana. Väinölänniemen Hovina ja Lottahovina tunnettu rakennus tuhoutui tulipalossa vuonna 1967.

b

Peräniemen ensimmäinen kesäravintola avattiin vuonna 1861 ja purettiin vuonna 1897. Rakennetun ravintolan myötä niemen nimi vakiintui Väinölänniemeeksi. Uusi kesäravintola, **Peräniemen kasino** (c), valmistui vuonna 1902 arkkitehti Eskil Hinderssonin piirtämänä.

Matkailijayhdistys rakennutti vuonna 1889 kolme pientä **paviljongia** (d), jotka edelleenkin ovat olemassa niemekkeiden nenissä Unholanniemessä, Peräniemessä ja Rönönsalmella.

Ensimmäiset uimahuoneet pystytettiin kylpylän aikoihin. Nykyisen, vuonna 1951 valmistuneen **uimalan** (e) paikalla oli vuonna 1914 rakennettu puinen uimala. Arkkitehti Teräsvirran suunnittelemasta uimalasta on jäljellä uimalan hyppytorni, uimalan puiset rakennukset uusittiin vuonna 1998 (Mikko Etula ja Eero Koivisto). Tennistä pelattiin jo 1910-luvulla, jolloin ensimmäinen vuonna 1911 valmistunut tenniskenttä oli käytössä.

Urheilukentän (f) rakentaminen aloitettiin vuonna 1916. Uusittu kenttä valmistui vuonna 1954, suunnittelijana arkkitehti Seppo

Ruotsalainen. Vuonna 1952 Väinölänniemelle pystytettiin kuvanveistäjä Heikki Konttisen suunnittelema juoksija Hannes Kolehmainen-patsas.

Väinölänniemen yhdistää Rönön saareen vuonna 1989 valmistunut silta.

Sijainti ja rajaus:

Väinölänniemeä rajaa Kallavesi sekä pohjoisessa Kallanranta – katu. Lisäksi yhdyssilta Rönön saareen.

c

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Kuopion ruutukaava-alueeseen rajautuva, Kallaveteen kaareutuva Väinölänniemi on Suomen vanhimpia kaupunkipuistoja. Väinölänniemi on ollut ja on edelleen monipuolinen kaupunkilaisten vapaa-ajan viettopaikka historiallisine puistoineen. Väinölänniemi on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä.

d

Säilytystavoite:

Ympäristö ja rakennukset säilytetään ja kehitetään historiallisen kaupunkipuiston hengessä. Kaavalla ei lisätä runsaasti rakennusosiketta ja liikennettä.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Väinölänniemi (ehdotus 2005).

Väinölänniemen käyttösuunnitelma. KH 14.12.1987.

Parhaillaan on tekeillä Väinölänniemen puiston käyttösuunnitelman tarkistus, jossa ratkaistaan mm. Väinölänniemen liikennejärjestelyt.

e

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue, 2001: V/s Väinölänniemi; SR-1 paviljongit (3 rakennusta); SR-2 Peräniemen kesäravintola.

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): SR 11.1001 Väinölänniemi.

Ongelmakohtia:

Suunnitelmallinen puiden kaataminen ilman uusia istutuksia. Vanhan puuston häviäminen lähes kerralla. Ajoneuvoliikenteen ja pysäköinnin lisääntyminen. Peräniemen kasinoon tehty tyyliin sopimattomia muutoksia.

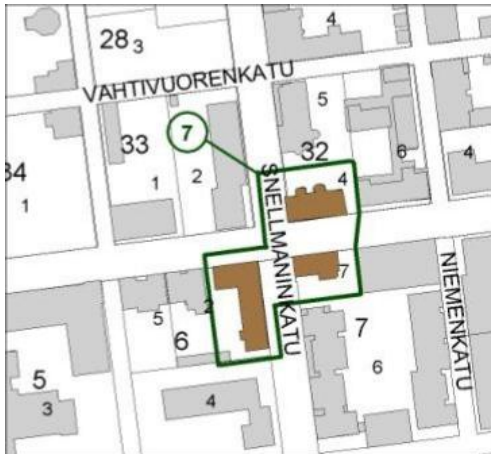

f

Toimenpidesuositus:

Väinölänniemen historiallinen puisto pyritään palauttamaan entiseen asuunsa. Liikenteellisiä ratkaisuja kehitetään siten, että Väinölänniemen keskeiset osat rauhoitetaan liikenteeltä. Alueen toimintoja monipuolistetaan historiallisen puiston hengessä virkistyskäyttöä painottaen. Ympäristöä rasittava toiminta ei sovi alueelle. Rakennukset pidetään kunnossa ja Peräniemen kasinon osalta suositellaan palauttavaa korjausta. Mahdollinen uudisrakentaminen sopeutetaan ympäristöön.

7. J. V. SNELLMANIN KOTIMUSEON KULMAUS

Kuvaus:

a

J. V. Snellmanin kotimuseo (a) (1-7-7) on rapattu yksikerroksinen puurakennus vuodelta 1827. Rakennus on entinen lääninsairaalan taloudenhoitaja Oppmanin talo, jossa J. V. Snellman perheineen asui vuosina 1845-49. Filosofin ja valtiomiehen Johan Vilhelm Snellman toimi Kuopiossa vuosina 1843-1849 yläalkeiskoulun rehtorina ja toimitti Saima-lehteä. Yksikerroksinen rapattu hirsirakennus edustaa risteyksen talojen kanssa 1800-luvun empiren ja uusklassismin hengessä rakennettuja puisia kaupunkiasuintaloja. Rakennus on restauroitu J. V. Snellmanin kotimuseoksi vuonna 1981. Museo on kalustettu Snellmanin perheelle kuuluneilla huonekaluilla ja esineillä.

b

Malmbergin kulmatalo (b) vuodelta 1842 (1-6-2) muodostaa yhdessä Snellmanin talon ja Viikin talon (myöh. J. Hyvärisen talo) (2-32-4) kanssa historiallisen katuristeyksen. Raatimies C. A. Malmbergin koti oli yksi herännäisyyden kokoontumispaikkoja sekä ennen kaupungintalon valmistumista myös raatihuoneena toiminut rakennus. Malmbergin talon suuri sali mahdollisti kokoontumiset ja juhlatilaisuudet. Vuoden 2005-2006 muutoksissa sekä sisä- että ulkotilat kokivat perusteellisia muutoksia. Julkisivu on ollut välillä rapattu ja sitä on jatkettu vuonna 1850. Muistolaatat talon seinässä kertovat, että ”Tässä talossa vihittiin 18.11.1845 J. V. Snellman ja Johanna Lovisa Wennberg.” sekä ”Luonnontieteilijä Aukusti Mela (1846-1904) syntyi tässä talossa.”

c

Leipurimestari Wiikin talo (c) sijaitsee Minna Canthin kadun suuntaisesti, vastapäätä nykyistä Snellmanin kotimuseota ja on valmistunut vuonna 1850. Myöhempiä omistajia mm. raatimies Oskar Castrén ja kunnallisneuvosmies Otto Tuomi sekä Janne Hyvärinen, joka piti tontilla romuliikettä. 1980-luvun lopulta lähtien rakennuksessa on toiminut yksityinen palvelukoti.

Sijainti ja raja:

Tontit 1-6-2, 1-7-7, 2-32-4.

Snellmaninkadun ja Minna Canthinkatujen risteyksessä sijaitsevat puutalot piha-alueineen.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Vanhaa puukaupunkia edustava kulmaus, jossa kolme erilaista kaupunkiasuintaloa muodostavat historiallisen kulmauksen, joiden historia liittyy myös J. V. Snellmanin Kuopion aikaan. Maakunnallisesti merkittävä kokonaisuus sekä Snellmanin kotimuseo valtakunnallisesti merkittävä.

d

Säilytystavoite:

Rakennukset pihapiireineen säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset ja lausunnot:

Inventoinnit 1980, 1990 ja 1998 (HB).

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Snellmanin puisto, tuomiokirkko ja puukorttelit (ehdotus 2005)

Suojelupäätös:**Säilytysmerkinnät kaavoissa:**

Asemakaava (SM 21.12.1979): his 1 (1-7-7, Snellmanin kotimuseo)

Asemakaava (YM 11.5.1987): Sr-1 (2-32-4, Wiikin talo)

Asemakaava (Kv 23.2.2004): sr-9 (Malmbergin talo).

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue, 2001: SR-1 (Snellmanin kotimuseo ja Wiikin talo); SR-2 (Malmbergin talo). Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA 11.1201 Snellmaninkadun korttelit (Snellmanin kotimuseo, Malmbergin talo, Janne Hyvärisen talo).

Ongelmakohtia:**Toimenpidesuositus:**

Vanhat rakennukset piha-alueineen tonteilla säilytetään ja pidetään kunnossa. Rakennusten korjaus- ja kunnostamistoimenpiteissä otetaan huomioon rakennusten kulttuurihistoriallinen arvo. Mahdollinen uudisrakentaminen sopeutetaan ympäristöön. J. V. Snellmanin kotimuseo pidetään kunnossa kulttuurihistoriallisen museon ohjeiden mukaan.

8. KUOPION SATAMAN ALUE

a

Kuvaus:

Rantatorilla, myöhemmällä Satamatorilla käytiin etupäässä kesäkauppaa. Satamatorin reunataloissa oli sataman toiminnan aikana liikkeitä, mm. Kauppakadun ja Vahtivuorenkadun välisten talojen lankkuaitaan oli avattu väliaikaisia myymälöitä. Satamatori muodostettiin 1950-luvulla puistoksi arkkitehti Kaj Michaelin suunnitelmien mukaan ja tunnetaan nykyisin **Satamapuistona** (a). Puisto ympäristöineen on viihtyisä miljö ja satama kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Pohjoispuolen alueelle on pystytetty korkeampia asuinrakennuksia satama-alueen arkkitehtikilpailun (1989) voittajaehdotuksen mukaisesti.

b

Satama-alueen vanhimmat rakennukset ovat **tulli- ja pakkahuone** (e), jotka on rakennettu 1850-luvulla, suunnittelijana arkkitehti C. A. Edelfelt. Rakennusta on laajennettu 1889 Leander Ikosen piirustuksilla.

Vaakahuone (f) (nykyinen Satamakonttori) valmistui vuonna 1879, lääninarkkitehti Ferdinand Öhmanin suunnitelmilla. Näitä täydentävät sataman puiset **varastomakasiinit** (g) 1910-luvulta.

c

Satamapuiston itäreunalla on **SOK:n** (h) (1-35-1) kautta maan tyypillinen toimisto- ja varistorakennus, jonka ovat suunnitelleet arkkitehdit Erkki Huttunen ja Paavo Riihimäki vuonna 1939. Entisen satama-altaan paikalle rakennettu rakennuskokonaisuus valmistui vuonna 1941. Tämän takana rantaviivalla muita satamaan valmistuneita keskusosuusliikkeiden ja keskustukkukauppojen varastoja, jotka muodostavat edustavan funktionalististen varistorakennusten ryhmän 1930- ja 1940-luvuilta.

Keskon (i) (Oy Savo-Karjalan Tukkuliikkeelle, nyk. Lasaretti) valmistuneen rakennuksen suunnitteli arkkitehti Pekka Saarema vuonna 1939 ja nelikerroksinen toimitalo oli valmis seuraavana vuonna.

Varastokokonaisuuden täydensi vuonna 1950 valmistunut **Osuustukkukauppa r.l:n varasto- ja konttorirakennus** (j) (nyk. Tiehallinto), arkkitehtien Georg Jägerroosin ja Niilo Pulkan laatimilla piirustuksilla.

Maamerkinä ja alueen myllytoiminnan muistona ovat **Raninin myllyn** (k) punatiiliset tehdasrakennukset (1-9-3), jotka ovat vuosilta 1883 (arkkitehti Evert Lagerspetz) ja 1891 (arkkitehti Werner Polón).

Satamapuiston länsireunan muodostavat matalat puutalot vuosilta 1890 (2-31-5 **Puijon kilta**) (l) ja **1892 (2-31-1)** (m) sekä yksi kaupungin rännikaduista Itä-torikatu eli Vahtivuorenkatu.

Satamapuiston luoteista kulmausta vastapäätä on Kuopion vanhin kivinen asuinrakennus, ns. **Bastmanin talo**, (n) ent. Carlssonin Rautakauppa vuodelta 1850.

Alueelle on rakennettu ympäristön mittakaavaan sopivia uudisrakennuksia. Kortteliin 2-30 Vahtivuorenkadun varrelle on siirretty ns. **adventtiseurakunnan talo** (o).

Satamakatua pohjoiseen päin jatkettaessa sitä reunustavat arkkitehti Jaakko Tähtisen vuonna 1944 suunnittelemat ja vuonna 1945 valmistuneet *tuotanto- ja varastorakennukset* (2-18-13) Suomen Maanviljelijäin kaupalle (ns. Hankkijan kulma). Jäljellä olevat rakennukset on muutettu asuinkäyttöön.

Satama-alueen ympäristöä täydentää **Vasikkasaari** (p) maisemallisena muistomerkinä, jonka uusi tuulimylly on muistona kolmesta vanhasta tuulimyllystä.

Sijainti ja rajaus:

Alue rajautuu pohjoisessa Tulliportinkatuun ja osittain Maljalahden puroon. Idässä alue rajautuu pääosin rantaviivan mukaisesti kuitenkin kaartuen vesialueelle ja etelässä Kirkkokatuun. Lännessä alueen rajaus kulkee pääosin Satamakatua pitkin, kuitenkin huomioiden tontit 2-30-5 ja 2-31-5 ja 2-31-1.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Satama-alue puistoineen ja sisävesiliikenteen sekä kaupan solmu kohtineen on valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä, jossa näkyvät 1800-luvun lopunpuuarkkitehtuuri kuten varastorakennusten funktionalismi 1930- ja 1940-luvuilta.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset ja lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt (1993).

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Kuopion satama (ehdotus 2005).

Satamavyöhykkeen käyttösuunnitelma KH 24.10.1988.

Kuopion satama-alueen aatekilpailu alueen yleissuunnittelusta ja muuttamisesta asuinkäyttöön 1989. Kutsukilpailun voitti arkkitehti-toimisto Helasvuo & Co.

Rakennushistoriaselvitykset: SOK (FM Teija Ahola 2005) ja Raninin mylly (Arkkitehti-toimisto Hannu Puurunen 2006).

d

e

f

g

h

i

j

k

l

m

n

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (YM 14.10.1988): sr-2, S/4500, S/IV (1-9-3).

Asemakaava (KH 9.12.1985): sr-1 (2-37-5).

Asemakaava (YM 26.9.1994): sr-2: 2-18-13 Satamakadun ja Tulliportinkadun kulmauksen tuotanto- ja varistorakennukset.

Asemakaava (Kv 9.3.1998): sr-1 tulli- ja pakkahuone; sr-2 satamakonttori ja makasiinirakennus; satama-alue /s-2.

Asemakaava (Kv 23.8.2004): sr-8 ravintola Sataman Helmi, ns.

Bastmanin talo, ent. Carlsonin rautakauppa; sr-9 Puijonkilta ja puinen asuinrakennus (2-31-1); sr/s1 ns. adventtiseurakunnan talo.

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue, 2001: alueesta osa sr-4 –miljööaluetta, johon vanhat satamarakennukset sisältyvät SR-2 –kohteina; Matkustajasatamasta etelään sijaitsevat funkisvaristorakennukset ovat SR-2 –kohteita.

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): SR

11.1006 Kuopion satama (Satamapuisto, tulli- ja pakkahuone, satamakonttori, satamavarastot, Raninin mylly, SOK vanha osa, sairaala Lasaretti, Tiehallinto, Ravintola Sataman Helmi).

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Sataman symboliarvo kulttuurihistoriallisen järviliikenteen edustajana otetaan huomioon toiminnallisessa kehittämisessä, mm. kesätoripaikkana. Kulttuurihistoriallinen rakennuskanta, satamapuisto ja muu ympäristö säilytetään. Ympäristöön soveltuva uudisrakentaminen on eräissä kohdissa mahdollista. Historiallisten rakennusten ulkoasua muuttavia toimenpiteitä vältetään. Vasikkasaaren maisemaa hoidetaan.

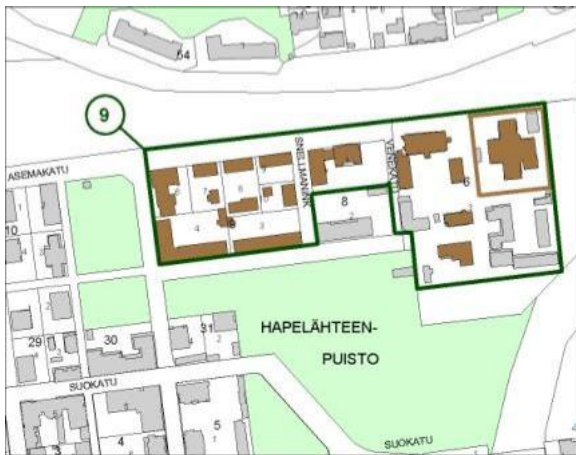
o

p

9. ASEMAKADUN ITÄPÄÄN KORTTELIT

Kuvaus:

Alue muodostuu kolmesta pihakokonaisuudesta: vankila-alueesta, talouskoulun pihapiiristä sekä yhtenäisestä puutalokorttelista täydennettynä 1950-luvun kerrostalorakentamisella. Vankila-alueella sijaitsee vanha puutalomiljö, jonka rakennukset valmistuivat alun perin lääninsairaalaan varten ennen kuin vankilakäyttö rakennuksissa alkoi 1910-luvulla. Toinen vankilapiha on muurin ympäröimä ristinmuotoinen sellivankila rakennuksineen.

Korttelin vanhimmat rakennukset sijoittuvat puutalojen muodostamaan kokonaisuuteen.

a

Lahdentaan sairaalana (b, c) tunnettu lääninsairaala on vuodelta 1822 ja on maamme vanhimpia säilyneitä sairaalarakennuksia, jonka on suunnitellut arkkitehti Charles Bassi. Pitkä puutalo on nyt vankilan käytössä asuinrakennuksena. Samanaikaisesti sairaalan päärakennuksen kanssa valmistuivat **sivurakennus** (d) ja **ulkorakennus**. Tätä entistä sairaalan pihapiiriä täydentää eteläpuolelle valmistunut **vankilanjohtajan puinen asuinrakennus** vuodelta 1888. Ulkorakennus (f) on purettu vuonna 2004 ja tilalle rakennettu **uudisrakennus** arkkitehti Esa Piiraisen suunnitelmilla.

b

Kuopion lääninvankilan (a, b) (3-6) ydinosa on vuodelta 1830 (suunnittelija arkkitehti C. L. Engel). Rakennus laajennettiin ristinmuotoiseksi sellivankilaksi vuonna 1889, muutoksen suunnittelijoina arkkitehdit Theodor Decker ja L. I. Lindqvist. Sellivankila on nyt vuosina 1991-1995 toteutetun peruskorjauksen mukaisessa asussa. Korjauksen yhteydessä rakennettiin pääportin sisäpuolelle **uusi porttirakennus**.

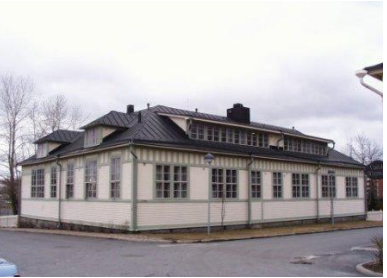
c

Edellä mainittujen pihapiirien ja rakennusten lisäksi vankila-alueella on alun perin **Käsitéollisuusyhdistyksen kouluksi** (e) valmistunut arkkitehti J. V. Strömbergin suunnittelema rakennus vuodelta 1908, joka peruskorjattiin 1990-luvun alkuvuosina vankilaa varten. Lisäksi vankilan muurien ulkopuolella on 1900-luvulla rakentunut lisäalue, jossa ovat **työhuonerakennus**, **autotalli**, **varastorakennus ja purusiilo**. Näiden rakennusten paikalle tehdään vankilan laajennus.

d

Vankila-alueen länsipuolella on yhtenäinen asutokortteli, **talouskoulun pihapiiri**. Asemakadun varrella sijaitsevan talouskoulun vanhin rakennus on oluttehtailija C. A. Claréukselle vuonna 1898 valmistunut asuintalo, jonka suunnitteli arkkitehti Eskil Hindersson. Talouskoulun käyttöön rakennus hankittiin vuonna 1925. Puukoulun pohjoispuolelle valmistui vuonna 1955 uusi koulurakennus, jonka suunnitteli arkkitehti Anna-Liisa Mertaoja-Nylund.

e

Hapelähteenkadun varrella on kaksi pitkää ja vaikuttavaa puuasuinrakennusta: **Rauhala ja Joutsen** –nimiset asunto-osakeyhtiöt (g), jotka molemmat ovat rakennusmestari K. H. Penttisen suunnittelemia. Rauhala on vuosilta 1909-1910 ja Joutsen vuosilta 1926-1927. Näiden puutalojen yläpuolella, kortteleissa 3-8, 3-9 ja 3-10 ovat **viisi pientaloa** vuosilta 1927, 1928 ja 1930. Kaksi näistä on saman rakennusmestari Penttisen käsialaa.

f

Maaherrankadun ja Asemakadun kulmauksessa olevalla tontilla on vuonna 1953 valmistunut **As. Oy Minnanpuisto**. Kerrostalo, jonka arkkitehti Kaj Michael on piirtänyt vuonna 1952. Myös viereinen, Asemakadun varrella sijaitseva **pienkerrostalo** on Kaj Michaelin piirtämä. Rakennusten julkisivuväriytykset on uusittu vuonna 1984.

Sijainti ja rajaus:

Asemakadun, Maljalahden, Hapelähteenpuiston, Hapelähteen kadun ja Maaherrankadun rajaama alue. Korttelit 3-6; 3-7; 3-8; 3-9; 3-10.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Merkittävä sairaala-, vankila- ja koulumiljö, jossa on tiilirakentamisen sekä Kuopion puukaupunkiin liittyvää puurakentamista edustavia rakennuksia yhtenäisenä kokonaisuutena. Vankila-alue edustaa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä ovat talouskoulu sekä puutalot Rauhala ja Joutsen.

g

Säilytystavoite:

Ympäristö rakennuksineen säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset ja lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt (1993).

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Kuopion vankila (ehdotus 2005).

Kuopion vankila-alueen rakennushistoriaselvitys. (Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy 19.1.2005)

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (YM 5.12.1991): (3-9-3): AL-32, Sr-1

Asemakaava (YM 5.4.1994) (3-9-6...13): AL-32, Sr-2

Asemakaava (Kv 1.8.2005 (3-6)): : sr-10 (6 rakennusta vankila-alueella); sr/mu-1 (vankilan kehämuri); s/-2 (vankilan lisäalue).

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: SR-2 (alueen puutalot); SR-2 (7 vankila-alueeseen kuuluvaa rakennusta); sr-4 alue.

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): SR 11.1010 Kuopion lääninvankila; MA 11.1202 Asemakoululta vankilalle (Talousskoulu).

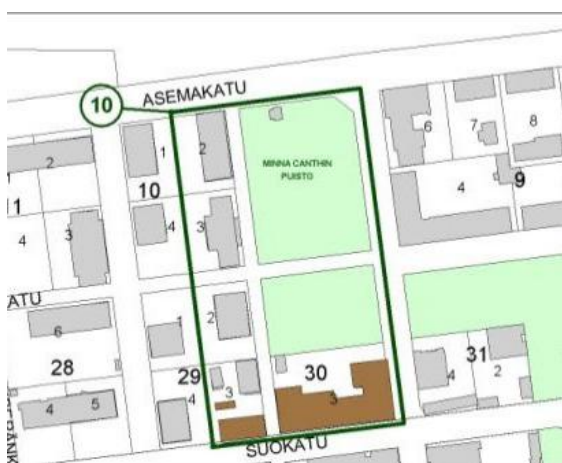
Ongelmakohtia:

Tehty pieniä julkisivumuutoksia.

Toimenpidesuositus:

Alueen yleisilme, umpikortteliluonne ja katujulkisivut säilytetään. Mahdollinen uudisrakentaminen sopeutetaan ympäristöön. Rakennusten korjaukset toteutetaan rakennusten kulttuurihistoriallinen arvo huomioon ottaen, ja suositetaan palauttavaa peruskorjausta. Piharakennukset säilytetään ja otetaan hyötykäyttöön.

10. MINNA CANTHIN PUISTO YMPÄRISTÖINEEN

Kuvaus:

Minna Canthin puisto rajautuu pohjoisessa Maljapuroon ja Asemakatuun, idässä Maaherrankatuun ja lännessä Museokatuun. Puistoa reunustavat Museokadun puolella kerrostalot ja lounais- eteläsuunnassa kaksi puutaloa pihapiireineen sekä etelässä J. V. Strömbergin koulurakennus.

Minna Canthin puiston (a) kokonaissuunnitelman on tehnyt yksi Suomen tunnetuimmista puutarha- ja puistosuunnittelijoista, arkkitehti Bengt Schalin vuonna 1937. Puistoa hallitsee Eemil Halosen kirjailija Minna Canthin patsas, joka paljastettiin vuoden 1937 toukokuussa. Puiston muutostyöt on tehty 1990-luvun lopulla.

Minna Canthin puistoa eteläpuolelta rajaava entinen **kauppakoulu** (b) on arkkitehti J. V. Strömbergin vuonna 1906 suunnittelema, myös Maljapuron kouluna tunnettu, rankorakenteinen rakennus. Sitä on laajennettu vuonna 1926.

Kaupunkikuvallisesti tärkeän parin Maljapuron koulun kanssa muodostaa Museokadun ja Suokadun kulmauksessa oleva **puinen asuinrakennus** (c, d) vuodelta 1901, jonka on suunnitellut raken-

a

b

c

d

numestari Juho Kekäläinen. Viereisen puutalon pihapiirin muuttunut *asuinrakennus* on vuodelta 1910 ja P. J. Oravaisen piirtämä. Minna Canthin puistoa Museokadun puolella reunustavat kerrostalot ovat vuosilta 1961, 1972 ja 1987. Vuonna 1961 valmistunut *kerrostalo* rännikatujen kulmauksessa eteläisimpänä on arkkitehti Väinö Niemisen suunnittelema.

Sijainti ja rajaus:

Alue rajautuu pohjoisessa Asemakatuun, idässä Maaherrankatuun, etelässä Suokatuun ja lännessä Museokatuun ja sitä reunustaviin asuintaloihin.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Minna Canthin puiston nuorempana historiallisena puistona täydentää Kuopion puistovyöhykkeitä ja sitä reunustavat katukuvassa tärkeät puutalot säilyneenä osana puukaupunkia.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980, 1990 ja 2004 (MM).

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

SM 30.9.1975: ei suojelumerkintöjä. Minna Canthin puisto P1 = Istutettava puistoalue.

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: V/s (puisto); SR-2 (Maljapuron koulu); SR-3 (Museokadun puutalot).

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA 111202 Asemakoululta vankilalle (Maljapuron koulu); MA 11.1203 Minna Canthin puisto.

Ongelmakohtia:

Voimassa oleva asemakaava ei vastaa säilytystavoitteita.

Toimenpidesuositus:

Puisto säilytetään istutettuna ja hoidossa otetaan huomioon alueen ympäristön historia ja kasvilisuus. Museokadun varren rakentamisessa on noudatettava rännikatujen varsien pienimittakaavaista rakentamistapaa. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita Maljapuron koulun, puiston ja asuinrakennuksen (3-29-3) osalta.

11.LIIKENNEASEMAT YMPÄRISTÖINEEN

Kuvaus:

Kuopion nykyinen rautatieasema valmistui vuonna 1934 ja liikenteen lisääntyessä myös linja-autoasema siirtyi keskustasta rautatieaseman viereen nopeuttamaan kulkemista. **Rautatierakennuksen** (a) ovat suunnitelleet arkkitehdit Jarl Ungern ja Thure Hellström. Asemaan oleellisena osana kuuluvat **laiturialueen katokset** sekä **asemapuisto**, joka reunustaa ratapengertä Maaherrankadun suuntaan.

Kuopion nykyinen **linja-autoasema** (b) valmistui vuonna 1959 arkkitehtien Seppo Ruotsalainen ja Arvo Tanskasen suunnittelemana entisen tenniskentän paikalle.

a

Sijainti ja rajaus:

Puijonkadun, Puutarhakadun, Maaherrankadun ja Asemakadun rajaama liikenneasema-alue.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Lähdön ja saapumisen paikkoina merkittävät asemarakennukset, joista rautatieasema on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä ja linja-autoasema maakunnallisesti merkittävä.

b

Säilytystavoite:

Ympäristö ja rakennukset säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Kuopion rautatieympäristöt. (ehdotus 2005).

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (YM 2.11.1988): sr-1 (rautatieasema ja linja-autoasema); pl-1 (Asemakadun varren puusto säilytettävä)

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: SR-1 (rautatieasema); sr-4 (puistosta osa).

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA 11.1202 Asemakoululta vankilalle (Rautatieasema); ma 11.1339 Linja-autoasema.

Ongelmakohtia:

Mahdollisen uudisrakentamisen sovittaminen asemarakennusten ja Päivärinteen asuintalojen miljööseen. Rautatieaseman puistoalueen säilyminen nykyisessä laajuudessaan. Asemahalleihin tehty muutoksia.

Toimenpidesuositus:

Asemarakennusten muotokieli ja detaljit säilytetään. Sisätilojen ominaispiirteet pyritään palauttamaan korjausrakentamisessa. Rakennusten ympärillä olevaa tilaa säilytetään puistoalueineen. Linja-autoaseman luonne säilytetään mahdollisissa laajennuksissa. Rautatieasemarakennuksen osalta laajennuksista tulee pidättäytyä. Laajennusten tulee sopeutua ympäristöön ja puistoalue säilytetään mahdollisimman laajana.

12. ASEMAKADUN POHJOISPUOLEN KORTTELIT

a

Kuvaus:

Asemakadun puutarovistö rautatieaseman länsipuolella. **Asemakoulu** vanhempi osa (a, b) on rakennusmestari P. J. Pitkäsen vuonna 1897 suunnittelema ja sen alapuolella sijaitseva uudempi osa (b) on arkkitehti J. V. Strömbergin vuonna 1908 piirtämä jugendia edustava koulurakennus.

Koulurakennusten länsipuolella on rakennusmestari P. J. Pitkäsen piirtämät ja vuonna 1901 rakennetut **Työväenasunto-osakeyhtiö Puijon talot** (c). Niissä oli valmistuessaan huoneen ja keittiön asuntoja.

Rautatien puolella sijaitsevaa kokonaisuutta täydennettiin **kahdella** Mäkipuolen ja Asemakadun varteen rakennetulla **asuintalolla** vuosina 1928-1929, rakennusmestari K. H. Penttisen piirtämällä rakennuksilla.

Sijainti ja rajaus:

Alue rajautuu lännessä Mäkipuoliin, pohjoisessa kaupungin pysäköintilaitokseen ja ratapengerrykseen, idässä Puijonkatuun ja etelässä Asemakatuun. Alue käsittää korttelit 3-2 ja 3-3.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Asemakadun pohjoispuolen korttelit rakennuksineen kuuluvat Asemakadulla säilyneeseen puurakennuskantaan. Maakunnallisesti merkittävä asemakoulun kortteli muodostaa arkkitehtonisesti hienon alkuperäisessä käytössä säilyneen kokonaisuuden.

Säilytystavoite:

Ympäristö rakennuksineen säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset ja lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Suojelupäätös:**Säilytysmerkinnät kaavoissa:**

Asemakaava (YM 9.8.1985): Sr-1 (3-2-5, neljä asuinrakennusta)

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: SR-1 (4 asuinrakennusta, 2 koulurakennusta)

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA 11.202

Asemakoululta vankilalle (Asemakoulun rakennukset).

Ongelmakohtia:**Toimenpidesuositus:**

Alueen yleisilme, umpikortteliluonne ja katujulkisivut säilytetään. Mahdollinen täydennysrakentaminen sopeutetaan vanhan rakennuskannan mittakaavaan ja ulkoasuun. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita.

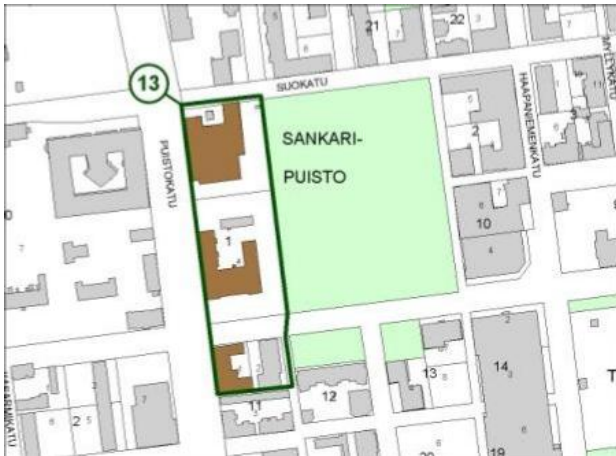

b

c

13. ENTINEN PALOASEMA YMPÄRISTÖINEEN

Kuvaus:

Puistokadun varrella vanhojen puurakennusten muodostaman kadun itäpuolisen miljööän jatkeena on 1920-luvun matalaa kivitalorakentamista edustava miljöö.

a

Entinen paloasema ja poliisilaitos (a) on valmistunut vuonna 1928 arkkitehti Juho Nykäsen suunnitelmilla. Paloaseman rakennuksessa kuvastuu 1920-luvun klassismi julkisivuissa, symmetrisyydessä ja tornissa.

b

Voiportina (b) tunnetun talon vanhan osan on piirtänyt rakennusmestari Hannes Väänänen. Puistokadun ja Tulliportinkadun kulmaukseen vuonna 1927 valmistunut rakennus tuli aluksi Kuopion autokeskuksen käyttöön ja edelleen vuonna 1930 Kuopion karjannuymyintiosuuskunnalle toimien lihanjalostuslaitoksena aina 1950-luvulle saakka.

Voiportin tontin vieressä Tulliportinkadun varrella on vuonna 1957 valmistunut *entinen huoltoasema*, jonka funktionalistiset piirteet ovat 1970-luvun muutosten alla.

c

Entisen paloasema- poliisilaitoksen viereisellä tontilla Puistokatua reunustaa arkkitehti Aarne Ehojoen suunnittelema punatiilinen **Kansaneläkelaitoksen (c)** Kuopion toimitalo, joka valmistui vuonna 1985.

Sijainti ja rajaus:

Alue rajautuu Puistokatuun, pohjoisessa Suokatuun, idässä Hatsalankatuun ja etelässä Puistokadun puutalomiljööseen. Keskeisimmät rakennukset sijaitsevat Puistokadun ja Tulliportinkadun kulmauksessa. Tontit 4-1-3; 4-1-4; 4-11-1 ja 4-11-2.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Puistokatua reunustavat 1920-luvun kivitalot muodostavat merkittävän kulmauksen vilkkaasti liikennöidylle Puistokadulle ja Tulliportinkadulle. Posti- ja verotoimiston rakennus on maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Rakennukset säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1990.

Suojelupäätös:**Säilytysmerkinnät kaavoissa:**

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue: SR-2 (ent. paloasema ja Voiportti)

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): ma 11.1327 Posti- ja vero toimisto, entinen palo- ja poliisilaitos.

Ongelmakohtia:**Toimenpidesuositus:**

Erityistä huomiota kiinnitetään Puistokadun puoleisten rakennusten julkisivuihin sekä Tulliportinkadun puolen cheyttämiseen. Mahdollinen täydennysrakentaminen sopeutetaan ympäristöön ja säilytettäviin rakennuksiin. Rakennusten korjauksissa tulee huomioida 1920-luvun klassismin piirteet. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita.

14. PUISTOKADUN ITÄPUOLEN PUUTALOT

Kuvaus:

Puistokadun itäreunalla on yksi harvoista vielä jäljellä olevista laajemmista vanhojen puutalojen muodostamista katunäkymistä. Arvokas rakennuskanta ulottuu myös Kauppakadun ja Minna Canthin kadun suuntaan sekä paikoittain jonkin matkaa myös poikkikatujen suuntaan. Alueella on myös muutamia kivitaloja 1940- ja 1950-luvulta.

Kuopion ruotsalaiseksi yhteiskouluksi valmistunut **Puistokoulu** (a) (4-38-1) on arkkitehti Eskil Hinderssonin suunnittelema vuonna 1895.

a

Puistokoulun miljöötä täydentää Minna Canthin kadun ja Hatsalankadun varrelle sijoittuvat **Kukkosen leipomon rakennukset** (b) vuosilta 1850 ja 1902. Rännikadun kulmausta koristava puutalo on rakennusmestari K. H. Penttisen piirtämä.

b

Puistokadun, Lapinlinnankujan, Hatsalankadun ja Kauppakadun rajaamalla tontille rakennettiin 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa nykyisin nuorisokeskuksen käytössä olevat puutalot, osoitteessa **Puistokatu 15**, ja ne ovat rakennusmestari Hannes Väänäsen käsialaa. Nuorisokeskuksen keltatiilinen *päärakennus* on vuodelta 1985 (arkkitehti Eero Koivisto).

c

Kauppakadun ja Puistokadun rajaamalla tontilla sijaitsevat **puutalot vuodelta 1895 ja 1900** (c) (4-22-5) sekä Hatsalankadun puolella vuodelta 1949 oleva **kaksikerroksinen kivirakennus**, suunnitellija arkkitehti A. S. Sandelin. Sen yläpuolella Torikadun varrella kaupungin toimistokäytössä oleva **kivitalo** (4-22-2) on valmistunut arkkitehti Seppo Ruotsalaisen piirustuksilla.

d

Torikadun kulmauksessa sijaitsee Henrik Vepsäläisen piirtämä ja vuonna 1898 valmistunut **kulmatalo** (d). **Hatsalankadun puisen kulmatalon** (e) on suunnitellut rakennusmestari Sampo Kokkonen vuonna 1902 (4-11-3). Tontin takaosassa on Torikujana tunnettu **aittarivi** (f), josta osan on suunnitellut Henrik Vepsäläinen.

Sijainti ja rajaus:

Korttelit 4-11; 4-22; 4-23; 4-38-1; 4-37-4

Puistokadun itäpuolen puutalojen alue rajautuu Puistokatuun, Torikujaan, Hatsalankatuun ja Minna Canthin katuun. Aluetta halkovat poikkikatut Torikatu, Kauppakatu ja Lapinlinnankuja.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Puistokadun varrella sijaitsevat puutalovaltaiset korttelit, jotka muodostavat yhtenäisen vanhan puukaupunkimiljöön täydentyen matalalla kivitalorakentamisella.

Säilytystavoite:

Rakennukset säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1990 ja 2005 (MM).

Rakennushistoriaselvitys Kukkosen leipomotontin rakennuksista (FM Teija Ahola 2006).

e

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (YM 19.7.1984); Sr-1 (4-23-3 (2 rakennusta))

Asemakaava (YM 28.5.1987); Sr-1 (4-11-3, 4-22-5)

Asemakaava (YM 16.5.1988); Sr-1 (4-38-1 (3 rakennusta))

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue YK 2001:4: SR-1 (Puistokoulu (2 rakennusta); Puistokatu 15 (2 taloa); 4-22-5 (2 rakennusta) sekä tontin 4-11-3 rakennukset.

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): ma 1328 Puistokoulu.

f

Ongelmakohtia:

Puistokoulun tontin 1970-luvulta oleva puurakennus rikkoo muutoin eheää piha-aluetta. Kukkosen leipomon tontin rakennuksia uhkaa purkaminen.

Toimenpidesuositus:

Puistokadun itäreunan vanhat rakennukset ja mittakaava säilytetään. Miljööalue jatkuu paikoin myös poikkikatujen suuntaan. Mahdollisen uudisrakentamisen tulee sopeutua ympäristöön. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita.

15.SANKARIPUISTO**Kuvaus:**

Alueen vanha nimi on Multamäki ja se oli tarkoitettu toriksi vuoden 1787 asemakaavassa. Kuopion keskustassa sijaitseva alue vihittiin hautausmaaksi vuonna 1811. Hautausmaahan haudattiin kuopiolaisia aina 1860-luvulle saakka, jolloin valmistuivat kaupunkiseurakunnalle Iso hautausmaa sekä maaseurakunnalle Flodbergin hautausmaa.

Aukiolle valmisti asemakaavasuunnitelman raatimies C. R. Dahlström vuonna 1873. 1920-luvun lopulla vanha hautausmaa rajattiin nykyiseen kokoonsa. Puistossa on vielä jäljellä vanhoja hautoja takorautaisine aitauksineen ja risteineen (a-c), jotka luovat ajallista syvyyttä puistolle mäntymetsineen ja sankarimuistomerkkeineen. Nimi SankariPuisto on alueelle annettu hautausmaan lounaiskulmaan haudattujen talvi- ja jatkosodan sankarivainajien johdosta.

Sijainti ja rajaus:

Tulliportinkadun ja Suokadun välinen alue, jota rajaavat ränninkatu Ajurinkatu ja Hatsalankatu.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Kuopion kaupungin vanhin säilynyt hautausmaa, johon on haudattu kaupunkilaisia vuodesta 1811 lähtien aina 1800-luvun loppupuolelle saakka, sekä talvi- ja jatkosodan sankarivainajat. Maakunnallisesti merkittävästä kulttuurihistoriasta kertovat vanhat valurautaiset ja kiviset hautamuistomerkit.

a

b

c

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue. (YK 2001):4: V/s, E/s.

Kuopion seudun maakuntakaava 23.8.2006: MA 11.1205 Sankari-puisto.

Ongelmakohtia:

Hautamuistomerkeihin kohdistuva ilkivalta. Osa muistomerkeistä on jätetty ilkevallan jälkeen kunnostamatta (mm. katkenneet valurautaristit), jolloin ne ovat alttiina tuhoutumiselle.

Toimenpidesuositus:

Ympäristö säilytetään puistomaisena. Vanhat hautamuistomerkit aitauksineen säilytetään. Hautamuistomerkkejä kunnostetaan tarvittaessa, huomioiden muistomerkkien materiaali.

16.KAUPPAKADUN LIIKETALOT

a

Kuvaus:

Kauppakadun varrella, osoitteissa Kauppakatu 16, 18 ja 20 sijaitsee useita Kuopion vanhimpiin kuuluvia kivisiä liike- ja asuintaloja, jotka valmistuivat Kuopion puurakennuksia tuhonneiden tulipalojen jälkeen 1870- ja 1880-luvun taitteessa.

Kauppakadun kulmauksessa vuodelta 1882 peräisin oleva **liikera-kennus** (a) (Raninin talo/Savolan kirjakauppa/Elorannan talo) on arkkitehti F. A. Sjöströmin piirustuksilla valmistunut kivitalo, jonka rakennutti kauppaneuvos Gust. Ranin.

Viereinen talo Kauppakadun ja Käsityökadun kulmauksessa on arkkitehti Jac Ahrenbergin piirustusten mukaan vuonna 1879 valmistunut kivitalo tehtailija C. G. Svahnille, joka 1800-luvun loppupuolella siirtyi apteekkari A. E. Piispasen omistukseen ja on tullut

tunnetuksi **Vanhan apteekin** (b) talona. Kauppakatu 20:een valmistui **Pohjoismaiden Yhdyspankki** (c) kivitalo vuonna 1921 arkkitehti J. V. Strömbergin piirustuksilla.

Sijainti ja rajausta:

Alue rajautuu Kauppakatuun ja idässä Vuorikatuun. Tontit 4-29-2; 4-30-1; 4-30-2.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Kuopion kivitalojen rakentamisen aloittaneita ensimmäisiä liike- ja asuinrakennuksia keskustassa. Valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Rakennukset säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

MV ja YM 1993. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt: Tuomiokirkko ja Snellmanin puisto ympäristöineen (Kauppakatu 16-18).

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue (YK 2001):4: SR-2.

Kuopion seudun maakuntakaava (maakuntavaltuusto 23.8.2006): SR 11.1005 Snellmanin puiston alue (Elorannan, Vanhan apteekin talot); ma 11.1317 (ent. pankki).

Ongelmakohtia:

Rajut ravintolasisustusten muutokset ovat uhka olennaisten sisätilojen yksityiskohtien säilymiselle.

Toimenpidesuositus:

Kuopion kivikeskustan vanhimpien kivitalojen ulkoasun ja mahdollisimman pitkälle sisätilojen korjauksissa otetaan lähtökohdaksi rakennusten kulttuurihistoriallinen arvo. Julkisivujen mainoskytissä ja -valoissa noudatetaan vanhoihin rakennuksiin sopivaa linjaa. Vältetään kookkaita mainosvaloja. Pienet mainoskyttilä lähelle jalankulkijan näkökenttää, julkisivun yläosiin ei mainoksia. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita.

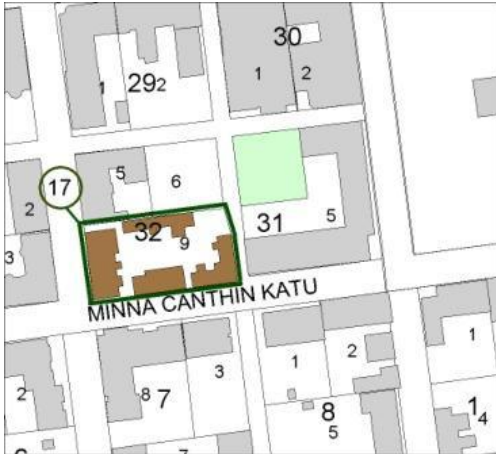
b

c

17. MINNA CANTHIN KADUN EMPIRE TALOT

a

b

Kuvaus:

Osoitteessa Minna Canthin katu 21-23 Puijonkadun risteyksessä sijaitseva kolmen, vuosina 1842 (a), 1848 ja 1862 (b) rakennetun puisen empirehenkisen asuintalon ryhmä, jota täydentää kaksi ulkorakennusta (hirsinen aitta ja tiilirakennus). Empirerakennusten ryhmä muodostaa suljetun pihapiirin.

Sijainti ja rajausta:

Rakennusten ryhmä rajautuu Minna Canthin katuun, Puijonkatuun ja Käsiyökatuun sekä Lapinlinnankadun varren taloihin. Minna Canthin katu 21-23, tontti 4-32-9.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Pelkistettyä puuempiretyyliä edustavat asuinrakennukset muodostavat yhtenäisen suljetun pihapiirin.

Säilytystavoite:

Rakennukset säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1997 (HB).

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (Kv 16.12.2004): sr-9: empiretalot (3 kpl); sr-1 (2 piharakennusta).

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue (YK 2001):4: SR-2: empiretalot ja piharakennukset.

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Katujulkisivut ja niiden pelkistetyn puuempiren piirteet säilytetään. Sisäpihan puolella muutoksia voidaan tehdä talojen henkeen sopeutuen. Vältetään kookkaiden mainoskylttien sijoittamista ulkoseiniin. Kyltit tehdään perinteisten käsityöammattilaisten tyyliin. Pysäköintiä sisäpihalla rajoitetaan.

18. YHTEISKOULU YMPÄRISTÖINEEN

Kuvaus:

Kuopion suomalainen yhteiskoulu aloitti toimintansa Suomen toiseksi vanhimpana suomenkielisenä yhteiskouluna vuonna 1892 vuokratiloissa. Nykyinen **Kuopion yhteiskoulu (a) ja musiikkiluokio (a, b)** toimivat yhteiskoululle kortteliin 5 vuonna 1898 valmistuneessa puisessa yksikerroksisessa rakennuksessa, joka on arkkitehti Leander Ikosen suunnittelema. Rakennusta laajennettiin vuonna 1902 (rakennusmestari P. J. Pitkänen) ja 1930-luvun alussa (arkkitehti Kerttu Rytkönen). Koulurakennukset sijaitsevat vanhan Kaivotorin (Pumpputori) paikalla. Rakennusten säilytystavoite ei koske koulun viimeisintä laajennusta, joka on toteutettu vuonna 1960.

Tontilla 5-6-3 sijaitseva nykyisin **Pumpputorin lastentarhana (c)** toimiva rakennus sivurakennuksineen on osa kuopiolaista puukouluhistoriaa. Talon rakennutti Sixtus Kellgren vuonna 1862. Kaupunki osti kuusi luokkaa ja ison salin käsittävän talon räätälimestari Johan Jauhiaiselta vuonna 1874 ja seuraavana vuonna siinä aloitti tyttöjen koulu. Lastentarhana talo on toiminut vuodesta 1914 lähtien.

Osoitteessa Minna Canthin katu 44 (tontti 5-6-1) sijaitsee **kivirakennus (Ravintola Kummisetä)** ja siihen liittyvä **puuosa (d)**. Rakennuksen on suunnitellut rakennusmestari Erkki Halonen vuonna 1912. Pihapiiriin kuulunut alkuperäinen aittarakennus on korvattu siirretyllä **ns. Soinisen aitalalla**.

Sijainti ja rajaus:

Tontit 5-5-3; 5-6-1; 5-6-3.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Kuopion puukoulurakennuksia, jotka matalana rakennusryhmänä muistuttavat puukaupungista. Maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Rakennukset ja ympäristö säilytetään.

a

b

c

d

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 (5-5-3) ja 1990.
Rakennuskielto Kummisedän tontille.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue (YK 2001):4: SR-2 (Yhteiskoulu, lastentarhan rakennukset, ravintola Kummisetä); sr-4 aitta.

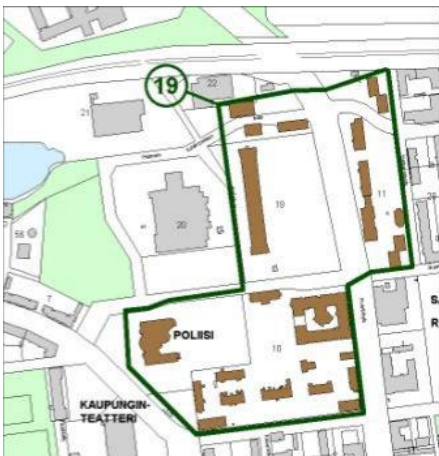
Kuopion seudun maakuntakaava 23.8.2006: sr 11.107 (Yhteiskoulu); ma 11.1323 (päiväkoti).

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Alueen vanhojen rakennusten muodostama kokonaisuus säilytetään Mahdollisten muutosten yhteydessä lähtökohdaksi otettava vanhaan rakennuskantaan sopeuttaminen. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitetta.

19.KASARMIALUE

Kuvaus:

Niiralankadun, Tulliportinkadun, Puistokadun ja rautatien välissä säilytetyistä Kuopion kaupungin käytössä olevista kasarmirakennuksista osa on Tarkk' ampujapataljoonan aikaisia puurakennuksia 1880-luvun alusta (A. Boman/L. I. Lindqvist), osa Venäjän armeijan rakennuttamia tiilirakennuksia 1910-luvun puolivälistä.

Erityistä merkitystä alueelle antaa sen pitkä historia sotilaskäytössä, joka alkaa vuodesta 1718, jolloin alueella oli Savon jalkaväkirykmentin Kuopion komppanian kapteenin virkatalo. Alue oli sotilaiden käytössä myös Ruotsin vallan jälkeisen autonomian ajan tarkk' ampujapataljoonilla aina Suomen itsenäisyyden jälkeiseen sotilaskäyttöön. 1880-luvulla pystytettiin Kuopion 5. tarkk' ampujapataljoonan kymmenet puiset asuin- ja kasarmirakennukset. Seuraavaksi kasarmialue siirtyi venäläisen sotaväen käyttöön 1900-luvun alussa, ja rakennuskantaa täydennettiin punatiilisillä kasarmirakennuksilla. Itsenäisen Suomen käytössä kasarmialue oli vuoteen 1963, jolloin varuskunta siirtyi pois Kuopiosta ja pääosa rakennuksista jäi tyhjiin.

Puiset tarkk'ampujapataljoonien kasarmit (a) rakennettiin samanlaisilla piirustuksilla Kuopioon kuin muihinkin läänin pääkaupunkiin ja ne valmistuivat vuonna 1881. Piirustukset laati arkkitehti August Boman ja niissä on myös arkkitehti Lindqvistin puumerkki.

a

Kasarmialue laajentui 1910-luvulla, kun Venäjä ennen ensimmäistä maailmansotaa tarvitsi lisääntyneille joukoilleen kasarmirakennuksia. Tällöin valmistuivat venäläisten insinöörien suunnittelemat **pu-natiiliset kasarmirakennukset (b, c)**. Alueen runsaasta rakennuskannasta on säilynyt yhdeksän tarkk'ampujapataljoonilta periytyvää puurakennusta ja kuusi venäläisen ajan tiilirakennusta. Rakennuksista suurin osa on kaupungin virastojen toimistoina. Vain Puistokadun ja Hatsalankadun välisellä viheralueella olevat rakennukset ovat Kuopion Sotilasläänin esikunnan tiloina. Lisäksi Hatsalankadun varrella on kaksi vaaleaksi rapattua vuosina 1955–56 valmistunutta nelikerroksista **kerrostaloa** kantahenkilökuntaa varten.

b

Kasarmialueelta poistuneiden rakennusten tilalle on tehty kaupungin **valtuusto-virastotalo (d)** Suokadun ja Puistokadun kulmaukseen vuonna 1989, suunnittelija arkkitehti Juhani Katainen.

c

Niiralankadun varressa olevaan kortteliin valmistui kutsukilpailun tuloksena Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partasen suunnitteleva **Kuopion oikeus- ja poliisitalo (e)** vuonna 1992. Alueen reunamille valmistuivat *uimahalli, keilahalli ja jäähalli* 1960- ja 1970-luvuilla.

d

Sijainti ja rajaus:

Kasarmialue sijaitsee keskustan ruutukaava-alueen tuntumassa rajautuen Tulliportinkatuun, lännessä alue ulottuu Niiralan kaupunginosaan, pohjoisessa rautatiehen ja itäsvilla sekä Puistokatuun että osittain myös Hatsalankatuun.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä, kasarmialuetta, jossa on sekä puisia että tiilisiä asuin- ja kasarmirakennuksia 1880-luvulta ja 1910-luvulta. Kasarmialueen runsas vanha puusto täydentää rakennuskantaa.

e

Säilytystavoite:

Rakennukset ja ympäristö säilytetään. Uudisrakentaminen sopeutetaan miljööseen.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Kuopion oikeus- ja poliisitalo. Arkkitehtuurikilpailu 1986. 1. palkinto arkkitehdit Sinikka Kouvo ja Erkki Partanen.

MV ja YM 1993. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt: Kasarmialue.

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Kuopion kasarmialue (ehdotus 2005).

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (SM 27.4.1983): Y-5/s, YH-1 (julkisivumateriaali punainen tiili).

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001:4: osa alueesta sr-4 –miljööaluetta; SR-2: (14 rakennusta); SR-1 asekoulu; SR-3 (2 rakennusta).

Kuopion seudun maakuntakaava (maakuntavaltuusto 23.8.2006): SR 11.1008 Kuopion kasarmialue; MA 11.1213 Kasarmialueen pohjoisosa.

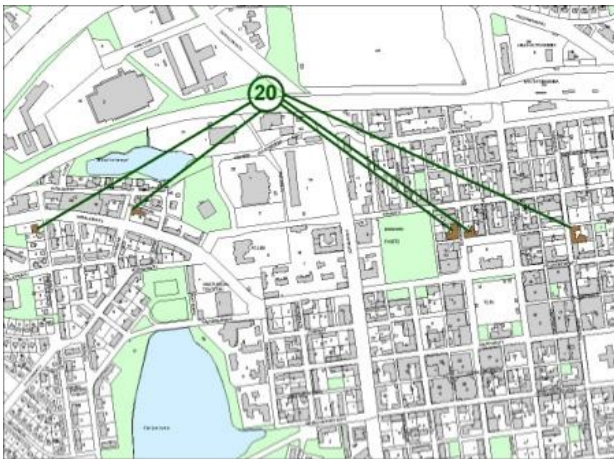
Ongelmakohtia:

Entisten kasarmirakennusten läheisyyteen on rakennettu joitakin alueen luonteeseen huonosti sopivia rakennuksia. Mahdollinen pysäköintialueiden laajentaminen viheralueille.

Toimenpidesuositus:

Alueen arvokkaat rakennukset, puusto ja alueen tilallinen luonne säilytetään. Uudisrakentaminen sopeutetaan miljööseen. Alueen vanhaa puustoa uusitaan vähitellen. Kasarmikenttä pidetään avoimena kansalaisopistoon ja kulttuuripalveluihin liittyvänä ulkotilana. Alue säilytetään julkisten palvelujen käytössä. Alueen pysäköintiongelmat tulee ratkaista kokonaisuutena. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita.

20.FUNKISRAKENNUKSET

a

Kuvaus:

Maailmalla yleistyi 1920-luvulla moderni kansainvälinen tyyli, joka etenkin Pohjoismaissa vakiintui myöhemmin (1930- ja 1940-luvuilla) funktionalismina. Tyyliä rakennuksissa haluttiin pelkistää geometrisiin ihannemuotoihin. Rakennukset saivat tasakatot, valkoiseksi kalkitut sileät seinäpinnat ja uudentyyppisten kantavien betonipilareiden mahdollistamat nauhaikkunat. Asuinrakennuksiin haluttiin valoa ja ilmavuutta. Tähän kokonaisuuteen sisältyy keskeisiä funktiorakennuksia.

Entinen Kuopion maalaiskunnantalo, nykyinen kouluviraston ja elokuvateatteri **Kuvakukon talo** (a) osoitteessa Vuorikatu 27, on arkkitehti Eino Pitkäsén suunnittelema rakennus 1930-luvun lopulta. Kunnantaloksi valmistunut nelikerroksinen talo sisälsi kunnallistilojen lisäksi liike- ja asuinhuoneistoja sekä 413 hengen elokuvateatterin. Ulkonäöltään kohde edustaa hillittyä virastoarkkitehtuuria.

Haapaniemenkatu 34:ssä sijaitseva viisikerroksinen asuin-liiketalo rakennettiin vuosina 1938-1939 ja se tunnetaan **Maximin talona** (b), rakennuksessa olevan elokuvateatterin mukaan. Rakennuksen suunnittelija on helsinkiläinen arkkitehti Jukka Saari.

b

Vastapäätä kadun toisella puolella on Haapaniemenkadun ja Maljalahdenkadun kulmauksessa **Ravintolatalona** (c) tunnettu entinen Kansalliskaupan talo. Vuonna 1938 valmistunut talo on arkkitehti Eino Pitkäsen suunnittelema. Ikkunoiden muutos jo aiemmin toteutetun vesikaton ja julkisivun pellityksen ohella on peittänyt ja hämärtänyt rakennuksen funkkispiirteitä, mutta julkisivu on ennallistettavissa funktionalismin henkeen. Ravintola muodostaa yhdessä Maximin talon kanssa tyyliltään yhtenäisen kokonaisuuden.

c

Niiralassa vastapäätä Turoa Niiralankadun varrella on **Teboilin huoltoaseman** (d) rakennus, joka valmistui vuonna 1953 insinööri V. Kudrāvzevin piirustusten mukaan. Rakennus edustaa 1950-luvulla rakennettua funktionalistista huoltoasemaa ja on muodoltaan kuutiomainen. Matalampi siipiosa muodostuu kolmesta huoltohallitarasvamonttuineen.

d

Kultasepänkadun ja Mustinlammenkadun kulmassa sijaitseva funktitalo rakennettiin Niiralaan Kuopion **Kultaseppä Oy:n toimitaloksi** (e) vuonna 1938 rakennusmestari Eino Soinisen laatimien piirustusten mukaan.

e

Sijainti ja rajaus:

Kohteita keskustasta ja Niiralasta.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Kuopiossa vähän säilyneitä funktionalismia edustavia rakennuksia kaupunkikuvassa. Maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Rakennusten funktionalistinen olemus ja piirteet säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1990 ja 2006 (MM).

Savon arkkitehtien yhdistys SAFA teki Niiralan Teboilista suojeluesityksen Pohjois-Savon ympäristökeskukselle vuonna 2004.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava Maljalahdenkatu 35 on ehdotusvaiheessa ja ravintolatalon suojelumerkintä ratkaistaan asemakaavaprosessin edetessä.

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): sr 11.1108 Teboil-huoltoasema, Niiralankatu; ma 11.1310 entinen Kuopion maalaiskunnan talo ja entinen kuntahuone.

Ongelmakohtia:

Niiralan Teboilille on omistaja hakenut purkulupaa ja rakentamislupaa uudelle kylmäasemalle vuonna 2004.

Toimenpidesuositus:

Funktionalismin peruseriaatteen mukaan arkkitehtonisen muodon lähtökohtana on rakennuksen toiminnot ja käyttötarkoitus; ”tarkoitus sanelee muodon”. Sille on luonteenomaista muodon pelkistäminen ja koristeaiheiden välttäminen. Rakennukset säilytetään ja korjausrakentamisessa huomioidaan rakennusten funktionalistiset erityispiirteet ja tarvittaessa rakennukset ennallistetaan funktionalismin henkeen. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita.

21.MODERNIT JULKISET RAKENNUKSET

Kuvaus:

Kuopion moderneista julkisista rakennuksista tässä muutamia merkittäviä esimerkkejä eri suunnittelu- ja toteutusvuosikymmeniltä.

1960-luku edusti teollisen rakentamisen kautta. Ajan julkiselle rakentamiselle tyypillistä oli betonin käyttö ja harmaiden betonipintojen jättäminen näkyviin. Lisäksi tyypillistä oli rakennusten monumentaalisuus, tilojen monimuotoisuus ja suhde ympäristöön.

Alavan kirkon (a) lisäksi betoniarkkitehtuurin edustaja Kuopiossa on **Itä-Suomen hovioikeus** (b), osoitteessa Minna Canthin katu 64. Rakennukset ovat arkkitehtitoimisto Heikki Castrén & Co:n suunnittelemat vuodelta 1968. Puolikaaren muotoisen laajennusosan on suunnitellut arkkitehti Juhani Pallasmaa vuonna 1991.

1960-lukua edustaa Kuopiossa myös **Koulupuiston aluekokonaisuus** (c), joka käsittää Hatsalan koulun, Klassillisen lukion sekä ns. Teknillisen oppilaitoksen rakennukset. Lisäksi alueeseen liittyy läheisesti **Ortodoksisen kirkkokunnan toimitalo** (d).

Musiikkikeskus (e), joka valmistui vuonna 1985 on arkkitehtien Raimo Savolaisen ja Esa Malmivaaran suunnittelema. Toteutus perustuu järjestettyyn kutsukilpailuun vuonna 1972. Musiikkikeskukseen salit lämpiöineen sekä valohalli kuuluvat kaupungin merkittävimpiin sisätiloihin. Talon erinomaisen akustiikan suunnittelusta on vastannut arkkitehti Alpo Halme.

Reaktionä 1970-luvun energiakriisiin sävyttämälle yksitoikkoisuu-delle palattiin 1980-luvulla monimuotoisempaan arkkitehtuuriin.

a

b

c Hatsalankoulu

Merkittävä hanke oli arkkitehti Juhani Kataisen suunnitteleman **Valtuusto-virastotalon** (f) rakentaminen vuonna 1989 kasarmi-alueelle. Rakennuksen julkisivussa monimuotoisuus ilmenee mm. viherhuoneina. Valtuustosali ja pääaula siihen liittyvine kokous- ja ruokalatiloineen kuuluu kaupungin merkittävimpiin sisätiloihin. 1990-luvulla toteutettiin modernismin jälkeistä uusmodernismia ja hakeuduttiin minimalismin tyylikkyyteen ja rakennusosista ja materiaaleista luotiin kollaaseja.

Pelastusalan henkilöitä kouluttava valtion **Pelastusopisto** (g) valmistui Petoselle arkkitehtien Mikko Heikkisen ja Markku Komosen suunnitelmilla vuonna 1992. Suunnittelusta järjestettiin kutsukilpailu vuonna 1988.

Kasarmialueelle Niiralankadun varressa olevaan kortteliin valmistui **Kuopion oikeus- ja poliisitalo** (h) arkkitehtien Sinikka Kouvon ja Erkki Partasen suunnitelmilla vuonna 1992. Suunnittelusta järjestettiin kutsukilpailu vuonna 1986.

Männistön Pyhän Johanneksen kirkko (i) suunniteltiin Saarijärven alueelle vuonna 1985 järjestetyssä kutsukilpailussa. Kirkko on toteutettu arkkitehtien Juha Leiviskän ja Pekka Kivisalon piirustuksilla vuonna 1992. Rakennus on erittäin merkittävä myös sisätiloiltaan.

Sijainti ja rajaus:

Kohteet sijaitsevat keskusta-alueen lisäksi Saarijärvellä ja Petosella.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Kaupunkikuvassa on merkittäviä julkisia rakennuksia.

Säilytystavoite:

Rakennukset säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Rakennukset säilytetään ja korjausrakentamisessa otetaan huomioon rakennusten ominais- ja tyylipiirteet. Rakennusten merkittäviä sisätiloja vaalitaan osana kokonaisuutta ja mahdollisiin muutoksiin pyydetään asiantuntijalausunnot. Asemakaavat muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita.

c Klassinen lukio

c Teknillinen oppilaitos

d

e

f

g

i

h

Muu keskeinen kaupunkialue

22. VALKEISENLAMMEN YMPÄRISTÖ

a

b

c

Kuvaus:

Valkeisenlammen miljööseen liittyy kiinteästi ympäristön rakennetut alueet, joista arvokkaimmat ovat lammen itärannalla oleva entisen lääninsairaalan (nykyisen Kuopion terveydenhuolto-oppilaitoksen) rakennusryhmä ja lammen pohjoispäässä olevat vanhainkoti, Niiralan koulu, Niiralan kulman ensimmäinen vuokratalo ja teatteri, sekä ”Ukkokoti” Valkeisenlammen länsirannalla. Lammen eteläpäässä ovat Alavan sairaalarakennukset sekä Alavan seurakunnan rakennukset. Valkeisen lammen itäreunaa reunustaa kallioiden maaston lisäksi Raviradantien varren 1950- ja 1960-lukujen asuntorakentaminen.

Lääninsairaalan rakennuksista ensimmäinen, punatiilinen sairaala valmistui syksyllä 1877 arkkitehti E. B. Lohrmannin piirustuksilla. Kauppakadun päähän rakennettiin vuonna 1910 uusi sairaalarakennus (a) ja sen suunnittelivat arkkitehdit Florentin Granholm ja Magnus Schjerfbeck. Talouskellari ja uusi ulkorakennus valmistuivat vuonna 1911. Samalla kymmenluvulla valmistui vielä arkkitehti E. A. Kranckin piirustuksilla rakennettu sauna- ja pesutuparakennus. Samoihin aikoihin suunniteltiin myös talousrakennus (b) ja kaksikerroksinen taloudenhoitajan ja lääkärin asuinrakennus.

Entisen lääninsairaalan viimeisin laajennus on Kuopion terveydenhuolto-oppilaitoksen (c) ajalta 1990-luvun alusta, jolloin Valkeisenkadun varteen valmistui funkishenkinen rakennus arkkitehti Pekka Pitkäsen suunnitelmilla.

Myös kaupunki rakensi **kaupunginsairaalan** Valkeisen rannalle aivan lääninsairaalan naapuruteen. Se aloitti toimintansa vuonna 1885. Sairaalan vanhoista rakennuksista on jäljellä kallion päälle rakennettu potilashuonerakennus vuodelta 1906 sekä vuonna 1925 valmistunut arkkitehti Aarre Ekmanin suunnittelema ruumishuone.

Kuumelana tunnettu vanha puurakennus palveli 1900-luvun alun laajennuksineen aina 1980-luvulle saakka, jolloin Valkeisen sairaalaa laajennettiin rakentamalla vanhan puusairaalan paikalle kaksikerroksinen rakennus, Suunnittelutoimisto Nylund & Co:n piirustuksilla vuonna 1988. Jo 1950-luvulla tehtiin kaupungin sairaalalle Valkeisen rannalle kaksikerroksinen kivirakennus Sairaalakadun varten. Se valmistui vuonna 1953.

d

Kuopion yliopistollisen sairaalan lastenosastot toimivat pitkään **Alavan sairaalassa** (d, e, f). Mannerheimin Lastensuojeluliitto rakennutti aluksi Savon Lastenlinnan nimellä toimineen sairaalan (arkkitehdit Erkki ja Inkeri Linnasalmi) vuonna 1950. Samalla sairaalan viereen valmistuivat **ylilääkärin asuintalo** (g), oppilastalo vuonna 1951 ja 1950-luvun lopulla kaksikerroksinen rivitalo lääkäreille ja hoitajille.

e

Lastenlinnan kanssa samoihin aikoihin rakennettiin Suomen Tuberkuloosin Vastustamisyhdistyksen toimesta **Joulumerkkikoti** (h), joka toimi vuosina 1954-1964. Rakennuksen suunnittelivat arkkitehdit Ragnar ja Elina Wessman. Entisessä Joulumerkkikodissa on nykyisin kehitysvammaisten päivätoimintaa ja entisessä hoitajien viisikerroksisessa asuntolassa on nuorten tukiasuntoja.

f

Valkeisen lammen etelärannalle vuonna 1969 valmistunut **Alavan kirkko** (i, j) edustaa tyylipuhdasta betoniarkkitehtuuria. Sveitsiläissyntyisen arkkitehti André Schützin suunnittelema kirkko, **seurakuntatalo ja asunnot** valmistuivat suunnittelukilpailun tuloksena.

Vastapäätä kirkkoa, lammen pohjoispäässä ovat **vanhainkoti** (k), suunnittelija arkkitehti Oiva Kallio 1926, **Niiralan koulu** (l) vuodelta 1926 (arkkitehdit Armas Lindgren ja Bertel Liljeqvist), **Niiralan kulman ensimmäinen vuokratulo** (m) (Veikko Raitinen - K. R. Lindgren 1950) sekä **teatteri** (n) (arkkitehdit Risto-Veikko Luukkonen – Helmer Stenroos 1963).

Valkeisenlammen länsirannalla on Väinämö Killisen vuosina 1915-1917 valmistunut **”Ukkokoti”** (o) (7-33-35).

Valkeisenlammen itäreunaa reunustavat kallioisen maaston lisäksi *Raviradantien varren 1950- ja 1960-lukujen asuinrakennukset*, joissa on sekä korkeita pistetaloja että matalia asuinrakennuksia. Virkamiestalona tunnettu kerrostalo osoitteessa *Minna Canthin katu 66* valmistui vuonna 1951 kuusikerroksisena itäreunalle.

g

Mölymäen kerrostaloina (p) suunnittelut pistetalot on rakennettu arkkitehtien Seppo Ruotsalainen ja Väinö Nieminen piirustusten mukaan vuosina 1959-1960.

Valkeisenlammen ympärille muotoutunut **Valkeisenpuisto** (q, r) rakennettiin useassa vaiheessa 1950- ja 1960-luvuilla. Lammesta otettiin vettä Valkeisen rannalla sijaitseviin sairaalarakennuksiin, lammen rannalla pestiin pyykkiä ja juotettiin varuskunnan hevosia.

h

i

Monet muistavat puistoa reunustaneet hopeapajut, jotka viimeisimmässä puiston kunnostuksessa 1990-luvun lopun ja 2000-luvun alkuvuosina uusittiin kiviaiheisilla kukkaistutuksilla.

Sijainti ja rajausta:

Valkeisenlammen ympäristö on laaja kokonaisuus, joka rajautuu pohjoisessa Niiralankatuun, idässä Sairaalakatuun ja Kaartokatuun pitäen sisällään Raviradantien sekä Alavantien. Etelässä alue rajautuu Keihäskatuun ja lännessä rajausta reunustaa Niiralan omakotija kerrostaloalueet. Lännessä rajauksen sisällä on yksityinen vanhusten palvelukoti, Ukkokoti.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. Valkeisenlammen rannalla sijaitsevat entiset lääninsairaalan kuin kaupungin sairaalan sekä Alavan sairaalan rakennusryhmät, jotka todistavat Kuopion asemaa merkittävänä sairaalakaupunkina.

Säilytystavoite:

Rakennukset ja ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Kuopion teatteritalon suunnittelukilpailu 1959. 1. palkinto: Risto-Veikko Luukkonen.

Inventoinnit 1980 ja 1990.

k

Suojelupäätös:

YM:n päätös 5.9.1994 valtion omistamien rakennusten suojelemisesta valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen (480/85) nojalla (ent. lääninsairaalan rakennukset).

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (YM 22.2.1991): YO-5/s, YS-7 (6-5-6); Sr-1 (4 ent. Lääninsairaalan rakennusta, 1 kaupunginsairaalan rakennus; Valkeisenkadun vanhainkoti) ja sr-6 (Valkeisenkadun vanhainkodin rakennelma).

Asemakaava (YM 26.2.1992): Y-6, sr-1, pl-2 (Ukkokoti).

Asemakaava (YM 15.9.1995): AK-16/s; AK/s (Mölymäen kerrostalot ja osa Raviradan taloista)

Asemakaava (Kv 20.6.2005): ALY-1/s-4; sr-12 (3 Alavan sairaalarakennusta ja ylilääkärin asuintalo). Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: sr-4 (sairaala-alue); SR-1 (5 sairaalarakennusta ent. lääninsairaalan alueella; vanhainkoti); SR-2 Niiralan koulu.

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): ma 11.1336 Joulumerkkikoti; ma 11.1333 Alavan kirkko ja seurakuntatalo; ma 11.1334 Alavan sairaala, lastenlinna; SR 11.1009 Kuopion terveydenhuolto-oppilaitos, (ent. lääninsairaala); sr 11.1109 Vanhainkoti, Valkeisenkatu 5; ma 11.1337 Kaupunginteatteri; ma 11.1341 Niiralan koulu; ma 11.342 Niiralan kulman asuinkerrostalo.

l

m

Ongelmakohtia:

Osa peruskorjauksien laajennuksista on toteutettu alueen luonteeseen sopimattomasti.

Toimenpidesuositus:

**Kulttuurihistoriallisesti merkittävät rakennukset säilytetään. Laajempi täydennysrakentaminen ei sovi alueen luonteeseen. Raviradantien (ns. Mölymäen) rakennusten sijoittelu, massoitelu ja julkisivut ovat olennaisia tekijöitä. Tutkitaan mahdollisuutta lisätä pistetaloja Mölymäelle. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita Alavan kirkon, Niiralan koulun, teatterin ja entisen Joulumerkkikodin osalta. Alavan kirkon sijainti maiseman solmukohdassa otetaan huomioon mahdollisten uudisrakentamishankkeiden yhteydessä. Valkeisenlammen näyttävän suihkun palauttamista pitäisi har-
kita.**

n

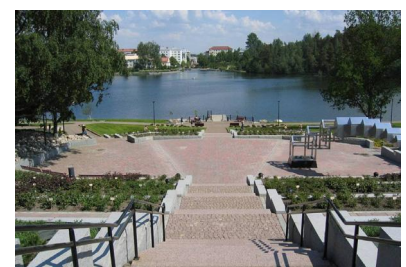
o

p

q

r

23.NIIRALAN JA LAULURINTEEN PIENTALOALUEET

a

b

c

Kuvaus:

Niirala ja Laulurinne ovat tyypillisiä sodan jälkeen toteutettuja pientalojen alueita. Niiralan keskeisten osien asemakaavat laati arkkitehti O. I. Meurman vuonna 1940. Aluetta on laajennettu Meurmanin hengessä.

Niiralan kaupunginosa rakentui HUUHANMÄEN rinteeseen entisille Harjulan tilan maille, jotka liitettiin kaupunkiin vuonna 1885. Kaskeamisen seurauksena puuton **HUUHANMÄKI** muodostui 1800-luvun lopulla suosituksi näköalapaikaksi Puijon ohella. Mäen laella oli matkailumaja, jonka paikalle kaupunki vuonna 1910-luvulla sijoitti vesisäiliön. Vanha vesisäiliö toimii myös tähtitornina (a), kaupunginarkkitehti Seppo Ruotsalaisen suunnitelmien mukaan. Lisärakennus toteutettiin vuonna 1961.

Niiralan kaupunginosaa rakennettiin jo 1920-luvulla tyypipiientaloilla, mutta niiden paikalle tulivat pääosin 1960-luvulla rakennetut 3-4 –kerroksiset kerrostalot. Varsinainen Niiralan ja Laulurinteentien pientaloalue on rakennettu 1940- ja 1950-luvuilla tyypillisinä **JÄLLEENRAKENNUSKAUDEN** puolitoistakerroksisina **OMAKOTITALOINA** (b). Ne rakennettiin **RUOTSINTALOJEN** (c) ympärille, jotka saatiin lahjoituksina Ruotsista. Pientaloaluetta täydentää kaksikerroksiset **SELVAAG-TALOT** (d).

Sijainti ja rajaus:

Niiralana kaupunginosan pientaloalueet rajautuvat idässä Rajakatuun, pohjoisessa Kotkankallionkatuun, lännessä alueen rajaus kiertää HUUHANMÄKEÄ reunustaen Ukkokodintien kautta Tasavallankadulle. Laulurinteentienkatu liittyy Laulurinteentien omakotitalot Niiralan omakotitaloihin.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. Alueen asemakaava on vuodelta 1940, jonka jälkeen pientaloja on rakennettu HUUHANMÄEN rinteisiin aina 1950-luvulle saakka. Vähemmän pientalokäytön alueita.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään. Erityistä huomiota kiinnitetään korjaus- ja täydennysrakentamisen sopivuuteen vanhaan miljööseen.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Niirala (ehdotus 2005).

d

Suojelupäätös:**Säilytysmerkinnät kaavoissa:**

Niiralan asemakaava, YM 26.2.1992: AO-27/s, AK-27, AL-32, Y-6, rto

Laulurinteen asemakaava, YM 15.9.1995: AO-32/s, rto

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: AP-1/s; AP/s; V; SR-2 (Huuhanmäen vesisäiliötähtitorni)

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA-v 11.1214 Niirala

Ongelmakohtia:**Toimenpidesuositus:**

Alueen luonne ja vetovoima perustuu kokonaisuuteen, jonka muodostavat pääasiassa jälleenrakennuskauden puolitoistakerroksisen talotyypin maastoon sijoitteluun, yhtenäisen rakentamistapaan sekä alueen varttuneeseen kasvillisuuteen. Rakennusten ulkovaipan sisältämien tilojen käyttöönotto on suositeltavaa. Lisärakentaminen alueelle ja talotyypille luonteenomaisin laajenuksin on mahdollista, samoin pienten piharakennusten sijoittaminen tonteille. Korjaus- ja uudisrakentamisessa noudatetaan alueelle laadittuja rakentamistapaohjeita. Ulkoverhouksissa palauttavat muutokset suositeltavia.

24.HAAPANIEMEN VANHIN ASUTUS

a

b

c

Kuvaus:

Haapaniemen pientaloalue, joka syntyi teollisuuden ja asuntopulan tarpeisiin. Tehdastyöntekijät tarvitsivat asuntoja ja kaupungissa vallinneen asuntopulan vuoksi pientalotonteista oli puutetta. Tätä 1910- ja 1920-luvuilla Kuopiossa vallinnutta asuntopulaa helpottamaan kaupunki luovutti asuintontteja pientalojen rakentamista varten myös Haapaniemeltä. Rakennuksia varten laati arkkitehti Juho Nykänen tyyppi- ja piirustukset Sosiaalivaltion tyyppi- ja piirustusten pohjalta.

Haapaniemen vanhimmat, vuosisadan ensimmäisellä kymmenluvulla tehdyt rakennukset ovat kortteleissa 36 ja 37 (a). Pihat ovat suojaisia asuntopihoja, joilla osin on runsas kasvillisuus. Lähinnä Presidentinkadun varren alueella tyypillisimmät rakennukset ovat 1920-luvulla pystytetyt kahden perheen asuintalot. Alueella on säilynyt Kuopion ainoa yleinen kaivo.

Tasavallankadun ja Tehdaskadun välisellä kaistaleella on teollisuuden käyttöön rakennettu **kaksikerroksisten asuintalojen (e)** yhtenäinen kokonaisuus. Tähän kortteliin rakennettiin vuosina 1946-1961 yli kymmenen puuasuintaloa Saastamoisen työntekijöille. Osan rakennuksista suunnitteli arkkitehti Jaakko Koskinen.

Vuonna 1901 splinttitehtaasta alkanut Haapaniemen teollisuushistoria näkyy jäljelle jääneissä vuonna 1913 rakennetusta **konepajasta (f)** ja sen vuoden 1947 lisärakennuksesta sekä vanhimmasta tiilisestä **savupiipusta (g)**, joka kohoaa keskellä 1980-luvulla valmistunutta kerrostalovaltaista asuntoaluetta.

Sijainti ja rajaus:

Alueeseen kuuluu useita Haapaniemen kaupunginosan kortteleita, jotka ovat 8-5; 8-6; 8-18; 8-29; 8-30; 8-31; 8-36; 8-37; 8-38; 8-39; 8-40; 8-41; 8-49.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät 1910- ja 1920-lukujen tyyppi- ja pientalojen alue sekä 1940- ja 1950-luvuilla rakennetut pienkerrostalot muistuttavat Haapaniemen teollisuushistoriasta jäljellä olevien teollisuusrakennusten ohella. Erityisesti Presidentinkadun varrella sijaitsevat 1920-luvun tyyppi-

pientaloja sisältävät korttelit muodostavat rakentamistavasta ja valmiista pihamiljööstä johtuen yhtenäisen ja korkealuokkaisen ympäristön.

Säilytystavoite:

Rakennukset ja ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (Kv 15.5.1995): AO-27 (korttelit 8-40 ja 8-41); AK-27 (korttelit 8-27 ja 8-39); sr-2 (2 rakennusta).

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: A/s; AP/s.

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA 11.1208 Saastamoisenkatu ja Lehtoniemenkatu; sr 11.102 Haapaniemen halli; sr 11.1103 Haapaniemen piippu.

Ongelmakohtia:

Osalla aluetta on paineita rakennusten purkamiseen.

Toimenpidesuositus:

Alue käsittää useita talotyyppisiä, alun perin puutaloja. Tilojen käyttöönotto rakennusten ulkovaipan sisällä suositeltavaa.

Rakennusten laajentaminen vallitsevaan rakentamistapaan ja talotyyppiin sopeutuen. Osalla aluetta piharakennusten sijoittaminen tonteille mahdollista. Julkisivumuutokset ensisijaisesti pihan puolelle. Palauttavat julkisivumuutokset suositeltavia. Asemakaavan laatimisen yhteydessä alueelle tehdään rakentamistapaohjeet. Korttelikaivo säilytetään.

d

e

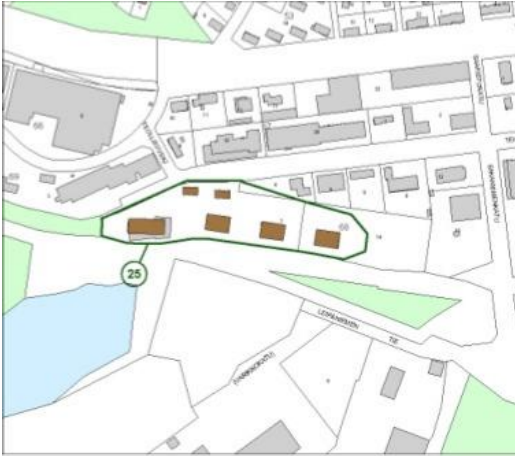
f

g

25.SIIKANIEMEN VILJASIILO YMPÄRISTÖINEEN

Kuvaus:

a

b

c

Kuopion varikkoalueen perustaminen liittyy talvisotaan, jonka päätyttyä Sortavalan muonavarikko siirtyi Kuopioon ja yhdistettiin täällä olleeseen keskus- ja muonavarikkoon. Yhdistetyn varikon nimeksi tuli Elintarvikevarikko 3. Sotien aikana alettiin puolustuslaitoksen toimesta elintarvikevarikkoa varten rakentaa betonirakenteisia varistorakennuksia Siikaniemeen. Teollisuusraiteen varrella rinteessä sijaitsevat matalat, **funkistyylliset tasovarastot** (a, b) valmistuivat noin vuonna 1944 ja niitä oli valmistuessaan 4 kappaletta. Siilovaraston vierellä olevat puolustusvoimien tasovarastot luovutettiin Valtion Viljavarastolle vuonna 1960. Rakennukset ovat mitä ilmeisimmin Puolustusministeriön rakennustoimiston arkkitehdin Kalle Wilhelm Lehtovuoren (1889-1956) suunnittelemat vuonna 1943.

Näistä varastoista 2 on edelleen entisen Valtion viljavaraston, nykyisen Suomen Viljava Oy:n omistuksessa vuokrattuina yksityisille. Varistorakennus nro 3 on yksityisen omistuksessa. Kaikki kolme varastoa ovat edelleen varastokäytössä ja säilyneet hyvin alkuperäisessä asussaan.

Valtion Viljavarasto oli jo vuonna 1939 varastoinut viljaa Kuopiossa vuokravarastoihin, kuten Gust. Raninin ja H. Saastamoinen & Pojat Oy:n omistuksessa olleisiin myllyihin. Keväällä 1945 armeija siirtyi rauhanajan vahvuuteen ja puolustusministeriö luovutti korvauksetta silloisen Valtion Viljavaraston käyttöön eri puolilla maata sijainneet asuin- ja varistorakennukset, heinäkatoset ja perunakellarit. Kuopion ja sen lähiympäristö oli ollut heti sodan päätyttyä Viljavaraston eräs varastointipiste, sillä puolustuslaitos luovutti Viljavaraston käyttöön yli 10 varistorakennusta. Valtion Viljavarastosta tuli näin ollen sodanaikaisen varikkotoiminnan jatkaja. Varsinaisen siilorakennuksen rakentamisesta alueelle tehtiin esitys eduskunnalle jo vuonna 1947. Esitys johti tulokseen vuosina 1953-1954, jolloin päätettiin viljavaraston sijoittamisesta Kuopioon ja annettiin lupa sen rakentamiseen. Alun perin Pieksämäelle suunnitellun viljavaraston rakentaminen toteutui Kuopioon, koska Kuopiossa oli useampia myllyjä, joiden ansiosta se oli suurempi viljan

kulutuspaikka sekä sijaitsi lähempänä katoalueita, joissa siemenviljan tarve oli suurin. Myös Kuopion kaupungin myötämielinen suhtautuminen viljavaraston perustamiseen ja tontin luovuttaminen edullisin ehdoin edesauttoivat viljavaraston perustamisessa Kuopioon.

Kuopion siilovarasto (c), jonka tilavuus on 43 000 m³, valmistui kesällä 1956. Siikalahdessa sijaitseva viljasiilo on 65 metriä korkea ja sen on suunnitellut Aili ja Niilo Pulkan arkkitehtitoimisto. Suomen Viljava Oy:llä, jonka omistaa Suomen valtio, on Kuopiossa siilovarasto sekä satamavarasto ja laivaus.

d

Viljavaraston tarpeita varten rakennettiin **punatiiliset rivitalot** (d) Tehdaskadun varrelle ja ne ovat Aili ja Niilo Pulkan arkkitehtitoimiston suunnittelemat. Rivitaloista lähimpänä siilovarastoa sijaitseva rakennus on valmistunut noin vuonna 1956 ja se on edelleen asuinkäytössä. Siinä on yksi kolmio ja yksi kaksio, saunatilat sijaitsevat rakennuksen kellaritasossa. Toinen, alun perin kolmen asunnon rivitalo valmistui vuonna 1965. Rakennukseen sijoitettiin kaksi 2 huoneen ja keittiön asuntoa sekä yksi 1 huoneen ja keittiön asunto. Kellarikerroksessa sijaitsevat mm. saunatilat. Myöhemmin on päädyssä sijainnut yksi yhdistetty viereiseen kaksioon.

Sijainti ja rajaus:

Siikalahdessa oleva viljasiilon ympäristö, joka etelässä rajautuu teollisuusraiteeseen ja pohjoisessa Tehdaskatuun.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Funkistyylliset varastorakennukset 1940-luvulta ja 1956 valmistunut viljasiilo asuinrakennuksineen muodostavat varastorakennusten kokonaisuuden. Paikallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Rakennukset säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1990 ja 2006 (MM).

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (kh 12.3.2007): sr-15 (viljasiilo, 2 tasovarastoa ja asuinrakennukset).

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Rakennukset säilytetään ja niiden korjausrakentamisessa huomioidaan rakennusten ominaispiirteet. Siilon näkyvyys kaukomaisemassa otetaan huomioon.

26.ITKONNIEMEN PIENTALOALUEET

a

b

c

Kuvaus:

Itkonniemen asutus syntyi teollisuuden myötä 1920-luvulta alkaen, tulitikkutehtaan omistaja Hallmanin ja kaupungin pienasuntolautakunnan avustuksella. Itkonniemenkadun, Virtasalmenkadun ja Dunckerinkadun väliselle maalle, keskeiseen paikkaan, rakennettiin pääasiassa tyyppi- ja piirustuksilla jopa neljän asunnon käsittäviä hirsirakenteisia taloja. Näiden lisäksi valmistui yhden tai kahden asunnon käsittäviä asuintaloja. Suurin osa rakentajista työskenteli asuinalueen lähellä sijainneissa tulitikkutehtaan, puusepäntehtaan, konepajan, telakan tai Sammon sahan ja rullatehtaan palveluksessa. Itkonniemen pientaloalueen säilynyt rakennuskanta koostuu pääosin **1920-luvulla rakennetuista pientyyppitaloista** (a.).

Talvisodan jälkeen Itkonniemen asutus laajeni Itkonniemenkadun varteen rakennetuilla **ruotsintaloilla** (b, c). 1940-luvun pientaloasutus laajeni myös alueen laidoille. Osa asuntoalueen puutaloista on korvattu 1970-1980-luvulla rakennetuilla kerrostaloilla.

Sijainti ja rajaus:

Dunckerinkadun, Virtasalmenkadun ja Itkonniemenkadun välinen alue sekä näiden katujen varsille sijoittuvat 1920-1940-luvun asuintalot. Tontit 9-20, 22,27,31,34,37.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Sandelsinkadun katutila sekä eteläpuoleinen Itkonniemenkadun miljöö kuuluvat kaupunginosan korkealuokkaisimpiin katukokonaisuuksiin.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: AP/s; AP-1; /s; AK

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA 11.1209 Itkonniemen teollisuus.

Ongelmakohtia:

Alueen ”poistava saneeraus” -ideologian mukaisesti alueelle syntyi 1970- ja 1980-luvulla miljööseen sopimattomia kerrostaloja.

Toimenpidesuositus:

Tilojen käyttöönotto ensisijaisesti rakennusten ulkovaipan sisällä. Laajennukset toteutetaan talotyypille ominaisella tavalla. Julkisivumuutokset ensi sijassa pihan puolelle. Palauttavat julkisivumuutokset suositeltavia. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita ja alueelle laaditaan rakentamistapaohjeet.

27.ITKONNIEMEN TEOLLISUUS

Kuvaus:

Jo 1800-luvun lopulla vuokrattiin Lahdentaan kaupunginosassa sijainneita rantatontteja teollisuuskäyttöön. Vielä vuoteen 2004 asti Itkonniemen rantavyöhykkeellä oli silloin alueen vanhin säilynyt teollisuusrakennus, Aatalan konepaja, joka oli rakennettu 1900-luvun alussa. Nykyisin alueen pitkästä teollisuushistoriasta ovat muistuttamassa entiset tulitikkutehtaan ja vaneritehtaan rakennukset sekä entinen kuitulevytehdas sekä osa alueen asuinrakennuksista.

Osakeyhtiö Savon **tulitikkutehtaan** (a) rakennutti kauppaneuvos Lauri Hallman Itkonniemelle 1920-luvun alussa. Punatiilisen, kaksoisrakennuksen suunnitteli vuonna 1921 arkkitehti Juho Nykänen. Tehdasmiljööseen kuuluu myös tulitikkutehtaan koillispuolella oleva, rannan suuntaisesti rakennettu suuri **varasto** (b) punatiilestä. Aikoinaan maailman suurimman tulitikkutehtaan tuotanto käynnistyi maaliskuussa vuonna 1923 ja se työllisti lyhyen toimintansa aikana enimmillään 700 henkilöä. Hallman luopui tulitikkutehtaasta vuonna 1927, jolloin toimintaa jatkoi ruotsalainen tulitikkuyritys ja tulitikkujen valmistus jatkui aina 1930-luvun

a

b

c

lopulle asti. Vuonna 1937 tulitikkutehtaan tiloissa aloitettiin koivu-
vanerin valmistus. Viimeisimmäksi osana UPM-konsernia toiminut
vaneritehdas lopetti tehdastoimintansa kesällä 2005 (c).

d

Entiseen puusepäntehtaaseen 1930-luvulla perustettu Sammon Rul-
la Oy toimi aluksi rullatehtaana, mutta tuhoutui pääosin jatkosodan
pommituksissa vuonna 1941, jolloin tilalle rakennettiin toimitus-
johtaja Kai Hallmanin toimesta **kuitulevytehdas**. Halltex-levystä
tunnetuksi tullut tehdas valmistui vuonna 1946. Tehdas on arkkitehti
Juho Nykäsen piirtämä ja rakennuksessa valmistetaan nykyi-
sin KW-Doorin toimesta ovia.

e

Itkonniemen tehdasalueella sijaitsee kolme merkittävää asuinra-
kennusta. **Tehtaanjohtajan asuinrakennus** (d) sijaitsee keskellä
teollisuusaluetta ja se on rapattu, kaksikerroksinen asuinrakennus
vuodelta 1944 ja sen on suunnitellut arkkitehti Eino Pitkänen. It-
konniemenkadun varrella sijaitseva punatiilinen rivitalo on arkkitehti
Claus Tandefeltin suunnittelema maaston mukaan polveileva
punatiilinen **rivitalo** (e), joka on valmistunut 1950-luvulla. Tämän
edustavan rivitalon vieressä tehdasalueelle päin on arkkitehti Seppo
Ruotsalaisen piirtämä puolitoistakerroksinen rapattu **asuinraken-
nus** (f).

Sijainti ja rajausta:

Pohjoisessa alue rajautuu Itkonniemenkatuun ja etelässä Kallave-
teen.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Itkonniemen rannan teollisuusrakennukset ovat merkittävä osa
Pohjois-Savon ja Kuopion teollistumisen historiaa. Teollistumisen
kautta koko Itkonniemen alue asutuksineen on muovautunut nykyi-
seen muotoonsa. Maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäris-
töä.

f

Säilytystavoite:

Punatiiliset teollisuusrakennukset ja asuinrakennukset säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1990.

Kuopion Itkonniemen teollisuusalueen rakennuskulttuuriselvitys.

Tmi Lauri Putkonen 30.10.2006.

Kuopion kulttuuriympäristöstrategia –työryhmän lausunto kaavoitusosastolle UPM, Kuopion vaneritehtaan rakennukset, 16.11.2006.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: SR-2 (rivitalo
ja tehtaanjohtajan asuinrakennus).

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA 11.1209 It-
konniemen teollisuus.

Ongelmakohtia:

Alueen tehdasrakennusten purkaminen ennen asemakaavan valmis-
tumista.

Toimenpidesuositus:

Punatiiliset arvokkaat tehdasrakennukset säilytetään. Täydennysrakentaminen sopeutetaan ympäristöön. Tehdasalueen keskellä sijaitseva tiilipiippu säilytetään. Laadittavassa asemakaavassa otetaan huomioon säilytystavoitteet.

28. TYYPIPIENTALOJEN ALUE, LINNANPELTO

Kuvaus:

Killisen-, Gottlundin-, Kalevalan- ja Päivärinteenkadun rajoittamat Linnanpellon korttelit 11:1 ja 2 muodostavat yhtenäisen vuosina **1921-1924 rakennetun pientaloalueen** (a, b). Korttelit on kaavoitettu Linnanpellon ensimmäisen asemakaavan laatimisen yhteydessä vuonna 1921. Alun perin rakennukset oli suunniteltu pystytettäväksi yhteisesti kahdelle vierekkäiselle tontille. Kaava ei sellaisenaan toteutunut, joskin rakennusten sijoittelussa on noudatettu sen antamia suuntaviivoja. Alue liitettiin vuonna 1936 valmistuneeseen Linnanpellon uuteen asemakaavaan.

a

Alueen rakentaminen kuuluu osana ensimmäisen maailmansodan jälkeiseen sosiaaliseen asuntotuotantoon, jolla pyrittiin vaikean asuntopulan poistamiseen. Toimintaa johti sosiaalishallitus, ja Kuopion kaupungissa toimintaa edistettiin valtakunnallisesti katsoen voimakkaasti. Rakentamista valvomaan ja ohjaamaan asetettiin Kuopiossa vuonna 1922 pienasuntolautakunta, joka ohjaavan tehtävänsä ohella hoiti lainojen ja tilapäisasuntojen järjestelyn. Linnanpellon asuinrakennukset toteutettiin useampien tyyppiirustusten mukaan, joista pääosa on arkkitehti Juho Nykäsen suunnittelema. Linnanpellon kortteleissa 1 ja 2 rakennusten kadunvarsisijoitus luo korttelien sisäosiin korkealuokkaisia pihamiljööitä, joiden viihtyisyyttä lisää alueen runsas kasvillisuus. Korttelien välissä kulkeva osa Linnanpellonkatua sitä reunustavine puineen, aitoineen ja taloineen sekä pihanäkymineen antaa selkeän kuvan yhtenäisesti toteutetusta, eheänä säilyneestä perinteisestä pientaloalueesta.

b

Tyyppiientalojen alueen liittyminen ympäristöönsä on onnistunut Päivärinteenkadun ja Killisenkadun suuntaan katutilaa rajaavan runsaan kasvillisuuden ja rakennuskannan samankaltaisen ilmeen ansiosta.

Sijainti ja rajaus:

Alueen korttelit 11-1 ja 2.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Yhtenäinen tyyppipiientaloalue 1920-luvulta.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

MV ja YM 1993. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt: Linnanpellon asuntoalue.

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Linnanpellon alue (ehdotus 2005).

Suojelupäätös:**Säilytysmerkinnät kaavoissa:**

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: AP/s.

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): SR 11.1014 Linnanpellon alue 2.

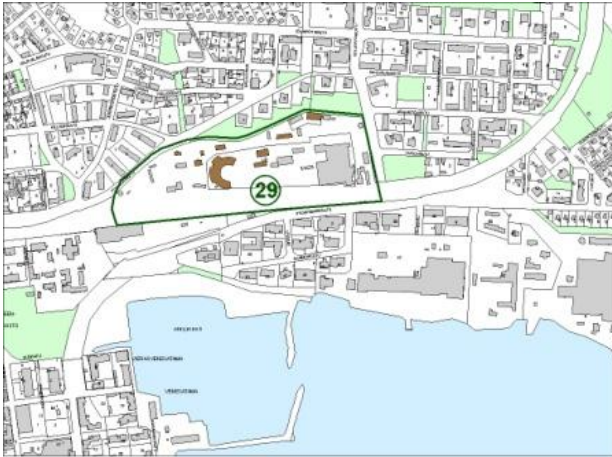
Ongelmakohtia:

Asemakaava on säilytystavoitteiden osalta vanhentunut, rakennusoikeus ja -alat ovat liian suuret.

Toimenpidesuositus:

Talojen rivimäiseen sijaintiin perustuvat yhtenäiset katujulkisivut säilytetään. Alueelle tyypilliset alkuperäiset julkisivumateriaalit, värit ja koristeaiheet säilytetään. Laajennukset toteutetaan ensisijaisesti pihan puolelle. Palauttavat muutokset suositeltavia. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita ja alueelle laaditaan rakentamistapaohjeet.

29. VANHAN ASEMAN ALUE

Kuvaus:

Syksyllä 1889 valmistuneen Savon radan **asema-alue** Kuopiossa sijoitettiin Maljalahden pohjukkaan. Pohjolan- ja Kullervonkatuihin rajoittuvalta alueelta on asemarakennus purettu, mutta jäljellä ovat veturitalli, paja, joukko asuinrakennuksia talousrakennuksiin ja puutarhoineen sekä konepajarakennukset. 1930-luvulla valmistui toinen rautatieasema noin kilometrin päähän vanhasta asemasta.

Rautatien paikka Kuopion kaupungissa määräytyi lopullisesti vuonna 1886. Kuopion asema sijoitettiin Lahdentaan kaupunginosaan lääninvankilasta itään. Näin asema sijoittui lähelle höyrylavasatamaa. Kaupunki luovutti rautatien tarvitseman maan pakkolunastusmenettelyin. Rautatie katkaisi osin kaupungin laajentumistien pohjoiseen. Rata avattiin liikenteelle syksyllä 1889. Radan jatkamisesta pohjoiseen Iisalmeen ja Kajaaniin järjestettiin yleinen rautatiekokous keuhällä 1895. Kallaveden ylitys merkitsi suurinta siihen asti tehtyä pengerrystyötä Suomessa: neljän kilometrin matkalle tehtiin pengertä kaikkiaan yli 2 km. Rata pohjoiseen avattiin vuonna 1902.

Kuopion konepaja perustettiin viimeisenä ratakohtaisena konepajana Savon radan valmistumisvuonna 1889. **Konepajaa** on myöhemmin laajennettu. Vuonna 1932 valmistui uusi rakennus veturiin korjausta varten ja vanha konepaja purettiin. Viipurin menetys vaikutti suuresti Kuopion konepajan toimintaan, sillä Kuopioon siirrettiin osa Viipurissa olleista toiminnoista. Työntekijämäärä kaksinkertaistui vuosina 1930-1944.

Ratapiha-alueella ja sen reunamilla nykyisin sijaitsevat rakennukset ovat: Alun perin kuusipaikkainen **veturitalli** (a) jota laajennettiin vuonna 1900 12-paikkaiseksi ja vuonna 1910 15-paikkaiseksi. Veturitalliin kuuluu **vesitorni**. Punatiilinen **paja** on vuodelta 1890. **Höyrykone- ja kattilahuone**, myöhemmin lämpökeskus, on vuodelta 1889.

a

b

c

Neljän perheen asuinrakennus (b) ja sen ulkokuonerakennus on siirretty vuonna 1922 Karjalan kannakselta. Rakennukset ovat toimineet ratainsinöörin toimistona ja asuntona.

Asemapäällikön asuinrakennus (c) on vuodelta 1902 ja se on koristeltu rikkain puuleikkauksin. Suunnitelmat rakennusta varten laati jo vuonna 1896 arkkitehti Bruno Granholm. Asemapäällikön talon pihapiirissä ovat **talouskellari** ja **ulkokuonerakennukset** vuodelta 1914.

d

Asuinkasarmiksi rakennettu vuorattu hirsirakennus on vuodelta 1889 ja se on yksi alueen kolmesta vanhimmasta asuinrakennuksesta.

Leipomo- pesularakennus on vuodelta 1889. Hirsinen asuinrakennus on vuodelta 1929.

Kaksoisvahtitupa on kolmas vanhoista asuinrakennuksista ja se on vuodelta 1889. Rakennus on myöhemmin ollut ylipuutarhurin asuntona. Kaksoisvahtituvan pihapiirissä sijaitseva kellari on myös vuodelta 1889 ja ulkokuonerakennus vuodelta 1946.

e

Kasvihuone ja sen *varasto* ovat vuodelta 1939. Vanhan aseman puistosta ovat muistuttamassa alueen runsaslukuiset puulajit.

Alue rajautuu pohjoisessa Pohjolankatuun, jonka varrella on kolme asuinrakennusta. **Ns. Mikontalo** (e) on vuodelta 1907 ja edustaa jugendtyyliä. Kaksi muuta *asuinrakennusta* ovat vuosilta 1940 ja 1945.

Sijainti ja raja:

Pohjoisessa Pohjolankatuun ja idässä Kullervonkatuun rajautuva asema-alue, joka etelässä rajautuu rata-alueeseen ja lännessä vankilan alueeseen.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Valtakunnallisesti merkittävä vanha asema-alue, joka liittyy Savon radan historiaan ja liikenteen kehittämiseen.

Säilytystavoite:

Rakennukset ja ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1990.

Museovirasto 2.10.1995.

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Kuopion rautatieympäristöt (ehdotus 2005).

Suojelupäätös:

Sopimus menettelytavoista valtakunnallisesti merkittävien rautatieasema-alueiden säilyttämiseksi ja suojelemiseksi 22.9.1998. (Ympäristöministeriö, Museovirasto, Ratahallintokeskus, VR-Yhtymä Oy, Valtion kiinteistölaitos ja Metsäntutkimuslaitos). Kuopiosta sopimukseen sisältyy Pohjolankadun asuntoalueet; varikko ja VR:n konepaja.

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

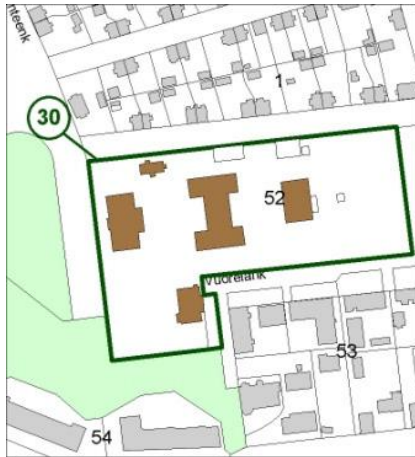
Kuopion yleiskaava. Keskeinen kaupunkialue 2001: SR-2 (2 vanhinta asuinrakennusta, Mikontalo).
Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA-v 11.1212 Kuopion vanha-asema-alue.

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Ympäristö ja alueen arvorakennukset säilytetään. Uudisrakentaminen sopeutetaan alueen valitsevaan rakentamistapaan ja ympäristöön. Alueen runsas puusto ja kasvillisuus säilytetään. Vanhojen VR:n tiilirakennusten käyttötarkoitukset valitaan rakennusten säilymistä tukeviksi.

30. ENTINEN SOKEAINKOULU

Kuvaus:

Linnanpellon vanhinta rakennuskerrostumaa on Vuorelan-, Gottlundin- ja Killisenkadun rajaamassa Maljalahden korttelissa, jota lännessä ja osin etelässä reunustaa mäntymetsikkö. Korttelille antaa leimansa runsas puistomaisesti hoidettu kasvillisuus. Rakennukset ovat suurimmaksi osaksi puusta, ja ne edustavat 1800-luvun lopun yksityiskohdiltaan rikasta arkkitehtuuria. Vanhat rakennukset on suunniteltu yleisten rakennusten ylihallituksessa arkkitehti Theodor Grandstedtin toimesta vuonna 1898 ja ne ovat valmistuneet vuonna 1900. Seitsemän rakennuksen ryhmästä on jäljellä kuusi laitos- ja asuinrakennusta (mm. johtajan asunto (a)). Ryhmässä on lisäksi vuonna 1940 valmistunut piharakennus. Rakennuksissa on toiminut sokeainkoulu aina 1970-luvulle saakka, nykyisin ne ovat Savon ammatti- ja aikuisopiston käytössä (a-d).

Killisen- ja Vuorelankadun varrella tekevät puusto sekä rakennuskannan yhtenäisyys (koko, materiaalit, osin ikä ja muotokieli) katu-tiloista mielenkiintoisia ja varsin korkealuokkaisia miljöitä.

Sijainti ja rajaus:

Kortteli 11-52, joka rajautuu Vuorelankatuun, Gottlundinkatuun ja Killisenkatuun.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

1800- ja 1900-lukujen vaihteesta oleva koulurakennusten ryhmä, joka muodostaa ehyen ja sangen yhtenäisen ympäristökokonaisuuden yhdessä ympäröivän puuston kanssa. Valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä.

a

b

c

Säilytystavoite:

Rakennukset ja ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Suojelupäätös:

YM:n päätös 5.9.1994 valtion omistamien rakennusten suojelemisesta valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen (480/85) nojalla.

d

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (YM 4.11.1983): YO-52; Sr-1 (4 rakennusta).
Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: PY; sr-2 –alue.
Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): sr 11.1101 entinen sokeainkoulu.

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Alueen rakennukset ja ympäristö säilytetään. Mahdolliset muutokset sopeutetaan kunkin rakennuksen tyyliin ja rakentamistapaan. Alueen reunoilla ympäristöön sopeutuva lisärakentaminen on mahdollista.

31. VUORELANKADUN ASUINKORTTELI

a

Kuvaus:

Vuorelan korttelin nimellä tunnettu Linnanpellon kaupunginosan kortteli numero 53 muodostuu alueen vanhimman rakennuksen, vuonna 1892 valmistuneen **Vuorelan huvilan** (a, b) ympärille. Huvilan rakennutti insinööri K. J. Karlsson asuintalokseen. Koko Vuorelan kortteli liittyy Vuorelankadun puolella luontevasti Savon ammatti- ja aikuisopiston miljööseen.

Korttelin tonteille 53:1, 4-8 on rakennettu tiiviisti **yksi- ja kaksikerroksisia monen perheen taloja** (c), jotka muodostavat perinteisen kaupunkimaisen katujulkisivun. Rakennuskanta näillä

tonteilla on pääosin 1920- ja 1930-luvulta. Tontin 1 toinen rakennus on 1950-luvulta. Korttelin eteläosassa Pohjolankadun puolella on vanhaa rakennuskantaa muutettu ja täydennetty vuosina 1994 ja 2005 valmistuneilla pienkerrostaloilla, joista toiset kaksi valmistuivat vanhan sauna- ja asuinrakennuksen paikalle ja toiset kaksi rakennettiin Vuorelan huvilan puutarhaan.

b

Sijainti ja rajaus:

Linnanpellon kaupunginosan kortteli 53, jota rajoittavat Vuorelankatu pohjoisessa ja lännessä, etelässä jyrkän rinteen alla kulkeva Pohjolankatu sekä idässä kerrostalotontti.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Paikallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä, joka luontevasti täydentää valtakunnallisesti merkittävää Savon ammatti- ja aikuisopiston miljöötä.

c

Säilytystavoite:

Rakennukset ja ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Museo 27.01.1987, Vuorela säilytettävä.

Museovirasto 17.12.1987, Vuorelan talo säilytettävä.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (YM 6.5.1988): A-4/s, ALY-1/s, A-5, Sr-2 (11-53-1; 11-53-5; 11-53-6; 11-53-7; 11-53-8; 11-53-9).

Asemakaava (YM 27.8.1990): AL-32; A-5; sr-1 (Vuorelan huvila).

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: AP/s.

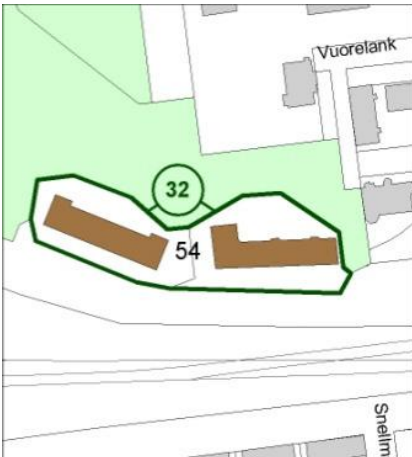
Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Alueen umpikorttelimainen luonne ja yhtenäiset katujulkisivut säilytetään. Muutokset ja laajennukset toteutetaan ensi sijassa pihan puolelle. Palauttavat muutokset suositeltavia. Mahdollinen korvaava uudisrakentaminen sopeutetaan vallitsevaan rakentamistapaan.

32. ASUNTOLA JA PÄIVÖLÄ

a

Kuvaus:

1920-luvun alkuvuosien asutuspulan aikoina Kuopioon rakennettiin myös kerrostaloja, joista Asuntola- ja Päivölä –nimiset rakennukset suunnitteli arkkitehti Oiva Kallio. Hän oli yksi tuon ajan merkittävimmistä arkkitehteistä maassamme. Punatiilinen, viisikerroksinen **Asuntola** (a) valmistui Maaherrankadun päähän, Pohjolankadun varrella olevaan rinteeseen vuonna 1924.

Viereinen, **Päivölänä** (a) tunnettu virkamiestalo-osakeyhtiö valmistui vuotta myöhemmin. Molempien kohteiden miljöö täydentyy rakennuksiin johtavilla näyttävillä ulkoportailla ja taloja ympäröivällä piha-alueella puustoineen.

Sijainti ja rajaus:

Maaherrankadun päätteenä, Pohjolankadun varrella Linnanpellon kaupunginosassa korttelissa 11-54 sijaitsevat kivitallot.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. 1920-luvulle tyypillistä kaupunkikerrostalorakentamista.

Säilytystavoite:

Rakennukset ja ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (YM 6.5.1988): Sr-2 (Asuntola ja Päivölä).

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: AK; SR-2 (Asuntola ja Päivölä).

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): ma 11.1335 Asuinkerrostalot Päivölä ja Asuntola.

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Rakennusten julkisivut, pihan ulkoportaat ja puurivit säilytetään. Mm. sisätiloissa alkuperäisäsuun palauttavat muutokset mahdollisia.

33.LINNANPELLON KERROSTALOALUEET

Kuvaus:

Linnanpellon asemakaava on vuodelta 1945 ja arkkitehti Otto-Iivari Meurmanin käsialaa. Kaupunginosa on rakentunut **jälleerakennuskauden kaksikerroksisilla taloilla kortteleissa 11-4 (a) ja 11-5**. Korttelissa 11-7 on mm. SOK:n rakennusosaston suunnittelema **myymälä rakennus vuodelta 1951**. Kortteliin 11-8 ovat taloja suunnitelleet arkkitehdit Anna-Liisa Mertaoja-Nylund (**11-8-8**) ja Toivo Korhonen (**11-8-9**). Killisenkadun varrella on **kaksi taloa 1960-luvulta**, jotka on rakennettu arkkitehti Seppo Ruotsalaisen ja arkkitehti Arvo Tanskasen piirustuksilla. Pohjolankadun ja Kalevalankadun varteen sijoittuvat **kuusi kerrostaloa (d)**, joista neljä valmistui 1950-luvulla ja kaksi 1960-luvulla. Rakennukset piirsi arkkitehti Kaj Michael, joka samalla suunnitteli talojen yhteisen värityksen. Linnanpellon kerrostaloalue muodostuu kerroksellisesta rakentamisesta 1940-luvulta aina 1960-luvulle saakka. Taloissa näkyvät myös erilaiset rakentamismateriaalit puuverhoilusta rapattuun pintaan.

Sijainti ja rajaus:

Korttelit 11-4; 11-5; 11-6; 11-7; 11-8; 11-9; 11-10 ja 10-5. Pienkerrostalo- ja kerrostaloalueet rajautuvat pohjoisessa Linnanpellonkatuun, lännessä Oksasenkujaan ja Gottlundinkatuun, etelässä Pohjolankatuun sekä idässä Kullervonkatuun. Kaksi kerrostaloa 1950- ja 60-luvuilta kuuluvat Männistön kaupunginosaan.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

1940-, 1950- ja 1960-luvun kerrostaloalue, jonka uudempi osa muodostaa näyttävän esimerkin funktionalismin kaavaperiaatteesta.

Säilytystavoite:

Rakennukset ja ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1990.

a

b

c

d

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Ongelmakohtia:

Osalla aluetta on paineita rakennusten purkamiseen.

Toimenpidesuositus:

Alueelle tyypillistä viuhkamaista ja rivimäistä avointa rakentamistapaa korostetaan mm. yhtenäisyyttä luovalla ulkoväri-tyksellä ja piha-alueiden järjestelyillä. Korvaava uudisrakentaminen sopeutetaan vallitsevaan rakentamistapaan. Palauttavat muutokset suositeltavia. Asemakaava muutetaan vastamaan säilytystavoitteita.

34. LINNANPELLON PIENTALOALUE

a

b

Kuvaus:

Alueen pientalokorttelit muodostavat yhtenäisen ja rakennushistoriallisesti mielenkiintoisen kokonaisuuden. Vanhin asutus on **kortteleissa 11-15 ja 11-16**, joiden kolmestatoista asuinrakennuksesta kymmenen on rakennettu vuonna 1928, kaksi vuonna 1929 ja yksi vuonna 1930. Ainakin kahdentoista asuinrakennuksen suunnittelijoina on ollut Kuopiossa tuolloin vaikuttaneita rakennusmestareita: E. Kilpiö, A. Koponen, E. Kotilainen, K. Penttinen, M. Pitkänen, J. Sepponen ja T. Soininen.

1920-luvun pientalojen yläpuolella 1940- ja 1950-luvun omakotitaloja (b, c), jotka muodostavat eheän ja yhtenäisen jälleenrakennuskauden pientalokokonaisuuden. Talot on rakennettu arkkitehti Otto-I. Meurmanin vuonna 1945 valmistuneen asemakaavan mukaisesti. Kaavoitusta täydennettiin arkkitehti Kaj Michaelin vuonna 1954 laatimalla asemakaavalla, jolloin rakentui Sibeliuksen ja Karppasentien alueelle 1950-luvun asutus.

Myöhempi uudisrakentaminen rikkoo jonkin verran aluetta ympäröiviä katutiloja. Ulkorakennukset ovat tonttien laidoilla, joten pihatilat ovat selkeät. Mäntyvaltaisen puuston vaikutus alueelle on

huomattava. Se muokkaa korttelien sisätiloja sekä katunäkymiä ja on lisäksi rinnemaaston vuoksi laajemmaltikin merkittävä kaupunkikuvallinen tekijä.

Sijainti ja rajausta:

Sibeliuksen-, Kalevalan-, Juhani Ahon-, Lönnrotin- ja Pohjolankadun pohjoispuolinen omakotitaloalue. Korttelit 11-15 ja 11-16; 11-18 - 11-24; 11-31 – 11-39.

c

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

1920-luvun pientaloalue, 1940- ja 1950-lukujen omakotitaloalue, joka on rakennettu professori Otto-I. Meurmanin suunnitteleman asemakaavan mukaan ja täydennetty Kaj Michaelin asemakaavalla. Tiivistä, sodanjälkeisten talotyyppien muovaamaa aluetta luonnehtivat lisäksi asuinympäristönä korkealuokkaiset, kasvillisuudeltaan valmiit pihat.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään. Rakennusaloja ja käyttötarkoitusta ei muuteta.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Rakennukset säilytetään, laajennuksissa huomioidaan alueen alkuperäinen luonne ja rakentamistapa (vrt. Niirala). Palauttavat muutokset suositeltavia. Asemakaava muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita.

35. PAPPILANMÄKI JA FLODBERGIN HAUTAUSMAA

a

b

c

Kuvaus:

Kuopion seurakunnan kirkkoherrat asuivat Pappilanmäellä vuodesta 1859 lähtien. **Pappilanmäen** pihapiirissä olevat **luonnonkivinavetta** (a), **aittarivi** (b) ja **kivikellari** ovat 1800-luvulta.

Alkuperäinen vuonna 1859 valmistunut Carl Albert Edelfeltin suunnittelema kaksikerroksinen päärakennus purettiin Pappilanmäeltä vuonna 1948. Samana vuonna valmistui **kaksi uutta asuintaloa** (c) purettujen paikalle arkkitehti Eino Pitkäsen suunnittelemana. Puiset puolitoistakerroksiset rakennukset edustavat sodanjälkeistä niukkaeleistä arkkitehtuuria.

Pappilan pihapiiriin nousevat kiviportaatt Asemakadun puolelta. Peltomaiseman hirsiset **riihi ja lato** (d-f) ovat osa maisemallisesti tärkeää kokonaisuutta.

Pappilanmäen alueen pohjoisreunalla on maaseurakunnan hautausmaa, joka tunnetaan **Flodbergin hautausmaana** (g, h) ja on otettu käyttöön keväällä 1867. Hautausmaalla on vuonna 1954 valmistunut **siunauskappeli** (g.) (arkkitehti Seppo Ruotsalainen). Hautausmaata reunustaa komea **kiviaita portteineen** (g) ja hautausmaalla on vanhojen muistomerkkien lisäksi vanhaa, jykevää puustoa.

Sijainti ja rajaus:

Valtatie 5:n ja Puijontien risteyksessä oleva maisema-alue rakennuksineen, jota teiden lisäksi rajaavat Päivärinteentie ja hautausmaan puoleista osaa Linnanpellon kaupunginosa.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Pappilamiljö on ollut merkittävä osa Pohjois-Savon pappilakulttuuria ja Kuopion kulttuurielämää. Harvinainen maaseutumainen miljöo keskellä kaupunkia. Alueeseen liittyy maaseurakunnan hautausmaana käyttöön otettu Flodbergin hautausmaa vanhoine muistomerkkeineen. Maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Pappilanmäen rakennukset ja hautausmaa lähiympäristöineen säilytetään. Pappilanmäen rakennusryhmän, peltojen ja metsien mahdollisessa muuntumisessa on otettava huomioon alueen maisemalliset arvot.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1990 (hautausmaa).

Arkkitehtuurikilpailu Pappilanmäen aatekilpailu 1995. Ensimmäinen palkinto: arkkitehdit Hannu Huttunen ja Kaisu Taskinen. Pappilanmäen asemakaava on laadittu voittaneen ehdotuksen pohjalta. Pappilanmäen osayleiskaavaselvitystyö (YK 1999:2).

Suojelupäätös:**Säilytysmerkinnät kaavoissa:**

Asemakaava (Kv 24.1.2005). Merkinnät: VP (Pappilanpuisto); Y-7/s; sr-1 (6 rakennusta); EM-1; EH.

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA 11.1207 Pappilanmäki.

Ongelmakohtia:

Omistussuhteiden muutokset.

Toimenpidesuositus:

Pappilanmäen uudisrakentaminen toteutetaan vahvistetun asemakaavan ja tehtyjen rakentamistapaohjeiden mukaisesti. Alueen vanhat rakennukset ja rakennelmat sekä alueen peltojen avonaisuus säilytetään.

d

e

f

g

h

36. PÄIVÄRINNE

a

b

c

Kuvaus:

Päivärinteentien varrella Pappilanmäen rinteessä sijaitseva yhtenäinen asuinalue, jonka yhden tai kahden perheen asuintalot on rakennettu 1940- ja 1950-luvuilla. Alue tunnetaan myös nimellä **Rikkaitten rinne** (a). Yksi- ja kaksikerroksiset talot ovat pääosin rapattuja ja niitä on yhteensä 15. Rakennusten suunnittelijoissa on sekä tunnettuja arkkitehtejä (kuten Elsi Borg, Martta Martikainen-Ypyä, Eino Pitkänen) että rakennusmestareita. Alueen viehätystä lisäävät katuja reunustavat pihat, aidat ja portit.

Päivärinteentien Ison hautausmaan puoleisessa päässä on entinen **Kuopion maalaiskunnan terveystalo** (b) (Sunnen terveystalo) ja sen naapurissa on vuonna 1960 valmistunut **Kuopion maaseurakunnan entinen seurakuntatalo** (c). Molemmat rakennukset ovat nykyisin osa yksityistä hoitokotia, Sunnen kotia. Seurakuntatalon on suunnitellut arkkitehti Seppo Ruotsalainen ja terveystalon arkkitehti A. S. Sandelin.

Sijainti ja rajaus:

Korttelit 11-35; 11-36 ja 11-39. Alue rajautuu Päivärinteentiehen sekä Pappilanmäen rinteeseen.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Päivärinteentien varrelle rinteeseen sijoittuva yhtenäinen asuintalokokonaisuus 1940- ja 1950-luvuilta. Talojen arkkitehtuuri on vaihtelevaa.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1990.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (Kv 24.1.2005). Merkinnät Päivärinteentien osalta: ALY-3 ja AO-27/s.
Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA 11.1206 Rikkaiden rinne.

Ongelmakohtia:

Mahdollinen linja-autoasema-alueen massiivinen uudisrakentaminen.

Toimenpidesuositus:

Näkyvällä paikalla rinteessä sijaitsevan rakennusrivin luonne portteineen ja puutarhoineen säilytetään. Mahdollisten muutosten tulee sopeutua kunkin rakennuksen luonteeseen ja alueen rivimäiseen kokonaisilmeeseen. Päivärinteentien pienimittakaavaisuus otetaan huomioon alueen kaavoituksessa.

37. SAVILAHDEN ALUE

Kuvaus:

Savilahden alue on ollut osa Harjulan suurtilaa, jonka merkittäviä omistajia ovat olleet Tawastit sekä Suomen sodan sankari eversti Lode. Kaupungin omistukseen Harjula siirtyi vuonna 1866. Kaupungin pääsairaalan toimivan **Harjulan sairaalan** ensimmäiset sairaalarakennukset valmistuivat Harjulan tilan maille jo 1800-luvun lopulla, jolloin Harjulassa toimi kaupungin vaivaistalo.

Harjulan nykyisistä hoitorakennuksista vanhin on vuonna 1904 mielisairasosaston käyttöön rakennettu puinen **Syrjälä** (a).

a

Vuonna 1915 valmistui arkkitehti J. V. Strömbergin suunnittelema kaksikerroksinen päärakennus, joka tunnetaan nimellä **Vanha Kivelä** (b). Muut alueen rakennukset ovat *talous- ja hallintorakennus* vuodelta 1951, lisärakennus *Uusi Kivelä* 1960-luvulta sekä viisikerroksinen *vuodeosasto* 1980- ja 1990-lukujen vaihteesta. Harjulan tilan rakennuksia on sairaala-alueella kaksi: **kellari** sekä **huolto- ja varastorakennus** vuodelta 1890.

b

Savilahden etelärannalle puolustusministeriön **ammuslataamoksi** (c) suunniteltu erityisalue perustettiin Savilahteen vuonna 1935.

c

d

e

f

Lataamo koostui alkuaan 26 erillisestä tuotanto- ja asuinrakennuksesta, jotka on suunnitellut arkkitehti Kalle Lehtovuori avustajinaan Pirkko Kiiänlinna ja Olavi Kivimaa. Tyyllillisesti ne ovat 1930-luvulla puolustuslaitoksessa yleisemminkin toteutettua funktionalismia.

Samaa tyyliä edustaa arkkitehti Elsi Borgin suunnittelema ammuslataamon johtajan asuintalo, joka valmistui vuonna 1937. Nykyisin Kuopion yliopiston ylioppilaskunnan käytössä oleva rakennus tunnetaan eversti Tiukan mukaan **Tiukanlinnana** (d). Ammuslataamossa valmistettiin uusia ampumatarvikkeita ja kunnostettiin vanhoja. Sotien jälkeen alueella toimi Valmetin Kuopion tehdas ja Rikkihappo Oy. Kuopion tehtaat toimivat vuoteen 1970 saakka. Ammuslataamon aikaisia rakennuksia on jäljellä 15, joista 10 on suojeltu vuonna 1994. Rakennukset ovat Kuopion yliopiston ja Geologian tutkimuskeskuksen käytössä.

Kuopion yliopisto perustettiin korkeakouluna vuonna 1972 ja se toimi aluksi vuokratiloissa. Ensimmäinen korkeakoulurakennus *Canthia* valmistui Savilahden vuonna 1978 ja vuosina 1981 ja 1987 valmistuivat *Snellmania* (e) ja monitoimirakennus *Studentia*. Viimeisimmät yliopistorakennukset ovat *Melania* (1991) ja *Mediateknia* (2003) (f).

Sijainti ja rajausta:

U:n muotoisen vyöhykkeen muodostavat Savilahden pohjukan molemmilla rannoilla sijaitsevat alueet, joilla sijaitsevat Harjulan sairaala-alue sekä entinen ammuslataamon alue Savilahden ja Neulamäen välisellä alueella, kaupunginosassa 13.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. Savilahden alueella, entisillä Harjulan tilan mailla olevista rakennuksista yhtä ajallista kerrostumaa edustavat Harjulan sairaala-alueen vanhimmat rakennukset. Savilahden etelärannalla on yhtenäinen ja edustava funkiskauden ammuslataamon alue, jota täydentävät Kuopion yliopiston rakennukset.

Säilytystavoite:

Rakennukset säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Kuopion korkeakoulun ilmoittautumiskutsu kilpailu 1971. Ensimmäisen palkinnon sai arkkitehti Juhani Katainen.

Inventoinnit 1980, 1990, 1997 (HB), 2005 (MM). Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Ammuslataamon alue (ehdotus 2005).

Harjulan alueen käyttösuunnitelmaluonnos, Antero Saari. Tilakeskus.

Suojelupäätös:

YM:n päätös 5.9.1994 valtion omistamien rakennusten suojelemisesta valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen (480/85) nojalla. Suojelupäätös koskee 10 ammuslataamon alueen rakennusta.

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava (YM 8.12.1988): YS-7/s; sr-1 (kaksi sairaalarakennusta).

Asemakaava (kv 27.2.2006): YOK; sr (Tiukanlinna, Hylsy, Panos, Sytytin, Ruuti, Kukkola ja Kanala. Yhteensä 7 rakennusta.

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: /s (Harjulan sairaala-alue); SR-1 (2 sairaalarakennusta); sr-2 (Ammuslataamon alue); SR-2 (2 ammuslataamon rakennusta, joista toinen Tiukanlinna).

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): SR 11.602 Ammuslataamo.

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Alueella tulee huomioida eri aikakausilta peräisin olevien osa-alueiden luonne ja eri tyylit. Uudisrakentaminen tulee sopeuttaa kunkin osa-alueen ominaisuuksiin ja rakentamistapaan. Ammuslataamon funkisrakennusten kokonaisuus säilytetään. Harjulan sairaala-alueelle ei suositella korkeaa rakentamista.

38. SAVILAHDEN ALUEEN HUVILAT

Kuvaus:

Savilahden alue on ollut osa Harjulan suurtilaa, ja lukuisten torppien lisäksi Savilahden pohjukan rantamilla kuin myös Savisaarella ja Valamon saarella on ollut vanhaa huvila-asutusta, josta osa on jäljellä.

Savisaaren itäpuolella olevassa **Valamon saarella** oli huvila jo 1800-luvun puolella. Bruno Granit-Ilmoniemi kertoo, että 1870-luvun alkuvuosina hän yhdessä veljensä kanssa rakensi kesähuvilan Savilahden Valamon saaren, missä se vielä 1930-luvulla oli. Ilmeisesti alun perin Granitin veljesten rakentama huvila siirtyi toimitusinsinööri H. G. Nordensvahnin omistukseen kuitenkin jo 1800-luvun lopulla. Vanha huvilarakennus (a) on edelleen osa Valamon saaren rakennuksia.

Savisaaren mentäessä on tien oikealla puolen Niuvantien varrella kaksi asuinrakennusta piharakennuksineen. **Tyynelän** (b)kaksikerroksinen päärakennus valmistui 1800-luvun lopulla. Vieressä **Häkikilänä** (c) tunnettu ja sen **saunarakennus**, jotka ovat lähimpänä Savisaarta. 1920-luvun alussa valmistuneen talon on suunnitellut rakennusmestari Antti Koponen. Sauna valmistui 1930-luvulla.

a

b

c

Sekä Tyynelä että puutarhurin asunto ovat olleet mm. Hackman Oy:n käytössä. Vuonna 1963 Tyynelä rakennuksineen ja maapohjineen tehtyjen maakauppojen perusteella tuli kaupungille ja siitä lähtien rakennukset ovat olleet vuokrattuina.

d

Savisaaren historia alkaa jo 1500-luvulta, jolloin saaren nimi oli Tuppuralansaari ensimmäisten asukkaiden mukaan. Savisaarella sijainnut *Savisaaren tila* siirtyi Hackman Oy:n haltuun vuonna 1903. Kuopion kaupunki osti tilan maat vuonna 1963. **Savisaaresa** olevat kaksi huvilaa ovat **Kenola (d) ja Koivula (f)**. Näistä kahdesta ilmeisesti Koivula on vanhempi ja rakennettu 1900-luvun alkupuolella. Mansardikattoisen Kenolan valmistumisvuotta ei tarkalleen tiedetä, mutta se oli käytössä jo heti 1920-luvun alkuvuosina. Huvilat ovat kaupungin omistuksessa ja vuokrattu yhdistyskäyttöön.

Sijainti ja rajaus:

Alueen rajauksessa Savisaari, Valamon saari ja Niuvantien varrella olevat Tyynelä ja puutarhurin asunto.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Jo 1500-luvulta lähtien asutettua aluetta, jossa on säilynyt vanhoja huvilarakennuksia 1800-luvun lopulta ja 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

e

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1996 (HB) ja 2006 (MM).

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Ongelmakohtia:

Huvilat sijaitsevat kaavassa puistoalueella.

f

Toimenpidesuositus:

Kaavoituksessa otetaan huomioon säilytystavoitteet. Mahdollinen lisärakentaminen toteutetaan olevaan rakennuskantaan sopeuttaen.

g

39. PEIPPOSENRINNE

Kuvaus:

Puijon itärinteellä sijaitsee Peipposena tunnettu asuinalue, jota asutettiin jo 1900-luvun alkuvuosista lähtien. Tuolloin pappilan maista vuokrattiin pieniä asutopaloja asuntopulasta kärsiville kaupunkilaisille. Palstojen vuokraajat saivat lunastaa tontit omikseen 1920-luvun ja 1930-luvun vaihteessa. Peipposenrinteen alue on liitetty kaupunkiin vuonna 1942 ja ensimmäinen asemakaava vahvistui vuonna 1947 arkkitehti Otto-I. Meurmanin suunnittelemana. Alueen talot ovat pääosin **1940-luvun lopulla rakennettuja 1½-kerroksisia omakotitaloja** (a-c), joita on korvattu uusilla rakennuksilla 1990-luvun loppupuolella. Alueen viehätyks on Kuopiolle harvinaisessa rinnerakentamisessa, joka muistuttaa Tampereen Pispalasta. Talojen rakennustyyppit ja -tyylit ovat persoonallisia.

Sijainti ja rajaus:

Peipposenrinne sijaitsee Kallantien varrella Puijon itärinteessä Sirkkusentien, Tiaisenpolun ja Kemiläntien varrella kortteleissa 14-1; 14-3; 14-4; 14-5 ja 14-6.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Paikallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Peipposenrinteen alue on pienistä asutopulaa helpottaneista vuokrapalstoista arkkitehti Meurmanin laatiman asemakaavan pohjalta nykyiseen muotoonsa. Pääosin 1940-luvun lopulla toteutettua harvinaista rinnerakentamista.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1990.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

a

b

c

Ongelmakohtia:

Toteutetut uudisrakennukset ja laajennukset ovat vähentäneet alueen kulttuurihistoriallista arvoa.

Toimenpidesuositus:

Aluetta leimaa voimakas topografia ja siitä johtuva pienimittakaavainen pääosin puurakentamiseen perustuva rakentamistapa. Alueen moni-ilmeisyys säilytetään ja huomioidaan muutoksissa ja laajennuksissa. Julkisivuissa palauttavat muutokset toivottavia. Alueelle laaditaan rakentamistapaohjeet.

40. SÄRKINIEMEN VANHAT PIENTALOT

a

b

Kuvaus:

Särkilahdessa toimi vaneritehdas 1920-luvun alkuvuosista lähtien. Vaneritehtaan työntekijöiden rakentamia omakotitaloja rakennettiin alueelle jo ennen vuonna 1949 vahvistettua asemakaavaa. Ensimmäisenä rakennettiin Kaivotien, Rinnetien sekä Kivikkotien varrelle. **Omakotitalot** (a, b) ovat pääosin **1940- ja 1950-luvulta**; osa taloista myös 1960-luvulta.

Sijainti ja rajaus:

Särkiniemen vanhaa omakotitaloaluetta, jota rajaavat Kaivotie, Kivikkotie ja etelässä Niittytie ympäristöineen. Alueen keskellä ovat kadut nimeltään Rinnetie ja Kaivotie. Särkiniemen kaupunginosassa sijaitsevat korttelit 15-1 – 15-13.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Paikallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Särkiniemen vanhat pientalot edustavat 1950-luvun omatoimirakentamista tyyppikuvien perusteella.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1990.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion yleiskaava. Keskeinen kaupunkialue. YK 2001: AP-1/s.

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Asemakaava muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita. Korjaus- ja mahdollisessa uudisrakentamisessa noudatetaan alueelle laadittavia rakentamistapaohjeita. Jälleenrakennuskauden talotyyppiin perustuva rakentamistapa. Tilojen käyttöönotto ensisijaisesti rakennuksen ulkovaipan sisällä.

41. SÄRKINIEMEN 1960-LUVUN PIENTALOT

Kuvaus:

Uudemmaa 1960-luvulle tyypillistä pientaloaluetta (a, b), jonne rakennetut talot ovat pääosin yksikerroksisia tasa- ja loivakattoisia taloja.

Sijainti ja rajaus:

Särkiniemen kaupunginosan Sarkatien, Lehtotien, Halmetien, Aho-tien, Luhtatien ja Nurmitien varrelle sijoittuvat 1960-luvun omakotitalot kortteleissa 15-22; 15-23; 15-24; 15-25; 15-26; 15-27; 15-28 ja 15-29.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Paikallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Yhtenäinen, 1960-luvulle tyypillinen omakotitaloalue.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1990.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion yleiskaava. Keskeinen kaupunkialue. YK 2001: AP.

a

b

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Aikakaudelle tyypillinen alueen tiivis ja matala luonne säilytetään. Muutokset sopeutetaan vallitsevaan rakentamistapaan. Alueelle laaditaan rakentamistapaohjeet, joissa otetaan huomioon ajankohdan rakennustapa rakennusratkaisuineen ja materiaaleineen.

c

42.KETTULANLAHDEN 1960-LUVUN PIENTALOT

a

b

Kuvaus:

Kettulanlahden ensimmäinen asemakaava vahvistettiin vuonna 1953. Oravatien, ja Ilveksentien pohjoispuolinen alue kaavoitettiin asemakaava-arkkitehti Pirkko Vitikaisen toimesta **1960-luvun alussa**, jolloin rakennettiin **matalat omakotitalot** (a, b). Rakennukset ovat tyypillistä 1960-luvun tuotantoa; talojen katot ovat joko tasakattoja tai loivia harjakattoja. Alueen katunimistö on eläinaiheisia: Poronpolku, Nallenpolku, Peuranpolku, Ketunpolku, Hirventie, Oravantie, Otsonpolku, Ilveksentie ja Myyränpolku. Leimallista alueelle on myös erittäin pienet tontit ja sokkeloiset puistot.

Sijainti ja rajaus:

Kettulanlahden kaupunginosan Päivärannantien, Ilveksentien ja Kettulanlahdentien sekä pohjoisessa puistoalueen rajaama omakotiasutusalue. Korttelit 16-31; 16-32; 16-36; 16-38 – 16-60.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Paikallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. 1960-luvun tyypillistä matalaa omakotitalorakentamista yhtenäisenä kokonaisuutena.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1990.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: /s; AP-1.

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Aikakaudelle ja alueelle tyypillinen tiivis ja matala luonne säilytetään. Muutokset sopeutetaan vallitsevaan rakentamistapaan. Alueelle laaditaan rakentamistapaohjeet, joissa otetaan huomioon ajankohdan rakennustapa rakennerratkaisuineen ja materiaaleineen.

43.PÄIVÄRANNAN RYHMÄPUUTARHA

Kuvaus:

Kuopion kaupunginvaltuusto hyväksyi Päivärannan siirtolapuutarhan (a) (nykyinen ryhmäpuutarha) asemakaavan sekä palstoille rakennettavien majojen piirustukset kokouksessaan 5.9.1940 professori Otto-I. Meurmanin suunnitelmien mukaisesti. Palstoja oli suunnitelmassa yhteensä 117. Sota-aika viivästytti puutarha-alueen valmistumista, joten ensimmäinen puutarhamökki valmistui vuonna 1946. Päivärannan ryhmäpuutarha-alue on laajennettu 1970-luvulla pohjoiseen 20 palstalla.

a

Sijainti ja rajaus:

Päivärannan itärannalla sijaitseva ryhmäpuutarha-alue.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Kuopion vanhin ryhmäpuutarha-alue, jonka asemakaavan ja vanhat mökkimallit on suunnitellut professori, arkkitehti Meurman.

Säilytystavoite:

Ympäristö ja käyttötarkoitus säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1990.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: RP/s.

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA 11.617 Päivärannan ryhmäpuutarha-alue.

Ongelmakohtia:**Toimenpidesuositus:**

Alueen rakeisuus ja mittakaava säilytetään. Muutokset sopeutetaan vallitsevaan rakentamistapaan. Asemakaavaa muutetaan vastaamaan säilytystavoitteita. Alueelle laaditaan rakentamistapaohjeet.

44. MAJANIEMEN RYHMÄPUUTARHA

a

Kuvaus:

Kuopion vanhaa ryhmäpuutarha-aluetta, jota kutsuttiin siirtolapuutarhaksi. Majaniemeä suunniteltiin vuosina 1947-1950. Ryhmäpuutarhan (a) pääsuunnittelijana toimi arkkitehti A. S. Sandelin, jonka käsialaa ovat myös majojen piirustukset. Vuonna 1948 perustetun Majaniemen ensimmäinen puutarhamaja valmistui vuonna 1950. Myöhemmin osa alueesta jäi moottoritien alle.

Sijainti ja rajaus:

Päivärannassa Valkeisenlammen rannalla aivan moottoritien kuppeessa oleva ryhmäpuutarha-alue.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Kuopion toiseksi vanhin ryhmäpuutarha-alue, joka arkkitehti A. S. Sandelinin suunnitelmilla toteutettu.

Säilytystavoite:

Ympäristö ja käyttötarkoitus säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1990.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: RP/s.

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA 11.616 Iso-Valkeisen ryhmäpuutarha-alue.

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Alueen rakeisuus ja mittakaava säilytetään. Alueelle laaditaan rakentamistapaohjeet, joilla korjausrakentamista ohjataan.

45.NIUVANNIEMEN SAIRAALA-ALUE

Kuvaus:

Niuvanniemen psykiatrisen sairaalan alue koostuu kolmesta erillisestä pihapiiristä: sairaalapihasta, maatalan asuinrakennusten pihapiiristä ja pesulan piha-alueesta. Sairaala-alueita ympäröivät pellot, niityt ja mäenkumpareet sekä rantavyöhyke muodostavat laajemman kulttuurimaiseman. Aluetta on rakennettu 1880-luvulta lähtien sairaalarakennuksilla, joita ympäröi peltoalue koivukujineen. **Niuvanniemi** on Suomen toiseksi vanhin **psykiatrisen sairaala**. Sairaalan ensimmäiset potilasosastot otettiin käyttöön vuonna 1885. Ne on toteutettu paviljonkijärjestelmän mukaisesti joten osastot on sijoitettu useisiin pienempiin yksiköihin muodostaen U-muotoisen pihapiirin. Hallinto- ja talousrakennukset ovat keskellä (a).

a

Rakennusten **ensimmäiset laajennukset** (b) valmistuivat 1893 ja vuonna 1908 valmistui lisärakennus naispotilaille. Jugendvaikutteisen rakennuksen suunnitteli arkkitehti Magnus Shjerfbeck. Muut alueen rakennuksia suunnitelleet arkkitehdit ovat A. H. Dahlström, Georg Wilenius, Werner Polón ja Emil Gustafsson. Sairaalan uusimmat rakennukset ovat 1980-luvulla valmistuneet *terapia- ja liikuntarakennukset* (c) (arkkitehdit Vilhelm Helander ja Juha Leiviskä) sekä vuodelta 2004 oleva *nuoriso-osasto*, suunnittelija arkkitehti Kaisu Vasara. Sairaala oli alkuaan lähes kaikessa omavarainen ja potilaat työskentelivät viljelyksillä ja puutarhassa.

b

Maatalan keskus (d) sijaitsee sairaalan tulotien varrella, noin puoli kilometriä sairaalapihasta. Sen asuinpihassa on **tilanhoitajan rakennus**, jonka on suunnitellut 1881 arkkitehti Georg Wilenius.

c

d

e

Samassa pihapiirissä on entinen **tuparakennus** ja sitä vastapäätä **aittarivi** vuodelta 1881. Pihapiirin ulkopuolella, rantaan viettävällä peltoaukealla on **vanha tuulimylly** (e). Maatilakeskuksen pihapiiri rakennuksineen on nykyisin yksityisomistuksessa eikä enää sairaalan käytössä.

Sijainti ja rajausta:

Niuvanniemen sairaala-alueen rajausta käsittää paitsi rakennukset, peltoaukeat ja metsäsaarekkeet myös aluetta rajaavien pääteiden varret.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Suomen toiseksi vanhin psykiatrisen sairaala, joka on edelleen alkuperäisessä käytössä. Sairaalan rakennukset pihapiireineen ja ympäristön viljelykset, puusto ja tiet muodostavat hoidetun, yhtenäisen kokonaisuuden.

Säilytystavoite:

Ympäristö ja rakennukset säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

MV ja YM 1993. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt: Niuvanniemen mielisairaala.

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Niuvanniemen sairaala (ehdotus 2005).

Suojelupäätös:

YM:n päätös 5.9.1994 valtion omistamien rakennusten suojelemisesta valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen (480/85) nojalla.

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: sr-2 (keskeinen sairaala-alue); E (ympäristö).

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): SR 11.601 Niuvanniemen sairaala.

Ongelmakohtia:

Mahdollinen sairaala-alueen ympäröivän peltoalueen rakentaminen ja uusien liikenneväylien linjaaminen alueen välittömään läheisyyteen.

Toimenpidesuositus:

Laajan sairaala-alueen ydintoiminnot käsittävä tiivis rakennettu alue ympäristöineen säilytetään. Sairaalan lisärakentaminen

toteutetaan olevan rakennusryhmän yhteyteen. Sairaalamiljöölle luonteenomaiset avoimet peltomaiset ja metsäsaarekkeet säilytetään rakentamattomina. Entisellä maatilalla rakentaminen ohjataan olevan pihapiirin yhteyteen. Säilytystavoitteet otetaan huomioon asemakaavaa laadittaessa. Vanhan Niuvantie luonne säilytetään.

46. JYNKÄN ASUNTOMESSUALUE (VAEVANEN)

Kuvaus:

Alueella järjestettiin asuntomessut vuonna 1980 (a.), minkä vuoksi alueen rakentaminen on sekä yleisten alueiden että rakennusten osalta rakentamisajankohdan yleistä rakentamistapaa korkeatasoisempaa. Arkkitehti Bengt Lundsten voitti alueesta järjestetyn suunnittelukilpailun ja kaavoitetulle alueelle rakennettiin 175 asuntoa. Messualueella on tavanomaisten rivi- ja omakotirakentamisen lisäksi esimerkkejä mm. rinnerakentamisesta, aurinkoenergian hyötykäytöstä ja ateljeetaloista (b). Asuntomessualueen tuntumassa sijainnut Vaivasen lampi antoi messuille nimen Vaevasen asuntomessut.

a

Sijainti ja rajaus:

Alue on osa Jynkän kaupunginosaa, jossa messutalot sijoittuvat Notkotien, Aittolammentien, Aapatien, Norokujan ja Luolatien varrelle.

b

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Paikallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Arkkitehtuurikilpailun tuloksena syntynyt asuntoalue, jossa on erilaisia toteutuksia rivi- ja omakotitaloille mm. rinnerakentamisena.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Kuopion asuntomessujen asemakaavaluonnoskilpailu 1977. Ensimmäinen palkinto arkkitehti Bengt Lundsten.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Alueen ympäristö ja rakentamistavan pääpiirteet säilytetään. Muutokset alueella sopeutetaan vallitsevaan rakentamistapaan ja alueelle tehdään rakentamistapaohjeet.

47.ISO HAUTAUSMAA

a

b

c

d

Kuvaus:

Vuonna 1866 kaupunkiseurakunnan perustama suuri puistomainen hautausmaa-alue (a, e-h), jonka keskeistä osaa leimaavat vanhat hautamuistomerkit (e-g) ja suuret puut. Hautausmaan vanhin osa, jossa on säilynyt lukuisasti kaupungin talous- ja kulttuurielämässä sekä läänin hallinnossa vaikuttaneiden henkilöiden hautamuistomerkkejä, on vuonna 1965 rauhoitettu vanhan kulttuurin muistoalueena. Alueella on myös kansalaissodan molempien osapuolten sankarihaudat muistomerkkeineen.

Hautausmaahan sisältyy lisäksi 1900-luvun alussa perustettu eriuskoisten hautaus-alue, johon on haudattu kaupungin ortodoksisista väestöstä. Venäläisten sotilaiden, **Donin kasakoiden** hautapaikalle on vuonna 1913 pystytetty **muistokappeli** (a).

Alueen kaakkoiskulmassa on pieni vanha puurakenteinen **ruumisvaunuhuone** (b), joka on siirretty paikalle Hatsalan hautausmaalta.

Hautausmaan länsiosassa on vuonna 1957 valmistunut **siunauskappeli** (c) arkkitehti Olli Kivisen piirustuksilla, jota laajennettiin 1990-luvun lopulla Kivisen ja Markku Sirviön suunnitelmilla.

Karjalankadun varrelle sijoittuu mäntymetsikön taakse **Ortodoksisen kirkkokunnan keskustalo** (d), jonka on suunnitellut arkkitehti Dag Englund.

Sijainti ja rajausta:

Kuopion Iso hautausmaa sijoittuu rautatien ja moottoritien väliin rajoittuen pohjoisessa Puijonkatuun ja etelässä Ortodoksisen kirkkokunnan rakennuksiin ja puistikkoon.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Kuopion suurin hautausmaa, joka on vihitty käyttöön vuonna 1866.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1980 ja 1990.

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Kuopion vanha hautausmaa (ehdotus 2005).

Suojelupäätös:

Hautausmaan vanhin osa on rauhoitettu vuonna 1965 vanhan kulttuurin muistoalueena.

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA-v 11.1216

Kuopion vanha hautausmaa.

Ongelmakohtia:

Vanhoille muistomerkeille ilkeivallan lisääntyminen.

Toimenpidesuositus:

Ympäristö ja rakennukset sekä kulttuurihistoriallisesti merkittävät hautamuistomerkit säilytetään. Hautausmaan toimintoihin liittyvä pienimuotoinen rakentaminen tulee tehdä pieteetillä.

e

f

g

h

48. PUIJONLAAKSO

a

Kuvaus:

Puijonlaakso oli ensimmäinen lähiöperiaatetta toteuttava asuinalue (a) Kuopiossa. Puijonlaakson alue toteutettiin vuonna 1960 pidetyn asuma- ja urheilualan yleisen asemakaavan aatekilpailun pohjalta. Suunnittelijat olivat arkkitehdit Pentti Pajarinen ja Martti Kilpiranta. Suunnittelun pohjana oli rakennusten maastoa myötäilevä puutarhakaupunkihenkkinen ratkaisu, joka luontevasti toteutti avointa rakentamistapaa. Asemakaava vahvistettiin vuonna 1963 voittaneen ehdotuksen Huiskilon, pohjalta. Puijonlaakson alueen rakentaminen toteutui vuosina 1960–1970. Aluetta on myöhemmin tiivistetty ja laajennettu. Myöhemmät laajennukset ovat Kuopion

kaupungin asemakaavaosaston suunnitteleamia. Luonnon keskelle rakentamisessa oli tavoitteena saada mahdollisimman monelle näköala joko järvelle Kallavedelle tai metsään.

Sijainti ja rajaus:

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Suunnittelukilpailun perusteella hyvin toteutettu asemakaava, joka mahdollisti Kuopion ensimmäisen puutarhakaupunkihenkkinen lähiön syntymisen. Maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA 11.615 Puijonlaakson asemakaava.

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Avoimeen rakentamistapaan pohjautuvan asemakaavan keskeiset periaatteet säilytetään muutoksissa ja uudisrakentamisessa.

49.PUIJO

Kuvaus:

Kuopio tunnetaan Puijosta ja Kallavedelle avautuvista järvi- ja saarinäkymistä ja metsäisistä mäistä. Puijolla on ollut 1800-luvulta lähtien yksi maamme tunnetuimmista näköalapaikoista, osa suomalaista kansallismaisemaa. Puijo on kaupunkikuvaa hallitseva tunnettu maisemallinen symboli. Se näkyy Kuopiota lähestyttäessä lähes joka suunnasta ensimmäistä kertaa jopa kymmenien kilometrien päästä (a) – ainakin vilaukselta – ja lähempää aina vain useammin ja tarkemmin. Puijon lähimaiseman tärkein tekijä on sankka puusto, valtaosin vanha ja järeä kuusikko. Puijon mäkeä reunustaa lounaispuolelta Puijonrinteentie, joka on vanhan Julkulaan johtaneen tien jäljellä oleva osa. Tie jatkuu Suurmäentienä, jonka korkeimmalta kohdalta on näkymä Pohjois-Kallavedelle. Pohjoispuolella Puijonsarventieltä avautuu maisema Kallavedelle ja ”Puijonsarven nennään”.

Kulttuuripiirteet

Puijon metsäinen maisema kuului Kuopion pappilan maihin 1500-luvun puolivälistä lähtien. Siellä on kaskettu vanhastaan kuten muuallakin Pohjois-Savon metsissä. Esimerkiksi 1620-luvulla tiedetään verotusluetteloiden perusteella Puijolla poltetun kaskia. – Asutus on Puijolla pysynyt vähäisenä, muutamia torppia lukuun ottamatta. Jäljellä on **Konttilan tila** (b, c), joka on entinen pappilan Kokonmäen torppa peltoaukeineen. Konttila on kunnostettu 2000-luvun alussa ja rakennuksissa toimii mm. kahvila.

Kun maisemat alkoivat nousta 1800-luvun romantiikan myötä kansallisuusaatteen heijastajiksi, Puijon näköalat herättivät heti kiinnostusta. Puijon laelle rakennettiin puinen näkötorni vuonna 1856. Vain vuotta aikaisemmin oli valmistunut Ferdinand von Wrightin vaikuttava maisemamaalaus ”Näköala Puijolta”.

Toinen näkötorni rakennettiin Puijolle vuonna 1906, suunnittelijana arkkitehti J. V. Strömberg. Samaan aikaan valmistui entisen puutornin paikalle myös Strömbergin suunnittelema **Puijon maja** (d), joka on osa nykyistä ravintolarakennusta. Puijon Pirtiksi aluksi kutsuttu rakennus palveli heti valmistuessaan eri tilaisuuden järjestäjiä. Vuonna 1936 arkkitehti Ekomaan suunnitelmilla majaa laajennettiin. Majoitussiipi rakennettiin 1980-luvulla arkkitehti Esa Malmivaaran suunnitelmien mukaan.

a

b

c

d

e

f

g

Tornissa kävi heti ensimmäisenä vuonna 20 000 vierasta.

Kolmas torni (f) rakennettiin vuonna 1963 arkkitehti Seppo Ruotsalaisen suunnitelmilla. Samalla purettiin entinen. Urheilu tuli mukaan Puijon kulttuurimaisemaan laajemmassa mitassa 1910-luvulla. Alppimaista omaksuttiin tuolloin kelkkailuharrastus, jota varten tehtiin ensimmäinen kelkkamäki vuonna 1912. 1930-luvulla kelkkailu vaarallisenä lopetettiin. Murtomaahiihtokilpailuja Puijolla järjestettiin vuodesta 1916 lähtien. Ensimmäinen mäkihyppykisa pidettiin vuonna 1911 itärinteelle rakennetusta hyppyristä. Toinen mäki valmistui vuonna 1929, mutta vasta vuonna 1949 valmistunutta mäkeä luonnehdittiin suurmäeksi. Seuraavat mäet valmistuivat vuosina 1982 (K 90), 1989 (K 28 ja K 64) ja 1997 (suurmäki K 120).

Puijoa esitettiin suojeltavaksi jo 1880-luvulla. Se toteutui vuonna 1928, jolloin Puijolle perustettiin ensimmäinen suojelualue.

Vaikka rakentaminen on vuosikymmenten mittaan jonkin verran supistanut Puijon luonnonympäristöä, on sen arvo yhtenä pisimpään tunnetuista suomalaiskansallisista maisemakohteista säilynyt. Pohjoissavolainen järvimaisema ja monikerroksinen kulttuurihistoriallinen panoraama avautuu Puijon tornista tänäkin päivänä kävijän ihailtavaksi (b, e).

Sijainti ja rajaus:

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Valtakunnallisesti merkittävää maisema-alueita ja maakunnallisesti merkittävää kulttuurihistoriaa.

Säilytystavoite:

Puijo lähi- ja kaukomaisema säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Valtioneuvoston periaatepäätös 5.1.1994 valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista (ja maisemanhoidon kehittämisestä). Puijon Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma.

Suojelupäätös:

Puijon luonnonsuojelualueet 1928, 2000, 2001. Alueet kuuluvat EU:n Natura 2000 –verkostoon. Lehtojensuojeluohjelma 1991.

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Puijo-Puijonsarven osayleiskaava. YM 13.12.1989.
Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: SL; SL-1; VU; V; AP (Puijonsarven nenä); SR-2 (2 huvilaa Puijonsarven nenässä ja Ruutikellari); SR-3 (Konttilan torppa).
Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): SL 11.541 Puijo; MA-v 11-610 Puijon maisemakokonaisuus; VL 11.431 Puijo.

Ongelmakohtia:

Matkailun, urheilun ja rakennetun ympäristön ja luonnonsuojelun yhteensovittaminen.

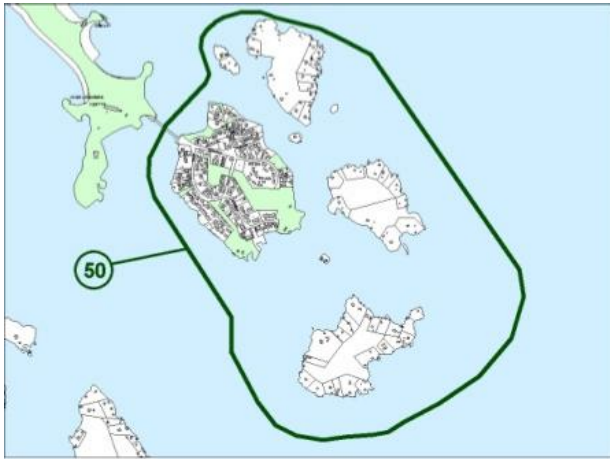
Toimenpidesuositus:

Säilytys- ja suojelutavoitteet otetaan huomioon alueen rakentamisessa ja metsänhoidossa. Puijon luonnon ja kulttuuriympäristön ominaispiirteet säilytetään. Mahdollinen uudisrakentaminen sopeutetaan ympäristöön. Avattuja maisemia pidetään avoimina ottaen huomioon suojelukysymykset ja virkistyskäytöt. Puijon maisemaa on varjeltava siten, että kaukomaisemassa näkyvä silhuetti ei muutu.

h

50. RÖNÖN SAARISTO

Kuvaus:

Rönön saaristoon kuuluvat saaret: Rönö, Varvisaari, Tiilisaari, Honkasaari, Lehtosaari ja pieni Seitsemän puun saari. Pääosa saaristosta on ollut pappilan maata ja jokaisessa saareissa on vanhaa huvilasutusta, joista suurin osa rakentunut 1910- ja 1930-luvuilla aluksi vuokramaalle. Osa vanhemmista huviloista rakennettiin 1800-luvun ja 1900-luvun taitteessa. Vuokratontteja ostettiin myöhemmin omaksi seurakunnalta. Myös Kuopion kaupungilla oli kiinnostus Rönön saariryhmää kohtaan jo 1900-luvun alkuvuosina, mutta Suomen senaatti hylkäsi vuonna 1905 valtuusmiesten anomuksen saada pakkolunastaa kaupungille Kuopion seurakunnan kirkkoherran virkataloon kuuluvat Linnanpelto niminen maa-alue ja Rönön saaret. Tilusten ja vesialueiden järjestelyt saarissa aloitettiin vuosina 1923-1924 ja 1930-luvulla tapahtui lohkominen. Kuopion kaupunkiin Rönön-Lehtosaaren 56 ha alue siirtyi vuonna 1941 ja Lehtosaaren tila Siilinjärven seurakunnalta maa- ja vesialueiden vaihdolla vuonna 1968.

Ensimmäisiä huviloita rakennettiin lähiympäristön saariin, ja usein rakentajina olivat kaupungin monet kauppiaat, tehtailijat ja virkamiehet. **Rönön** itärannalle rakensi tullinhoitaja Karl Nyman Suvela – nimisen huvilan, joka mahdollisesti oli rakennusmestari P. J. Pitkäsen piirtämä. Rakennusmestari Pitkänen piirsi tehtailija Antti Kaukoselle Kallioranta –nimisen huvilan Rönön saareen 1910-luvun alussa. Kaksikerroksinen huvila siirtyi tehtailija Kaukoson jälkeen Kuopion työväenyhdistyksen kesähuvilaksi. Kalliorannan pihapiirissä sijaitsi myös arkkitehti Helmer Stenrosin suunnittelema tanssilava 1960-luvulta, mutta se on purettu. Rönön länsirannalle rakensi prokuristi Heikki Juho Miettinen Ainola –nimisen huvilan.

a

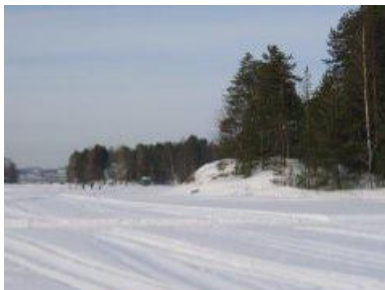
b

c

d

e

Rönön saariston 1800-luvun historiaan kuuluu myös teollisuutta: Kuopion Höyrylaiva Oy:n telakka sijaitsi **Varvisaaressa** ja siellä rakennettiin purjealuksia. Veneveistämön rakennukset vuosilta 1834 ja 1858 siirtyivät Kuopion ensimmäisen eläinlääkäri Wäinö Ainot Wartiaisen kesähuvilaksi.

Tiilisaari on saanut nimensä siitä, että 1800-luvun lopulla kauppias Savolainen varastoi saarella tiiliä, jotka oli valmistettu Vaajasalon saaren tiiliruukissa. Myös Tiilisaarella on vanhoja rakennuksia.

Honkasaarella (c-e) on vanhoja huvilapaikkoja 12, joista Honkasaaren eteläisellä niemellä sijaitseva liikemies Tuhkasen vuonna 1927 valmistunut tiilirakenteinen asuinrakennus on kookkain.

Saarten asutus on pääasiassa huvila-asutusta, mutta Honkasaaren **Kiviniemessä** (d) Tuhkaset asuivat ympärivuotisesti vuoteen 1972 saakka. Myös Lehtosaarella Vettenranta –nimisessä huvilassa (aiemmalta nimeltään Kalliola, purettu 2005) asuttiin ympärivuotisesti. Kesäaika saaristossa oli ja on vilkasta. Juhannuksen aikaan kokonpolto aloitettiin Honkasaaren Kiviniemessä, jota ihmiset tulivat veneillä katsomaan. Usein veneistä säestettiin hanureilla yhteisiä juhannuslauluja.

Lehtosaaren (f-i) vanhoja huvilapaikkoja on 21, joiden nimiä olivat Kalliola, Vähäpätönen, Kanada, Varisniemi, Kuosmala, Ainola, Mustilaismaja, Kauhasenniemi jne. Huvilat nimettiin lahtien, nimien ja poukamien mukaan tai omistajien nimien mukaan. Omistajavaihdosten yhteydessä suurin osa vanhoista käytössä olleista nimistä on muuttunut.

Sijainti ja raja- aus:

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Yhtenäinen maisemallisesti tärkeä kokonaisuus, johon liittyy vanhaa Kuopion teollisuushistoriaa sekä varhaista huvila-asutusta. Kaupunkilaisten vanha retkeilykohde jo 1900-luvun alkupuolella. Myös nykyisiin hiihtoreitti kiertää saarien välitse ja ympäri. Paikallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1997 (HB) ja 2006 (MM).

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Asemakaava 1996: sr-2 (yksi huvila Rönöstä).

Kuopion yleiskaava (keskeinen kaupunkialue) 2001: Rönön saari on AP- ja V-alueita. Suojelumerkinnät SR-3 ja SR-2 kohdistuvat kahteen vanhaan huvilaan. Varvisaari on V/s ja AO-3 -alueita. Suojelumerkintä SR-2 kohdistuu Tyynirantaan. Honkasaari ja Lehtosaari ovat RA-1 ja AO-3 -alueita, osittain V. Ei suojelumerkintöjä.

Ongelmakohtia:**Toimenpidesuositus:**

Rönön saariston huvila-asutus ympäristöineen säilytetään. Muutokset ja uudisrakentaminen sopeutetaan valitsevaan rakentamistapaan.

f

g

h

i

51. NEULANIEMEN KÄRJEN SAARISTO

a

b

c

Kuvaus:

Niuvanniemen ja Laivonsaaren naapurissa oleva Neulaniemi on osa kaupunkilaisten ulkoilu- ja virkistysaluetta. Neulaniemen ja sitä ympäröivien saarien rannoille on rakennettu noin 200 pientä kesämökkiä. Koko Neulamäen ja Neulaniemen alue Savilahdesta Pilpanlahteen on kuulunut aikoinaan Harjulan tilan maihin.

Neulaniemen kärjen lähisaarien kesämökkiasutus (a-f) on rakentunut kaupungin vuokraamille mökkitonteille 1920-luvulta lähtien alkaen Neulaniemestä. Myös alueen lähistöllä on kulttuurihistoriallisia kohteita esim. mansardikattoinen *Paavola* vuodelta 1930.

Kauempana Kallaveden rannalla ovat vanhat vuokraviljelytilat *Pilppa* (Pilpanranta) ja *Tervaruukki* (Pitkälähti), jotka ovat nykyisin vapaa-ajan käytössä. Tervaruukin alueella on ollut myös kivilouhos, josta on perimätiedon mukaan louhittu punaista graniittia mm. Pietariin vielä 1910-luvulla.

Jylhistä maisemistaan tunnettu *Laivonsaari* on yksi Neulaniemeä ympäröivistä lähisaarista. Laivonsaaren Laivonmäeltä avautuvien maisemien takia saaresta tuli yksi Kuopion ympäristön merkittäviä käyntikohteista, jota mainostettiin 1800-luvun lopulla matkaoppaassa. Laivonsaaren eteläosassa on ollut 1850-luvun puolivälissä laivavarvi. Lisäksi eteläkärjessä on toiminut 1800- ja 1900-lukujen taitteessa tiilitehdas. 1920-luvulle saakka Laivonsaarella toimi myös grafiittilouhos.

Sijainti ja rajaus:

Kuopion kaupungin länsiosassa, Savi- ja Neulalahden takana, työntyy Neulaniemi pitkänä kiilana Pohjois-Kallaveteen. Neulaniemi ja sitä ympäröivät lähisaaret: Maikon saari, Saunasaari, Laivonsaari, Halkosaari, Palosaari ja Kajjansaari.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Yhtenäinen pienimuotoinen saaristomaisemaan sijoittuva kesämökkiasutus kaupungin kupeessa, vanhan vesireitin varrella. Paikallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 2006(MM).

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Omaleimaisen ja tiiviin mökkiasutuksen luonne säilytetään.

Muutokset ja uudisrakentaminen sopeutetaan vallitsevaan rakentamistapaan.

d

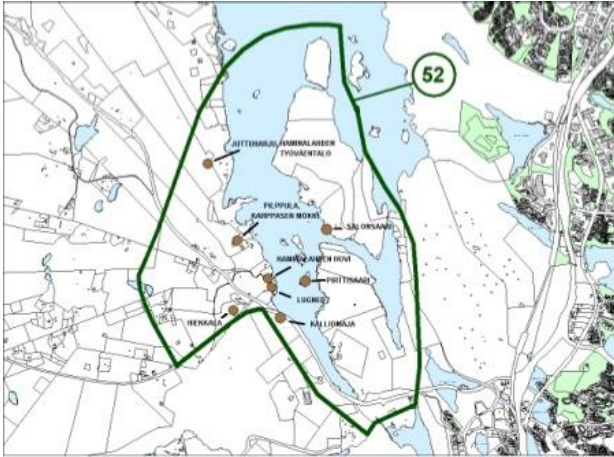
e

f

Maaseutualueet

52. HAMINALAHDEN KULTTUURIMAISEMA

a

b

c

Kuvaus:

Haminalahti on yksi harvoista pohjoissavolaisista kartanoympäristöistä. Erityisesti nämä tienoot ovat tulleet tunnetuksi von Wrightin taiteilijaveljesten maalauksista. Myöhemmin alueella on vaikuttanut lintumaalari Matti Karppanen. Alue on säilynyt sekä luonnonmaisemiltaan (a) että kulttuurimaisemiltaan eheänä. Haminalahden tänä päivänäkin näkyvät maisemat ovat tunnistettavissa useista von Wrightien ja Matti Karppasen maalauksista.

Haminalahden kulttuurihistoria ulottuu korulöytöineen esihistorialliseen aikaan saakka. Keskiajalla lahden länsirannalla oli kaksi eräsijaa, jotka muuttuivat myöhemmin asutuksi taloiksi. Haminalahti kuului 1700-luvulla Tawastin suvulle, mutta siirtyi sitten avioliiton kautta von Wrighteille. Haminalahdessa ovat syntyneet tunnetut taiteilijaveljekset Magnus, Wilhelm ja Ferdinand von Wright, jotka nostivat 1800-luvulla kotiseutuaan esittäville taideteoksilla Haminalahden maisemat koko Suomenkansan tietoisuuteen.

Haminalahden kulttuurimaiseman muodostavat kartanon maanviljelysmaisema, **kartanon päärakennus talousrakennuksineen** (b, c), **Lugnet** (d) ja **Kalliomaja**. Haminalahden kulttuurimaisemaa täydentää Suopellonmäki (esiintyy useissa von Wrightien maalauksissa) sekä **Salonsaari** ja **Pirttisaari huviloineen** sekä **Matti Karppasen mökki ja saari**. Tärkeä osa kulttuurimaisemaa on Haminalahden kylämaisema, jonka muodostavat peltoaukeat (e, f) yhdessä mutkittelevat kylätien kanssa (f, g) ja tien varrelle sijoittuvat rakennukset.

Haminalahden kartanon (b) empiretyylinen päärakennus on pystytetty vuosina 1848-1850 Magnus von Wrightin piirustusten mukaan. Kartanon puistoa varten on Bengt Schalin tehnyt suunnitelman 1900-luvun alussa. Haminalahden kartanosta käytetään nimitystä Haminalahden hovi.

Vanhan Haminalahden hovin paikalle rakennutti Ferdinand von Wright vuonna 1863 huvila **Lugnetin** (d), jonka hän siirsi Hiltulanlahden sotilasvirkatalosta. Lugnetissa Ferdinand von Wright asui ja maalasi vuosina 1863-1883.

d

Haminalahti siirtyi vuonna 1910 Heikki Peuran omistukseen. Ennen myyntiä Adolf von Wright erotti tilasta **Salonsaaren**, jonne hän rakennutti vuonna 1911 arkkitehti Einar Sjöströmin suunnitteleman jugendtyylisen asuinrakennuksen. Salonsaarella sijaitsee myös Kirkkokallio, jonka kalliosta on louhittu kiveä Kuopion tuomiokirkon rakentamiseen.

e

Wrightiläisen työväenliikkeen perustaja Viktor Julius von Wright puolestaan rakennutti Hovin edustalla olevaan **Pirttisaareen** (h) vuonna 1911 kesähuvilan rakennusmestari K. F. Anderssonin piirustuksilla.

Haminalahden kulttuurimaisemaan kuuluu myös lintumaalari **Matti Karppasen mökki ja keinoitekoinen saari**, jonne hän istutti erikoisia puulajeja. Maalari Matti Karppanen oli taiteilija Ferdinand von Wrightin oppilaana Haminalahden hovissa ja muutti Wrightien mailla sijainneeseen mökkiin vuonna 1904.

f

Haminalahden kulttuurimaisemiin on mahdollista tutustua von Wrightien kulttuuripolun kiertämällä. Kulttuuripolku valmistui vuonna 2006 ja polun näköalapaikoilta (a) avautuvat maisemat kartanomiljööseen, Haminavuoreen ja Salonsaareen.

Sijainti ja rajaus:

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Suomalaista kansallismaisemaa, joka on tullut tunnetuksi von Wrightien maalauksista. Valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

g

Säilytystavoite:

Ympäristö ja rakennukset säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt (1993): Haminalahden kulttuurimaisema.

Museoviraston valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Haminalahden kulttuurimaisema (ehdotus 2005).

h

Suojelupäätös:

Karppasensaaren luonnonmuistomerkki, 1980.

Haminavuoren luonnonsuojelualue, 2000.

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Yleiskaava (Länsiranta) YM 13.12.1994: sr (Haminalahden kartanon rakennukset).

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): MA-v 11.611 Haminalahden kulttuurimaisema.

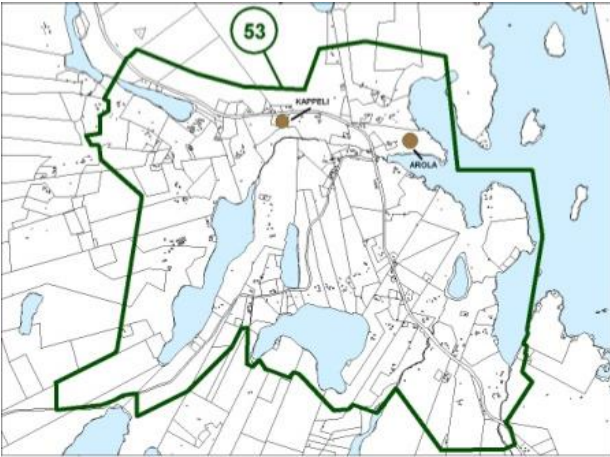
Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Valtakunnallisesti merkittävä ympäristö arvokkaine maisemapiirteineen ja rakennuksineen säilytetään. Korjaus- ja täydennysrakentamisessa otetaan huomioon alueen arvokkaat maisemalliset ja kulttuurihistorialliset erityispiirteet eräänä suomalaisen kansallismaiseman muotoutumiseen vaikuttaneena ympäristönä. Valtakunnallisesti merkittävien rakennusten muutoksissa on oltava yhteydessä Museovirastoon.

53. HIRVILAHTI

a

b

Kuvaus:

Hirvilahden alue on hyvin säilynyttä pohjoissavolaista vanhaa maaseutumaisemaa. Etenkin Pohjoiskylä, mutta myös Eteläkylä ovat tyypillisiä hajakyläiä, joissa talojen etäisyys kasvaa kyläkeskuksesta reunoille siirryttäessä. **Hirvilahden maisemassa** ovat merkittäviä tekijä peltoaukeiden keskellä olevat lammet ja pienet järvet Pieni-Salminen, Hiihtari, Pyöreinen ja Ahvenlampi. Vesien runsaus on Hirvilahdelle tyypillistä.

Pohjois-Kallaveteen työntyvällä Kokonniemellä sijaitsee vuonna 1973 luonnonsuojelualueena rauhoitettu luonnonhiekkaranta, jonka taustalla kasvaa useita maisemallisesti merkittäviä mäntyjä. Yhtä niistä on käytetty karsikkopuuna. Alueen länsiosassa sijaitsee samana vuonna luonnonmuistomerkkinä rauhoitettu Haikolan petäikkö. Se on kylätien molemmin puolin oleva suurien honkien ryhmä, jolla on huomattava maisemallinen merkitys kylämaisemassa viljelyalueen reunalla.

Kulttuuripiirteet:

Hirvilahden Pohjoiskylän miljö on vanhaa maaseudun kulttuurimaisemaa. Se on tyypillinen savolainen hajakylä, joka on säilynyt melko perinteisessä asussa, jonka ensimmäinen talonpoikaistalo on asutettu 1500-luvulla.

Myös **Eteläkylän alue** on maisemallisesti merkittävä. Sen kyläaukeamilla sijaitsevat mm. *Linnan, Kivelän ja Rantapihan rakennukset*. Hirvilahden rakennuskanta on peräisin osittain 1800-luvulta ja suurimmaksi osaksi 1900-luvun alkupuolelta. Uusia maisemaa rikkovia taloja ei ole näkyvillä paikoilla ja vanhojen rakennusten korjauksissa on pystytty säilyttämään varsin paljon niiden perinteistä luonnetta.

Arolan tilan päärakennus on peräisin 1800-luvulta. Pihanpäärakennus lienee 1800-luvun alusta. Tilalla on myös mm. nuottakota ja paja. Vanhoja aittoja ja muita ulkorakennuksia on säilynyt usealla tilalla, mm. Tervolassa ja Patamäessä. Hirvilahden kylämaisemassa on vielä jäljellä myös vanhoja latoja.

Hirvilahden ensimmäinen **koulu** (d) on vuodelta 1883 ja sitä on laajennettu 1920-luvulla. Tyyppiipiirustuksilla valmistui uusi koulurakennus 1950- ja 1960-lukujen taitteessa (d). Hirvilahden **nuorisoseuran talo** rakennettiin vanhoista hirsistä talkoilla vuonna 1909. Pohjoiskylän maisemaan on kuulunut myös laivalaituri.

Hirvilahden hautausmaa otettiin käyttöön vuonna 1915, jolloin sinne rakennettiin ”**paarihuone**” (j). **Kappeli** (h, i) on valmistunut vuonna 1951.

Sijainti ja rajausta:

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Kylän muodostama kulttuurimaisema rakennuksineen ja peltoineen on edustava.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Kuopio. Hirvilahti. Maankäyttöselvitys 30.1.2006.

Suojelupäätös:

Kokonniemen luonnonsuojelualue 1973.

Luonnonmuistomerkkinä rauhoitettu Haikolan petäikkö 1973.

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion yleiskaava. Länsiranta. YK 1993: sr Hirvilahden kappeli; sr Arolan talo pihapiireineen.

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): ma 11.640 Hirvilahden koulu.

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Viljelyaukean ja kylän ympäristön piirteet säilytetään. Maisema säilytetään avoimena. Uudisrakentaminen sijoitetaan ensi

c

d

e

f

g

h

sijassa metsäiseen maastoon ja kylänraitin varteen. Kylälle on laadittu maankäyttöselvitys.

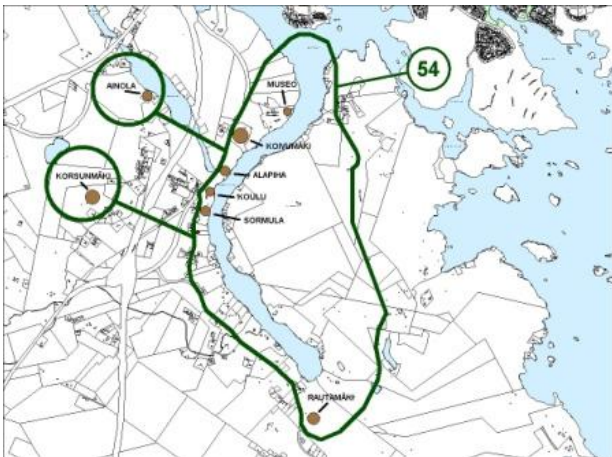

i

j

54.KOIVUMÄKI – VANUVUORI

a

Kuvaus:

Hiltulanlahden alueen kokonaisuus muodostuu vanhojen rakennusten ja viljelysten muodostamasta kulttuurimaisemasta. Niiden väliin jää maisemassa hyvin tärkeänä tekijänä kapea lahti. Vehmersalmen suuntaan vievältä maantieltä avautuva näkymä paljastaa pilkottavan veden ja taustalla mahtavana kohoavan Vanuvuoren, jotka tuovat vaihtelua viljelysmaisemaan. Matkusjärven kohdalla on maisemallisesti merkittävä alava painanne, joka korostaa Koivumäen kartanon näkyvyyttä. Havupuuston sankasti peittämä Vanuvuori, joka kohoaa korkeimmillaan yli 130 metriä Kallaveden pinnan yläpuolelle, on maiseman kaikkein hallitsevin tekijä.

Hiltulanlahteen muodostui sen edullisen sijainnin takia **sotilasvirkatulojen** keskittymä. Vuonna 1685 laaditun ehdotuksen perusteella vahvistettiin Savon jalkaväkirykmentin virkatalot, jotka olivat katselmuskirjurin virkatalo **Jokela tai Kulla (nykyinen Sormula)** (a), vänrikin virkatalo **Isotalo (Rautamäki)** (b) ja kersantin virkatalo **Korusumäki**. Tilojen rakennuskanta on suureksi osaksi uudistunut,

mutta vanhojakin rakennuksia on jäljellä. Korsumäeltä on näköala kauaksi ympäristöön Sotkanselälle ja Hiltulanlahteen. Isotalon aitoista yksi on vuodelta 1777 ja myös toinen aitta ja riihi ovat vanhoja.

Hiltulanlahden **Koivumäki** (c, d) oli alkujaan uudistalon luontoinen lampuotitila. Sen nousukausi sijoittuu 1800-luvun alkupuolelle, jolloin sen omisti asessori Gustaf Salenius. Myöhemmin Koivumäen eli Henriksnäsin tila (suuruudeltaan 1800 ha) siirtyi vuonna 1869 pidetyssä pakkohuutokaupassa kauppaneuvos Gustaf Raninin omistukseen. Samalla Ranin osti Alapihan, Lassilan ja hieman myöhemmin Kuhasen tilat. Koivumäen päärakennuksen (c) vastapäätä sijaitsee Vanuvuori (g, h), josta kerrotaan monia kansantarinoita. Kartanon nykyinen päärakennus (c) on arkkitehti Waldemar Aspelinin suunnittelema ja pystytetty vuonna 1907. Aitat, väentupa, liiteri, navetta ja huvimaja ovat vanhempia. Vanhin aitoista lienee vuodelta 1797. Koivumäen alueella sijaitsivat Suomen sodan aikana **Sandelsin patteriasemat**, jonne Sandels venäläisten hyökätessä vetäytyi joukkojensa kanssa. Viivytysvaiheen aikana sinne oli pikaisesti valmistettu vallituksia ja metsähakkauksia. Täältä Sandels joukkoineen vetäytyi Toivalaan. Maastossa jäljet eivät ole selvästi havaittavissa.

b

c

Raninin perustama koulu kartanon alustalaisten lapsille oli perustettu vuonna 1876, mutta **Alapihan** (e, f) rakennuksissa yksityinen Koivumäen kansakoulu aloitti toimintansa vuonna 1886. Vuonna 1926 koulu muuttui kunnalliseksi Hiltulanlahden kansakouluksi (i). Tuolloin rakennettiin edelleen toiminnassa oleva kivinen koulurakennus.

d

Gustaf Raninin perikunta tarjosi vuonna 1896 Pohjois-Savon kansanopistolle sijoituspaikan Koivumäen tilalta. **Kansanopiston** vanha päärakennus (1900), joka oli arkkitehti Eskil Hinderessonin suunnittelema, on purettu pois, mutta opiston alueelle on muualta siirretty **savupirtti ja aitta**.

e

Matkuslammen rannalla sijaitsee **Ainolan talo** (j), jonka klassismia edustava päärakennus on valmistunut vuonna 1938, suunnittelijana arkkitehti Aarre Ekomaa. Ainolan pihapiirissä on oman, yhtenäisen vanhojen hirsi-rakennusten muodostama kokonaisuus (k), jossa tuparakennus ja aitta ovat todennäköisesti 1700- ja 1800-luvun vaihteen tienoilta.

Hiltulanlahden maisemaan kuuluu myös vuonna 1949 käyttöön vihitty *seurantalo eli Vanula*.

Sijainti ja rajausta:

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Paikallisesti ja maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. Kuopion eteläpuolella oleva Hiltulanlahden alue on säilyttänyt hyvin maisemalliset piirteensä; sitä luonnehtivat vanhojen rakennusten kulttuuriympäristöt, viljelysalueet ja Kallavedestä työntyvän Hiltulanlahden takana koiva metsäinen Vanuvuori.

Säilytystavoite:

Ympäristö ja rakennukset säilytetään.

f

g

h

i

j

k

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1990 ja 1992.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2001: SR (Korsumäki ja Rautamäki); SR-3 (Ainola, Hiltulanlahden kansakoulu, Vanula, Alapiha); SL (Vanuvuoren laki (Ukko-Vanu, Akka-Vanu ja Pikku-Vanu); sr-3-alue (Kansanopisto, Koivumäki).

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): ma 11.656 Koivumäen kartanomiljöö.

Ongelmakohtia:

Viljelysmaiseman säilyminen alueen tulevassa kaavoituksessa ja rakentamisessa. Vanuvuoren rantarakentaminen.

Toimenpidesuositus:

Alueen maisemalliset lähtökohdat huomioidaan rakentamisessa ja maiseman käsittelyssä. Avoimet maisematilat ja näkymät säilytetään ja rakentaminen ohjataan ensisijaisesti metsäiseen maaston ja pelloilla olevien pihapiirien ja rakennusryhmien yhteyteen

55.KURKIMÄKI, ASEMANSEUTU

Kuvaus:

Kurkimäen asema-alue rakennuksineen näkyy parhaiten rautatien ylittävältä, Kurkimäkeen johtavalta maantiesillalta.

Kurkimäen **asemarakennus** (a) tehtiin samoilla tyyppi- ja rakennusmuodoilla kuin Seinäjoelta Ouluun johtavan rautatien pysäkkirakennukset. Asema valmistui samana vuonna kun Savon rata avattiin liikenteelle eli vuonna 1889, jolloin rata ulottui Kuopioon saakka. Vuonna 1906 rakennusta on laajennettu poikkipäädellä, suunnittelijana arkkitehti Bruno Granholm. Myös makasiinirakennus on Granholmin suunnittelema. Yhtenäisen miljöön muodostavat asema- ja makasiinirakennusten lisäksi 1930-luvulla valmistunut **tiilinen vesitorni** (b) sekä **asuinrakennus ulkorakennuksineen** sekä vanha **asemapuisto**. Kurkimäen asema jäi pois käytöstä 1970-luvulla, jonka jälkeen päärataa on siirretty noin 50 metrin päähän vanhasta laiturista. Kurkimäen kylän asutuksen kasvua edesauttoivat nopea rautatieyhteys Kuopioon sekä maantieyhteys Karttulaan. Asemansseudulla toimi myös matkakoti ja ravintola sekä osuuskauppa, meijeri ja mylly.

a

b

Sijainti ja rajaus:

Kurkimäen asemanseltu rautatierakennuksineen sekä puistoalue.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Kurkimäen asemansseudun rakennukset muodostavat eheän miljöökokonaisuuden vesitorneineen. Maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Ympäristö rakennuksineen säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1990 ja 1992.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

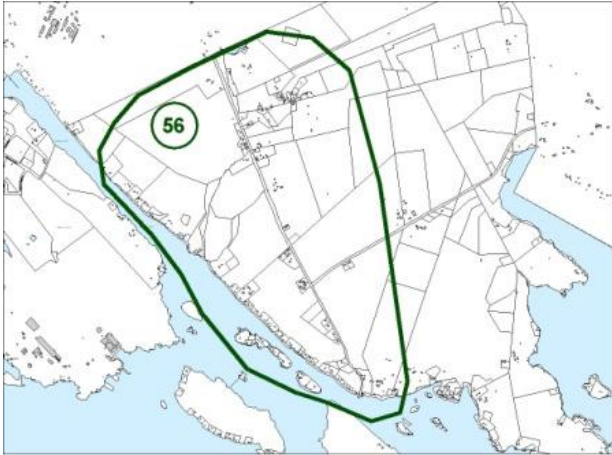
Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): ma 11.643 Kurkimäen asema.

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Asemakylän ympäristön luonne säilytetään. Uudisrakentamisen on sopeuduttava kylällä vallitsevaan rakentamistapaan. Alueen puisto ja kasvillisuus säilytetään ja inventoidaan. Säilytystavoitteet otetaan huomioon laadittavassa asemakaavassa.

56.RANTA-TOIVALAN KULTTUURIMAISEMA

a

b

Kuvaus:

Ranta-Toivalan kulttuurimaiseman muodostaa vanha Kuopio–Oulu -maantie ja sen varrelle sijoittuvat maisemat Suomen sotaan (1808–1809) liittyvine muistoinnein, viljelymaisemat mäkitupa-asutuksineen sekä rantojen vanha huvila-asutus.

Kuopiosta Ouluun kulkenut maantie kulkee mäkien ylitse suoralinjaisena Ranta-Toivalan rantaan, josta oli lossiyhteys Kelloniemeen ja edelleen kaupunkiin. Tämä maantie oli käytössä vuosina 1748–1902. Ylikulkupaikan Kelloniemen puolen historiallista laituria ei enää ole, kuten ei myöskään Kelloniemessä sijainnutta matkamiesten kievaria.

Suomen sodan aikaiset muistot liittyvät maantien varrella olevaan Pökösenmäkeen (Uuhimäki), jossa ovat Sandelsin tykkiasemat. Suomen sodan aikana Sandelsin joukot majoittivat Ranta-Toivalan alueella, mm. Salmelan tilan pihapiirissä. Sandels sijoitti Pökösenmäen rinteelle vuonna 1808 kolme tykistöparia, joista oli esteetön näköala Kelloniemeen, Susisalmelle ja Karhonsaarelle. Asemat tehtiin ilmeisesti kesäkuun lopussa ja ne jäivät pois käytöstä syyskuun lopussa, kun suomalaiset vetäytyivät Toivalasta.

Salmelan tilan päärakennus on vuodelta 1918 ja se on ollut Jauhiaisten suvulla vuodesta 1883 lähtien. Päärakennuksen on suunnitellut arkkitehti J. V. Strömberg vuonna 1917 ja sen rakennutti kamreeri J. B. Jauhiainen. Salmelan naapuritila **Rantala** oli virallinen kievaripaikka ja lossipaikka Kelloniemeen.

Ranta-Toivalan Halmejoki on tunnettu J. Fr. Dahlströmin omistamasta tiilitehtaasta. Halmejoella ei tiilitehdasta enää ole, mutta jäljellä on kaksi vanhaa **Dahlströmin** suvun huvilaa, jotka on rakennettu

vuosina 1900 ja 1913. Ranta-Toivalan huvila-asutus sijoittuu länsirannalle, jossa on huvila-asutusta 1910- ja 1920-luvuilta. Moni huvilapalstoista myytiin perintötila Rantalasta, joka oli muodostettu isossajaossa jo vuonna 1798. Huvilapalstoja muodostettiin nimillä Heinäpuro, **Kalliola** (1917–1918) ja Koivuranta (1900-luvun alku).

Lisäksi **Honkasaarella** ja **Tervasaarella** on vanhat huvilat. Osa saarissa ja mantereella sijainneista huvilarakennuksista on purettu. Viimeisimpänä vuonna 2005 Koivuranta, joka oli tunnettu kirjailija Kyllikki Mäntylän huvilana.

Sijainti ja rajaus:

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Tie- ja vesiliikenteeseen sekä Suomen sotaan (1808-1809) liittyvää kulttuurihistoriallista maisemaa. Maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1995 ja 2005 (MM).

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion yleiskaava. Itäranta 1993: SR (Sandelsin tykkiasemat).

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): ma 11.634 Sandelsin tykkiasema.

Ongelmakohtia:

Suunnittelematon alueen rakentaminen.

Toimenpidesuositus:

Ympäristö ja arvorakennukset, vanha tielinjaus ja Suomen sodan jäänteet säilytetään. Alueen rakentamisessa huomioidaan maisemalliset ja kulttuurihistorialliset arvot.

c

d

57. JÄNNEVIRRRAN SILLAT

Kuvaus:

Kuopion ja Joensuun välinen tie ylittää Jännevirran salmen Kuopion itäpuolella. Nykyinen Jännevirran silta on sekä Kuopion kaupungin että Siilinjärven kunnan puolella. Ennen siltaa salmi ylitettiin lossin avulla. Vanhan lossilaiturin lisäksi sillan kupeessa ovat säilyneet siltavahdin ja lossarin talot piharakennuksineen. Jännevirran kylässä sijaitsee Suotaipaleen kivilaituri 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta.

a

Suotaipaleen kivilaituri (a, b) on koottu luonnon- ja lohkokivistä todennäköisesti 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta. Vanha kivilaituri sijaitsee valtatie 17 välittömässä läheisyydessä ja ylittää Soutunlammesta Kallaveteen johtavan ojan. 1940-luvun lopulla tie oikaisiin tältä kohdista ja uusi tie kulkee noin 40 metrin päästä.

b

Jännevirran entinen **lossilaituri** (c) on tehty ilmeisesti 1920-luvun alussa maasta ja kivistä, jatkamalla paikalla ollutta laivalaituria. Laiturin reunoja kiertävät pystyssä olevat lohkokivet, joihin kaiteet ovat olleet kiinnitettyinä. Kun silta valmistui vuonna 1951, myytiin maa-alue viereiselle Virranniemen talolle. Laituria reunustavat koivut on istutettu vuonna 1952.

c

Kun Jännevirran sillan rakennustyöt vuonna 1938 aloitettiin, tehtiin rannalle lähempänä siltaa oleva **siltavahdin talo** (d) ja samanaikaisesti myös sauna ja ulkorakennus. Talossa asui vuoteen 1951 saakka tiemestari Huuskonen, joka valvoi siltaa ja sen rakennustöitä.

Sotien jälkeen 1940-luvun lopulla tehtiin pihapiiriin kauempana sillasta oleva **lossarin talo**, jossa asuivat vuoteen 1951 saakka lossikuskit. Rakennusten julkisivuissa on vaikutteita 1920- ja 1930-luvun klassismista.

Jännevirran salmen ylitys tapahtui aluksi moottorilossilla, mutta liikennemäärien kasvaessa alettiin paikalle suunnitella siltaa jo vuonna 1936. Sillan rakennustyöt aloitettiin vuonna 1938, mutta ne

keskeytti talvisota. Bruno Kivisalon suunnittelema silta oli kesken-eräisenä, kunnes rakennustyöt aloitettiin uudestaan jatkosodan jälkeen 1940-luvun lopulla ja silta valmistui vuonna 1951. **Jännevuirran silta** (e) on Suomen ensimmäinen kokonaan teräksestä valmistettu Langer-palkkisilta: jäykistetty sauvakaari, jonka kaaret on nostettu ajoradan yläpuolelle.

Sijainti ja rajaus:

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Suotaipaleen kivisilta ja Jännevuirran terässilta niihin liittyvine rakennelmineen ja asuinrakennuksineen ovat osa vesi- ja tieliikenteen historiaa Kuopiosta itään. Maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1995.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): ma 11.635 Suotaipaleen kivisilta; ma 11.644 Jännevuirran silta, lossilaituri ja lossarin talot.

Ongelmakohtia:

Suotaipaleen kivisiltaa ympäröivä nuori puusto peittää jo osittain sillan näkyvyyttä valtatie 17 suuntaan.

Toimenpidesuositus:

Ympäristö ja sillat niihin liittyvine rakennuksineen säilytetään.

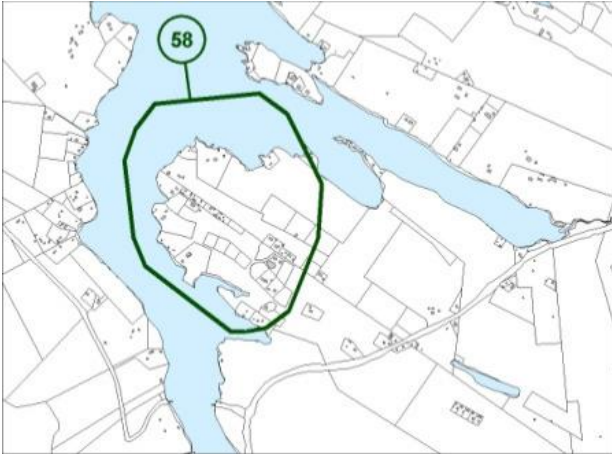

d

e

58.SIKONIEMI

Kuvaus:

Sikoniemen sahan perusti Oskar Flink vuonna 1907 ja hän myös rakennutti myöhemmin alueelle tiilitehtaan. Sikoniemen saha ja tiilitehdas siirtyivät vuonna 1926 Kuopion Puu- ja Tiili Osakeyhtiön omistukseen. Kallaveden itäpuolella sijainneessa tiilitehtaassa tuotettiin tehtaan toiminnan loppuaikoina 1,6 miljoonaa tiiltä vuosittain, ja sen palveluksessa oli kesäisin runsaat 40 työntekijää. Tehtaalle rakennettiin oma sähkölaitos, josta myytiin sähköä myös Vaajasalon ja Kortejoen parantoloille. Tehdastoimintaa jatkoi 1940-luvun alussa Oy Wiik & Höglund Ab, jolloin siellä toimi myös vuonna 1940 toimintansa aloittanut parkettitehdas. Tehdastoiminta päättyi vuonna 1962, jonka jälkeen rakennukset on purettu. Sikoniemen sahasta ja tiilitehtaasta ovat enää muistuttamassa tiilitehtaan piippu ja entinen sahan ja tiilitehtaan rakennus, jossa on toiminut parkettitehdas. Sikoniemen sahan ja tiilitehtaan ympärille syntyi tehdastaajama 1910- ja 1920-luvuilla. Sikoniemen yhteisö hävisi 1960-luvulla tehtaiden lopetettua toimintansa ja mm. asuntorakennuksia purettiin 13. Ympäristössä on jäljellä muutamia työntekijöiden asuinrakennuksia sekä tiilitehtaan johtajan huvila.

a

Sikoniemen sahan ja tiilitehtaan rakennuksista säästynyt **punatiilinen piippu** (a) on ollut kolmikerroksisen tiilitehdasrakennuksen sisässä. Piippu on rakennettu joko 1910- tai 1920-luvulla.

Tiilipiipun lisäksi alueella on säilynyt entinen, punatiilinen **parkettitehdasrakennus**, joka on rakennettu vuonna 1920. Piippu on nykyisellään kaukomaiseman maamerkki, muutoin tehdasalue peitety rehevään metsikköön.

Sijainti ja rajaus:

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Osa Kuopion teollisuushistoriaa ja maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Rakennukset säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1992.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Kuopion seudun maakuntakaava (23.8.2006): ma 11.646 Sikoniemen tiilitehtaan piippu.

Ongelmakohtia:

Teollisuustoiminnan päättyminen on muuttanut maisemaa, kun ympäristö on päässyt vesakoitumaan.

Toimenpidesuositus:

Alueen teollisuushistorian aikaiset rakennukset säilytetään ja ympäristöä hoidetaan.

59.KARHONSAARI JA KARHONSALMEN TAAJAMA

Kuvaus:

Karhonsaareen perustettiin höyrysaha v:1875 Juankosken ruukin entisen isännöitsijä Jernbergin toimesta. Saha oli valmistuessaan Pohjois-Savon ensimmäisiä höyrysahoja. Sahan yhteydessä toimi myös mylly. Gustaf Raninin perilliset ostivat sahan v. 1898 ja uudistivat sekä sahan että myllyn, mutta pian Halla Ab osti sahan metsineen ja lopetti sahan toiminnan v. 1911. Sahan rakennuksista on säilynyt noin vuodelta 1875 oleva tiilirakenteinen kuivaamo, jonka Kuopion Luonnonystävien yhdistys on kunnostanut ja muuttanut huvilakäyttöön. Sahatoiminnan myötä Karhonsaaren viereiselle Kankurinniemielle syntyi työntekijöiden pientaloalue, jonka vanhimmat talot ovat 1800-luvun lopulta ja 1900-luvun alusta. Taloja on rakennettu alueelle lisää koko 1900-luvun ajan ja nuorimmat taloista ovat 1950-luvulta.

Karhonsaaren sahan kuivaamosta tehdyn huvilarakennuksen lisäksi Karhon saarella on kaksi kookasta huvilarakennusta. Huvilat ovat vuosilta 1901 ja 1903. Karhonsaari siirtyi v. 1916 Kymi Oy:n omistukseen ja huvilat ovat Kymi Oy:n metsänhoitajien lomaviikko- ja lomanviettopaikkoja. Nykyisin ne ovat Kuopion Luonnonystävien yhdistyksen hallussa.

a

b

Karhonsaaren sahan synnyttämä **asuintaaajama** (a-e), jonka vanhimmat talot rakennettiin 1880-luvun

c

lopulla Karhonsaaren sahan aloitettua toimintansa vuonna 1875. Saha oli merkittävä työnantaja, viimeisenä toimintavuotenaan 1910 se työllisti yli 200 henkeä. Karhonsalmen asutus syntyi läheisen Leskelän maatilan maille vuokrapalstoille tiiviiksi kylämiljöökseksi. Kun Karhonsaaren sahan toiminta loppui, käytiin Karhonsalmesta töissä Vaajasalon toisella puolella, mantereelle perustetulla sahalla ja tiilitehtaalla Sikoniemessä. Karhonsalmen pääosin lautarakenteiset talot rakennettiin pienille palstoille ilman mitään suunnitelmallisuutta. Tonttijako ja kirjalliset vuokrasopimukset tehtiin 1920-luvun lopussa. Talojen asuinkäyttö on muuttunut ympärivuotisesta asumisesta kesäkäyttöön, lukuun ottamatta muutamia ympärivuotisia asukkaita.

d

Sijainti ja rajaus:

Vaajasalon Karhonsalmen taajama, joka käsittää Lapinnien Vaajasalon kylässä sekä Kankurinniemen ja Kopolanniemen Hakkaralan kylässä. Taajama sijaitsee niemessä vastapäätä Karhonsaarta.

e

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Karhonsalmen taajama on hyvä esimerkki hienosta kylämaisemasta. Maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1990, 1992 ja 2005 (MM).

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Yleiskaava (Itäranta) YM 28.10.1994: RA-1/s.

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): ma 11.647 Karhonsalmen asutus.

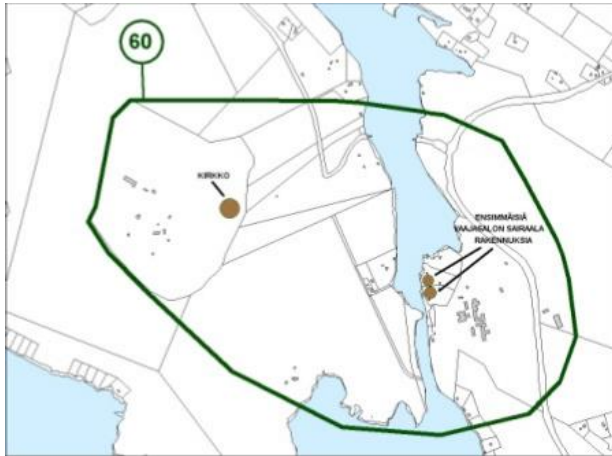
Ongelmakohtia:

Tiiviin kylämiljöön muuttuminen, kun vanhoja, mittakaavaltaan kyläraitin varrelle sopivia asuintaloja puretaan.

Toimenpidesuositus:

Lomamökkijhdyskunnan omaleimainen luonne ja pienmittakaavaisuus säilytetään. Mahdollinen uudisrakentaminen sopeutetaan vallitsevaan rakentamistapaan. Alueelle laaditaan rakentamistapaohjeet.

60.KORTEJOKI – VAAJASALO

Kuvaus:

Järvimaisema lähialueineen, jossa keskeisen osan muodostavat mantereen puolella Kortejoella, viljelysmaiseman keskellä, sijaitsevat nykyiset sairaala Neuronin rakennukset sekä Vaajasalon saarissa olevat entisen Vaajasalon parantolan sairaala- ja asuinrakennukset sekä Alahovi ympäristöineen. Lisäksi Kortejoella sairaalan viereisessä niemessä on vanhoja huviloita.

Piispa Gustaf Johansson rakennutti Toivola-nimisen huvilan, nykyisin tunnettu nimellä Ylähovi (a), vuonna 1890. Hirsirakenteisessa, tornillisessa Ylähovissa aloitti toimintansa kaatumatautisten naisten parantola vuonna 1900. Myöhemmin rakennus on toiminut parantolan henkilökunnan asuinrakennuksena ja vuosina 1973-1992 päiväkotina. Ylähovi on nykyisin asuinkäytössä Neuronin henkilökunnalla. Ylähovin pihapiirissä on useita vanhoja ulkorakennuksia ja päärakennusta ympäröi vanha puutarha. Pihapiirissä on vuonna 1912 tehty vesitorni (b). Puisen vesitornin seinälaatassa on teksti: ”Tähän rakennukseen oli sijoitettu Vaajasalon v. 1912 rakennetun ensimmäisen vesilaitoksen vesisäiliö. Kun vesilaitos v. 1956 uusittiin, jäi tämä vanha vesitorni kertomaan jälkipolville siitä työstä, jota tämän hoitolaitoksen hyväksi on aikojen kuluessa tehty.”

Ylähoviin johtavan tien varressa ja päässä sijaitsevat tyhjiillään olevat sairaalarakennukset metsittyvässä pihapiirissä. Rakennukset ovat Suomen aivotutkimus- ja kuntoutussäätiön omistuksessa. Entinen **Saloharjun parantola** suljettiin vuonna 1989. Se on kolmi-kerroksinen kivitalo vuodelta 1936, jonka on suunnitellut arkkitehti Erkki Pakkala. Rakennus toimi 1930-luvulta lähtien tyttöjen parantolana. Entinen **Kukkaismäen parantola** (c) on ollut tyhjiillään vuodesta 2001 lähtien, jolloin turvapaikanhakijoiden vastaanotto-keskus lopetti siinä toimintansa. Parantolakäytöstä rakennus oli jäänyt jo kymmenen vuotta aiemmin. Rakennus on rapattu kivitalo vuodelta 1951, jonka on suunnitellut arkkitehti Erkki Pakkala.

a

b

c

Vuonna 1900 kaatumatautisten parantolana aloittanut Vaajasalon sairaala keskittyy edelleen vaikean epilepsian diagnostiikkaan ja hoitoon. Toiminta on siirretty Vaajasalon saaresta ja Kotkatniemen Roinilan tilalta kokonaan Kortejoen alueelle. 1930- ja 1950-luvun sairaalarakennusten lisäksi sairaalamiljöössä ovat hallintorakennus (vuodelta 1961), vuodeosastorakennus (1963), terapiatalo (1985), laboratoriorakennus (1988) ja vuodeosastorakennus (1991). **Vaajasalon sairaalan päärakennus (c)** on tehty vuonna 1936 kaatumatautisten miesparantolaksi. Rakennuksen suunnitteli arkkitehti Erkki Pakkala ja hänen suunnitelmillaan tehtiin muutoksia vuonna 1951. Vuonna 1962 päärakennusta laajennettiin.

d

Neuronin sairaala-alueen vieressä sijaitsee huvilaniemi. **Kortejoen huvilat (e-g)** liittyvät Kuopion lääninkamreeri C. A. Malmbergiin ja hänen jälkeläisiinsä. Niemessä sijaitsevat huvilat ovat edelleen Malmbergin suvun omistuksessa. C. A. Malmberg osti vuonna 1866 niemen huvilatontiksi maanviljelijä Paavo Pitkäseltä. Malmberg siirretti Puijonsarvessa vuokramaalla sijainneen pienen hirsihuvilansa vuonna 1868 Kortejoelle. Kesähuvilassa viettivät nuoruuttaan myös Malmbergin pojat: kenraaliluutnantti Lauri Malmberg ja luonnontieteilijä A. J. Mela. Huvilassa kävivät vierailulla mm. J. V. Snellman ja presidentti Svinhufvud. Jatkuvia vierailuja varten vanhan huvilan viereen rakennettiin uusi ja suurempi huvilarakennus, joka on myös suvun omistuksessa. Alkuperäinen iso huvilatontti on jaettu vuonna 1930 perinnönjaossa kolmeen noin hehtaarin kokoiseen palstaan. Kahden vanhan, 1800-luvun lopulla rakennetun huvilan lisäksi yhdellä tontilla on 1960-luvulla rakennettu huvila rantasaunoineen.

e

Kohdealueen ulkopuolella, Kotkatniemessä sijaitsevaan *Roinilan tilaan* liittyy ennen sairaalahistoriaa kirjailija Minna Canthin elämänvaiheita ja hänen kirjoittamansa näytelmä Roinilan talossa.

f

Sijainti ja rajaus:

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Entiset sairaalarakennukset ovat osa Suomen epilepsiahoidon historiaa. Viljelysmaisema, vanhat huvilat ja vesireitti muodostavat historiallisten rakennusten kanssa mielenkiintoiset kokonaisuudet. Maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

Säilytystavoite:

Ympäristö ja rakennukset säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventoinnit 1992 ja 2005 (MM).

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Yleiskaava (Itäranta) YM 28.10.1994: P/s, SR (Ylähovi); SL (luonnonsuojelualueet Vaajasalon saarissa).

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): ma 11.649 Vaajasalon entinen parantola; ma 11.650 Roinila.

Ongelmakohtia:

Vailla käyttöä olevien sairaalarakennusten rapistuminen.

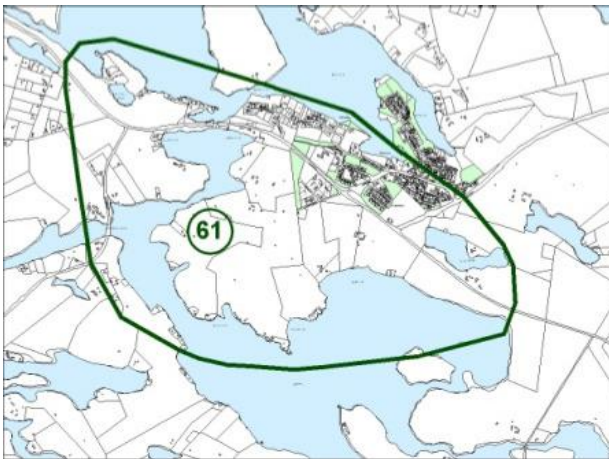
Toimenpidesuositus:

Kulttuurihistoriallisesti merkittävät rakennukset säilytetään. Täydennysrakentaminen sopeutetaan entiseen ympäristöön, ja alueen rakennuksille pyritään löytämään niiden säilymistä tukeva käyttö.

g

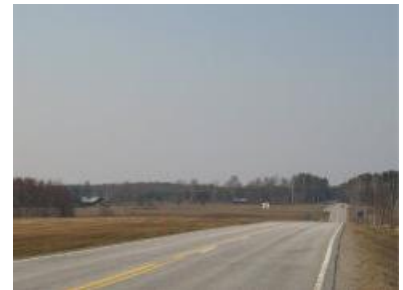
61. RIISTAVEDEN KULTTUURIMAISEMA

Kuvaus:

Alueen maisemallisen ytimen muodostavat harjuselänne sekä eteläpuoliset peltoalueet ja järvet, Kuukka ja Viianvesi. Peltojen ja harjun välissä kulkee Kuopion ja Joensuun välinen valtatie 17. Kulttuurimaisema-alueen luonnonolosuhteet vaihtelevat karusta harjuluonnosta reheviin lintujärviin.

Riistaveden kirkonkylän läheisyydessä on lukuisia merkkejä kivi-kautisesta asutuksesta. Leppärannasta, Holoppalan vaarulta, Väli-salmen vaarulta, Välisalmelta ja Peltosalmentä on löydetty esike-raamisen ja keraamisen ajan asuinpaikkoja. Lisäksi alueelta on tehty kivi-kautisia irtolöytöjä. Harjuvyöhykkeellä on ollut merkitystä esihistoriallisena kulkureittinä. Harjuselänteen itäisessä osassa sijaitsee luonnonmuistomerkkinä rauhoitettu Väli-salmen pieksupetäjä.

Historiallisen ajan asutuksesta on alueelle muodostunut ympäristökokonaisuus, joka sisältää väljästi maastoon sijoittuvia eriaikaisia rakennuskerrostumia. Poikalan, Tölpäkön, Holoppalan, Laatanahon (b) ja **Juhukkalan** (a) taloissa rakennuskanta on osaksi 1800-luvulta ja tämän vuosisadan alusta. Väli-salmen pieksupetäjä kertoo entisajan oikeudenkäytöstä. Sen lähellä sijaitsi käräjätupa.

a

b

Melalahden keskeisellä paikalla on vuonna 1934 valmistunut, arkkitehtien Eino Pitkäsen ja Harry W. Schreckin suunnittelema länsitornillinen **pitkäkirkko** (c, d) Joensuuntien varressa. Tien toisella puolella on seurakunnan **hautausmaa** (e). Sen alapuolella laskeutuvan rinteiden ja koivukujan päässä, järven rannalla, on Riistaveden entinen **pappilarakennus** (f). Melalahdessa pääraitin varrella, keskeisellä

c

paikalla ovat myös Mantun talo 1930-luvulta ja kirjasto- palo- asemarakennus (entinen kunnantalo).

Sijainti ja rajaus:

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Riistavedellä Melalahden taajaman kohdalta itään aina Tuusniemen kunnan rajalle saakka ulottuva maisema-alue muodostuu Laatanvaarun-Leppärannan harjuselänteestä ja siihen molemmiin puolin rajoittuvista viljelysalveista, jotka varsinkin eteläpuolella muodostavat Kuopion olosuhteissa varsin laajan ja yhtenäisen maatalousmaisema-alueen.

Säilytystavoite:

Ympäristö säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 1992.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Yleiskaava (Riistavesi) YM 28.10.1994: SR (kivisilta, kirkko, Juhukkala, Holappala); SM, sm (muinaismuistokohteita); SL (luonnonsuojelualueet).

Kuopion seudun maakuntakaava (mv 23.8.2006): ma 11.642 Riistaveden kirkko ja hautausmaa.

d

Ongelmakohtia:

Vanhoihin pihapiireihin on paikoin toteutettu vanhaan kokonaisuuteen sopimattomia rakennuksia ja osa vanhoista rakennuksista on purettu. Myös valtatie 17 suunniteltu tielinjaus muuttaa perinteistä peltomaisemaa.

Toimenpidesuositus:

Riistaveden kulttuurimaiseman ominaispiirteet säilytetään ottamalla huomioon maisemalliset elementit, pitkittäisharjut, kivikautiset asuinpaikat ja laajat peltoaukeat. Uudisrakentaminen sovitetään ympäristöön. Pelloilla rakentaminen ohjataan olevien pihapiirien yhteyteen. Melalahden kylänraittia eheytetään ja ympäristöä kohennetaan.

e

f

g

62.KESKI-KALLAVEDEN KALAMAJAT

Kuvaus:

Keski-Kallaveden saaristoa on alueena ehdotettu osaksi Kuopion kansallista kaupunkipuistoa. Alue on ulkoilu- ja virkistyskäytössä olevaa saaristoa, jonne on rakennettu rantautumispaikkoja laavuineen ja nuotiopaikkoineen sekä neljä kaupungin ylläpitämää vapaasti käytettävissä olevaa kalamajaa.

Kallaveden vesistöjen **kalamajoilla** (a, d) on pitkät historialliset perinteet lähtien kalasaunoista, joita kaupunkilaiset luvottomasti rakensivat 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Esimerkiksi syksyllä 1911 olivat talonmestajat Kalle Hartikainen ja Vilho Väänänen rakentaneet luvatta kalasaunan Koistinsaareen. Kun Rahatoimikamari vaati heitä purkamaan saunansa, he jättivät valtuustolle anomuksen, että sauna saisi olla paikoillaan perustellen anomustaan sillä, että sauna saisi olla kaikkien käytettävänä, jos myrsky sattuisi Kallavedellä nousemaan. Rahatoimikamarin esityksestä valtuusto määräsi saunan purettavaksi. Vasta vuonna 1926 kaupungin puolesta suhtauduttiin myönteisesti kalamajojen rakentamiseen, ”koska sen kautta kalastajat saisivat tilaisuuden keittämiseen ja lämmittelemiseen ja tällä tavalla vältettäisiin avotulien teko”.

Hauto-Koistissa oleva **vanha kalamaja** on toiminut mm. metsänvartijan asuntona. **Kuusi-Koistin kalamaja** on peräisin 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta.

Kaupunki on jatkanut vanhojen kalasaunojen ja -majojen perinnettä rakentamalla uusia kalamajoja 1990-luvun lopulta lähtien Vataseen, Kakssalmiseen, Kipansaloon ja Pohjois-Kallavedelle.

Sijainti ja rajaus:

Keski-Kallavedellä ovat Hauto-Koisti ja Kuusi-Koisti.

Kohteen valintaperusteet ja merkittävyys:

Kalastukseen liittyvä perinnettä, joka jatkuu virkistys- ja vapaa-ajan käytön merkeissä. Paikallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä.

a

b

c

d

Säilytystavoite:

Rakennukset säilytetään.

Suunnitelmat, selvitykset, lausunnot:

Inventointi 2006 (MM).

Kansallinen kaupunkipuisto. Esiselvitys. Väliraportti 30.3.2006.

Kuopion kaupunki. YK 2006:3.

Suojelupäätös:

Säilytysmerkinnät kaavoissa:

Ongelmakohtia:

Toimenpidesuositus:

Kalamajat säilytetään.

Hoito-ohjelman rakennuskohteet

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennuspaikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
1							
2	Kuopion lyseo	Kauppakatu 24, Kuopio	4-28-1	1826	arkkitehti Carl Ludvig Engel	Kuopion kaupunki	AK 1978: his 1 YK 200: sr-1 MK 2006: MA-v Kuopion tori ympäristöineen
	Kaupungintalo	Tulliportinkatu 31, Kuopio	4-9-1	1882-1885	arkkitehti F. A. Sjöström	Kuopion kaupunki	AK 1976: his 1 YK 2001: sr-1 MK 2006: MA-v Kuopion tori ympäristöineen
	Kauppahalli (kalahalli ja katokset)	Kauppakatu 45, Kuopio	4-40-1	1902, laajennus 1914, katokset 1936	arkkitehti J. V. Strömberg, laajennus arkkitehti J. V. Strömberg, kaupungininsinööri Arne Sirelius, katokset arkkitehti Juho Nykänen	Kuopion kaupunki	AK 1978: his 1 (kauppahalli, kalahalli ja katokset) AK 2006: sr-16 kauppahalli, sr/ur-1 kalahalli YK 2001: sr-1 MK 2006: MA-v Kuopion tori ympäristöineen
	Hotelli Atlas	Haapaniemenkatu 22, Kuopio	4-19-5	1929	arkkitehti Eino Pitkänen		AK 2006: sr-17 K 2001: sr-2 MK 2006: ma-v Kuopion tori ympäristöineen
	Entinen linja-autoasema, nykyinen Kuopion Infopiste	Maljalahdenkatu 30, Kuopio	4-9-2	1934	arkkitehti Juho Nykänen	Kuopion kaupunki	YK 2001: sr-1 MK 2006: ma-v Kuopion tori ympäristöineen
3	Tuomiokirkko		4:1	1815	P.W. Palmroth	Kuopion ev.lut seurakunta yhtymä	AK 1979: his 1 YK 2001: sr-1
	Minna Canthin asuin- ja liiketalo	Minna Canthin katu 20-22, Kuopio	1-3-12	1820		NCC	AK 2003: sr-7 YK 2001: sr-2 MK 2006: SR Puukortteli
	Snellmanipuiston kioski	Maaherrankatu 10, Kuopio		1957	arkkitehti Seppo Ruotsalainen		MK 2006: SR Snellmanipuisto
	Entinen työväentalo	Minna Canthin katu 20, Kuopio	1-3-8	1837			AK 2003: sr-7 YK 2001: sr-2 MK 2006: SR Puukorttelit
Asuinkerrostalo	Koljonniemenkatu 15/ Piispankatu 14, Kuopio	1-3-7	1927	Arkkitehti J.V. Strömberg		AK 2003: sr-7 YK 2001: sr-2	

* Kaupunginosa-kortteli-tontti tai kylä-tila-rakennuspaikka

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/ rakennus-paikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	Barson kulma, asuinliiketalo	Minna Canthin katu 24, Kuopio	1-2-1	1928	rakennusmestari K. A. Honkavaara		AK 1976: his 1 YK 2001: sr-2 MK 2006: SR Snellmanipuisto
	Entinen postinrakennus, nykyään päiväkot	Minna Canthin katu 24-26, Kuopio	1-2-1				
	Konttisen liiketalo	Minna Canthin katu 28, Kuopio	1-1-2	1920	Oiva Kallio		YK 2001: sr-2
	Liikerakennus (Raninin talo/ Savolan kirjakauppa/ Elorannan talo)	Kauppakatu 16/ Vuorikatu 20, Kuopio	4-30-2	1882	arkkitehti F. A. Sjöström		YK 2001: sr-2
	Entinen maatalous-osakepankki (ns.Rehutorni), nykyään asuin- ja liikerakennus	Vuorikatu 22, Kuopio	4-17-8	1930-1931	arkkitehdit Jussi ja Toivo Paatela		AK 2000: sr-1 YK 2001: sr-2
	Taidemuseo, ent. Kop:n talo	Kauppakatu 35, Kuopio	2-26-4	1904	Vilho Penttilä		YK 2001: sr-2
	Entinen Suomen pankki, nyk. ravintola	Kauppakatu 27, Kuopio	2-24-3	1912-1913	arkkitehti J.V. Strömberg		AK 1985: sr-1 YK 2001: sr-1
	Postitalo	Kuninkaan- katu 19/ Kirjastokatu 2, Kuopio	2-24-1	1936-1937	arkkitehti Otto Foldin		YK 2001: sr-2
	Kuopion museo	Kauppakatu 23, Kuopio	2-14-4	1907	arkkitehti J.V. Strömberg	Kuopion kaupunki	YK 2001: sr-1
	Kuopion kaupungin-kirjasto ja maakuntakirjasto	Maaherran- katu 12, Kuopio	2-14-4	1967	arkkitehti Matti Hakala	Kuopion kaupunki	MK 2006: ma Pohjois-Savon maakuntakirjasto
	Entinen Teollisuuskoulu (nyk.Snellmanin koulu)	Maaherran- katu 13, Kuopio	2-27-1	1904	arkkitehti Werner Polón, arkkitehti Sebastian Gripenberg		YK 2001: sr-2

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennuspaikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	Mutteri	Maaherrankatu 13, Kuopio	2-27-1	1850	arkkitehti E.B. Lohrmann		AK 1975: his 1 YK 2001: sr-1
	Asuinrakennus, rapattu	Maaherrankatu 13, Kuopio		1942			YK 2001: sr-1
	Vitriin, entinen Kuopion osuusliikkeen rauta- ja taloustavaramyymälä, nyk. toimistotiloina	Maaherrankatu 9/ Minna Canthin katu 15, Kuopio	2-34-1	1939	arkkitehti Valde Aulanko		AK 1988: Sr-4 YK 2001: sr-2
	vanha kaupunginhotelli, "Renkku"	Maaherrankatu 5, Kuopio	1-5-3	1902	arkkitehti Eskil Hindersson		AK 1985: sr-1 YK 2001: sr-1
	Puijonsarven hotelli (vanha osa) alun perin liiketalo	Minna Canthin katu 18, Kuopio	1-4-4	1915	rakennusmestari Paavo Makkonen		YK 2001: SR-2 valmisteilla olevan asemakaavan mukaan sr-16
4	Tuomiorovastin pappila	Kuninkaan- katu 12, Kuopio	1-16-1	1780		Kuopion ev.lut. seurakunta yhtymä	Suojeltu rakennus- suojelulalla 1974 AK 1976: his 1 YK 2001: SR-1
	Virasto- ja asuinrakennus	Koljonniemen- katu 30/ Sorvarinkatu 11, Kuopio	1-16-1	1955	arkkitehti Seppo Ruotsalainen		
	Piharakennus	Sorvarinkatu 11, Kuopio	1-16-1	1936			
	Victor Barsokevitsch - valokuva- keskus	Kuninkaan- katu 14, Kuopio	1-2-1	1894	rakennus- mestari P.J. Pitkänen	Kuopion kaupunki	AK 1976: his 1 YK 2001: SR-1
	Puutalo, VB-keskuksen viereinen	Kunonkaan- katu 14, Kuopio	1-2-1	1800			AK 1976: his 1 YK 2001: SR-1
	Barson kulma, asuinliiketalo	Minna Canthin katu 24, Kuopio	1-2-1	1928	rakennus- mestari K. A. Honkavaara		AK 1976: his 1 YK 2001: sr-2 MK 2006: SR Snellmanipuisto

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennuspaikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	Entinen postinrakennus ,nykyään päiväkot	Minna Canthin katu 24-26, Kuopio	1-2-1				
	Kuopion Klubi	Kuninkaan- katu 10, Kuopio	1-16-5	1880	arkkitehti Ferdinand Öhmann		AK 1986: sr-1 YK 2001: SR-1 Mk 2006: SR Puukorttelit
	Maria Jotunin koulu, uudempi osa	Kirkkokatu 31, Kuopio	1-17-3	1895	rakennus- mestari P. J. Pitkänen	Kuopion kaupunki	AK 1976: his 1 YK 2001: SR-1
	Maria Jotunin koulu, vanhempi osa	Kirkkokatu 31, Kuopio	1-17-3	1851		Kuopion kaupunki	AK 1976: his 1 YK 2001: SR-1
	Kaksikerroksinen piharakennus	Kuninkaan- katu 10, Kuopio	1-16-5	1950	arkkitehti Seppo Ruotsalainen		
	Piispala	Kuninkaan- katu 2, Kuopio	1-29-3	1905	rakennus- mestari Juho Kekäläinen		AK 2002: sr-7 MK 2006: SR
	Niiralan Kulma Oy	Vuorikatu 11, Kuopio	1-17-1	1899	rakennus- mestari P. J. Pitkänen	Kuopion kaupunki/ Niiralan Kulma Oy	AK 1984: Sr-1 YK 2001: SR-1
	Kuopion korttelimuseo	Kirkkokatu 24, Kuopio	1-19-1	11 rakennusta 1700-luvun lopulta 1850-luvulle		Kuopion kaupunki	AK 1975: his 1 MK 2006: SR Puukorttelit
	Konttisen liiketalo	Minna Canthin katu 28, Kuopio	1-1-2	1920	arkkitehti Oiva Kallio	Kuopion kaupunki	YK 2001: SR-2 MK 2006: SR Snellmanipuisto
5	Piispantalo	Piispankatu 8, Kuopio	1-20-1	1854	arkkitehti Carl Ziegler	Kuopion muotoilu-akatemia	AK 1988: sr-1 YK 2001: SR-1
	Lääninhallitus (päärakennus ja 2 sivurakennusta)	Sepänkatu 2, Hallituskatu 14, Kuopio	1-31-1	päärakennus 1885	päärakennus arkkitehti Constantin Kiseleff	Senaattikiin teistöt	Suojeltu 1994 asetuksen 480/85 no- jalla; AK 1983: Sr-1 YK 2001: SR-1
	Entinen karja- talousopisto	Sepänkatu 9, Kuopio	1-21-4	1851-1852, korotus 1922	korotus arkkitehti Kerttu Rytönen	Valtio	Suojeltu 1994 asetuksen 480/85 no- jalla YK 2001:SR-2

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/ rakennus-paikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	Kaksi punatilitistä virastotaloa	Sepänkatu 2, Kuopio	1-31-1	1954	arkkitehti Martti Meklari		YK 2001: sr-4 MK 2006: SR Virastotalot
	Maaherran virka-asunto	Piispankatu 1/ Kallanranta 13, Kuopio	1-31-1	1954	arkkitehti Martti Meklari		
	Huvimaja	Piispankatu 1/ Kallanranta 13, Kuopio	1-31-1				
	Entiset kuuromyk-käin koulun rakennukset	Sepänkatu 1, Kuopio	1-32-3	1897-1898	yliarkkitehti Theodor Grandstedt	käytössä Pohjois-Savon liitolla	AK 1983: sr-1 YK 2001: SR-1 suojeltu 1994 ase-tuksen 480/85 per.
	Huvila, nykyinen Senaatti-kiinteistöjen toimisto	Kallanranta 9, Kuopio	1-32-3	1862		Senaatti-kiinteistöt	AK 1983: sr-1 YK 2001: SR-1
	Kuopion Pyhän Nikolauksen katedraali	Sepänkatu 7, Kuopio	1-27-1	1904	rakennusmestari Aleksander Isaksson	Suomen ortodoksinen kirkkokunta	YK 2001: SR-1 AK 2002: sr-1
	Kallaveden lukio ja aikuislukio, entinen tyttölyseo	Maaherran-katu 2, Kuopio	1-14-1	1924	arkkitehti M. Schjerfbeck	Kuopion kaupunki	YK 2001: SR-2
	Asuinkerrostalo Ilmarinen	Kirkkokatu 17 (Sepänkatu 4), Kuopio	1-13-3	1926	rakennusmestari Antti Pitkänen	As. Oy. Piispanpuisto	YK 2001: SR-2 (2 rakennusta)
	Kivinen piharakennus	Sepänkatu, Kuopio					
	Asuinrakennus Vellamo	Venemiehenkatu 11, Kuopio	1-21-5	1923	rakennusmestari Antti Pitkänen		YK 2001: SR-2
	Pohjois-Savon Metsäkeskus	Piispankatu 12, Kuopio	1-15-5	1930	arkkitehti Jussi Paatela		YK 2001: SR-2
	Asuinkerrostalo	Hallituskatu, Kuopio		1964	arkkitehti Toivo Korhonen		
6	Peräniemen kesäravintola	Väinölänniemi, Kuopio	1-	1902	arkkitehti Eskil Hindersson	Kuopion kaupunki	YK 2001: SR-2
	Huvimajat (3 kpl)	Väinölänniemi, Kuopio	1-Huvimajat (3 kpl)	1889		Kuopion kaupunki	YK 2001: SR-1

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennus-paikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	Uimala	Väinölänniemi, Kuopio		1998	Tarkastusarkki tehti Mikko Etula ja Kaupungin-arkkitehti Eero Koivisto	Kuopion kaupunki	
	Urheilukenttä	Väinölänniemi, Kuopio		1954	arkkitehti Seppo Ruotsalainen	Kuopion kaupunki	
7	J. V. Snellmanin kotimuseo	Minna Canthin katu 10, Kuopio	1-7-7	1827		Kuopion kaupunki	AK 1979: his 1 YK 2001: SR-1
	Malmbergin talo	Snellmanin-katu 20, Kuopio	1-6-2	1842		Asunto Oy	YK 2001: SR-2 AK 2004: sr-9, 100/sr
	Leipurimestarin Wiikin talo	Minna Canthin katu 7, Kuopio	2-32-4	1850			AK 1987: Sr-1 YK 2001: SR-1 MK 2006: MA Snellmaninkadun korttelit
8	Tulli- ja pakkahuone			1850	arkkitehti C.A. Edelfelt		AK 1998: sr-1 MK 2006: SR Kuopion satama
	Vaakahuone, nykyinen Satamakonttori			1879	lääninarkkitehti Ferdinand Öhman		AK 1998: sr-2 MK 2006: SR Kuopion satama
	Varastomakasiinit			1910	A. Sirélius		AK 1998: sr-2 MK 2006: SR Kuopion satama
	SOK:n toimisto- ja varastorakennukset	Minna Canthin katu 2-4, Kuopio	1- 35-36 -1	1939	arkkitehdit Erkki Huttunen ja Paavo Riihimäki		YK 2001: SR-2
	Keskon Oy Savo-Karjalan Tukku liikkeen rakennus	Varastokatu 5, Kuopio	1-37-1	1940	arkkitehti Pekka Saarema		YK 2001: SR-2
	Renlund (OTK)	Varastokatu 3, Kuopio	1-37-2	1950	arkkitehdit Georg Jägerroos ja Niilo Pulkka		YK 2001:SR-2
	Raninin mylly	Satamakatu 9, Kuopio	1-9-3, (aik. 1-9-2)	1883 ja 1891	laajennus arkkitehti Werner Polón		AK 1988: S/IV
	Puijon kilta	Satamakatu 22, Kuopio	2-31-5	1890			AK 2004: sr-9
	Puutalo	Satamakatu 24, Kuopio	2-31-1	1892			AK 2004: sr-9

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennuspaikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	ns. Adventti-seurakunnan talo	Vahtivuorenkatu 3, Kuopio	2-30-7				AK 2004: sr/s1
	Bastmanin talo, nykyään Raintola Sataman helmi, entinen Carlssonin Rautakauppa	Kauppakatu 2, Kuopio	2-30-5	1850			AK 2004: sr-8 MK 2006: SR Kuopion satama
	Vasikkasaari						
	Asuintalo	Kallanranta 1, Kuopio	1-34-5	1898	P. J. Pitkänen		?
	Viinatehtaan piippu	Varastokatu 4, Kuopio	1-24-13	v. 1884 (?)			?
9	Lahdentaan sairaala	Kuopio	3-6-3	1822	arkitehti Charles Bassi		
	Vankilan johtajan puinen asuinrakennus	Kuopio	3-6-3	1888			
	Kuopion lääninvankila	Venemiehenkatu, Kuopio	3-6-3	ydinosa 1830, laajennus 1889, laajennuksen peruskorjaus 1991-1995	arkitehti C.L. Engel, laajennus arkkitehdit Theodor Decker ja L.I. Lindqvist	Kuopion kaupunki	AK 2005: sr-10(6 rakennusta vankila-alueella); sr/mu-1 (vankilankehämuuri); s/-2 (vankilan lisäalue) YK 2001:SR-2 (7 vankilaalueeseen kuuluvaa rakennusta) MK 2006: SR Kuopion lääninvankila
	Entinen Käsiteollisuus yhdistyksen koulu	Kuopio	3-6-3	1908, peruskorjaus 1900-luvun alussa	arkitehti J.V. Strömberg		AK 2005: sr-10 YK 2001: SR-2
	Talouškoulun pihapiiri	Asemakatu 4, Kuopio	3-8-1	1898, uudempi osa 1955	arkitehti Eskil Hindersson, arkkitehti Annaliisa Mertaoja-Nylund		AK 2005: sr-10 YK 2001: SR-2 MK 2006: MA Asemakoululta vankilalle
	Rauhala ja Joutsen	Hapelähteenkatu 7, Kuopio	3-9-4	Rauhala 1909-1910, Joutsen 1926-1927	rakennusmestari K.H. Penttinen		YK 2001: SR-2
	viisi pientaloa	Kuopio	Kortteleissa 3-8 3-9 3-10	Vuosilta 1927, 1928, 1930	2 rakennusta rakennusmestari K.H. Penttinen		YK 2001: SR-2

* Kaupunginosa-kortteli-tontti tai kylä-tila-rakennuspaikka

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/ raken- nus- paikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	As. OY Minnanpuisto	Asemakatu 8 a	3-9-6	1953	arkkitehti Kaj Michael		
	Pienkerrostalo	Asemakatu 8 b	3-9-7		arkkitehti Kaj Michael		
10	entinen Kauppakoulu, nykyinen Maljapuron koulu	Maaherran- katu 24, Kuopio	3-30-3	1906- 1907	Arkkitehti J.V. Strömberg		YK 2001: SR-2 MK 2006: MA Maljapuron koulu
	Puinen asuinrakennus	Suokatu 9/ Museokatu 18, Kuopio	3-29-3	1901	rakennus- mestari Juho Kekäläinen		YK 2001: SR-3
11	Rautatie- rakennus	Asemakatu 1, Kuopio	3-7:0	1934	arkkitehdit Jarl Ungern ja Thure Hellström		AK 1988: SR-1 YK 2001: SR-1 MK 2006: MA Asemakoululta vankilalle
	Laiturialueen katokset ja asemapuisto	Asemakatu 1, Kuopio	3-7:0				AK 1988: p1-1 YK 2001: sr-4
	Linja- autoasema	Puijonkatu 45, Kuopio	11-55-1	1954	arkkitehdit Seppo Ruotsalainen ja Arvo Tanskanen		AK 1988: SR-1 MK 2006: ma Linja-autoasema
12	Asemakoulu	Asemakatu 5- 3, Kuopio	3-3-1, 3-3-2	1897- 1898, 1908- 1909	Vanhempiosa rakennus- mestari P.J. Pitkänen, uudempiosa arkkitehti J.V. Strömberg		YK 2001: SR-1 MK 2006: MA Asemakoululta vankilalle
	Työväen asunto- osakeyhtiö Puijon talot	Haapaniemen- katu 46, Kuopio	3-2-5	1901	rakennus- mestari P.J. Pitkänen		AK 1985: Sr-1 YK 2001: SR-1
	Kaksi asuintaloa	Asemakatu 5, Kuopio Mäkikatu 9, Kuopio	3-2-5	1928- 1929	rakennus- mestari K.H. Penttinen		AK 1985: Sr-1 YK 2001: SR-1
13	Entinen paloasema ja poliisilaitos	Tulliportinkatu 35, Kuopio	4-1-4	1928	arkkitehti Juho Nykänen		YK: SR-2 MK 2006: ma Posti- ja verotoimisto, entinen palo- ja poliisilaitos
	Voiportti	Puistokatu 23/ Tulliportinkatu 52, Kuopio	4-1-1	1927	rakennus- mestari Hannes Väänänen		YK: SR-2

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennus-paikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	Kansaneläkelaitos	Suokatu 40/ Puistokatu 27, Kuopio	4-1-3	1958	arkkitehti Aarne Ehojoki		
14	Puistokoulu, kolme rakennusta	Puistokatu 13, Kuopio	4-38-1	1895- 1896	arkkitehti Eskil Hindersson	Kuopion kaupunki	AK 1988: Sr-1 YK 2001:4:SR-1 MK 2006: ma, Puistokoulu
	Kukkosen leipomon rakennukset, kaksi rakennusta	Minna Canthin katu 43, Kuopio	4-37-4	1850 ja 1902	rakennus- mestari K.H. Penttinen		
	Nuorisokeskuksen käytössä olevat puutalot	Puistokatu 15, Kuopio	4-23-3	1800-ja 1900- lukujen vaihteessa	rakennus- mestari Hannes Väänänen	Kuopion kaupunki	AK 1984: sr-1 YK 2001:4:SR-1
	Puutalot, kaksi rakennusta	Kauppakatu 61, Kuopio ja Puistokatu 17, Kuopio	4-22-5	1895 ja 1900	Arkkitehti A.S. Sandelin		AK 1987: Sr-1 YK 2001: SR-1
	Kaksi-kerroksinen kivirakennus	Hatslankatu 20, Kuopio	4-22-5	1949	Arkkitehti A.S. Sandelin		AK 1987: Sr-1
	Kivitalo	Torikatu 18, Kuopio	4-22-2		arkkitehti Seppo Ruotsalainen		
	Kulmatalo, Torikadun kulmauksessa	Torikatu 17/ Puistokatu 21, Kuopio	4-11-3	1987	Henrik Vepsäläinen		AK 1987: Sr-1 YK 2001:4:SR-1
	Hatsalankadun puinen kulmatalo	Hatsalankatu 24/ Torikatu 15, Kuopio	4-11-3	1902	rakennus- mestari Sampo Kokkonen		AK 1987: Sr-1 YK 2001:4:SR-1
	Aittarivi, Torikuja	Hatsalankatu 24, Kuopio	4-11-3		osa aittarivistä Henrik Vepsäläinen		AK 1987: Sr-1 YK 2001:4:SR-1
16	Liikerakennus (Raninin talo/ Savolan kirjakauppa/ Elorannan talo)	Kauppakatu 16/ Vuorikatu 20, Kuopio	4-30-2	1882	arkkitehti F. A. Sjöström		YK 2001: sr-2 MK 2006: SR Snellmanin puiston alue
	Vanhan apteekin talo	Kauppakatu 18/ Käsityökatu 19, Kuopio	4-30-1	1879	arkkitehti Jac Ahrenberg		MK 2006: SR Snellmanipuiston alue
	Pohjoismaiden osakepankin talo	Kauppakatu 20, Kuopio	2-29-2	1908	Arkkitehti J.V. Strömberg		MK 2006: ma

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/ raken- nus- paikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
17	Asuintalo ryhmä, kolme rakennusta	Minna Canthin katu 21-23 /Puijonkatu 13, Kuopio	4-32-9	1842, 1848, 1862			AK 2004: sr-9; sr-1 YK 2001:4:SR-2
18	Kuopion yhteiskoulu ja musiikkilukio	Minna Canthin katu 46 / Haapaniemen- katu 9, Kuopio	5-5-3	1898, 1. laajennus 1902, 2. laajennus 1930, 3. laajennus 1960	arkkitehti Leander Ikonen, 1. rakennus- mestri P.J. Pitkänen 2. arkkitehti Kerttu Rytkönen	Kuopion kaupunki	YK 2001: 4:SR-2 MK 2006: sr, Yhteiskoulu
	Pumpputorin lastentarha	Koljonniemen- katu 39 / Puijonkatu 9, Kuopio	5-6-3	1862			YK 2001:4:SR-2 MK 2006: ma Päiväkoti
	Kivirakennus (Ravintola Kummisetä) ja puuosa	Minna Canhin katu 44, Kuopio	5-6-1	1912	rakennus- mestari Erkki Halonen		YK 2001:4:SR-2
	Ns. Soinisen aitta	Hallikatu 11, Kuopio	5-6-1				YK 2001:sr-4, aitta
19	Puiset tark' ampujapatal- joonien kasarmit, yhdeksän rakennusta	Tulliportinkatu 37, Kuopio (8 rakennusta), Suokatu 42, Kuopio (1 rakennus)	6-10-7	1881	Arkkitehti August Boman ja arkkitehti L.J. Lindqvist	Kuopion kaupunki	YK 2001:4: osa alueesta sr-4- miljööaluetta; sr-2 (9 rakennusta) MK 2006: SR Kuopion kasarmialue
	Punatiilliset kasarmi- rakennukset, kuusi rakennusta	Tulliportinkatu 37, Kuopio Puistokatu 20, Kuopio Hatsalankatu 32, Kuopio Puistokatu 29, Kuopio Hannes- kolehmaisena- katu 1 ja 2, Kuopio,	6-10-7, 6-11-1, 6-19-1, 6-22-1	1910- luvulla			AK 1983: Y-5/s, YH-1 (Julkisivu materiaali punainen tiili) YK 2001:4: osa alueesta sr-4- miljööaluetta; sr-1 (1 rakennus); sr-2 (5 rakennusta); sr- 3 (2 rakennusta) MK 2006: SR Kuopion kasarmialue; MA Kasarmialueen pohjoisosa

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennuspaikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	Kaksi kerrostaloa	Hatsalankatu 36, Kuopio	6-12-1	1955-1956			
	Kaupungin valtuustovirastotalo	Suokatu 42 / Puistokatu 18, Kuopio	6-10-7	1989	arkkitehti Juhani Katainen	Kuopion kaupunki	
	Kuopion oikeus- ja poliisitalo	Suokatu 44 / Niiralankatu 3, Kuopio	6-10-6	1992	Arkkitehtuuri-toimisto Kouvo & Partanen	Kuopion kaupunki	
20	Kuvakukon talo	Vuorikatu 27, Kuopio	2-10-1	1930 - luvun lopulla	arkkitehti Eino Pitkänen		MK 2006: ma Kuopion maalaiskunnan-talo ja entinen kuntahuone
	Maximin talo	Haapaniemenkatu 34, Kuopio	4-2-3	1938-1939	arkkitehti Jukka Saari		
	Ravintolatalo, (Entinen Kansallis-kaupantalo)	Haapaniemenkatu 19 / Maljalahdenkatu 35, Kuopio	4-3-6	1938	arkkitehti Eino Pitkänen		Asemakaava Maljalahdenkatu 35 on ehdotusvaiheessa ja ravintolatalon suojelumerkintä ratkaistaan asemakaava-prosessin edetessä
	Teboilin huoltoasema	Niiralankatu 26, Kuopio	7-23-7	1953	insinööri V. Kudrǎvzev		MK 2006: sr Teboil-huoltoasema
	Kultaseppä Oy:n toimitalo	Kultaseppäkatu 1, Kuopio	7-9-4	1938	rakennusmestari Eino Soininen		
21	Alavan kirkko	Alavantie 1, Kuopio	7-57-1				
	Itä-Suomen hovioikeus	Minna Canthin katu 64, Kuopio	8-32-5	1968-1969, laajennus 1991-1992	Arkkitehti toimisto Heikki Castrén & Co, Puolikaaren muotoinen laajennusosa arkkitehti Juhani Pallasmaa		
	Musiikkikeskus	Kuopionlahdenkatu 23, Kuopio	5-22-5	1985	Arkkitehti Raimo Savolainen ja Esa Malmivaara	Kuopion kaupunki	
	Pelastusopisto	Hulkontie 83, PL 1122, 70821 Kuopio	32-90-1	1992	Arkkitehti Mikko Heikkinen ja Markku Komonen		

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/ rakennus-paikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	Männistön Pyhän Johanneksen kirkko	Kellolahdentie 8, Kuopio	11-49-2	1992	Arkkitahti Juha Leiviskä ja Pekka Kivisalo		
22	Läänin-sairaalan rakennukset	Sairaalakatu 6-4/ Valkeisenkatu 2, Kuopio	6-5-6, 6-5-4	1. Puna-tiilinen sairaala 1877 2. Uusi sairaalarakennus 1910 3. Talouskellari ja uusi ulkorakennus 1991 4. Sauna- ja pesutupa-rakennus 1910-luvulla 5. Talousrakennus, kaksikerroksinen taloudenhoitajan ja lääkärin asuinrakennus	1. Arkkitehti E.B. Lohrmann 2. Arkkitehti Florentin Granholm ja Magnus Schjerfbeck 4. Arkkitehti E.A. Kranck 5. Arkkitehti Pekka Pitkänen	Kuopion kaupunki	AK 1991: Sr-1, 4 ent. Lääninsairaalanrakennusta YK 2001: sr-4, sairaala-alue; SR-1, 5 sairaalarakennusta ent. läänin-sairaalan alueella MK 2006: SR Kuopion terveydenhuolto-oppilaitos, (ent. lääninsairaala)
	Kaupungin sairaala rakennukset	Sairaalakatu 6-4/ Valkeisenkatu 2, Kuopio	6-5-6	1. Kaupungin-sairaala 1953, laajennus 1988 2. Potilas-huone rakennus 1906 3. Ruumishuone 1925	1. Suunnitelu-toimisto Nylund & Co, (laajennus) 3. Arkkitehti Aarne Ekman, ruumis-huone	Kuopion kaupunki	AK 1991: Sr-1, 1 Kaupungin sairaalanrakennus YK 2001: sr-4, sairaala-alue
	Alavan sairaala, Yli-lääkärin asuintalo, oppilastalo ja lääkäreiden ja hoitajien rivitalo	Kaartokatu 6, Kuopio	8-21-5	1. Alavan sairaala 1950 2. Yli-lääkärin asunto 1951 3. Oppilastalo 1951 4. Hoitajien ja lääkärin rivitalo 1950-luvun lopulla	1. Arkkitehdit Erkki ja Inkeri Linnansalmi, Alavan sairaala	Kuopion kaupunki	AK 2005: Sr-12, 3 Alavan sairaalarakennusta ja yli-lääkärin asuintalo MK 2006: ma Alavan sairaala, Lastenlinna

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennuspaikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	Joulumerkkikoti	Lastentie 1a-1b, Kuopio	7-54-7, 7-54-7	1952	Elina ja Ragnar Wessman	Kuopion kaupunki	MK 2006: ma, Joulumerkkikoti
	Alavan kirkko, seurakuntatalo ja asunnot	Alavantie 1-5, Kuopio	7-57-1	1969	Arkkitehti André Schütz	Kuopion ev.lut. seurakunta yhtymä	MK 2006: ma Alavan sairaala ja lastenlinna
	Vanhainkoti	Valkeisenkatu 1, Kuopio	7-4-7	1926	Arkkitehti Oiva Kallio		AK 1991: sr-6 YK 2001: SR-1, vanhainkoti MK 2006: sr Vanhainkoti
	Niiralan koulu	Huuhankatu 2, Kuopio	7-4-4	1926	Arkkitehdit Armas Lindgren ja Bertel Liljeqvist	Kuopion kaupunki	YK 2001: SR-2 MK 2006: ma Niiralan koulu
	Niiralan kulman ensimmäinen vuokratalo	Nahkurinkatu 1 / Huuhankatu 3, Kuopio	7-8-3	1950	Arkkitehdit Veikko Raitinen ja K.R. Lindgren	Niiralan kulma Oy	MK 2006: ma Niiralan kulman asuinkerros- talo
	Teatteri	Niiralankatu 2/ Valkeisenkatu 1, Kuopio	7-4-7	1963	Arkkitehdit Risto-Veikko Luukkonen ja Helmer Stenroos 1963	Kuopion kaupunki	MK 2006: ma Kaupunginteatteri
	"Ukkokoti"	Kalliokatu 2 / Valkeisenkatu 27, Kuopio	7-33-35	1915-1917	Arkkitehti Väinö Killinen		AK 1992: pl-2, Ukkokoti
	Mölymäen kerrostalot	Raviradantie 6-8 / Urheilukatu 1, 3, 5/ aartokatu 1, 3, 5, Kuopio	8-11-7,8,9,10,11 ja 12	1959-1960	arkkitehti Seppo Ruotsalainen ja Väinö Nieminen	Niiralan kulma Oy	AK 1995:AK/s (Mölymäen kerrostalot ja osa raviradan taloista)
23	Huuhänmäen vesisäiliö-tähtitorni	Huuhänmäki, Kuopio	7-	1. Vesisäiliö 1910, 2. Tähtitorni 1961	1. Seppo Ruotsalainen		YK 2001: SR-2 (Huuhänmäen vesisäiliö-tähtitorni) MK 2006: MA-v Niirala
	Jälleenrakennuskauden omakotitalot, ruotsintalot ja Selvaag-talot	Niirala, Kuopio	7-	1940-1950-luvuilla			AK 1992: AO-27/s, AK-27,AL-32, Y-6, rto AK 1995: AO-32/s, rto YK 2001: AP-1/s; AP/s; V MK 2006:MA-v Niirala

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennus-paikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
24	Haapaniemen vanhin asutus (Haapaniemen pientaloalue ja Kaksikerroksiset asuintalot) Konepaja, Haapaniemen halli Haapaniemen piippu	Haapaniemi, Kuopio	8-	1910-1920-luvulla ja vuosina 1946-1961 1913			AK 1995: AO-27 (korttelit 8-40 ja 8-41); AK-27 (Korttelit 8_27 ja 8-39); sr-2 (2 rakennusta) YK 2001: A/s; AP/s MK 2006: MA Saastamoisenkatu ja Lehtoniemenkatu MK 2006: sr Haapaniemen halli MK 2006: sr Haapaniemen piippu
25	Funkistyylliset tasovarastot Kuopion siilovarasto Punatiiliset rivitalot	Tehdaskatu 26, Kuopio Tehdaskatu 26, Kuopio Tehdaskatu 26-28, Kuopio	8-68-15 8-68-15 8-68-7,14 ja 15	n. vuonna 1944 1956 Vuosina 1956 ja 1965	arkkitehti Kalle Wilhelm Lehtovuori Arkkitehtitoimisto Aili ja Niilo Pulkka Arkkitehtitoimisto Aili ja Niilo Pulkka	Suomen valtio	AK 2007: sr-15, 2 tasovarastoa AK 2007: sr-15, viljasiiilo AK 2007: sr-15, asuinrakennukset
26	Itkonniemen pientaloalueet (pientalot ja ruotsintalot)	Itkonniemi, Kuopio	9-	1920- ja 1940-luvulla			YK 2001: AP/s; AP-1; /s; AK MK 2006: MA Itkonniemen teollisuus
27	Tulitikkutehdas ja varasto Kuitulevytehdas Tehtaanjohtajan asuinrakennus Rivitalo Asuinrakennus	Itkonniemenkatu 29b, Kuopio Sammonkatu 4, Kuopio Itkonniemenkatu 29b, Kuopio Itkonniemenkatu 29a, Kuopio Itkonniemenkatu 29d, Kuopio	9-22-63 9-22-42 9-22-63 9-22-58 9-22-62	1920-luvun alussa 1946 1944 1950 1950	arkkitehti Juho Nykänen arkkitehti Juho Nykänen arkkitehti Eino Pitkänen arkkitehti Charles Tandefelt arkkitehti Seppo Ruotsalainen		MK 2006: Itkonniemen teollisuus MK 2006: Itkonniemen teollisuus YK 2001: Tehtaanjohtajan asuinrakennus YK 2001: SR-2, Rivitalo

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennuspaikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
28	Pientaloalue		11-1 ja 11-2	1921-1924			YK 2001: AP/s MK 2006: SR Linnanpellon alue 2
29	Konepaja		11-10	1932			MK 2006: MA-v Kuopion vanha asema-alue
	Veturitalli ja vesitorni		11-10	1. laajennus 1900 2. Laajennus 1910			MK 2006: MA-v Kuopion vanha asema-alue
	Paja		11-10	1890			MK 2006: MA-v Kuopion vanha asema-alue
	Höyrykone- ja kattihuone		11-10	1889			MK 2006: MA-v Kuopion vanha asema-alue
	Neljän perheen asuinrakennus		11-10	Siirretty 1922			MK 2006: MA-v Kuopion vanha asema-alue
	Asemapäällikön asuinrakennus		11-10	1902	arkkitehti Bruno Granholm		MK 2006: MA-v Kuopion vanha asema-alue
	Talouskellari ja ulkorakennukset		11-10	1914			MK 2006: MA-v Kuopion vanha asema-alue
	Asuinkasarmi		11-10	1889			MK 2006: MA-v Kuopion vanha asema-alue
	Leipomopesularakennus		11-10	1889			MK 2006: MA-v Kuopion vanha asema-alue
	Kaksoisvahtitupa		11-10	1889			MK 2006: MA-v Kuopion vanha asema-alue
	Ns. Mikontalo		11-11	1907			YK 2001: SR-2 MK 2006: MA-v Kuopion vanha asema-alue

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/ raken- nus- paikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
30	Entinen sokeainkoulu		11-52	1900	arkkitehti Theodor Grandsted		AK 1983: Sr-1, 4 rakennusta YK 2001PY; sr-2 - alue MK 2006: sr entinen sokeainkoulu
31	Vuorelan huvila yksi- ja kaksi- kerroksiset monen perheen talot		11-53 11-53	1892 Pääosin 1920- ja 1930- luvulta, Tontin 1 rakennus 1950- luvulta, Rakennus kantaa muutettu ja täyden- netty vuosina 1994 ja 2005	insinööri K.J. Karlsson		AK 1990: sr-1, Vuorelan huvila AK 1988: Sr-2, 11- 53-1; 11-53-5; 11- 53-6; 11-53-7; 11- 53-8; 11-53-9
32	Asuntola Päivölä	Pohjolankatu 4, Kuopio Pohjolankatu 2, Kuopio	11-54-1 11-54-2	1924 1925	Arkkitehti Oiva Kallio Arkkitehti Oiva Kallio		AK 1988: Sr-2 (Asuntola ja Päivölä) YK 2001 AK; SR-2 (Asuntola ja Päivölä) MK 2006: ma Asuinkerrostalot Päivölä ja Asuntola AK 1988: Sr-2 (Asuntola ja Päivölä) YK 2001 AK; SR-2 (Asuntola ja Päivölä) MK 2006: ma Asuinkerrostalot Päivölä ja Asuntola
33	Jälleenraken- nuskauden kaksi- ja kolmekerrok- siset talot Rakennus vuodelta 1951 Rakennus 11- 8-8	Killisenkatu 3, Kuopio	11-4 ja 11-5 11-7 11-8-8	1951	Arkkitehti Juho Nykänen SOK:n rakennus- osasto Arkkitehti Anna-Liisa Mertaoja- Nylund	11-4 Niiralan kulma Oy,	

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennuspaikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	Rakennus 11-8-9 Kaksi taloa 1960-luvulta Kuusi kerrostaloa	Killisenkatu 1, Kuopio Killisenkatu, Kuopio Pohjolankatu / Kalevalankatu, Kuopio	11-8-9		arkkitehti Toivo Korhonen Arkkitehti Seppo Ruotsalainen ja Arvo Tanskanen arkkitehti Kaj Michael		
34	Linnanpellon pientaloalueen vanhin asutus (13 rakennusta) 1940- ja 1950-luvun omakotitalot	Linnanpelto, Kuopio Linnanpelto, Kuopio	11-15 ja 11-16 11-18 - 11-24 ja 11-31 - 11-39	10 rakennusta v. 1928, kaksi rakennusta vuonna 1929, yksi rakennus v. 1930 1940- ja 1950-luvulla	12 rakennuksen suunnittelijat: rakennusmestari E. Kilpiö, A. Koponen, E. Kotilainen, K. Penttinen, M. Pitkänen, J. Sepponen ja T. Soininen arkkitehti Otto I. Meurman ja arkkitehti Kaj Michael		
35	Luonnonkivinavetta, aittarivi, kivikellari Kaksi uutta asuintaloa, riihi ja lato Siunuskappeli	Pappilantie 10, Kuopio Pappilantie 10, Kuopio Pappilantie / Hannikaisenkatu, Kuopio	11-10 11-10 1:124	1800-luvulta Asuinrakennukset v. 1948 1954	arkkitehti Eino Pitkänen arkkitehti Seppo Ruotsalainen	Kuopion ev.lut. seurakuntayhtymä	AK 2005:sr-1 (6 rakennusta) MK 2006: MA Pappilanmäki AK 2005:sr-1 (6 rakennusta) MK 2006: MA Pappilanmäki AK 2005:sr-1 (6 rakennusta) MK 2006: MA Pappilanmäki
36	Rikkaiten rinteeseen asuintalot	Päivärinteentie 9, Kuopio	11-35 ja 11-36	1940- ja 1950-luvulla	Useita tunnettuja arkkitehtejä (mm. Elsi Borg, Martta Martikainen-Ypyä, Eino Pitkänen) ja rakennusmestareita		AK 2005:ALY-3 ja AO-27/s MK 2006: MA Rikkaiden rinne

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennuspaikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	Kuopion maalaiskunnan terveystalo (Sunnen terveystalo)	Puutarhakatu 29, Kuopio	11-39-1		arkkitehti A.S. Sandelin		
	Kuopion maaseurakunnan entinen seurakuntatalo	Puutarhakatu 31, Kuopio	11-39-2	1960	arkkitehti Seppo Ruotsalainen		
37	Syrjälä	Niuvantie 4, Kuopio	13-20-1	1904		Kuopion kaupunki	AK 1988:sr-1, kaksi sairaalarakennusta YK 2001: /s, Harjulan sairaala-alue; SR-1, 2 sairaalarakennusta
	Vanha Kivelä	Niuvantie 4, Kuopio	13-20-1	1915	arkkitehti J.V. Strömberg	Kuopion kaupunki	AK 1988:sr-1, kaksi sairaalarakennusta YK 2001: /s, Harjulan sairaala-alue; SR-1, 2 sairaalarakennusta
	Ammuslataamon alue	Neulaniementie 5-3 /Savilahdentie, Kuopio	13-2-3, 13-2-10, 13-2-11	1. 1935 Ammuslataamon alue 1935, 2. Ammuslataamon johtajan asuintalo 1937	1935 rakennukset arkkitehti Kalle Lehtovuori, avustajat Pirkko Kiianlinna ja Olavi Kivimaa 1937 arkkitehti Elsi Bork	Kuopion kaupunki	AK 2006:YOK; sr, Tiukanlinna, Hylssy, Panos, Sytytin, Ruuti, Kukkola ja Kanala. Yhteensä 7 rakennusta YK 2001: sr-2, Ammuslataamon alue; SR-2 (2 ammuslataamon rakennusta, joista toinen Tuikanlinna MK 2006: SR Ammuslataamo
38	Valamon saaren huvila	Kuopio	13-				

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennuspaikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	Niuvantienvarren kaksi asuinrakennusta: Tyynelä ja ns. Puutarhurin talo ja sen saunarakennus	Kuopio	13-	1800-luvun lopulla, 1920-luvun alussa ja 1930-luvulla	Rakennusmestari Antti Koponen (puutarhurin talo)		
	Savisaaren huvilat, Kenola ja Koivula	Kuopio	13-	Kenola 1920-luvun alkupuolella, Koivula 1900-luvun alkupuolella		Kuopion kaupunki	
39	Peipposenrinteen 1940-luvun lopulla rakennetut 1 ¹ / ₂ -kaksikerroksiset omakotitalot	Kuopio	14-1; 14-3; 14-4; 14-5; 14-6	1940-luvun lopulla			
40	Särkiniemen vanhat pientalot	Kuopio	15-1– 15-13				
41	Särkiniemen 1960-luvun pientalot	Kuopio	15-22; 15-23; 15-24; 15-25; 15-26; 15-27; 15-28, 15-29	1960-luvulla			
42	Kettulanlahden 1960-luvun pientalot	Kuopio	16-31;16-32; 16-36; 16-38 – 16-60	1960-luvulla			
43	Päivärannan ryhmäpuutarha	Kuopio		1. mökki 1946, Alueen laajennus 1970-luvulla	Professori Otto I. Meurman		YK 2001: RP/s MK 2006: MA Päivärannan ryhmäpuutarha-alue

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/ raken- nus- paikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
44	Majaniemen ryhmäpuutarha- alue	Kuopio		1. puutarha- maja vuonna 1950	Arkkitehti A.S Sandelin		YK 2001: RP/s MK 2006: M Iso- Valkeisen ryhmäpuutarha- alue
45	Sairaalan ensimmäiset laajennukset	Kuopio	28-1:23	1893 ja 1908	Jugend vaikutteinen rakennus, arkkitehti Magnus Sjerfbeck. Muut rakennukset, arkkitehdit A.H. Dahlström, Georg Wilenius, Werner Pölon ja Emil Gustafsson		YK 2001:sr-2, keskeinen sairaala- alue
	Maatilankeskus ; tilanhoitajan rakennus, entinen tuparakennus ja aittarivi, vanha tuulimylly	Kuopio	28-	1881	arkkitehti Georg Wilenius, tilanhoitajan rakennus		YK 2001: E, ympäristö
46	Jynkän asuntomessu- alue (Vaevanen)	Kuopio	25-				
47	Donin kasakoiden muistokappeli ja ruumisvaunu- huone	Kuopio	6-2:31	Donin kasakoi- den muisto- kappeli v. 1913		Kuopion ev.lut. seurakunta yhtymä	MK 2006: MA-v Kuopion vanha hautausmaa
	Siunauskappeli	Siunauskap- pelintie 3, Kuopio	27-13-1	1957, laajennus 1990- luvulla	arkkitehti Olli Kivinen, laajennus arkkitehdit Olli Kivinen ja Markku Sirviö	Kuopion ev.lut. seurakunta yhtymä	
	Ortodoksisen kirkkokunnan keskustalo	Karjalankatu 1, Kuopio	27-17-1		arkkitehti Dag Englund	Kuopion ortodoksi- nen srk.	

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennuspaikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
48	Puijonlaakson asuinalue	Kuopio	12-	vuosina 1960-1970	Arkkitehdit Pentti Pajarinen ja Martti Kilpiranta		MK 2006: MA Puijonlaakson asemakaava
49	Konttilan tila	Antikkalantie, Kuopio	14-	noin v.1775 Kunnostettu 2000-luvulla			YK 2001:SR-3 (Konttilan torppa) MK 2006:MA-v Puijon maisemakokonaisuus
	Puijon maja, laajennus, majoitussiipi	Puijonsarventie, Kuopio	14-	1. noin v. 1906 2. laajennus v. 1936 3. majoitussiipi 1980-luvulla	1. arkkitehti J.V. Strömberg 2. Arkkitehti Ekomaa 3. Arkkitehti Esa Malmivaara		
	Puijon kolmas torni	Puijonsarventie, Kuopio	14-	1963	arkkitehti Seppo Ruotsalainen		MK 2006:SL Puijo
50	Rönön saaristo; 1. Rönön huvilat: Suvela, Kallioranta ja Ainola 2. Varvisaari, Veneveistämön rakennukset, Tiilisaari 3. Honkasaari, 12 huvilaa ja tiilirakenteinen asuinrakennus 4. Lehtosaari	Kuopio	1. 18- 2. 18- 3. 18-	1. Kallioranta 1910-luvun alussa 2. 1934 ja 1858 3. tiilirakenteinen asuinrakennus v. 1927	1. rakennusmestari P.J. Pitkänen (Suvela ja Kallioranta) 2. rakennusmestari P.J. Pitkänen	2. Yksityisen omistuksessa 3. Yksityisen omistuksessa	AK 1996: sr-2 (yksi huvila Rönöstä). YK 2001: Rönön saari on AP ja V-alueita. Suojelumerkinnot SR-3 ja SR-2 kohdistuvat kahteen vanhaan huvilaan. Varvisaari on V/s ja AO-3-alueita, osittain V. Ei suojelumerkintöjä.

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennus-paikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
51	Neulaniemen kärjen lähisaarien kesämökki-asutus: Paavola, Pilppa, Tervaruukki, Laivonsaari	Kuopio		1920-luvulta alkaen, Paavola 1930,			
52	Haminalahden kartano	Kuopio		1848-1850	Magnus von Wright		YK 1994: sr (Haminalahden kartanon rakennukset) MK 2006: MA-v Haminalahden kulttuurimaisema
	Lugnet	Kuopio		1863			YK 1994: sr (Haminalahden kartanon rakennukset) MK 2006: MA-v Haminalahden kulttuurimaisema
	Salonsaari, Jugendtyylinen asuinrakennus	Kuopio		1911	Arkkitehti Einar Sjöström	Yksityisen omistuksessa	MK 2006: MA-v Haminalahden kulttuurimaisema
	Pirttisaaren kesähuvila	Kuopio		1911	Rakennusmestari K. F. Andersson		MK 2006: MA-v Haminalahden kulttuurimaisema
	Matti Karppasen mökki ja keinotekoinen saari	Kuopio		1904			MK 2006: MA-v Haminalahden kulttuurimaisema
53	Arolantilan pääarakennus ja pihan pääarakennus	Kuopio		1800-luvulla ja n. 1800-luvun alussa			YK 1993: sr Arolan talo pihapiireineen
	Hirvilahden ensimmäinen koulu ja uusi koulu	Kuopio		1883, laajennus 1920-luvulla. Uusi koulu 1950- ja 1960-lukujen taitteessa			MK 2006: ma Hirvilahden koulu

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennuspaikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	Hirvilahden nuorisoseuran-talo	Kuopio		1909			
	Hirvilahden hautausmaa, paarihuone ja kappeli	Kuopio		1915 ja 1951			YK 1993: sr Hirvilahden kappeli
54	Sotilasvirka-talot, Jokela, Kulla (nyk. Sormula), Isotalo (nykyinen Rautamäki) ja aitta, Korsumäki	Kuopio		aitta vuodelta 1777			YK 2001: SR (Korsumäki ja Rautamäki)
	Koivumäen päärakennus, aitat, väentupa liiteri ja navetta, Sandellsin patteriasemat	Kuopio		Päärakennus 1907, aitta 1797			YK 2001: sr 3-alue (Kansanopisto, Koivumäki) MK 2006: ma Koivumäen kartanomiljöö
	Alapiha, Hiitulalahden koulu, savupirtti ja aitta	Kuopio		1926 (Hiitulalahden kivinen kansakoulu)			YK 2001: SR-3 (Ainola, Hiitulalahden kansakoulu, Vanula, Alapiha)
	Ainolan talo, tuparakennus ja aitta	Kuopio		päärakennus 1938, tupa ja aitta 1700- ja 1800-luvun vaihteessa			YK 2001: SR-3 (Ainola, Hiitulalahden kansakoulu, Vanula, Alapiha)
	Vanula eli Seurantalo	Kuopio					YK 2001: SR-3 (Ainola, Hiitulalahden kansakoulu, Vanula, Alapiha)

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennus-paikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
55	Kurkimäen asemarakennus, tiilinen vesitorni, asuinrakennus ulkorakennuksineen, vanha asema- puisto	Kuopio		1889, aseman laajennus 1906, asuinrakennus ulkorakennuksineen, vanha asema- puisto 1930-luvulla	laajennus arkkitehti Bruno Granholm		MK 2006: ma Kurkimäen asema
56	Sandelsin tykkiasemat	Kuopio		1808			YK 1993: SR (Sandelsin tykkiasema) MK 2006: Sandelsin tykkiasema)
	Salmelan tilan päärakennus	Kuopio		1918	arkkitehti J.V. Strömberg	Yksityisen omistuksessa	
	Rantala						
	kaksi Dahlströmin huvilaa	Kuopio		1900 ja 1913			
	Kalliolan huvilapalsta	Kuopio		1917-1918			
	Honkasaaren ja Tervasaaren vanhat huvilat						
57	Suotaipaleen kivisilta	Kuopio		1800-1900-lukujen vaihteessa			MK 2006: ma Suotaipaleen kivisilta

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/rakennuspaikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	Jännevirran lossilaituri	Kuopio		1920-luvun alussa			MK 2006: ma Jännevirran silta, lossilaituri ja lossarin talot
	Siltavahdintalo	Kuopio		1938			
	Lossarintalo	Kuopio		1940-luvun lopulla			MK 2006: ma Jännevirran silta, lossilaituri ja lossarin talot
	Jännevirran silta	Kuopio		aloitettiin 1940-luvun lopulla, valmistui vuonna 1951	Bruno Kivisalo		MK 2006: ma Jännevirran silta, lossilaituri ja lossarin talot
58	Sikoniemen tiilitehtaan punatiilinen piippu	Kuopio		1910- tai 1920-luvulla			MK 2006: ma Sikoniemen tiilitehtaan piippu
	Parkettitehdasrakennus	Kuopio		1920			
59	Karhonsalmen asuintaajaman vanhimmat talot	Kuopio		1880-luvun lopulla			YK (Itäranta) YM 1994:RA-1/s MK 2006: ma Karhonsalmen asutus
60	Ylähovi	Kuopio		1890			YK (Itäranta) YM 1994: P/s, SR (Ylähovi)
	Vesitorni	Kuopio		1912			

Kohde alue N:o	Kohde:	Osoite:	Tontti/ raken- nus- paikka *	Valm. vuosi	Suunnittelija	Omistaja:	Kaava
	Saloharjun parantola	Kuopio	-	1936	arkkitehti Erkki Pakkala		
	Kukkaismäen parantola	Kuopio		1951	arkkitehti Erkki Pakkala		
	Roinilan tila	Kuopio		1800- luvun lopulla		Yksityisen omistuk- sessa	MK 2006:ma Roinila
	Vaajasalon sairaalan päärakennus	Kuopio		1939, laajennus 1962	arkkitehti Erkki Pakkala		MK 2006: Vaajasalon entinen parantola
	Kortejoen huvilat	Kuopio		kaksi huvilaa 1800- luvun lopulla, yksi huvila rantasau- noineen 1960- luvun lopulla			
61	Laatanaho ja Juhukkala, Riistaveden kirkko, hautausmaa ja pappilaraken- nus	Kuopio		Laatan- aho ja juhukkala osaksi 1800- luvulla – 2000- luvun alussa, Riistaved- en kirkko 1934	Riistaveden kirkko arkkitehdit Eino Pitkänen ja Harry W. Schreck	Riistaveden kirkko Kuopio ev.lut seurakunta yhtymä	YK (Riistavesi) YM: SR (kivisilta, kirkko, Juhukkala, Holoppala); SM, sm (muinaismuisto- kohteita); SL (luonnonsuojelu- alueet)
62	Keski- Kallaveden Kalamajat, Hauto-Koisti, Kuus-Koisti, Uudet Kalamajat	1900-luvun alkuvuosi- kymmelillä, Kuus-Koisti 1800- 1900- lukujen vaihteessa, Uudet Kalamajat 1990-luvun lopulla					

Oheismateriaalia

Kuopiolainen rakennusperintö ja kaupunkikuva

Tapio Räsänen, teknisen toimen johtaja

Kaavoituksen historiaa

Kuopion kaupungin varsinainen kehitys alkoi, kun kuningas Kustaa III määräsi Kuopion 1775 perustetun Savo-Karjala läänin hallinto- ja kauppakaupungiksi. Maanmittari Per Kjellman laati 1775–1776 kaavasunnitelman, joka muodosti perustan myöhemmille asemakaavoille. Kjellmanin kaavassa lyötiin lukkoon nykyinen ruutukaava-alueen perusrakenteen rännikatuineen. Katuverkko muodostui 24 kyynärän levyisistä kaduista (14, 2 m) ja 12 kyynärän levyisistä rännikaduista (7, 1 m).

Klassista kaupunki-ihannetta noudattavia ruutukaavakaupunkeja Suomessa on monia. Kuopio poikkeaa muista lähinnä juuri rännikatujensa perusteella. Teoriaa, jonka mukaan rännikatu viittaisi palokatuun, ei kuitenkaan pidetä todennäköisenä. Kjellmanin asemakaava toteutui melkein kokonaisuudessaan, ja seuraavien sadan vuoden vaiheet olivat ainoastaan sen laajennustoimenpiteitä. Kaavassa esitetty ruutukaavaperiaate rännikatuineen säilyi historian myrskyissä sekä Ruotsin että Venäjän valtakausien ylitse, ja on nykyisinkin kaupunkikuvassa eräänä hallitsevana piirteenä.

Uuden asemakaavan suunnitteleminen tuli ajankohtaiseksi 1850-luvun puolivälissä. Työn suoritti lääninarkkitehti Carl Albert Edelfelt. Kaava-alueita laajennettiin lähinnä pohjoiseen ja länteen. Edelfeltin kaavan muotoon vaikutti suuresti vuoden 1856 keisarillinen rakennussääntö, joka painotti palosuojelun tärkeyttä. Edelfeltin kaavan jäljet nykyisessä kaupunkikuvassa ovat melko vähäisiä. Tärkein on toteutettu Länsibulevardi, nykyinen Puistokatu.

Käytännössä kaupungin katukuva oli hyvin sekava, koska kadut eivät olleet suorita eivätkä tasaleveitä. Asioiden selkiytämiseksi valtuusto päätti marraskuussa 1880, että uudet rakennukset tuli asettaa yleiseen katulinjaan. Tämän päätöksen mukaisesti rakennusasioita valvova maistraatti toimi 1900-luvun puolelle saakka tapaus kerrallaan. Jonkinlaiseksi ohjeeksi kaupungininsinööri Uno Gylling laati asemakaavakartan, joka painettiin vuonna 1881. Vaikka sitä noudatettiin ohjeellisena asemakaavana, sitä ei ollut asianmukaisella tavalla vahvistettu missään – ei edes kaupunginvaltuustossa.

Kaupungininsinööri Karlsson laati uuden suunnitelman, joka useiden tarkastusvaiheiden jälkeen hyväksyttiin senaatissa

Pher Kjellmanin asemakaava v. 1776. Kuva: Kuopion tekninen virasto, kaavoitusosasto

Kuopion asemakaavakartta 1900-1901.

huhtikuussa 1903. Kaavaa voidaan luonnehtia ensisijaisesti vallinneen käytännön vahvistamiseksi. Linjattomia katuja tosin paikoitellen oiottiin, ja joidenkin tonttien rajoja siirrettiin. Kaava on osittain voimassa vieläkin.

A. Sireliuksen asemakaava vuodelta 1913 jatkaa tilanteen vahvistamista aikaisempien vaiheiden mukaisesti. Kartta poikkeaa sikäli edeltäjistään, että siinä on ensimmäistä kertaa esitetty esikaupunkialueiden synty ruutukaava-alueen ulkopuolelle. Kaikissa tähänastisissa kaavoissa oli määritelty ainoastaan kadut, korttelit ja yleiset alueet. Rakennusjärjestystä määritteleviä määräyksiä oli vähän, rakentamisen säätely näytti ennen sujuvan ”kuin itsestään”.

Rakennukset ja kaupunkikuva

1860-luvulle saakka Kuopio oli matala puukaupunki. Vuosina 1806–1815 rakennettu kirkko hallitsi kaupungin siluettia. Torni toimi maamerkinä myös järveltä päin katsottuna.

Kirkon lisäksi kaupungissa oli toinen kivitalo - lyseon rakennus, joka oli rakennettu C. L. Engelin piirustusten mukaisesti 1826. Lyseorakennusta on myöhemmin laajennettu useaan otteeseen. Kauppakatu 2:een rakennettiin 1850 kivinen asuin- ja liikerakennus.

Kustavilaisen ajan ja empiren valtakauden tyylikkäästä rakennuksista muotonsa saanut kansanomaisempi klassismi oli Kuopiossa puurakennusten vallitsevana rakennustapana vielä 1870-luvulla. Sen tunnusmerkkejä olivat aumakatto, pilastereilla ja ikkunoilla symmetrisesti jaettu katujulkisivu, vaakalistoitukset ja leveä vaakavuoraus. 1880-luvulla uusissa rakennuksissa ja vanhan muutoksissa alettiin käyttää uutta rakennustapaa. Kattomuodot tulivat vaihtelevimmiksi, kattolistan yläpuolelle saatettiin nostaa keskellä julkisivua poikkipääty ja pysty- ja vaakavuoraus, jopa vino panelointi olivat sopusoinnussa samassa julkisivussa. Julkisivut koristeltiin yksityiskohdiltaan runsaasti - ikkunoitten kehyslautojen, pilastereitten ja räystäään konsolien leikkauksissa pääsivät nikkarit näyttämään taitoaan. Vuosisadan vaihteen puurakennusten suunnittelijoista voidaan mainita rakennusmestari P. J. Pitkänen, K. H. Penttinen, arkkitehti Leander Ikonen sekä arkkitehti Eskil Hindersson.

Näkymä Kuopion kaupungintalon tornista 1890-luvulla. Kuva: Victor Barsokevitsch/ Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

1880-luvulla alkoi kaupungin matalassa profiilissa tapahtua muutoksia. Kaupungin 100-vuotisjuhlien yhteydessä n. 1882 tehtiin päätös kaupungintalon rakentamisesta. Talo oli tyyllistään uusrenessanssia (F. A. Sjöström) ja räjäytti valmistuessaan vuonna 1884 ympäröivän empire-puutalojen mittakaavan. Vaikka toria ympäröivä rakennuskanta on näistä päivistä totaalaisesti uusiutunut ja mittakaava kasvanut, on kaupungintalo yhä torinlaidassa arvokas ja vaikuttava katseenvangitsija.

Samaan aikaan rakennettiin C. Kiseleffin suunnittelema lääninhallituksen uusrenessanssityylinen rakennus Hallituskadulle. Paloissa tuhoutuneita puutaloja alettiin kirkon ja torin ympäristössä korvata kaksikerroksisin kivitaloin. 1900-luvun alkuvuosina rakennettiin Kuopioon vilkkaassa tahdissa kivitaloja, ja silloin alkoi Kauppakatu erottautua puutalokaupungin kiviseksi pääväyläksi. Kauppakadun varteen rakennettiin vuosina 1900–1920 toistakymmentä uutta kivitaloa. Useat niistä olivat julkisia rakennuksia (kauppahalli, museo, lääninsairaala ja teollisuuskoulu), mutta myös liike-elämä pyrki sijoittamaan myymälänsä ja konttorinsa kaupungin vilkkaimmalle kadulle, sataman ja kauppatorin väliselle Kauppakadun osuudelle.

Kauppakatu kehittyi luonnollisen kilpailun ansiosta arkkitehtuuriltaan moni-ilmeiseksi ja korkeatasoiseksi, sillä rakennusten komeutta ja edustavuutta pidettiin yleensä tärkeänä.

Arkkitehti J. V. Strömberg (1863–1932) suunnitteli useat 1900-luvun alun jugend-tyyppiset julkiset ja liikerakennukset, mm. museo- ja kirjastotalon, Suomen Pankin, Kansalliskaupan, Pohjoismaiden Osakepankin ja kauppahallin.

Puurakennusten korvaaminen kivisillä liike- ja asuinrakennuksilla jatkui 1910- ja 1920-luvuilla. Rakentamisessa elettiin vielä 1920-luvulla klassismin tunnelmissa, ja samaan aikaan rakennuksia ryhdyttiin maalaamaan neutraalin vaaleiksi. Tältä kaudelta on mm. klassismin ja sitä seuranneen funktionalismin taitekohtaa edustavat nk. Haaremin talo ja Rehutorni (arkkitehdit Jussi ja Toivo Paatela).

1930-luvulta lähtien yleistyi käytännöllisyyttä ja toimivuutta korostava funktionalistinen rakentaminen. ”Laatikkotalot” nauhaikkunoineen ilmestyivät katukuvaan. Kuopioon rakennettiin useita tätä tyyliä edustavia rakennuksia, joiden suunnittelijana oli usein arkkitehti Eino Pitkänen; mm. Carlsonin liiketalo 1930, asuin- ja liiketalo Puijonkatu 33 1937, elokuva-teatteri Kuvakukko 1934, Kuopion Osuuskauppa 1939, sekä Otto Flodin suunnittelema Postitalo 1937.

Jälleenrakennuskaudelta 1980-luvulle

Funktionalismin suosio jatkui aina 1940-luvun puoliväliin asti, jolloin suoraviivaisen arkkitehtuurin jälkeen palattiin koristeellisia yksityiskohtia suosivaan rakentamiseen. Puhutaankin 1940-luvun romantiikasta, jonka tunnusmerkkejä olivat nelilapaiset tiilikatot, roiskerapatut seinäpinnat ja liuskekivikoristeiset sisäänkäynnit ja kivijalat. Koristeellinen suuntaus jatkui vielä 1950-luvulla. Aikakauden tunnetuimpiin rakennuksiin kuuluvat Kuopiossa mm. Kuopion kauppaoppilaitos sekä viiden kahdeksankerroksisen asuintalon ryhmä Mölymäellä.

1950- ja 60-luvulla alkanut taloudellinen kehitys sekä lisääntynyt muuttoliike aiheuttivat tarpeen rakentaa keskustaan uusia liiketiloja sekä asuinrakennuksia. Jo 1950-luvulla rakennettiin muutamia kaupunkikuvaa muuttavia kerrostaloja, mutta varsinainen muutos tapahtui 1960-luvulla.

Perinteinen, tiukkaan ruutukaavaan sidottu korttelirakenne rikkoontui, koska tällä aikakaudella sattui yhteen voimakas uudisrakentaminen sekä avointa rakennustapaa suosiva kaavoitusihanne. Asuinrakennukset sijoitettiin keskelle korttelia pois katulinjasta. Yhtenäisiä, selviä katutiloja ei syntynyt, eikä myöskään suljettuja korttelipihoja. Vaatimukset väljyydestä, ilmasta ja valosta toteutuivat, mutta toisaalta kaupunkitalalliset arvot ja elämykset hävisivät. Yleinen ilmapiiri katsoi optimistisesti uljaaseen tulevaisuuteen, eikä vanhaa yleisesti osattu paljolti arvostaa.

1960-luvulta on peräisin nk. museokorttelin säilyttäminen. Useat muut korttelit sen sijaan hävisivät jälkiä jättämättä uuden tieltä. Samalla kun keskustan laita-alueille rakennettiin 6-7-kerroksisia rakennuksia, hävitettiin torin ympäristössä perinteistä kaupunkirakentamista matalla liikerakentamisella.

Esimerkkejä tämän ajan asemakaavoituksen vaikutuksesta korttelirakenteeseen ovat mm. Sokoksen tavaratalo ja kirjastotalo (M. Hakala 1967). Molemmat katkaisevat perinteisen ränni-

katulinjan. Tyypillisiä tämän ajan avoimia asuinkortteleita löytyy Puusepänkadun ja Venemiehenkadun tienoilta.

1970-luvun asemakaavojen korttelirakenteet perustuivat arkkitehti Kråkströmin laatimaan kaavarunkoon vuodelta 1974. Korkeat talot sijoitettiin katulinjaan pääkatujen varteen, rännikatuja reunustivat puutalomittakaavaa toistavat kaksikerroksiset rakennukset. Asemakaavojen korttelitehokkuudet olivat suurimmat torin ympäristössä aleten ruutukaava- alueen reunaan kohti. Ruutukaava-alueen itä- ja eteläosaa käsiteltiin ns. miljööalueena. Tyypillistä 1970-luvun asemakaavoitukselle oli, että korttelien rakentamistehokkuudet sijoitettiin vyöhykkeittäin olevasta rakennuskannasta paljoakaan piittaamatta.

Kaupunkikuva oli tähän aikaan Kuopiossa, kuten muissakin kasvavissa suomalaisissa kaupungeissa, sangen kirjava, 1800-luvun yksikerroksisen puutalokaupungin, 1900-luvun alun kaksikerroksisen kivitalorakentamisen, 1950- ja 60 -lukujen 4-6 -kerroksisten asuintalojen ja matalan liikerakentamisen sekä 1970-luvun elementtitalorakentamisen kerrostumat sisältäen.

Viime vuosikymmenet

Rakennussuojeluun alettiin 1970-luvulla kiinnittää huomiota. Tunnetuimpia suojelukiistoja olivat Saastamoisen kulman ja Kansalliskaupan liikerakennusten purkamiseen johtaneet prosessit. Lainsäädäntö antoi mahdollisuuden vain kulttuurihistoriallisesti erityisen huomattavien rakennusten säilyttämiseen. Rakennuslaki ja rakennussuojelulaki uusittiin vasta 1985 siten, että olevan rakennuskannan hyväksikäyttö tuli kaiken rakentamisen lähtökohdaksi.

Kuopion kaupunki laati vuonna 1980 luettelon kulttuurihistoriallisesti arvokkaista rakennuksista. Tämän pohjalta on asemakaavoituksen keinoin saatu säilymään jäljellä olevien yksittäisten kulttuurihistoriallisten rakennuskohteiden lisäksi pienehköjä miljöökokonaisuuksia, joista mainittakoon Asemakoulun, Puistokoulun ja Snellmanin koulun ympäristöt. Tunnetuin säilyttämiseen johtanut rakennussuojelukiista käytiin Kaupunginhotellin tontin asemakaavoituksen yhteydessä.

1980-luvun lopulla liike-elämän rakentaminen tiivistyi entisestään torin ympäristöön. Syntyi yhden tai useamman korttelin suuruisia tavaratalokomplekseja maanalaisine pysäköintiratkaisuihin ja katettuine kauppakäytävineen ympäristön rakennuskantaan ja mittakaavaan usein huonosti sopien. Keskustan ilmettä ovat myös huomattavasti muuttaneet liikenne- ja pysäköintilaitosratkaisut, joiden avulla on samalla voitu rakentaa ja kalustaa rännikatuja jalankulkijoita varten. Julkisten tilojen viihtyisyyteen alettiin myös kiinnittää huomiota mm. katualueiden istutuksilla ja päällysteillä. Torin pysäköimislaitoksen rakentamisen yhteydessä muotoiltiin torin rakenteet ja päällysteet arkkitehtikilpailun pohjalta (arkkitehdit Siikala ja Narjus 1990–1991).

Ruutukaavakeskustan rakentamiselle 1990-luvulta 2000-luvulle on ollut ominaista täydennysrakentaminen ja vanhojen teollisuusalueiden muuntuminen asuinkortteleiksi. Mittavinta asuntorakentaminen on ollut Matkustajasataman – Satamakadun tienoon kortteleissa. Sataman varastoalueiden muuntuminen asuinkerrostalojen alueeksi perustui satama-alueen ideakilpailuun (kutsukilpailu, arkkitehtitoimisto Arcadia Oy).

Rännikatujen ympäristösaneerausta jalankulkua ja pyöräilyä varten on toteutettu kortteleittain 1990-luvun alusta lähtien. Eniten perinteistä rännikatumuljöötä säilyttävä hyvä esimerkki on Sorvarinkatu museokorttelin kohdalla.

Vuoden 2000 alussa voimaan tullut Maankäyttö- ja rakennuslaki antoi kaavoitukselle uusia vaatimuksia mm. ympäristövaikutusten arvioinnin ja suunnitteluun osallistumisen osalta. Lakimuutos on vaikuttanut myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden kaavoituskäytäntöön (esim. Minna Canthin talon kortteli).

Lähteet:

Ilkka Nummela: Kuopion historia III. 1989.

Kuopion museo: Kuopio 200, Kuopion kaupungin rakentamisvaiheita. 1982.

Teknisen viraston kaavoitusosasto/Finnmap Oy: Kuopion keskustan kaupunkikuvaselvitys. 1990.

Timo Niiranen: Kuopion taajamavaiheet. Savon luonto 1987.

Hannu Puurunen: Puu-Kuopion kivinen sydän ja rakennussuojelu.

Itäsuomalainen ympäristö, Aarni 16.

Käsitteistöä

Arvokas ja merkittävä

Rakennetun kulttuuriympäristön ja kulttuurimaisemien arvoa määriteltäessä puhutaan mm. historiallisista, rakennushistoriallisista, arkkitehtonisista, rakennusteknisistä, taiteellisista ja maisemallisista arvoista. Kohteen arvon määrittämisessä käytetään vakiintuneita kriteerejä ja arvottamisessa pyritään objektiivisuuteen. Arvottamisperusteena käytetään useita kriteerejä: edustavuus, tyypillisuus, harvinaisuus, monipuolisuus, säilyneisyys, alkuperäisyys.

Alueiden ja kohteiden hoito ja suojele perustuu tunnistettuihin arvoihin ja niiden valtakunnalliseen, maakunnalliseen tai paikalliseen merkittävyyteen.

Historiallinen kerroksisuus

Ominaispiirre, jossa on nähtävissä eri aikakausien rakenteita, materiaaleja, tyylipiirteitä tms. jotka ilmentävät rakentamisen, hoidon ja käytön historiaa ja jatkuvuutta.

Historiallinen puisto tai puutarha

Puutarha tai puisto, jonka toteuttamisessa on sovellettu puutarhataiteen erilaisia tyylejä ja muoti-ilmiöitä. Historiallisuudelle ei ole vakiintunut aikarajaa.

Entistäminen

Aidon vanhan rakennusosan, rakennuksen tai pinnan tms. esiin ottamista ja säilyttämistä. Palauttamista aikaisempaan asuunsa.

Inventointi	Inventointi on järjestelmällistä tiedon hankintaa ja tallentamista rakennetusta ympäristöstä. Siinä kerätään, järjestetään ja tuotetaan tietoa kulttuuriympäristöstä. Inventointiin sisältyy tiedon kokoaminen eri lähteistä, arkistoaineistosta ja maastokäynneistä.
Kaupunkikuva, taajamakuva	Rakennetun ympäristön ja kaupunki- tai taajamatilän visuaalisesti hahmotettava ilmiasu.
Konservointi	Konservointia on sellainen olemassa olevan rakennuksen elinikää pidentävä toiminta, joka säilyttää vanhat rakenteet ja pinnat sekä korjaa niissä olevat viat konservoinnin toimenpitein. Lat. conservare = säilyttää.
Korjausrakentaminen	Tarkoitetaan laajasti ottaen kaikkea toimintaa, jolla rakennuksen tai sen osien kuntoa ylläpidetään tai parannetaan paremmin soveltumaan tarkoitukseensa. Korjausrakentamista on esim. kunnossapito, kunnostus, peruskorjaus, vuosikorjaus, saneeraus, perusparrannus ja restaurointi. Palauttava eli entistävä korjaus = Rakennuksen tai sen osien palauttamista joko alkuperäiseen tai jonkin myöhemmän kehitysvaiheen asuun. Muuttava korjaus = Rakennuksen kokonaisuutta tai sen osia muutetaan. Säilyttävä korjaus eli konservointi = Rakennuksen kokonaisuus ja rakenteet korjataan olemassa olevaan asuun.
Kulttuurimaisema	Kulttuurimaisema koostuu erilaisista maisematyypeistä, tällaisia ovat mm. avoin viljelymaisema, metsämaisema, laidunmaisema, taajama, mäki-asutus ja rantamaisema. Kulttuurimaisema ei ole koskaan irrallaan luonnonmaisemasta, vaan pohjautuu siihen.
Kuntoarviointi ja -tutkimus	Rakennuksen korjaustarpeiden selvittäminen. Kuntoarvioinnissa käytetään enimmäkseen aistinvaraisia ja kokemusperäisiä, ainetta rikkomattomia menetelmiä. Kuntotutkimuksessa otetaan näytteitä ja tehdään mittauksia teknisillä laitteilla myös rakenteiden sisältä.
Maamerkki	Luonnonelementti tai ihmisen toiminnan tulos, joka erottuu muusta ympäristöstä joko sijaintinsa, visuaalisen hahmotettavuuden tai siihen liittyvän merkityksen vuoksi. Tyypillisiä maamerkkejä ovat kirkot, muut korkeat rakennukset, kalliot, tornit ja mastot.

Maisema	<p>Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen (2004) mukaan maisema tarkoittaa aluetta sellaisena kuin ihmiset sen mieltävät ja jonka ominaisuudet johtuvat luonnon ja/ tai ihmisen toiminnasta ja vuorovaikutuksesta.</p> <p>Maisemakuva syntyy maiseman perustekijöiden koosta, muodosta, keskinäisesti hahmotettavasta järjestyksestä sekä laadusta. Maisemarakenne muodostuu maiseman perustekijöiden keskinäisestä suhteesta ja vaihtelusta.</p>
Maisemointi	<p>Maisemoinnilla tarkoitetaan maisemavaurioiden korjaamista tai verhoamista kasvillisuudella.</p>
Miljöö	<p>Ympäristö, missä joku jatkuvasti on, elää, elämänympäristö, elämänkehä, elämänpiiri. Ransk. milieu = keskikohta, keskusta, ympäristö.</p>
Modernismi	<p>1900-luvun ensi vuosikymmeninä aluksi protestiliikkeenä pysähtyneisyydelle (ja historismille) syntynyt suuntaus, jonka tavoitteena oli korostaa uuden ajan teknisiä saavutuksia eri taiteen lajeissa ja arkkitehtuurissa. Sen tyypillisiä piirteitä olivat historiallisten tyylien hylkääminen, koriste aiheiden ja mm. symmetrian välttäminen, kone-estetiikan hyväksyminen, muodon yksinkertaistaminen ja tarpeettomien yksityiskohtien poistaminen. Muodonannon lähtökohtana ovat materiaalit ja toiminnalliset vaatimukset. Modernismi suosii materiaaleista lasin, teräksen ja betonin käyttöä.</p>
Perinnemaisema	<p>Luonnoltaan, kulttuurihistorialtaan tai maisemaltaan arvokkaita alueita, joita varhaiset elinkeinot ovat vuosisatojen aikana muovanneet.</p> <p>Aho on kaskimaalle syntynyt niitty. Hakamaa on aidattu harvaa puustoa kasvava luonnonlaidun. Keto on kuiva tai kuivahko niitty. Ketoja koristavat monet värikkäät kukat, kuten mäkitervakko, kissankello, ketoneilikka ja keltamatar.</p>
Peruskorjaus	<p>Rakennuksen korjaus varustelutason ja toimivuuden suhteen lähes uudisrakentamista vastaavalle tasolle siten, että rakennuksen arkkitehtoniseen identiteettiin ei usein kiinnitetä riittävästi huomiota. Peruskorjauksen odottaminen aiheuttaa usein rakennuksen</p>

normaalien huolto- ja korjaustoimenpiteiden laiminlyönnin.

Rakennus- ja kulttuurihistoriaselvitys	Rakennusryhmän, rakennuksen tai sen osan historian, käytön muutosten ja fyysisten ominaisuuksien selvittäminen arkistomateriaalin ja kenttätöiden avulla. Rakennushistoriaselvitys ohjaa suunnittelua ja antaa vastauksia ongelmakohtiin päätöksenteon ja kaavaratkaisujen pohjaksi.	
Rakennusjärjestys	Rakennusjärjestyksessä voidaan antaa paikallisista oloista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia määräyksiä, jotka katsotaan tarpeellisiksi sopivan ja hyödyllisen rakentamisen edistämiseksi sekä kaavoituksen toteuttamisen helpottamiseksi. Rakennusjärjestyksen hyväksyy kunnanvaltuusto.	
Rakennusperintö	Rakennusperintö on pääsääntöisesti synonyymi rakennetulle kulttuuriympäristölle, joskus käsitettä käytetään tarkoittaen erityisesti vanhoja rakennuksia.	
Rakennussuojelu	Rakennussuojelulain 1 §:n mukaan kansallisen kulttuuriperinnön säilyttämiseksi suojellaan kulttuurikehitykseen tai historiaan liittyviä rakennuksia, rakennusryhmiä ja rakennettuja alueita. Rakennussuojelulain mukaan (3-4 §) suojelu toteutetaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) säännösten nojalla asemakaavalla, rakennussuojelulailla (60/1985), valtion omistamien rakennusten suojelusta annetulla asetuksella (480/1985) tai kirkkolailla (1054/1993). Ks. kaavasuojelu.	
Rakennustyyli	Suomessa vallinneet rakennustyyli	pääpiirteissään:
	Uusklassismi	1700-luvun loppupuoli
	Empire	1800-luvun alkupuoli
	Kertaustyyli	1800-luvun loppupuoli
	Kansallisromantiikka ja jugend	1900-luvun alku
	20-luvun klassismi	1920-luku
	Funktionalismi	1930-luku
	Jälleenrakentamiskausi	1940- ja 1950-luku
	Modernismi	1900-luvun loppupuoli
	Eri tyyliuuntien ajallinen kesto ei ole tarkasti rajattavissa. Historialliset tyylit olivat kestoiltaan huomattavasti modernismin jälkeisiä tyylikausia pitempiä. Tyylikaudet menevät usein siirtymävaiheessa päällekkäin. Joskus jopa samassa rakennuksessa on tyyli-	

piirteitä erikausilta (esim. Haaremintalon 20-luvun klassismi ja funkis). Viime vuosikymmeninä rakennustyytlejää ilmestyi ja niitä häipyi nopeassa tempossa, mistä syystä niitä voi pitää lähinnä modernismin muunnelmina ja pikemminkin muoti-ilmiöinä ja kokeiluina kuin tyylikausina; esim. postmodernismi, ekologismi, minimalismi, brutalismi, regionalismi, dekonstruktivismi.

Rakentamistapaohje

Ohjeisto, jonka tarkoituksena on antaa alueen luonteesta ja ominaispiirteistä johtuvia peruskorjaamista, laajentamista tai uudisrakentamista koskevia ohjeita (esim. Niiralan jälleenrakennuskauden talot). Ohjeet koskevat yleensä rakentamistavan perustekijöitä kuten sijaintia tontilla, piha-alueen järjestelyjä, rakennuksen muotoa, kattokulmaa, materiaaleja, ulkoviiritystä, rakennuksen laajentamistapoja jne. Rakentamistapaohjeet voidaan kytkeä osaksi tontinluovutusehtoja.

Rekonstruointi

Rakennuksen tai rakennuksen osan rakentaminen uudelleen säilyneiden osien ja / tai asiakirjojen perusteella. Ransk. *réconstruction* = ennallistus, ennalleen rakentaminen.

Restauroida

Rakennetun ympäristön, rakennuksen tai sen osan korjaus kiinnittäen erityistä huomiota kohteen kulttuurihistoriallisiin arvoihin sekä vanhaan rakennustapaan. Palauttaa alkuperäinen jo hävinnyt asu korjaus-, entistämisen- ja konservointimenetelmillä. Lat. *restauratio* = palauttaminen entiselleen.

Restaurointi tarkoittaa sellaisia toimenpiteitä, joissa tavoitteena ovat rakennukseen tai ympäristöön sisältyvien antikvaaristen ja arkkitehtonisten arvojen ylläpitäminen ja myös palauttaminen.

Saneeraus

Korjausrakentaminen, jossa olemassa olevan rakennuksen arkkitehtuuria ei halutakaan ottaa huomioon rakennettaessa uutta. Lopputuloksen halutaan vastavan uudisrakentamisen tasoa

.Lat. *sano*, *sanitas* = terve, terveellinen. Alun perin käsitteenä tarkoittanut keuhkojen asuinolojen, esim. slummien tervehtämistä. Käsitteissä erotettavissa poistava saneeraus, joka tähtää rakennusten ja asukkaiden uusiutumiseen ja säilyttävä saneeraus, jonka

tarkoituksena on asuinolojen ja –ympäristön kohentaminen olevan rakennuskannan ja asukkaiden ehdoilla. Suomessa eteenkin 60-70- luvuilla saneeraus miellettiin yleensä poistettavaksi, mistä johtuen käsitteellä on jonkin verran huono kaiku.

Suojelumääräys ja -merkintä

Asemakaavassa tai rakennussuojelupäätöksessä ja rakennuslain 30, 41 ja 57 §:n nojalla annettu suojelun sisällön määrittely, sanallinen kuvaus siitä, miten säilyminen turvataan. Suojelumerkintä on kaavassa suojelua osoittava, esimerkiksi SR, sr tai /s-merkintä.

Lähteet:

Helander Vilhelm, arkkitehtuurin historian professori emeritus, Teknillinen korkeakoulu
Keski-Suomen kulttuuriympäristöohjelma 2005-2015.

Restauroinnin ABC. Professori Panu Kaila. Seminaari-aineistoa Kuopiossa syksyllä 2004 pidetyssä seminaarissa.

Taiteen sanakirja. Riitta Konttinen.

Valtion rakennusperinnön vaaliminen.

www.rakennusperinto.fi/kasitteisto

Rahoitusmahdollisuuksia korjausrakentamiseen

Kulttuurihistoriallisesti merkittävillä kohteilla on useitakin avustuslähteitä riippuen rakennuksen käyttötarkoituksesta, arvosta ja suojeluasteesta sekä omistajasta, mutta avustuksia ei myönnetä päällekkäin samaan kohteeseen. Pohjois-Savon ympäristökeskus myöntää avustuksia rakennusperinnön hoitoon ja saariston ympäristönhoitoon sekä EU-rahoitusta Pohjois-Savon alueella. Museovirasto jakaa entistämistä avustuksia koko Suomeen, samoin Kotiseutu-liitto seurantaloiden korjausavustuksia. Kirkkohallituksen (www.evl.fi) toimialaan kuuluvat kirkkolain tarkoittamien kohteiden avustukset. Maaseudun käytössä olevien rakennusten tukemisesta päättää alueen TE-keskus (www.te-keskus.fi). Kuntien on mahdollista saada avustusta kulttuuritoimintaan käytettävien tilojen korjaukseen opetusministeriöltä.

Avustukset rakennusperinnön hoitoon

Ympäristöhallinnon määrärahasta myönnettävät harkinnanvaraiset avustukset (www.ymparisto.fi/psa)

Mihin voidaan hakea avustusta?

- Kaavalla suojeltuihin rakennuksiin.
- Maisemallisesti tai kulttuurihistoriallisesti merkittävään alueeseen kuuluviin kohteisiin.

- Kansallisessa kaupunkipuistossa sijaitseviin kohteisiin.
- Muutoin kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin rakennuksiin.

Ensisijaisia kohteita ovat Museoviraston ja ympäristöministeriön *Rakennettu kulttuuriympäristö – Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt* (www.nba.fi/rky1993/) julkaisussa mainitut rakennukset ja alueet.

Ketkä voivat hakea avustusta?

- Rakennuksen omistajat ja pitkäaikaiset vuokralaiset omistajan suostumuksella.
- Rakennusperinnön hoitoa edistävät yhteisöt
- Kunnat ja kuntayhtymät.

Mihin toimenpiteisiin avustusta voidaan hakea?

- Korjauksiin, joilla edistetään rakennuksen säilymistä. Tällaisia ovat esimerkiksi katon, ulkoseinien, ikkunoiden, ovien tai tulisijojen korjaustyöt.
- Kohteiden pihapiiriin tai muun välittömän ympäristön kunnostamiseen
- Kulttuurihistoriallisten kohteiden säilyttämisen edellyttämiin selvityksiin.
- Valtakunnallisiin tiedotus- tai muihin projekteihin sekä kulttuuriympäristöohjelmien laatimiseen.

Kunnat voivat hakea lisäksi avustusta:

- Maankäyttö- ja rakennuslailla suojeltujen rakennuksien suojelukorvauksiin.
- Kohteen ostamiseen, ellei suojelua voida turvata muilla tavoin.

Avustuksen myöntämistä koskevia ehtoja:

- Korjauksessa säilyvät rakennuksen ja alueen ominaisuus sekä historiallinen aitous.
- Rakennusosien tarpeetonta uusimista vältetään. Korjattaessa tehdään mahdollisimman pieniä muutoksia.
- Rakennuksen käyttö sopeutuu tiloihin.
- Työ tehdään rakennuksen rakentamisajankohdan mukaisilla työtavoilla ja rakennukseen sopivilla perinteisillä rakennusmateriaaleilla. Tällaisia ovat tyypillisesti punamulta, aito öljymaali, konesaumattu peltikate, huopa, tiili, päre ja kalkkirappaus. Materiaalijäljitelmiä ei hyväksytä. Museoviraston korjauskortistosta (www.nba.fi/fi/korjauskortit) saa tietoa hyvistä korjaustavoista. Neuvoa voi kysyä myös museoista, kunnan rakennusvalvonnasta ja korjausrakentamisen neuvontapisteistä.

Mihin ympäristöhallinto ei myönnä avustuksia?

- Rakennuksen siirtämiseen.
- Käyttömukavuuden lisäämiseen (esimerkiksi vesijohdon vetämiseen, viemärointiin, sähköistämiseen), väliaikaisiin toimenpiteisiin tai vuosikorjauksiin.
- Kohteisiin, joihin voi hakea muuta kautta valtion tai kirkon avustusta.

Hakuaika

- Avustusten hakuaika päättyy vuosittain **31. lokakuuta**.

Rakennusten entistämisavustukset

Museovirasto (www.nba.fi/fi/avustukset) jakaa vuosittain entistämisavustuksia valtakunnallisesti merkittävien, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten entistäviin korjaustöihin. Opetusministeriön budjetista tuleva avustusmääräraha on viime vuosina ollut n. 800 000 euroa. Hakemuksia on saapunut n. 500 kpl, niistä avustusta on myönnetty 120 - 150 kohteelle. Keskimääräinen avustussumma on ollut 4000 - 5000 euroa. Avustussumma kuitenkin vaihtelee rakennuksen kulttuurihistoriallisen arvon ja korjaustöiden laajuuden mukaan. Pienimmät avustukset ovat olleet 500 euroa, suurimmat 25 000 euroa. Avustusta voidaan myöntää samalle kohteelle useampanakin vuonna.

Hakuaika seuraavan vuoden hakukierrokselle päättyy aina **lokakuun lopussa**. Avustuspäätökset tehdään maaliskuussa. Hakemusten arviointiin osallistuvat sekä Museoviraston Rakenushistorian osaston asiantuntijat että maakuntamuseoiden rakennustutkijat. Avustusta ei myönnetä takautuvasti ennen päätöspäivämäärää tehtyihin töihin, sillä Museovirasto haluaa tarkistaa korjaussuunnitelmat ja valvoa töitä. Hakija sitoutuu jo hakiessaan noudattamaan Museoviraston ohjeita

Kuka voi hakea?

- yksityiset tai yhteisöt
- kunnat vain jos kohde on rakennussuojelulailla (60/1985) suojeltu.

Mihin kohteisiin?

- rakennuksiin, joita koskee lakiin perustuva suojelumääräys
- autiokirkkoihin
- muihin kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin kohteisiin
- entistämisavustusta ei voi hakea valtion omistamiin rakennuksiin eikä toimiville seurakuntakirkoille

Mihin työhön?

Entistämiseen, restaurointiin:

- rakennuksen korjaamiseen sen kulttuurihistoriallista arvoa vaalien; entistäminen voi olla rakenteen korjaamista tai vahvistamista ja vain erityisen perustelluista syistä ja poikkeustapauksissa uusimista (esim. vesikaton uusiminen)
- rakennuksen konservointiin ja kunnostamiseen; alkuperäisen tai jonkin historiallisen vaiheen palauttaminen tai rekonstruointi on perusteltava tarkoin
- entistämisavustusta ei myönnetä perusparannukseen (lisälämmöneristys, vesijohto, viemäri, sähkö, kylpyhuone tms.)
- entistämisavustusta ei myönnetä takautuvasti jo tehtyihin töihin

Avustuksen myöntämistä koskevia ehtoja:

- rakennuksen tai alueen ominaisuuteen ja historiallisen aitouden on säilyttävä
- korjattaessa vain pienehköt muutokset sallitaan
- rakennuksen käyttö on sopeutettava oleviin tiloihin
- työ on tehtävä perinteisin tai niitä vastaavin työmenetelmin ja rakenteellisin ratkaisuin sekä alkuperäisin tai niitä vastaavin materiaalein
- rakennuslupa tulee tarvittaessa hakea kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta

Seurantalojen korjausavustus

Suomen Kotiseutuliitto (www.suomenkotiseutuliitto.fi) päättää seurantalojen korjausavustuksista.

Kenelle?

Seurantalojen korjausavustukset on tarkoitettu työväenyhdistysten, nuorisoseurojen sekä maamiesseurojen, pienviljelijäin yhdistysten ja osastojen, raittiusyhdistysten, marittayhdistysten, VPK-yhdistysten, kotiseutuyhdistysten, maataloustuottajain yhdistysten, manttaalisäätöiden, kyläyhdistysten, puolueosastojen ja urheiluseurojen omistamien vapaaseen kansalais-toimintaan tarkoitettujen seurantalojen korjauksia varten. Erityisestä syystä avustusta voidaan myöntää myös muun vastaavanlaisen yhdistyksen omistaman seurantalons korjaamiseen. Urheiluseurojen osalta avustuksia ei ole tarkoitettu sellaisten talojen korjaukseen, joita käytetään pääasiallisesti liikuntaan ja joiden perustamiskustannuksiin haetaan valtiontukea liikuntalain nojalla. EU:n rakennerahastoista osarahoitettaviin hankkeisiin ei voida myöntää seurantalojen korjausavustuksiin tarkoitettua määrärahaa.

Hakijan tulee olla rekisteröity yhdistys tai muu oikeustoimikelpoinen yhteisö (säätiö, yhtiö, osuuskunta tms.). Hakijan tulee yksin tai jonkun muun vastaavanlaisen yhteisön kanssa omistaa korjattava rakennus sekä omistaa tai hallita vähintään 20 vuoden vuokra- ja nautintaoikeudella hakuajasta eteenpäin maa-alaa, jolla rakennus sijaitsee.

Mihin tarkoitukseen?

Korjauskustannusten lisäksi avustusta voidaan myöntää korjausten suunnittelukustannuksiin, talon toimivuutta parantavien laajennusten rakentamiseen, talon tyyliin soveltuvan kalustuksen ja sisustuksen kunnostamiseen tai hankkimiseen sekä kiinteän erityisvarustuksen parantamiseen tai hankintaan. Avustus voi koskea myös päärakennusta palvelevia ulkorakennuksia tai pihapiiriä. Erityisistä syistä avustusta voidaan myöntää seurantalons uudesti rakentamiseen. Avustusta myönnettäessä kiinnitetään erityistä huomiota rakennuksen kulttuurihistorialliseen arvoon sekä kokoontumistilojen tarpeellisuuteen alueen väestön sivistys-, harrastus- ym. vapaa-ajan kansalaistoiminnan kannalta.

Hakuaika

- Hakuaika päättyy vuosittain **30. syyskuuta** (postileiman päiväys riittää).

EU-rahoitus

Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) Itä-Suomen toimenpideohjelman 2007-2013 esityksessä 4.12.2006 toimintalinja 3 toteuttaa Alueiden saavutettavuutta ja toimintaympäristön parantamista. Tavoitteena on mm. hyvä ympäristö. Tuettavaa toimintaa on alueiden vetovoimaisuuden parantaminen:

- säilyttämällä ja kunnostamalla luonnon- kulttuuriperinnön kannalta arvokkaita rakennuksia ja ympäristöjä
- kehittämällä kulttuurikohteita ja palveluvarustusta. Toimintalinja tukee ja luo edellytyksiä yritystoiminnalle ja innovaatiotoimintojen kehittämiseksi. Tavoitteena on uusia työpaikkoja ja yrityksiä.

Vastuuviranomaiset

- YM ja MMM/ alueelliset ympäristökeskukset
- LVM/ väyläviranomaiset
- SM/ maakuntien liitot
- TM / TE –keskusten työvoimaosastot
- STM / lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastot

Euroopan komissio hyväksyneen ohjelman keväällä 2007.

Puutosniemi, vesikaton korjaus v. 2005.

Valokuva: Pohjois-Savon ympäristökeskus, Helena Björk

HUONEENTAULU VANHAN RAKENNUKSEN KORJAAJALLE

1. Älä korjaa kunnossa olevaa, älä uusi korjattavissa olevaa. Paikkaa ja kunnosta vanha. Korjaus tulee sitä halvemmaksi mitä vähemmän tehdään.
2. Selvitä ensin vaurion syy ja poista se vasta sitten. Kun korjaat, korjaa vauriokohta entiseen asuun.
3. Käytä samoja materiaaleja ja työmenetelmiä kuten ennenkin on käytetty. Älä kokeile uutuustuotteilla tai -menetelmillä. Niiden laatutasosta tai kulutuskestosta ei ole tarvittavaa kokemusta.
4. Säilytä vanhat rakenteet. Elleivät ne olisi kelvollisia, ei talosta koskaan olisi tullut vanhaa.
5. Jos voit, asu talossasi vuosi ennen kuin ryhdyt korjaamaan sitä. Tällöin tiedät jo paljon enemmän siitä mihin ryhdyt korjaustyössäsi. Jos talosi tilat eivät riitä, vaihda mieluummin taloa.
6. Useimmat vauriot johtuvat huonosta hoidosta ja väärästä korjauksesta. Älä käytä materiaaleja, joita et voi myöhemmin vaihtaa tai korjata. Muista, että korjauksen on oltava korjattavissa. Älä laiminlyö huoltotöitä.
7. Vanhojen rakennusten kauneus on niiden herkästi turmeltuissa mittasuhteissa ja yksityiskohdissa. Lämpötaloudelliset korjaukset eivät saa muuttaa rakennuksen ulkonäköä, useimmiten riittää seinärakenteiden tiivistäminen ja yläpohjan lisäeristys.
8. Hyväksy epäsäännöllisyydet, mutkat ja vinoudet. Hyväksy talon historia, sen eri tyylikerrostumat ja vanhanaikaiset tila- ja sisustusratkaisut; ne luovat paikan hengen.
9. Hylkää tyyli- ja materiaali-jäljitelmät. Hylkää haaveet alkuperäistämisestä. Muutokset ovat osa rakennuksen historiaa!
10. Jos sinulla on varaa rikkoa näitä ohjeita, sinulla on varaa rakentaa mieleisesi uudisrakennus. Kukaan ei voi tosissaan väittää, että satavuotias talo olisi huonosti rakennettu.

Lähteet: Panu Kaila, Talotohtori. WSOY 1997; SALVUS, Itä-Uudenmaan Rakennussuojelusäätiö.

Kirjallisuutta

Kuopion rakennetusta ympäristöstä

Aamuvuori, Tuula. Kuopion lääninvankilan historiikki. Helsinki 1988.

Antikainen, Urho. Pyhitetty lepopaikka. Kuopion hautausmaiden historia. Kuopio 1993/2005.

Arponen Antti O. Puijon mäestä maailmalle. Kuopio 1990.

Asunto-osuuskunta Joutsenen historiikki. Kuopio 2003.

Björk, Helena. Kuopion läänin pappiloiden toimenpideohjelma. Kuopio 1994.

Granit, Bruno. Muistelman Kuopion kaupungin satavuotisen olemassaolon ajalta. Kuopio 1882.

Elämän veden virrassa. Kuopion emäseurakunta 450 vuotta. Hollola 2002.

Haapasaari, Matti. Museoherroja ja Puijon tutkijoita. - Kuopion luonnontieteellisen museon julkaisu 3. Kuopio 1994.

Haminalax, jakokunta nro 570. Haminalahden, Kaislastenlahden, Rytlyn kylähistoria. Pieksämäki 2002.

Hirvonen, Sari. Syrjäseudun kirkosta katedraaliksi. Kuopion Pyhän Nikolaoksen kirkon historiaa 1862 - 2000. Jyväskylä 2004.

Hyvönen, Onni. Pohjois-Savon työväentalot. Kuopio 1998.

Hämäläinen Pentti - Pursiainen, Jaakko. Laivon linjalta. Elämää Savisaari1 kantatilla ja sen ympäristössä. Kuopio 1998.

Jantunen, Pirjo. Karl Granit (1857–1894). Kulkija maisemassa. Valokuvia – Photographs. Kuopio 2006.

J. V. Snellmanin kotimuseo. Kuopion kulttuurihistoriallisen museon julkaisu 6. Kuopio 1992.

Kahra, Taavi. Kuopion kaupungin taloushallinnon historia I ja II 1877–1928, Kuopio 1932 ja 1957.

Kasvikierros Isolla hautausmaalla. Kuopio 2006.

Kauranne, Jouko. Oy Gust. Ranin 150 vuotta. Kappale pohjoissavolaisen teollisuuden ja kaupan historiaa. Kuopio 2002.

Kemiläinen, Aira. 50 vuotta kaatumatautisten hoitoa Suomessa. Kaatumatautisten hoitoyhdistys ry. 1898–1948. Vaajasalon parantola 1900–1950. Kuopio 1951.

Kerman, Eeva. Kuopion Pappilan kylän ja Rauhalahden torpparit. Kuopio 1982.

Keränen, Pentti. Kunnan vettä kuopiolaisille. Kuopio 1999.

Korpela, Kristiina ja Heikkinen, Anna-Maria. Muistikuvia Minna Canthin pihalta ja puutarhasta, Jyväskylä 2007.

Kokkarinen, Petteri. Kaskimaasta kaupungiksi. Poimintoja Petosen alueen historiasta. Kuopio 1987.

Kotikylämme Hirvilahti. Kuopio 2005.

Kuopio, arkkitehtuurin opaskartta. Kuopio 2003.

Kuopio. Taideteokset ja muistomerkit. Veistokset ja muistomerkit, reliefit, mosaiikit ja muistolaatat, seinämaalaukset ulkotoiloissa. Kuopio 1989.

- Kuopion korttelimuseo, opaskirja. Kuopion kulttuurihistoriallisen museon julkaisuja 12. Kuopio 1998.
- Kuopion läänin pappilat. Historiaa ja nykypäivää. Kuopion kulttuurihistoriallisen museon julkaisuja 11. Kuopio 1995.
- Kuopion pitäjän kirja. JYY:n kotiseutusarja 10. Kuopio 1975.
- Kuopion tori. Aarni 13. Kuopion Isänmaallisen Seuran toimituksia. Kuopio 1970.
- Kuopion viheralueet. Kaupungin puistoja. Iisalmi 1999.
- Kähkönen, Esko. Eräsijoista nykyiseksi Vehmersalmeksi. Kuopio 1982.
- Kävelykierros Kuopion Isolla hautausmaalla. Kuopio 1993.
- Lehtonen, Juhani U. E. - Räsänen, Matti. Kuopion Haapaniemi. Kansatieteellinen tutkimus. Aarni 15. Kuopion Isänmaallisen Seuran toimituksia. Kuopio 1973.
- Lilja, Pekka. Kuopion kaupungin sähkölaitos 1906–1981. Pieksämäki 1982.
- Lintunen, Niilo. Ryökkynöitä ja talonpoikia. Tutkimuksia ja kertomuksia Riistaveden Siikaniemen talosta. Kuopio 1997.
- Lintunen, Niilo. Talvisalo - saari Savossa. Kuopio 1994.
- Malmivuori, Jorma. Niuvanniemen sairaalan historia 1885–1985. Kuopion yliopiston julkaisuja. Lääketiede. Tilastot ja selvitykset 1/1985.
- Marin, Merja. Tehkää kuin omaanne. Kuopion kaupungin tekninen virasto 100 vuotta 1907–2007. Jyväskylä 2007.
- Mertanen, Tiina. Puijonlaakso, kantatiloista kaupunkilähiöksi. - Aarni 22. Kuopion Isänmaallisen Seuran toimituksia. Pieksämäki 1989.
- Mertanen, Tiina - Heikkinen, Taru. Silta Rönöön. Pappilan torpasta luksuslähiöksi. Kuopion kulttuurihistoriallisen museon julkaisuja 9. Helsinki 1991.
- Monta Tarinaa. Valokuvia Kuopiosta. Iisalmi 2000.
- Männistön Pyhän Johanneksen kirkko. Kuopio 1994.
- Mönkkönen, Mauri. Kuopion historia VII. Kuopion pitäjän, Kuopion maalaiskunnan ja Riistaveden historia. Jyväskylä 1996.
- Neulaniemestä ja suarten takkoo, tarinoita mökkikylästä kaapunnin kaenalossa. Kuopio 2006.
- Niiranen, Timo. Kuopion kaupungintalon koristemaalaukset. Snellman-instituutin B-sarja 25. Kuopio 1991.
- Niiranen, Timo. Kuopion Savilahti - kartanosta yliopistoksi. Snellman-instituutin B-sarja 20. Kuopio 1990.
- Niiranen, Timo. Miten J. V. Snellman asui Kuopiossa. - Snellman-instituutin B-sarja 5. Kuopio 1985.
- Niiranen, Timo. Miten Minna Canth asui Kuopiossa. - Snellman-instituutin B-sarja 7. Kuopio 1986.
- Nummela, Ilkka. Kuopion historia III. Kunnallishallinnon uudistamisesta sen demokratisointiin 1875–1918. Kuopio 1989.
- Pulkkinen, Eila. Karhonsaari – Sandelsin tähystyspaikasta puulajipuistoksi. – Kesä-Kuopiolainen 1998.

- Puurunen, Hannu - Riekki, Helena. J. V. Strömbergin arkkitehtuuria Kuopiossa. Kuopio 1976.
- Rahikainen, Eino. Hallman tek' sen! 100 vuotta yrittäjätoimintaa samassa suvussa. Joensuu 1975.
- Riekki, Helena. Kuopion kaupungin rakennushistoria. Kaupungin rakentamisvaiheita vuodesta 1875. Kuopio 2005.
- Rissanen, Tyyne. Riistavesi entisaikaan. Kuopio 1997.
- Räisä, Jorma. Lapsuuteni Peipponen. Kuopio 2006.
- Salenius, J. M. Kuopion kaupunki Ruotsin ylivallan aikana. Kuopion kaupungin historia I. Kuopio 1909.
- Salmen tällä puolen. Rytökylän – Salmenrannan kyläkirja.
- Savut mastojen ympärillä. Totta ja tarua Kurkimäen, Pellesmäen, Sotkanniemen ja Vehmasmäen kyliltä. Tallinna 1996.
- Sähköt sisään. Uunit ulos. Kuopion Energia 100 vuotta. Jyväskylä 2006.
- Tikkanen, Toivo. Kalasaunoista kalamaajoiksi. – Kesä-Kuopiolainen 2000.
- Toivanen, Pekka. Kuopion historia 2. Savon residenssistä valtuusmiesten aikaan. Jyväskylä 2000.
- Tukkimäki, Liisa. Varuskuntaelämää Kuopion kasarmilla 1940- ja 1950-luvulla. Snellman-instituutin arkistojulkaisu 1/1998. Kuopio 1998.
- Tuomi, Ritva. Kuopion yläalkeiskoulun voimistelusalirakennus. - Aarni 14. Kuopion Isänmaallisen Seuran toimituksia. Kuopio 1972.
- Tuomisto, Tero. Puutalokaupunki kasvoi. Näkökulmia Kuopion kaupungin vaiheisiin 1919–2001. Pieksämäki 2002. Tuovinen, Pentti. C. G. Grönholmin perintö. Ukkokoti 1917–1997. Kuopio 1997.
- Tuovinen, Pentti - Tegelman, Heikki. Niiralan kulmalta yli koko Kuopion. Niiralan kulma Oy 50 vuotta. Kuopio 1999.
- Tuunanen, Erkki. Kuopion satavuotias kansakoululaitos. Kuopio 1972.
- Vaarama, Edv. Kuopion kaupungin historia II. Kuopio 1932.
- Valokuvaaja Victor Barsokevitsch 1863–1933. Kuvia vuosisadan vaihteen Kuopiossa. Kuopion museo, kulttuurihistorian osaston julkaisuja 2. Kuopio 1981.
- Valokuvia Kuopiosta. Iisalmi 1999.
- Virkamiestalo. Minna Canthin katu 66. Kuopio 2003.
- Vuorikari, Outi. Minna Canthin Kuopio Kanttilasta Canthiaan. Kuopio 1994.
- Vuorikari, Outi. Puijon tornien tarina 1856, 1906, 1963. Kuopio 2006.
- Vuorio, Kaija. Lento, Kuopion yliopiston neljä vuosikymmentä. Kuopio 2006.
- Vuorio, Kaija. Sata hoidon ja opin vuotta Kallaveden kaupungissa. Jyväskylä 1996.
- Vuorio, Kaija. Oikein sammutettu. Kuopion palotoimen historia. Kuopion palolaitos 1913–2003. Jyväskylä 2004.
- Yhtä puolta riistaveteläiset venneen vetäjät. Iisalmi 1991.
- Lisäksi esittelyt Arkkitehti, Arkkitehtuurikilpailut, Puu, Projektuutiset ja Tiili -lehdissä

Rakennusperinnöstä

Arvokkaat maisema-alueet. Komiteamietintö 66/1992.

Hautamäki, Ranja. Portti puutarhaan. Historiallisten puutarhojen inventointiopas. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 21. Helsinki 2000.

Helamaa, Erkki. Vanhan rakentajan sanakirja. Helsinki 2004.

Hortus Fennicus. Suomen puutarhataide. Helsinki 2001.

Kaila, Panu. Kevät toi maalarin. Perinteinen ulkomaalaus. Jyväskylä 2000.

Kaila, Panu. Talotohtori. Rakentajan pikukujätiläinen. Porvoo 1999.

Kaipia, Jouni – Putkonen, Lauri. Suomen arkkitehtuuriopas. Keuruu 1997.

Kantonen, Timo. Satakunta sahaa Suomessa. Kulttuurihistoriallisesti merkittäviä saharakennuksia ja -ympäristöjä. Helsinki 1996.

Kirkkojen hoito ja restaurointi. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 23. 2003.

Kovanen, Kirsti – Saraste, Leena. Arkkitehtuuri Itä-Suomessa. Meijän miljö. Jyväskylä 1989.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat teollisuusympäristöt. Ympäristöministeriö. Tutkimus 4/1998.

Laukkonen, Veikko. Jälleenrakennusvuosien pientalo Suomessa. Helsinki 1980. Maiseman muisti. Valtakunnallisesti merkittävät muinaisjäännökset. Helsinki 2001.

Mistä tietoa rakennusten historiasta? Vantaa 2001.

Museoviraston korjauskortisto 1-24.

Pohjois-Savon perinnemaisemat. Pohjois-Savon ympäristökeskus 141/2000.

Rakennusperinnön tulevaisuus. Puheen-
vuroja teemavuoden aiheista. Tampere 2004.

Rakennusperintömme. Kulttuuriympäristön lukukirja. Hämeenlinna 2001.

Rakennusperintöstrategia. Valtioneuvoston päätös 13.6.2001. Osaamista, vastuuta ja voimavaroja rakennusperinnön hoitoon. Vantaa 2001.

Rautatierakennusten korjausohjeet 1-7.

Valanto, Sirkka. Suomen rautatieasemat vuosina 1857-1920. Helsinki 1982.

Valtion rakennusperinnön vaaliminen. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 19. Vammala 1997.

Vanhojen vesirakenteiden säilyttäminen ja vaaliminen. Kuopio 1995.

Luettelot Kuopion rakennusperintökohteista

Valtakunnallisesti merkittävät kohteet

Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16. Ympäristöministeriö, Museovirasto. Helsinki 1993. (Tarkistaminen meneillään 2007).

Maakunnallisesti merkittävät kohteet

Kuopion seudun kulttuuriympäristö seutukunnan vahvuudeksi. Kulttuuriympäristöselvitys Kuopion seudun maakuntakaavaa varten. Pohjois-Savon liitto. Kuopio 2006.

Kaupungin nimeämät kohteet

Kuopion yleiskaava. Keskeinen kaupunkialue. Kulttuurihistorialliset rakennuskohteet. (Matti Asikainen). Kaavoitusosaston yleiskaavatoimisto. Kuopio 2001.

Kuopion kulttuuriympäristöt – strategia ja hoito-ohjeet. (Merja Marin). Kuopion kulttuuriympäristötyöryhmä. Kuopio 2007.

Aiempia selvityksiä

Kuopion keskusta. Kaupunkikuvan inventointi. (Elina Vuori). Erillistutkimukset. Kaupunkisuunnittelutoimikunta. Kuopio 1975

Pohjois-Savon kulttuurihistorialliset rakennussuojelukohteet. (Rauni Säisä). Kuopion museo, Kuopion läänin taidetoimikunta, Pohjois-Savon maakuntaliitto, Pohjois-Savon seutukaavaliitto. Kuopio 1977.

Kuopion kulttuurihistoriallisesti ja ympäristöllisesti merkittävät kohteet. (Jorma Huusko, Jorma Teppo). Teknisen viraston kaavoitusosasto. Kuopio 1980.

Kuopio. Kulttuurihistorialliset rakennuskohteet. (Kimmo Ruotsalainen). Kaavoitusosasto, yleiskaavatoimisto. Kuopio 1990.

Maaseudun arvokkaat rakennuskohteet. Länsiranta. Etelä-Kuopio. Itäranta. Riistavesi. Luonos. (Tapio Laaksonen). Pohjois-Savon liitto, Kuopion kaupunki yleiskaavatoimisto. Kuopio 1995.

Kuopion rakennusperinnön ja kulttuuriympäristön hoito-ohjelma. (Timo Niiranen, Martti Lähti). Kuopion kulttuuriympäristötyöryhmä. Kuopio 1995.

Valokuvien lähdeluettelo

Aluekokonaisuudet

RUUTUKAAVA-ALUE

1. Kuopion keskustan kaava

- Pher Kjellmanin asemakaava v. 1776 T- k
- Keskeisen kaupunkialueen yleiskaava T- k
- a Kuva rännikadusta T- k
- b Kuva rännikadusta K.J.

2. Kuopion tori ympäristöineen

- Kohdealueen kartta T.M.
- Ilmakuva T- k./ V.
- a Kuopion tori talvella A.G.
- b Kuopion tori M.M.
- c Kuopion lyseo A.G.
- d Kaupungintalo A.G.
- e Kauppahalli A.G.
- f Atlas T- k
- g Entinen linja-autoasema K.J.
- h Pankkitalo K.J.

3. Tuomiokirkko ja Snellmanipuisto ympäristöineen

- Kohdealueen kartta T.M.
- Ilmakuva T- k/ V.
- a Snellmanipuistosta Tuomiokirkolle T- k
- b Snellmanipuisto T- k
- c Minna Canthin asuin- ja liiketalo K.J.
- d Entinen työväentalo K.J.
- e Asuinkerrostalo (1927) K.J.
- f Barson kulma K.J.
- g Entinen postin rakennus (nyk. päiväkot) I.H.
- h Konttisen liiketalo T-k
- i Liikerakennus (Raninin talo/
Savolan kirjakauppa/Elorannan talo) A.G.
- j Entinen maatalousosakepankki (ns. Rehutorni) K.J.
- k Taidemuseo K.J.
- l Entinen Suomen Pankki A.G.
- m Postitalo K.J.
- n Kuopion museo A.G.
- o Kuopion kaupunginkirjasto ja maakuntakirjasto A.G.
- p Entinen Teollisuuskoulu (nyk. Snellmanin koulu) K.J.
- q Mutteri M.M.
- r Rapattu asuinrakennus T- k
- s Osuusliikkeen rauta- ja taloustavaramyymälä K.J.
- t Vanha kaupunginhotelli A.G.

4. Kuninkaankadun ja Sorvarinkadun katunäkymä

- Kohdealueen kartta	T.M.
- Ilmakuva	T- k./ V.
a Tuomiorovastin pappila	M.M.
b Virasto- ja asuinrakennus	T-k
c Victor Barsokevitsch-valokuvakeskus	M.M.
d Puutalo VB- keskuksen vieressä	K.J.
e Entinen postin rakennus (nyk. päiväkot)	I.H.
f Kuopion klubi	A.G.
g Piispala	K.J.
h Maria Jotunin koulu	T- k
i Niiralan Kulma Oy:n toimisto	T- k
j Rännikadun (Sorvarinkatu) siirretyt rakennukset	K.J.
k Kuopion korttelimuseo/ Vinkkelitalo	K.J.
l Kuopion korttelimuseo/ Museon lipunmyymälä	A.G.
m Kuopion korttelimuseo/ toimisto ja kahvila	M.M.
n Kuopion korttelimuseo/ aitta rakennus	M.M.
o Kuopion korttelimuseo/ entinen Apteekkitalo	M.M.

5. Piispanpuisto ympäristöineen

- Kohdealueen kartta	T.M.
- Ilmakuva	T- k/ V.
a Piispanpuisto	M.M.
b Piispantalo	K.J.
c Lääninhallituksen päärakennus	T- k
d Entinen Karjatalousopisto	T- k
e Virastotalo	T- k
f Maaherran virka-asunto	T- k
g Huvimaja	T- k
h Entinen Kuuromykkäin koulu	T- k
i Kuopion Pyhän Nikolauksen katedraali	K.J.
j Kallaveden lukio ja aikuislukio	K.J.
k Asuinkerrostalo Ilmarinen	T- k
l Vellamo	K.J.
m Pohjois-Savon Metsäkeskuksen rakennus	T- k

6. Väinölänniemi

- Kohdealueen kartta	T.M.
- Ilmakuva	T- k/ V.
a Väinölänniemen rantapolku	K.J.
b Väinölänniemen rantatie	K.J.
c Peräniemen kesäravintola	T- k
d Paviljonki	T- k
e Uimala	T- k
f Urheilukenttä	T- k

- 7. J.V. Snellmanin kotimuseon kulmaus**
- Kohdealueen kartta T.M.
  - Ilmakuva T- k/ V.
  - a J.V. Snellmanin kotimuseo A.G.
  - b Malmbergin kulmatalo M.M.
  - c Leipurimestari Wiikin talo T- k
  - d Näkymä Minna Canthin kadulta T- k
- 8. Kuopion satama-alue**
- Kohdealueen kartta T.M.
  - Ilmakuva T- k/ V.
  - a Satamapuisto T- k
  - b Kuopion satama A.G.
  - c Kuopion satama M.M.
  - d Satamatori K.J.
  - e Tulli- ja pakkahuone K.J.
  - f Vaakahuone (Nykyinen Satamakonttori) T- k
  - g Varastomakasiinit K.J.
  - h SOK:n Toimisto- ja varastorakennus A.G.
  - i Keskon rakennus K.J.
  - j Osuuskauppa r.l:n varasto- ja konttorirakennus K.J.
  - k Raninin mylly K.J.
  - l Puijon kilta A.G.
  - m Puutalo v. 1892 T- k
  - n Bastmanin talo, (ent. Carlssonin rautakauppa) A.G.
  - o ns. Adventiseurakunnan talo A.G.
  - p Vasikkasaari K.J.
- 9. Asemakadun itäpäähän korttelit**
- Kohdealueen kartta T.M.
  - Ilmakuva T- k./ V.
  - a Kuopion lääninvankila K.J.
  - b Kuopion lääninvankilan portti ja Lahdentaan sairaala M.M.
  - c Lahdentaan sairaala K.J.
  - d Lahdentaan sairaalan sivurakennus K.J.
  - e Käsiteollisuusyhdistyksen koulu M.M.
  - f Ulkorakennus T- k
  - g Rauhala A.G.
- 10. Minna Canthin puisto ympäristöineen**
- Kohdealueen kartta T.M.
  - Ilmakuva T- k./ V.
  - a Minna Canthin puisto M.M.
  - b Entinen kauppakoulu K.J.
  - c Puinen asuinrakennus vuodelta 1901 M.M.
  - d Puisen asuinrakennuksen (v. 1901)sisäpihaa M.M.

11. Liikenneasemat ympäristöineen

- Kohdealueen kartta T.M.
- Ilmakuva T-k./ V.
- a Rautatierakennus T-k
- b Linja-autoasema K.J.

12. Asemakadun pohjoispuolen korttelit

- Kohdealueen kartta T.M.
- Ilmakuva T-k./ V.
- a Asemakoulu T-k.
- b Asemakoulu (uudempi osa) T-k.
- c Työväen asunto-osakeyhtiö Puijon talot I.H.

13. Entinen paloasema ympäristöineen

- Kohdealueen kartta T.M.
- Ilmakuva T-k./ V.
- a Entinen paloasema- ja poliisilaitos T-k
- b Voiportti I-H
- c Kansaneläkelaitos T-k

14. Puistokadun itäpuolen puutalot

- Kohdealueen kartta T.M.
- Ilmakuva T- k./ V.
- a Puistokoulu K.J.
- b Kukkosen leipomon rakennukset K.J.
- c Puutalot vuodelta 1895 ja 1900 M.M.
- d Torikadun kulmatalo M.M.
- e Hatsalankadun kulmatalo A.G.
- f Torikuja A.G.

15. Sankaripuisto

- Kohdealueen kartta T.M.
- Ilmakuva T- k./ V.
- a Sankaripuiston hautausmaa A.G.
- b Vanhojen hautojen takorautaiset aitaukset ja ristit K.J.
- c Vanhojen hautojen takorautaiset aitaukset ja ristit A.G.

16. Kauppakadun liiketalot

- Kohdealueen kartta T.M.
- Ilmakuva T- k./ V.
- a Liikerakennus (Raninin talo/
Savolan kirjakauppa/Elorannan talo) A.G.
- c Vanhan apteekin talo T-k
- d Pohjoismaiden yhdyspankki A.G.

17. Minna Canthin kadun Empiretalot

- Kohdealueen kartta T.M.
- Ilmakuva T- k./ V.
- a Empiretalo vuodelta 1842 M.M.
- b Empiretalo vuodelta 1862 M.M.

18. Yhteiskoulu ympäristöineen

- Kohdealueen kartta T.M.
- Ilmakuva T- k./ V.
- a Kuopion yhteiskoulu A.G.
- b Kuopion yhteiskoulu ja Musiikkilukio T- k
- c Pumpputorin päiväkoti I.H.
- d Ravintola Kummisetä K.J.

19. Kasarmialue

- Kohdealueen kartta T.M.
- Ilmakuva T- k./ V.
- a Kasarmirakennus (puu) T- k
- b Kasarmirakennus (punatiili) K.J.
- c Kasarmirakennus (nyk. Kansalanopiston käytössä) K.J.
- d Kuopion kaupungin valtuusto-virastotalo A.G.
- e Kuopion oikeus- ja poliisitalo A.G.

20. Funkisrakennukset

- Kohdealueen kartta T.M.
- a Kuvakukon talo A.G.
- b Maximintalo A.G.
- c Ravintolatalo K.J.
- d Ent. Niiralan Teboilin huoltoasema K.J.
- e Kultaseppä Oy:n toimitalo AG

21. Modernit julkiset rakennukset

- Kohdealueen kartta T.M.
- a Alavan kirkko A.G.
- b Itä-Suomen hovioikeus A.G.
- c Koulupuiston aluekokonaisuus,
  - Hatsalankoulu A.G.
  - Klassinen lukio A.G.
  - Teknillinen oppilaitos A.G.
- d Ortodoksisen kirkkokunnan toimitalo A.G.
- e Musiikkikeskus A.G.
- f Kuopion kaupungin valtuusto-virastotalo A.G.
- g Pelastusopisto, Kuopio, Petonen A.G.
- h Kuopion oikeus- ja poliisitalo A.G.
- i Männistön Pyhän Johanneksen kirkko A.G.

MUU KESKEINEN KAUPUNKIALUE

22. Valkeisenlammen ympäristö

- Kohdealueen kartta T.M.
- Ilmakuva T- k./ V.
- a Uusi Lääninsairaala rakennus A.G.
- b Lääninsairaalan talousrakennus T- k

c	Kuopion terveydenhuolto-oppilaitoksen rakennus	A.G.
d	Alavan sairaala	A.G.
e	Alavan sairaala	A.G.
f	Alavan sairaala, kuva sisätiloista	M.M.
g	Alavan sairaala ylläkäärin asuintalo	M.M.
h	Joulumerkkikoti	K.J.
i	Alavankirkko	A.G.
j	Kuva Alavan kirkon sisätiloista	M.M.
k	Vanhainkoti (arkkitehti Oiva Kallio 1926)	A.G.
l	Niiralan koulu	A.G.
m	Niiralan kulman ensimmäinen vuokratalo	A.G.
n	Kuopion kaupungin teatteri	A.G.
o	Ukkokoti	K.J.
p	Pistetalo	A.G.
q	Valkeisenlammen puistoa	K.J.
r	Valkeisenlammen puistoa	K.J.
23. Niiralan ja Laulurinteen pientaloalueet		
-	Kohdealueen kartta	T.M.
a	Huuhannmäen vesisäiliö-tähtitorni	K.J.
b	Jälleenrakennuskauden omakotitaloja, Kehäkatu	A.G.
c	Ruotsintalo, Ruotsinkatu	A.G.
d	Selvaag- talo	A.G.
24. Haapaniemen vanhin asutus		
-	Kohdealueen kartta	T.M.
a	Kurukadun omakotitaloaluetta	T-k.
b	Haapaniemen asuinalue	K.J.
c	Haapaniemen asuinalue	A.G.
d	Haapaniemen asuinalue	K.J.
e	Tasavallan ja Tehdaskadun kaksikerroksiset asuintalot	M-M.
f	Haapaniemen halli	K.J.
g	Haapaniemen piippu	K.J.
25. Siikaniemen viljasiilo ympäristöineen		
-	Kohdealueen kartta	T.M.
-	Ilmakuva	T- k./ V.
a	Funkistyylliset tasovarastot	K.J.
b	Funkistyylinen tasovarasto edestä	K.J.
c	Kuopion viljasiilo	K.J.
d	Punatiilinen rivitalo	K.J.
26. Itkonniemen pientaloalue		
-	Kohdealueen kartta	T.M.
a	1920- luvun pientyyppitaloja	A.G.
b	Ruotsin talo	A.G.
c	Ruotsin taloja	A.G.

27. Itkonniemen teollisuus	
- Kohdealueenkartta	T.M.
- Ilmakuva	T- k./ V.
a Tulitikkutehdas	T.-a
b Punatiili varasto	M.M.
c UPM- vaneritehdas	M.M.
d Tehtaanjohtajan asuinrakennus	M.M.
e Punatiilinen rivitalo	M.M.
f Rapattu asuinrakennus	M.M.
28. Tyypipiientalojen alue, Linnanpelto	
- Kohdealueen kartta	T.M.
- Ilmakuva	T- k./ V.
a Linnanpellonkadun pientaloaluetta	A.G.
b Linnanpellonkadun pientaloaluetta	A.G.
29. Vanhan aseman alue	
- Kohdealueenkartta	T.M.
a Veturitali	M.M.
b Neljän perheen asuinrakennus	A.G.
c Asemapäällikön asuinrakennus	A.G.
d Konepaja	M.M.
e Mikontalo	M.M.
30. Entinen sokeainkoulun alue	
- Kohdealueen kartta	T.M.
a Entinen johtajan asunto	A.G.
b Ulkorakennus	T- k.
c A Rakennus	T- k.
d C Rakennus	T- k.
31. Vuorelan kortteli	
- Kohdealueen kartta	T.M.
a Vuorelan huvila	A.G.
b Vuorelan huvila Pohjolankadun puolelta	A.G.
c Vuorelan korttelin puutaloja	A.G.
32. Asuntola ja Päivölä	
- Kohdealueen kartta	T.M.
- Ilmakuva	T- k./ V.
a Päivölä ja Asuntola	A.G.
33. Linnanpellon kerrostaloalueet	
- Kohdealueen kartta	T.M.
- Ilmakuva	T- k./ V.
a Jälleenrakennuskauden kerrostaloaluetta	M.M.
b Juhani Ahon kadun kerrostaloaluetta	A.G.
c Korttelin 11-7 kerrostalo	A.G.
d Korttelin 11-10 pistetalot	A.G.

34. Linnanpellon pientaloalue

- Kohdealueen kartta T.M.
- a Asuinaluetta, Lönrotinkadun ja Karppasentien risteys (11-23-9) T-k
- b Asuinaluetta, Salmelaisenkatu A.G.
- c Asuinaluetta, Sibeliuksenkatu A.G.

35. Pappilanmäki ja Foldbergin hautausmaa

- Kohdealueen kartta T.M.
- Ilmakuva T-k/ V.
- a Luonnon kiviavetta I.H.
- b Aitta I.H.
- c Kaksi uutta asuinrakennusta I.H.
- d Pappilanmäen peltomaisemaa I.H.
- e Peltomaiseman hirsiset riihi ja lato I.H.
- f Riihi I.H.
- g Flodbergin hautausmaa A.G.
- h Flodbergin hautausmaan siunauskappeli, kiviaita ja portti A.G.

36. Päivärinne

- Kohdealueen kartta T.M.
- Ilmakuva T- k./ V.
- a Rikkaiteerinteen asuinaluetta K.J.
- b Kuopion entinen seurakuntatalo maalaiskunnan terveystalo,nyk. Sunnenkoti A.G.
- c Kuopion maaseurakunnan entinen seurakuntatalo, nyk. Sunnenkoti A.G.

37. Savilahden alue

- Kohdealueen kartta T.M.
- a Syrjälä A.G.
- b Vanha kivelä A.G.
- c Ammuslataamo A.G.
- d Tiukanlinna A.G.
- e Kuopion yliopisto Snellmania A.G.
- f Kuopion yliopisto Mediteknia A.G.

38. Savilahden alueen huvilat

- Kohdealueen kartta T.M.
- a Valamon saaren huvila M.M.
- b Tyynelä I.H.
- c Häkkilä I.H.
- d Kenola, Savisaari M.M.
- e Kenolan sauna M.M.
- f Koivula I.H.
- g Koivulan sauna I.H.

- 39. Peipposenrinne**
- Kohdealueen kartta T.M.
  - a Peipposen rinne A.G.
  - b Tiaisenpolun varren asuinrakennuksia A.G.
  - c Tiaisenpolun varren asuinrakennuksia A.G.
- 40. Särkiniemen vanhat pientalot**
- Kohdealueen kartta T.M.
  - a Kivikkotien pientaloaluetta, A.G.
  - b Kivikkotien pientaloaluetta, A.G.
- 41. Särkiniemen 1960-luvun pientalot**
- Kohdealueen kartta T.M.
  - a Nurmitien pientaloaluetta A.G.
  - b Luhtatien pientaloaluetta A.G.
  - c Ahotien pientaloaluetta A.G.
- 42. Kettulanlahden 1960-luvun pientalot**
- Kohdealueen kartta T.M.
  - a Hirventien omakotitaloaluetta, A.G.
  - b Peuranpolun omakotitaloaluetta, A.G.
- 43. Päivärannan ryhmäpuutarha**
- Kohdealueen kartta T.M.
  - Ilmakuva T- k./ V.
  - a Päivärannan Ryhmäpuutarha-alue K.J.
- 44. Majaniemen ryhmäpuutarha**
- Kohdealueen kartta T.M.
  - Ilmakuva T- k./ V.
  - a Majaniemen Ryhmäpuutarha-alue K.J.
- 45. Niuvanniemen sairaala-alue**
- Kohdealueen kartta T.M.
  - Ilmakuva T- k./ V.
  - a Niuvan hallinto- ja talousrakennus A.G.
  - b Niuvan sairaala-alue A.G.
  - c Niuvan liikunta ja juhlasali A.G.
  - d Maatilakeskus: Tilanhoitajan rakennus, tuparakennus ja aitta rivi A.G.
  - e Maatilakeskukselta tuulimyllylle A.G.
- 46. Jynkän asuntomessualue (Vaevanen)**
- Kohdealueen kartta T.M.
  - a Asuntomessut 1980 A.G.
  - b Ateljeetalo A.G.

47. Iso hautausmaa

- Kohdealueen kartta	T.M.
a Donin kasakoiden muistokappeli	A.G.
b Ruumisvaunuhuone	A.G.
c Siunaukappeli	K.J.
d Ortodoksisen kirkkokunnan keskustalo	K.J.
e Iso hautausmaa, hautamuistomerkkejä	T- k
f Iso hautausmaa, hautamuistomerkkejä	T- k
g Iso hautausmaa, hautamuistomerkkejä	T- k
h Iso-hautausmaa, hautamuistomerkkejä	T-k.

48. Puijonlaakso

- Kohdealueen kartta	T.M.
a Hiihtäjätien kerrostalo aluetta	A.G.

49. Puijo

- Kohdealueen kartta	T.M.
- Ilmakuva	T-k/ V.
a Puijon maisema siluetti	M.M.
b Konttilan tila, valokuva Puijon tornista	M.M.
c Konttilan tila	M.M.
d Puijon maja	M.M.
e Maisemakuva Puijon tornista	M.M.
f Puijontorni	A.G.
h Puijonsarven huvila 1.	I.H.
i Puijonsarven huvila 2.	I.H.

50. Rönön saaristo

- Kohdealueen kartta	T.M.
a Rönön saaristoa	A.G.
b Rönön saaristoa	A.G.
c Honkasaaren huvila-alue	M.M.
d Honkasaaren huvila Kiviniemessä	M.M.
e Honkasaaren rantaa	M.M.
f Lehtosaaren huvila	M.M.
g Lehtosaari huvila alue	M.M.
h Lehtosaaren ranta-alue	M.M.
i Lehtosaaren ranta-alue	M.M.

51. Neulaniemen kärjen saaristo

- Kohdealueen kartta	T.M.
- Ilmakuva	T- k/ V.
a Kuvia saaristosta	M.M.
b Kuvia saaristosta	M.M.
c Kuvia saaristosta	M.M.
d Kuvia saaristosta	M.M.
e Kuvia saaristosta	M.M.
f Kuvia saaristosta	M.M.

MAASEUTUALUEET

52. Haminalahden kulttuurimaisema

- Kohdealueen kartta	T.M.
a Maisemakuva	M.M.
b Haminalahden kartano	A.G.
c Haminalahden kartanon talousrakennuksia	K.J.
d Ligned	K.J.
e Haminalahden peltomaisemaa	K.J.
f Haminalahden maisemaa	K.J.
g Haminalahden maisemaa	K.J.
h Pirttisaari	K.J.

53. Hirvilahti

- Kohdealueen kartta	T.M.
- Ilmakuva	T-k./ V.
a Maisemakuva Hirvilahdesta	P.V.
b Maisemakuva Hirvilahdesta	P.V.
c Maisemakuva Hirvilahdesta	P.V.
d Hirvilahden koulurakennukset	I.H.
e Maisemakuva Hirvilahdesta	P.V.
f Maisemakuva Hirvilahdesta	P.V.
g Maisemakuva Hirvilahdesta	P.V.
h Hirvilahden kappeli	I.H.
i Hirvilahden kappeli	I.H.
j Paarihuone, Hirvilahden hautausmaa	I.H.

54. Koivumäki – Vanuvuori

- Kohdealueen kartta	T.M.
a Sormula	M.M.
b Rautamäki	M.M.
c Koivumäen kartano	K.J.
d Kartanon piha-alue	K.J.
e Alapiha	K.J.
f Alapiha, takana Vanuvuori	K.J.
g Vanuvuori	K.J.
h Vanuvuori	K.J.
i Hiltulanlahden koulu	K-M.I
j Ainola	M.M.
k Ainolan vanhan pihapiirin rakennuksia	M.M.

55. Kurkimäki, asemansetu

- Kohdealueen kartta	T.M.
a Kurkimäen asema	H.B.
b Vesitorni	H.B.

56. Ranta – Toivalan kulttuurimaisema

- Kohdealueen kartta	T.M.
a Ranta-Toivalan huvila	M.M.
b Ranta-Toivalan huvila	M.M.

c	Ranta-Toivalan uimakoppi	M.M.
d	Ranta-Toivalan entinen koulu	M.M.
57. Jännevirran sillat		
-	Kohdealueen kartta	T.M.
a	Suotaipaleen kivisilta	K.J.
b	Suotaipaleen kivisilta	K.J.
c	Entinen lossilaituri	K.J.
d	Siltavahdin talo	K.J.
e	Jännevirran silta	K.J.
58. Sikoniemi		
-	Kohdealueen kartta	T.M.
a	Sikoniemen tiilitehtaan piippu	K.J.
59. Karhonsalmen taajama		
-	Kohdealueen kartta	T.M.
a	Karhonsalmen huvila	M.M.
b	Karhonsalmen huvila	M.M.
c	Karhonsalmen huvila	M.M.
d	Karhonsalmen huvila	M.M.
e	Karhonsalmen huvila	M.M.
60. Kortejoki – Vaajasalo		
-	Kohdealueen karta	T.M.
a	Ylähovi	K.J.
b	Vaajasalon entinen Vesilaitos	I.H..
c	Vaajasalon sairaalan päärakennus	K.J.
d	Vaajasalon sairaalan pienempi rakennus	I.H.
e	Kortejoen huvila	M.M.
f	Kortejoen huvila	M.M.
g	Kortejoen huvila	M.M.
61. Riistaveden kulttuurimaisema		
-	Kohdealueen kartta	T.M.
a	Maisemakuva Riistaveden maantien varrelta	M.M..
b	Laatanaho	M.M.
c	Riistaveden pitkäkirkko	M.M.
d	Riistaveden kirkkon kello	K.J.
e	Riistaveden hautausmaa	K.J.
f	Pappila	M.M.
g	Riistaveden kivisilta	M.M.
62. Keski – Kallaveden kalamajat		
-	Kohdealueen kartta	T.M.
a	Maisemakuva	K.-M.I.
b	Kalamaja	M.M.
c	Maisemakuva	M.M.
d	Kalamaja	M.M.

Lyhenteiden selitykset

A.G	Antti Gävert
I.H	Irja Huttunen
K.J.	Kari Jämsen/ Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
K-M.I.	Kaisa-Mari Immonen
M.M.	Merja Marin
P.V.	Pilvi Vanamo
T.-a	Kuopion tekninen virasto/ Arkisto
T-k.	Kuopion tekninen virasto/ kaavoitusosasto
T-k./ V.	Kuopion tekninen virasto/ kaavoitusosasto/ Lentokuva Vallas Oy/ Hannu Vallas
T.M.	Tarja Martikainen
V.B.	Victor Barsokevitsch

Yhteystiedot

Tapio Laaksonen, yli-intendentti
Kuopion kulttuurihistoriallinen museo
Puhelin (017) 182 626

Anneli Hautsalo, hankesuunnitteluarkkitehti
Kuopion kaupunki/ Tilakeskus
Puhelin (017) 185 210

Helena Björk ylitarkastaja, arkkitehti
Pohjois-Savon ympäristökeskus
Puhelin 020 490 4817
s-posti: etunimi.sukunimi@ymparisto.fi

Martti Lätti, Asemakaava-arkkitehti
Kuopion kaupunki/ Tekninen virasto /Kaavoitusosasto
Puhelin (017) 185 417

Matti Asikainen, toimistoarkkitehti
Kuopion kaupunki/ Tekninen virasto/ Kaavoitusosasto
Puhelin (017) 185 432

Helena Riecki, intendentti
Kuopion kaupunki/ Ympäristökeskus
Puhelin (017) 182 199

Osmo Sihvonen, suunnittelija
Kuopion kaupunki/ Hallinto- ja kehittämiskeskus/ Talous- ja strategiapalvelu
Puhelin (017) 182 124

Henkilökohtaiset sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@kuopio.fi

Palautteet, kyselyt ja tiedustelut

Sähköpostilla: kulttuuriymparisto@kuopio.fi.

Linkit

Arkkitehtuuri- ja ympäristökoulu Lastu <http://www.saunalahti.fi/lastu2/>

Kuopion arkkitehtuurin opaskartta <http://savo.safa.fi>

Museovirasto <http://www.nba.fi>

Pohjois-Savon kulttuuriympäristön hoito-ohjelma http://www.pohjois-savonmuisti.fi/ymparisto/pohjois_savon_kulttuuriympariston_hoito_ohjelma/

Pohjois-Savon liitto <http://www.pohjois-savo.fi>

Pohjois-Savon museoiden verkkosivusto <http://www.pohjois-savonmuisti.fi>

Pohjois-Savon valtakunnallisesti merkittävien kohteiden luettelo
<http://www.nba.fi/rky1993/maakunta11.htm>

Suomen ympäristökeskuksen ja mm. Pohjois-Savon ympäristökeskuksen sivustot
<http://www.ymparisto.fi>

Valtakunnallinen rakennusperintösivusto <http://www.rakennusperinto.fi>